

12

БЕРУАЗ

800
7α' β'

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθ. εισ 859

Δωρεά: Υπουργείου
Χ. Κατσικιμοχίου
Πολιτισμού και Επιστημών

GRVER - 00254

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

0

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ἡ

ΑΝΑΜΝΗ

ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

Δαπάναις Γ. ΣΕΪΤΑΝΙΔΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

«Κειμήλια ἐσθλά καὶ νέοισι χρήσιμα.»
(Εὐριπίδου).

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Γ. ΣΕΪΤΑΝΙΔΟΥ.

1871.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. Α. ΒΡΕΤΟΥ.
(Ὁδὸς Φερμελετζιέρ, Μαράσογλου χάν, ἀριθ. 114.)

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

«Θεῶν ὑπηρεσίαν ἡγήσατο τὴν ἐπιμέλειαν
καὶ σωτηρίαν τῶν νέων.»

(Πλουτάρχου).

Ἦν, τινα καμόπολιν τῆς Ἡπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, γέρων ἐβδομηκοντούτης περίπου ἀλλ' εὐρωστος καὶ ὑγιής. Αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ζωργοὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μεϊδιάμα του, καὶ ὡς χιῶν κατάλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν κεφαλὴν του κόμη.

Ἀλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρον ὡς κοινὸν πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν διῆλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του διὰ τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἄκραν τῶν ἡθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὀγδοὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἀποχαιρετήσας τὴν σεβασμίαν μητέρα του καὶ τὴν φιλότατην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατὴρ του.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα, περιελθὼν διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθὴς δὲ πάντοτε, φιλόπονος καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἤθη του ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριόν του μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους τοῦ εὐρωπαϊκοῦ βίου μετὰ προσοχῆς παρετήρει.

Ἡ τερπνοτέρα ὁμῶς ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὡραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Καθ' ὅλας τὰς περιηγήσεις του οἱ Παράλληλοι Βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος, καὶ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἑλληνα, καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων.

Ταμεῖα σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀπεχάλει ὁ γέρων τὰ Ἑλληνικά συγγράμματα, τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν χλεῖδα τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων. Ὅποια δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν χλεῖδα ἀχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὕτη περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ὁσους, ἀφοῦ κοπιάσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, παραμελοῦν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ Ἑλληνισμόν τὴν ἀπλὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν

ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπὸ θανάτου τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ἅς μορφώσωμεν Ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρον, θέλομεν ἀναφανῇ ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, καὶ τέκνα ἄξια νέας Ἑλλάδος!

Πολλοὶ οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ, ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγοι οἱ ἀληθῶς Χριστιανοὶ, οἱ οὐχὶ μόνον πιστεύοντες, ἀλλὰ καὶ πράττοντες τὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὅλα τὰ ἑξωτερικὰ καὶ ἑσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Πολλὰκις δὲ ἔλεγεν, ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνειθίζαμεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὠραίων τοῦ Χριστοῦ παραγγελμάτων, ὥστε χριστιανικῶς νὰ διάγωμεν, οὐχὶ μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιωτικῶν ἀσχολιῶν μας, ἡ ἀρμονία, ἡ τόσον θυμωσιῶς διέπουσα ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄν καὶ ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς ξένης γῆς ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὁμῶς στιγμήν ἐπάυσεν ἐνθυμούμενός τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἥτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἐκλαie καὶ τοῦ συζύγου τῆς τὸν θάνατον καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς τὴν στέρξαιν.

Οὔτε τοῦ χρυσίου ἡ δίψα, οὔτε τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέλητρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν χωμόπολιν· διότι καὶ τὸ καθήκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνηθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ εἰσεύρετο νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἄμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οἰκονομίας καὶ τιμιότητος ἀπέκτησε χρηματικὴν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιβάλῃ, ἐξασφάλισεν αὐτὴν εἰς Ῥωσικὴν Τράπεζαν, καὶ εἰπὼν τὸ χαῖρε εἰς τὰ ἀναμειγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλάττην μητέρα του καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

«Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.»
λέγει ὁ Ὅμηρος περὶ τοῦ πολυπείρου Ὀδυσσεως, ὅστις χρόνον πολὺν περιεπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ ἔγνωρίσας τὰς ιδέας, πολύπειρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακροχρόνιον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του περὶ τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν εἶχον εἰμὴ ἐμπειρικὸν ἱατρὸν καὶ ἀπαίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ τοιουτοτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ὑγεία διεκινδύνευον, ἐθεώρησε χρέος του ὁ καλοκάγαθος γέρων νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ἐπροσπάθησε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμόπολιν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἱατρὸν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη ἄλλ' αἱ προσπάθειαι του δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετὰ τινος σεμνοῦ καὶ ἀξιοτίμου νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς Ἰωάννινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν, ὅπως σπουδᾶσας τὴν ἱατρικὴν, ἐπανέλθῃ ἱατρὸς

ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμόπολιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν Ὑγιεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ ὑγιεινέραν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἱκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτον ἐφημέριον ἀντικατέστησε διὰ τινος πεπαιδευμένου καὶ κατὰ πάντα σεβασμίου ἱερέως, ὅστις οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερούργει, ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεία τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἐδίδασκε, προσπαθῶν πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφεράς τῶν τέκνων καρδίαις τοὺς σωτηρίου σπόρους τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ καθηκόντων.

Ἄλλ' ἡ καλοκαγαθία τοῦ Γεροστάθου δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τοῦ ὁμιλητικοῦ χαρακτῆρός του, κατῴρθησεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδίων τῆς κωμοπόλεως. Πολλάκις ἐπροσχάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξήρχετο μετ' αὐτῶν εἰς πρωΐνους καὶ δειλινούς περιπάτους, καὶ πάντοτε εὕρισκεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστόν τι καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, οἵτινες ἐπομένως καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον τὸν ἐσέβοντο, καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον τὸν ἠγάπων.

Ὅλοι οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος, ὅτε περὶ τὴν ὕσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσσειάν του. Τὰς διηγήσεις λοιπὸν ἠγάπα καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἐπιθυ-

μῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν πατρίδα τέκνα ἐνάρετα καὶ φιλόστοργα, διὰ καταλλήλων διηγημάτων ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, μιμούμενος τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, οἵτινες, παρעυρισχόμενοι πάντοτε εἰς τὰ συσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια τῶν νέων, ἐδιηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μὀρφώσιν Σπαρτιατῶν ἐναρέτων.

Συχνὰ ἀνέφερεν ὁ γέρων τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· « ὅτι » τὰ καλὰ ἀκούσματα εἶναι καλῆτερα » πολλῶν χρημάτων, διότι τὰ μὲν χρήματα εὐκόλως χάνονται, ἐνῶ τὰ καλὰ ἀκούσματα παράγουσιν τὴν Παιδείαν » καὶ Ἀρετὴν, τὰ μόνον διαρκῆ καὶ ἀθάνατα κτήματα τῶν ἀνθρώπων. »

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητὴς τοῦ σχολείου, καὶ εἰς τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ παρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἤκουσα συναναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον ἐκείνον γέροντα, ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὠραιότερας ἀναμνήσεις ὅλου τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι πάντοτε καὶ σωματικῶς μὲ ὠφέλησαν καὶ διανοητικῶς μὲ ἔτερψαν, καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις μου λοιπὸν ταύτας ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω καὶ δημοσιεύσω· διότι ὅσα παρὰ τοῦ Γεροστάθου ἤκροάσθην, ἐθεώρησα ὡς ἀποτελοῦντα τὸ Ἀλφάβητον τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ βίου, ἀλφάβητον ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνόπαιδα, ὅπως δι' αὐτοῦ εὐχαρίστως διέλθῃ τὴν δύσκολον βίβλον τῆς ζωῆς του. Εἰμί δὲ εὐελπίς ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θέλει εὐχα-

ριστήσῃ τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρὸς, διότι οὕτω καὶ μετὰ θάνατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πατριωτικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους τόσον ἡγάπα καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζε τὰς περὶ εὐτυχεστέρου μέλλοντος γλυκείας ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετριόφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε. Μᾶς ἔλεγε δὲ καὶ μᾶς ἐδιηγείτο ἐξ ὧν ἡκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν, ἢ ἡ πολυχρόνιος πείρα τὸν ἐδίδαξε. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναντίας τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστὰ, ἀλλὰ τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς ὑγρᾶς καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν γεύομεθα· ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριο ἐύρισκουν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς, μικρὰ παιδία, ἡκούσαμεν τὸν Γεροστάθην, ἐστερούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας· πεινῶντες δὲ πρόοδον καὶ βελτίωσιν, εἰς τὸ σκότος τῆς νεανικῆς ἀπειρίας ἐκυλιόμεθα. Τὰ λόγια λοιπὸν καὶ αἱ διηγήσεις του φωτίζουσιν τὸν νοῦν καὶ τρέφουσιν τὴν καρδίαν δικαίως καὶ μᾶς ἑτερπον καὶ μᾶς ὠφέλουν.

Τὸ κάλλος τῆς Ἀρετῆς, ἂν καὶ ἀρχαιότατον, διαμένει πάντοτε νέον, τερπνὸν καὶ ἀμάραντον, ἡ δὲ ἔξις καὶ ὁ χρόνος ἀντὶ τὰ ἐλαττώσωσιν, ἐτι μᾶλλον αὐξάνουν τὴν λάμψιν τῶν ἀκτίνων του. Τὰ ἀμάραντα δὲ κάλλη τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν ἐπαρουσίαζε συνήθως ὁ Γεροστάθης ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν **ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ** μου ἐπροσπάθησα νὰ διατηρήσω τὸ ἀπλοῦν, τὸ εὐληπτον, τὸ ἀφελές ὕφος τοῦ Γεροστάθου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω, ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐντυπώσω εἰς τὸν ἄψυχον χάρτην τὴν ἔμψυχον γλυκύτητα καὶ ἐκφραστικωτάτην ζωηρότητα τῆς προφορικῆς ὁμιλίας τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός.

Ἐπειδὴ δὲ τριπλοῦς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Γεροστάθου, ἦτοι ἡ ὑγεία τοῦ σώματος, τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καρδίας, εἰς τρία μέρη διήρεσα καὶ ἐγὼ τὰς **ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ** μου ταύτας, προτάξας ὅσα περὶ Θεοῦ ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, διότι τὴν ἐὺσέβειαν θεωρῶν ὁ γέρων ὡς τὸ πρῶτον θεμέλιον πάσης καλῆς ἀγωγῆς, καὶ ὡς τὴν βάσιν τῆς τε παρούσης καὶ τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας ἀπὸ Θεοῦ ἤρξατο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

- Τρεῖς εἰσιν ἀρεταὶ τὰς χρεῶν σ' ἀσκέειν, τέκνον.
- Θεοὺς τε τιμᾶν, τοὺς τε θρέψαντας γονεῖς,
- Νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα θρῶν,
- Κἀλλιστον ἔξεις στέφανον εὐκλείας αἰεί. »

(Εὐριπίδου).

Τὰ μελαγχολικὰ σύννεφα τοῦ χειμῶνος εἶχον ἤδη διασκεδάσθῃ· οἱ κῆποι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς στολάς των, καὶ μελωδικὰ τὰ ἀηθόνια ἐκελάδουν τὴν ἐπάνοδον τῆς τερπνῆς ἀνοίξεως, ὅτε μετὰ δοξολογίας, ἀγιασμοῦ καὶ παρατάξεως ἤνοιξεν εἰς τὴν κωμόπολιν μας τὸ συστηθὲν ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου σχολεῖον.

Ὀλίγας δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων μᾶς ἐπροσκάλεσεν ἀφ' ἑσπέρας ὁ γέρον νὰ συνέλθωμεν ὅλοι εἰς τὴν αἰκίαν του τὴν αὐγὴν, πρὶν ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ἐκεῖθεν εἰς τινὰ ἐξοχὴν.

Ὅλοι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐγκαίρως, διὰ νὰ μὴ στερτηθῶμεν καὶ τῆς ἐξοχῆς τὴν διασκεδάσιν, καὶ τοῦ Γεροστάθου τὴν ζωηράν καὶ εὐχάριστον συναναστροφὴν· κατὰ τὴν προσδιωρισμένην δὲ ὥραν, εὐπειθεῖς εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρευρέθημεν ἅπαντες εἰς τὴν οἰκίαν του.

Μόνον οἱ συμμαθηταὶ μας Ἰωάννης καὶ Ἀθανάσιος δὲν ἐφάνησαν, διότι, ἀγαπῶντες πολὺ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον, δὲν ἠμπόρεσαν ν' ἀποσπασθῶσιν ἐγκαίρως ἀπὸ τὰς δολίαις ἀγκάλας τοῦ φίλου των.

Εὐθυμος καὶ ζωηρὸς μᾶς ὠδήγει ὁ γέρων διὰ μέσου ἀνθοστολίστου πεδιάδος εἰς λόφον τινὰ πλησίον τῆς κωμοπόλεως, ὅπου, ὡς ἔλεγεν, ἀναβαίνοντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὠραιότατον.

Βῆμα τὰ χυ! μᾶς ἐφώναζε καθ' ὁδόν, διὰ νὰ προφθάσωμεν ἐγκαίρως τὸ θέαμα. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἦτον ἡ εὐκίνησις τοῦ Γεροστάθου, διότι καὶ βυσάκια καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπῆδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μὲ ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινε.

Ἡ Ἀνατολή.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πεδιάς ἀπροσδοκῆτως ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐφαίνεται ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινὰ, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλώσωμεν τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχὴν μας. Μετ' εὐλαβείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς, περιέρχους πρὸς τὴν λίμνην ἐστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὀρίζων ἐφαίνεται μᾶλλον μελαγχολικὸς· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φωτίζεται καὶ τὰ σύννεφα νὰ ἐπιχρυσώνονται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἠσυχῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατάχρυσος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἰς στυλπνέτατον ἄργυρον. Φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

— Τί λαμπρόν! τί ὠραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐκράξαμεν ὅλοι, διότι προηγουμένως δὲν εἶχομεν παρατηρήσει τὸ ἐξαίσιον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

— Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, μὲ πόσῃν μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ θεὸς καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὸν λαμπρόν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ φωτίσῃ μὲ τὸ ὠραῖόν του φῶς, καὶ διὰ νὰ ζωογονήσῃ μὲ τὰς θερμὰς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά! Μαύρη καὶ σκοτεινὴ, μαραιμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμαινε, δὲν ἐζωογόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπὲς, τόσον εὐεργατικὸν εἶναι

αὐτὸ τὴ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀπλότῃ τῶν ἐξέλκων τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεὸν τῶν αὐτῶν τὸν ἥλιον.

Μᾶς ἐπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δῆμόν τινα, ὅστις πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέφει εἰς τὴν κωμόπολιν, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων· ἦτο ὁ ἄθλιος κατάχλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνός, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

— Καὶ διατί; Διότι κατάκλειστος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐν- τὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα ὁλόκληρα ἔτη ἐστε- ρήθη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζῶογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Καθ' ἐκάστην λοιπὸν αὐγὴν πρὸς Ἀνατολὰς, ὡς Ἀνατο- λικαὶ Χριστιανοί, ἅς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἅς εὐχαριστῶμεν τὸν Ὑψιστον, τὸν ζῶογονοῦντα διὰ τοῦ λαμ- προῦ τούτου ἀστέρος τὴν ὑπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἀλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλ- ληνισμοῦ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ Γράμματα, ἡ Ποίησις, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Καλλιτεχνία, ὁ Πολιτισμός, ἡ Ἐλευθερία καὶ ἐπὶ τέλους ὁ Χριστιανισμός, αὕτῃ ἡ θεία καὶ ὁληθὴς θεητοκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀγάπης καὶ τῶν Καλῶν ἔργων.

Ἄς ἐμμένωμεν λοιπὸν, παῖδιά μου, πιστοὶ καὶ ἀκράδαντοι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν, οἰκτείροντες τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ὑποσκάψωσι τὰ θεοστήρικτα θε- μέλια αὐτῆς. Ἄν δὲ ὡς Χριστιανοί, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατο- λικοί, πάσχωμεν καὶ καταδιωκόμεθα, ἅς ὑπομένωμεν μὲ καρ- τερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλωμεν σωθῆ, θέλωμεν θριαμ- θεύσει. α' Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος αὗτος σωθήσε- ται, μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

Τὰ ἄνθη.

Ἀφ' οὗ ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὥραιαν τοῦ ἡλίου ἀνατολὴν, ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνωμεν πρὸς τὴν πεδιάδα ἣτις, καταπράξιμος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἐτι λαμπροτέρα ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν δρόσον τῆς νυκτός.

— Παρατηρήσατε, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πράσινον χρῶμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι καὶ πόσον τέρπει τὰ ὄμματά μας! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ παρατηρήσατε πόσον εὐχαριστεῖ, πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδίαν μας τὸ γαλανὸν καὶ ἡμερον χρῶμά του! Ἦθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα καταλληλότερα καὶ γλυκύτερα χρώματα. Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουν ὀφθαλμίαν, εἰς πράσινα ἢ γαλανὰ χρώματα καταφεύγουν πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄνθη! Δι' αὐτῶν ὁ Ὑψιστος ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὴν μονοτονίαν τῆς πρασίνης πεδιάδος, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὡραιότεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας. Τρέξατε λοιπὸν, παιδιὰ μου, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ἐπλάσε καὶ σᾶς καὶ τοῦ ἀγροῦ τὰ ἄνθη, συνάξατε ἐξ αὐτῶν καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην.

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς δὲ ἀμέσως ἐσκορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα συνάζοντες ἄνθη.

Ἀφ' οὗ δὲ ἕκαστος ἐσύναζεν ὅσα ἥρεσεν, ἤρχισαμεν νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὡραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία, ἀντὶ νὰ διαλυθῇ, ἐγίνετο ζωηροτέρα, ἐπανήλθομεν ὅλοι πρὸς τὸν γέροντα, διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος τίς ἐσύναξε τὰ ὡραιότερα.

Ἐχαμογέλασεν ὁ Γερόςάθης, καὶ εὐκόλως διέλυσε τὴν φιλονεικίαν, εἰπὼν ὅτι ὅλα εἶναι ἐπίσης ὡραῖα καὶ ἀξιοθαύμαστα, διότι εἰς ὅλα ἀνευρίσκομεν καὶ θαυμάζομεν τὴν Σοφίαν, τὴν Ἀγαθότητα καὶ τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου.

Ὁ γέρον μᾶς ἔδειξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὥρολογίου του καὶ

ἠρώτησεν ἂν νομίζωμεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο μόνη τῆς καὶ κατὰ τύχην.

— "Ὁχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως· ὁ ὠρολογᾶς τὴν ἔκαμε καὶ ὄχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν, ἂν ὁ ὠρολογᾶς μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν, ἡδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου.

— "Ὁχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἑξῆς :

— 'Ἄλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἀπλουστέρου ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλέον ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκαστον ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπóρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ῥιζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβαίως θέλωμεν πεισθῇ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἡδύνατο νὰ γεννήσῃσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ἂν, καὶ ὅτι Διάνοια καὶ Δύναμις ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὠρολογιοποιοῦ ἐπλάσαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

'Ἄλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσον ἀνώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι !

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμασιὰ ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὠρολογίου ἐκείνου, τὸ ὅποιον ὀνομάζομεν Κόσμος ! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς ὀρισμένας γραμμὰς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἀρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ Στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξάίσιον τοῦ Κόσμου ὠρολόγιον.

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε ὁ περιορισμένος νοῦς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἡδύνατο ποτὲ νὰ παράξῃσι τοιοῦτους ἐκπληκτικοὺς ὀργανισμοὺς, τοιαύτην θεῖαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἀρμονίαν.

Νοῦς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, Σοφία ὑπερτάτη καὶ Δύναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησε ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τοῦτο Πάνσοφον καὶ Παντοδύναμον ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός.

Ὁ Δαυτὸ ψάλλον τὴν σοφίαν καὶ μεγαλοφυΐαν τοῦ Πλάστου ὀρθότατα ἔλεγε· ὅσον μεγὰλὰ καὶ θαυμαστὰ εἶναι τὰ ἔργα σου, Κύριε! Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. »

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὁμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλῆτερος ποιητὴς τῶν προγόνων μας, σπουδάζας τὴν φύσιν ὡς οὐδεὶς ἄλλος, συνησθάνθη, καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειάν του ἐκήρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου εἰπών· « Θεὸς . . . γὰρ δύνάταί ᾧ πάντα. »

Ἀφοῦ δὲ ὁ Θεὸς, ὁ πανάγαθος πατὴρ, ἐπρονόησεν ὅλα τὰ πρὸς τροφήν, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν καὶ διατήρησίν μας ἀναγκαῖα, ἠθέλησε διὰ τῆς ἀπείρου ποικιλίας τῶν ἀνθέων καὶ τῶν αἰσθητηρίᾳ μας ἀθώως νὰ τέρπῃ, καὶ τὰς καρδίας μας νὰ ὠραῖζῃ.

Τὰ ἄνθη μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πανάγαθον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως τὰ χρεὴ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἅπαντα ἡ φύσις τὴν ὑπαρξίν καὶ παρουσίαν τοῦ πλάστου μᾶς παριστᾷ.

Τί ἄλλο εἶναι τῶντι ἡ φύσις αὕτη, παρὰ ναὸς ἀπέραντος καὶ μεγαλοπρεπῆς, τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ παριστάνων; Ὁλόος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσβεστοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπείρων ἀστέρων! Εὐρισκόμενοι δὲ πάντοτε ἐντὸς αὐτοῦ, ἅς μὴ παύωμεν σεβόμενοι καὶ δοξολογοῦντες τὸν Ὑψίστον!

Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἡγάπα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὸν κήπὸν του ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργει καὶ ἐπεριποιεῖτο. Ἡ πρὸς τὰ ἄθωα δὲ καὶ ὠραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὠραιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Διότι, ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς, ἀναγκαίως ἀγαπᾷ καὶ αἰδεῖται τὸν Θεόν, ἀναγκαίως μορφώνει ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον τὴν ψυχὴν του καὶ εὐτυχῇ τὸν βίον του.

Τὰ πτερὰ.

Ἵπὸ τὸ δένδρον, ὅπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὗρομεν πτερὰ τινα ὠραία, τὰ ὅποια τῷ ἐπαρουσιάσαμεν, ὅπως θαυμάσῃ καὶ ἐκείνος τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμὸν των.

— Ὁραιότατα τῶνόντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μᾶς εἶπε· καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζητε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ὑψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν συγχρόνως τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερὰ ἐκτὸς τοῦ ὠραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ιδιότητας πολὺ πλεόν ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν Σοφίαν, τὴν Πρόνοιαν, τὴν Ἀγαθότητα τοῦ Πλάστου των, καὶ τὴν Σκοπιμότητα τῶν ἐργῶν αὐτοῦ.

Τὰ πτερὰ εἶναι τὸ ἐνδυμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνὰ, διὰ νὰ διχτηρῇ αὐτὰ θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος· παρατηρήσατε λοιπὸν τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὐρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ β�μβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως ἐπίσης θερμὴν.

Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ Πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετώσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίχες μαλακαὶ ἢ ὀστρακοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνὰ, δὲν ἤθελον ἡμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικά καὶ συγχρόνως στερεὰ ἐπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερὰ των, ὅπως δύνωνται εὐκόλως νὰ πετώσιν ἀπὸ κλῶνον εἰς κλῶνον, καὶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον πρὸς ἐνεύρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα, εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ παρουσιάζεται ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγαθότης! Δικαίως λοιπὸν πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι πανταχοῦ παρῶν εἶναι ὁ πανάγαθος Θεός!

Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους δι' ἱκανὴν ὥραν ἐσιώπησε, ὅτων φαίνεται νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς μὲν τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ

συλλάβῃ καὶ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν Πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα.

Τὰ ἄκαρπα δένδρα.

Προχωροῦντες ἀνωπλήθι εἰς τὸν περίπατον, ἐπλησιάζαμεν εἰς ὠραιότατον πλατάνον, περὶ τὰς ρίζας τοῦ ὁποίου ἡσυχῶς ἔρρεε ρυάκιον διαυγέστατον.

Δὲν ἐνθυμούμαι δὲ τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Ἄν αὐτός ὁ πλατάνος ἦτο δένδρον κάρπιμον, ἠθέλαμεν φάγῃ τῶρα ὀλίγους καρπούς· διατί ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὰ τὰ ἄκαρπα δένδρα; Καὶ αὐτὸ τὸ ρυάκιον τί χρησιμεύει· ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν; πόσον καλῆτερον θὰ ἦτο ἂν εἴχαμεν αὐτὸ εἰς τὴν κομὸπολιν!

— Ὁ Θεὸς, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρον, ὁ Θεὸς ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὸν πλατάνον, καὶ τὸ ρυάκιον, καὶ σὲ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἔγνωριζε καὶ γνωρίζει πολλὰ περισσότερα καὶ ἀπὸ σέ, καὶ ἀπὸ ἐμέ, καὶ ἀπὸ τοὺς σφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησε ἐν τούτοις πόσαι φωλεαὶ πουλιῶν εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τοῦ πλατάνου τούτου! Ἀκουσε πόσα πουλάκια, ἀναπαυόμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδεῦν ἁρμονικώτατα, ὑμνοῦντα τὴν ὠραιότητα τῆς ἀνοίξεως καὶ θέλγοντα τὰς ἀκοάς μας! Ἐνθυμήσου ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου αὐτοῦ προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τῆς βροχῆς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν καύσιν τοῦ ἡλίου καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων. Πόσοι δὲ βοσκοὶ, γέωργοι καὶ ταξιδιώται, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζῃ, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχείαν σκιάν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσίζοντες τὴν δίψαν των εἰς τὸ διαυγὲς ἐκεῖν ρυάκιον δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνια καὶ πόσα πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερὸν αὐτὸ ρυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐν-ὃς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαυόμεθα, καὶ τὰ τραπέζια, ἐπὶ τῶν ὁποίων γενοῦμεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκουμεν, εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα

ὅποιος εἶναι αὐτὸς ὁ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλαμεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων τούτων δένδρων καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθέρμαινον τὴν ἐστίαν μας !

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμνητήν μας ἂν ἐπιμένη θεωρῶν ἀνωφελῆ καὶ περιττὰ τὰ ρύακια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐνόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

Τὰ ἄγρια θηρία.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν·— Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανται ποτὲ νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἰμοσύρα θηρία ;

Δύσκολος ἦτο ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης ἀντὶ νὰ δείξῃ δυσαρέσκειαν, ὑπέδειξε μάλιστα διὰ λεπτοῦ μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις εὐχαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς εὐχαριστεῖτο ὁ γέρον, ὅσάκις οἱ μικροὶ τοῦ φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἡ ἐρωτήσεων τῶν ἐδείκνυσον ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν τῶν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ψυχὴ τῶν δὲν ἐκοιμάτο.

— Δὲν εἶναι εὐκόλος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ συμμνητοῦ σας, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὐκόλον εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιορισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνήτους βουλάς τοῦ Ὑψίστου, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς σκοποὺς ὅλων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ῥίζαι ἐθεωροῦντό ποτε ἄχρηστοι καὶ περιτταί, καὶ ὅμως διὰ τῆς σπουδῆς καὶ διὰ τῆς πείρας ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνεῦρεν ἤδη ὅτι εἶναι διαφορῶν ἀσθενειῶν ἱατρικὰ θαυμασία !

Πόσαι βρύσεις, ἀναβρύνουσαι θερμὰ, πικρὰ ἢ ἀλμυρὰ ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταί καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῶ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλείστα ἀσθένεια !

Ποῖος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ τῶν μαγνήτου ἤθελεν ὑδηγηθῆ ποτε ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνα-

καλύψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς, μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὁδὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην!

Ποῖος ἤξεύρει, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὅποια σήμερον ὄχι μόνον περιττὰ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ θεωροῦνται!

Καὶ ὅμως τὰ ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζουν τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας τῶν Σπαρτιατῶν.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἰλωτες; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα, ὅστις ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

— Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται, διὰ νὰ προδιαθέσωσι τὰ παιδία των κατὰ τῆς μέθης, ἐτυνεῖθιζαν νὰ μεθῶσι τοὺς δούλους των Εἰλωτας, καὶ οὕτως ἔχοντας νὰ δεικνύωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης.

Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ οἱ φιλοπάτριδες συγγραφεῖς τραγωιδιῶν καὶ κωμωιδιῶν, ὡσάκις παρουσιάζωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ἀποτρόπαιόν τινα τύραννον, ἢ δοξομανῇ βασιλέα δικάκις τιμωρούμενον, ἢ γελοῖόν τινα ἄσωτον ἢ φιλάργυρον δικάκις ἐμπαιζόμενον.

Οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλῆτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τῆς κακίας βλέποντες ἀποστρέφονται αὐτὴν, καὶ βελτιοῦνται.

Θέσας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἠθέλησε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἴπῃ· «Σεῖς, ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους
» καθ' ὁμοίωσίν μου ἐπλασα, καὶ με ψυχὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον ἐπρόικισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τίγρεις, τὰς παρδάλεις καὶ
» τὰ λοιπὰ αἰμοδόρα θηρία, ἀποστραφῆτε τοὺς σπαραγμούς,
» τὰ αἵματα, τὴν σκληρότητα, γίνετε δὲ ἡμεροὶ, γλυκεῖς καὶ
» πρᾶοι! Βλέποντες τοὺς λύκους καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα, ἀπο-
» στραφῆτε τὰς ἀρπαγὰς, τὰς κλοπὰς, τὰς ληστείας, γίνετε
» δὲ τίμιοι, ἐνάρετοι καὶ δίκαιοι! Μὴ ᾔσθε φαρμακεροὶ ὥς οἱ
» ὄφεις! Μὴ ᾔσθε δόλιοι ὥς οἱ ἀλώπεκες! Ἀποφεύγετε τὰς

κακίας καὶ ἐκλέγετε τὰς ἀρετὰς, μιμούμενοι τὰς μελίσσας· ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τῶν μυρμηκῶν, ἀγαπήσατε τὴν ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ πεινάσητε γέροντες. »

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἀρκετὰ εὐχαρίστησε καὶ τοῦ συμμαθητοῦ μας τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ἰδικήν μας περιέργειαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Λιμναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη του.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια σήμερον εἶδομεν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης ὅτε ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ περιπάτου, μ' ἐνθύμισαν, παιδιά μου, τὸν περίφημον βοτανικὸν Λιμναῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Λιμναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφιέρωσε δὲ ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν. Ὅσον δὲ περισσότερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσοον περισσότερον ἐθαύμαζεν αὐτὰ, ἀνευρίσκων τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριον εἰς τὴν διαγωγὴν παντός ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Ὑψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης του τὰς λέξεις αὐτάς· εἴθε σο ἐν ἁρετοῖς. Ὁ Θεὸς παρῶν.

Τὰς φρονίμους ταύτας λέξεις ἃς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ χαρακτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας. Καὶ καθὼς τὸ ἡλιοτρόπιον τρέπεται πάντοτε πρὸς τὸν ἥλιον, ἐξ οὗ καὶ φῶς καὶ θερμότητα καὶ αὐξησιν λαμβάνει, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἃς ἔχωμεν πάντοτε προσηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ζωὴ μας τότε θέλει διέλθει εὐτυχής.

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή, ἣ μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ναί, τέκνα μου, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶναι τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐπομένως τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας.

Ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ.

Ὁ Αἰναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον· ἀλλὰ καὶ αὐτός ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἂν καὶ ἐξη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρίας, ὁδηγούμενος ὁμως ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὡμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμενος ποτὲ μετὰ τινος Ἀριστοδήμου, ἐδίδασκεν αὐτὸν ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρών, καὶ περὶ πάντων φροντίζει· προσόντα, τὰ ὅποια καὶ πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως ὀρθότατα ἐσυμβούλευεν ὅτι, πῶς μόνον ὁσάκις μᾶς βλέπωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν εὕρισκώμεθα, πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ ἔδικα, τὰ αἰσχροὶ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι καὶ ἂν ἄλλοις τὸ δὲν μᾶς βλέπη, μᾶς βλέπει ὁ Θεός, ὁ παντεπόπτης καὶ πανταχοῦ παρών.

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ, ἀνεφάνη καθ' ὅλον τὸν βίον του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατόν του ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Αἱ συνέπειαι τοῦ περιπάτου.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκείνον περίπατον, πρώτην φοράν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἠσθάνθημεν εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην μας, πρὸς τὸν πανάγαθον Πατέρα μας. Ἔως τότε δὲν ἠσθανόμεθα, ὅσκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, εἰμὴ αἰσθητά τι φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδεμίαν στιγμήν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ὑψιστον. Ἐχόντες δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πανάγαθον καὶ παντεπόπτην Θεόν, προσείχομεν ποτὲ νὰ μὴ εἰπώμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶμεν τι, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωῒνόν ἐκεῖνον περίπατον τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ὅσας εὐρισκόμεθα, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρὸν, μόνον τὰ αὐτιά μας ἤκουον, μόνον τὰ γέιλη μας ἐπρόφερον τὰς θείας προσευχάς, ἡ δὲ εὐλαβειὰ μας δὲν ἦτο εἰμὴ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Μετὰ τοὺς λόγους ὁμοῦ τοῦ γέροντος, οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ μας παρευρίσκειτο εἰς τὸν ναόν. Ἐκτοτε αὐτὴ ἤκουεν, αὐτὴ παρεκάλει, αὐτὴ ἤρχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ὑψιστον καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ἀντιγράψωμεν δύο στίχους.

Συχνάκις δὲ μᾶς ἐδίδεν ὁ ἀγαθὸς νέρων τοιοῦτους στίχους, οὐχὶ βεβαίως διὰ νὰ κάμνη ἐπιδειξὶν ποιητικῆς φαντασίας ἢ στιχουργικῆς ἱκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπιδειξὶν ἡγάπα, ἀλλὰ διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπώεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρήτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστοχούργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἰδοὺ οἱ στίχοι, τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν ὠραῖον ἐκεῖνον πρωῒνόν περίπατον μᾶς ἔδωκεν

- Ἄν εἰς τὴν καρδίαν ἔχῃς κ' εἰς τὸν ναὸν σου τὸν Θεόν,
- Πλήρης πάντοτε θὰ ᾔῃς οὐρανίων ἀγαθῶν.

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

«Εὐ τὸ σῶμα ἔχεν καὶ τὴν ψυχὴν.» (Κλεοδούλου.)

Κατὰ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον εἶδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ρυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ελαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγνωρίζαμεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτο ἤδη ἐβδωμκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς, ἂν καὶ προβεβηκώς τὴν ἡλικίαν, ἐξηκολούθει ὁμως νὰ ἦναι τόσοις ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος! Ἐγέλασεν ὁ γέρων, καὶ ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ, ἠρώτησεν αὐτὸς ἡμᾶς ἂν ἡ ὑγεία μᾶς ἀρέσκει. — Βεβαίως, τῷ ἀπεκρίθημεν — καὶ διατί; ἐπρόσθεσε. — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, τῷ εἶπομεν. — Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν; μᾶς ἠρώτησε πάλιν ὁ γέρων.

— Ὅσάκις ἀσθενῶμεν, μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεβάτιον καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις· μᾶς πατίζουν ἰατρικὰ πικρά καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἴδου τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἶπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς παρετήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ ἄλλα κακὰ, τὰ ὅποια παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ το σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται· καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν παλλάκις νύκτας ὁλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ ν' ἀποθάνετε πάρῳρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκληρώσετε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὴν ἀπαιτεῖ, ὅσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὸ ἱατρικὸν μὲ ὑπομονὴν καὶ γεναιότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγέλίας τοῦ ἱατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν οὕτω ταχέως τὴν ὑγείαν.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας μόνον ὡς ἀκίς ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινά τῶν ἀσθενειῶν ἐνὸς ὑγιαίνοντος.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς καὶ μακάριον τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον ὑγείαν. Ἄς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολισμὸν τῆς ὑγείας καὶ οὐχὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς τοῦ σώματος, οἵτινες εἶναι ὅλως περιττοί. Τότε μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Ὁ Ζαχαρίας καὶ ὁ παραλυτικὸς πλούσιος.

Νέος τις, Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατὴρ, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του παρὰ τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Βῦρστος ὢν καὶ ὑγιὲς πάντοτε, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν, οὐδὲ τοὺς κόπους ἀπεστρέφετο· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν μητρικὴν καλῶσιν, κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικὰς ἀσχολίας, ἐσυνεβίβριζε νὰ παραπονῇται ὁ Ζαχαρίας κατὰ τῆς τύχης, ἣτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθύνως ἐπέγχευε τὰ ἀγαθὰ της.

Εἰς μάτην ἡ σεβασμία γροῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα ταῦτα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον τῆς τύχης εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ ᾔῃ εὐχαριστημένος, καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν Ὑψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιὲς, παρὰ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.

Ὁ Ζαχαρίας ἔμεινεν ἀκατάπειστος· ἐξηκολούθει δὲ τὴν μὲν καλλίστην ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν εἶχεν.

Ἀλλ' ἑσπέραν τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθήμενην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρchiσε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων μεγαλοφώνως·

— Ἐνίκησες, ἐνίκησες, ὦ μήτερ· ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον!

Καλλίτερα πτωχός καὶ ὑγιής, παρά πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἐπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του, πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην;

Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἐδιηγήθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἐξῆς:

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τοῦ περιβόλιον, ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἀμαξάν καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας προσπαθοῦντας νὰ ἐκβάλωσί τι ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον ἓνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτον ἄθλιος, ἰσχνός καὶ κατὰ χλωμός, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροὶ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

ἤκουσα δὲ ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο μὴ ἀφιερωθείς εἰς ἐργασίαν τινὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμυδὸν κατήντησεν ἀσθενής καὶ παραλυτικός, ὥστε τώρα οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῇ, ἀλλ' οὐδὲν ἀκοιμηθῇ ἢ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως δύναται.

Ἀμέσως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐνθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μήτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχα πρὸς σέ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις, ὅχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Ὑψιστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλούτη, τῷ εὐχάρισεν ὅμως ὑγείαν, δι' ἧς τὰ πλούτη ἀποκτιῶνται.

Τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ἐάν ποτέ, μᾶς εἶπεν ἀκολουθῶς ὁ Γεροστάθης, σὰς χάριτω ἐν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον ὡς δείγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ ἴδιον ἐρριμμένον κατὰ γῆς, ῥυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελα εὐχαριστηθῆ;

— "Οχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ἠθέλατε δυσαρεστηθῇ, καὶ δικαίως ἠθέλατε ἀγανακτήσει καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀκαταστασίαν μας καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου σας.

— Ἀλλ' ὁ Θεός, ἐπανελάβεν ὁ γέρον, μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα· αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμασίον, καὶ μὲ ψυχὴν ἀθάνατον. Ἄν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, βεβαίως ἀμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Ἐχοντες ψυχὴν ὑγιᾶ ἐν τῷ σώματι ὑγιῶς ἔχομεν τὴν πολυτίμον κλεῖδα, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κῆπον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Ἐνῷ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, νὰ ἐνδυναμώωμεν τὴν κρίσιν καὶ νὰ μορφώνωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ψυχὴν, ἅς μὴ λησμονώμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς εἶναι κακόν, κακὰ θέλουν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράφετε. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ᾖναι ασθενές καὶ ἄθλιον, ἄθλια καὶ ἀσθενεῖς θέλουν εἶσθαι καὶ τῆς ψυχῆς σας αἱ ἐνέργειαι.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυῶνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν.

Ἀλλ' ὅταν τὸ σῶμα ἀσθενῇ καὶ πάσχι, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ οἱ μυῶνες συνασθενοῦν καὶ συμπᾶσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἰσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρίς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεός ἔθεσε τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνας. Ποτέ δὲ ἅς μὴ πράττωμεν ἢ διανοώμεθ' αὐτὴν, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ ναοῦ ἢ τὴν ἀγιότητα τῆς εἰκόνας!

Μετά τινα δὲ διακοπὴν μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

Μηδὲν ἄγαν. — Πᾶν μέτρον ἄριστον.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχη ἡ πατρίς τέκνα ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ἔλουν μὲ χρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμώνωσιν αὐτὰ· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσονται ἐλευθερὰ· τὰ ἐσυνειθίζον δὲ εἰς διαίταν ἀπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοσίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολὴν· διότι διεγούνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον τὸ βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἰς τινα Λέσχην· καὶ ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεστρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς, ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὗρίσκετο ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον, ἐρρίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταυγέτου. Ὅποια σκληρότης! Ὅποια ἀπανθρωπία! Ἐλησμονοῦν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμφυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὑπερβολὴ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὠραιότερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολὴν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα καὶ δυστυχίας.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας του καταντᾷ ὑποχονδριακός, φιλάσθενος, καὶ ἐπὶ τέλους ἀσθενὴς ἢ ἐγκληματίας.

Ὡς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο ὥραιας καὶ σωτηρίους συμβουλὰς τῶν σοφῶν ἡμῶν προπατόρων· «Μηδὲν ἄγαν» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», καὶ ὡς ἀποστρέφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολὴν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, λέγων· «ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται», μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄκρα καὶ ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσην ὁδόν, ὡς τὴν μὲν ὡς σωτήριον.

Ὁ φίλος καὶ αἱ τρεῖς φίλοι τοῦ Γεροστάθου.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Γεροστάθου μᾶς ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τῆς ὑγείας, καὶ ἐπομένως κῆδεσαν τὴν περιέργειαν τοῦ νὰ μάθωμεν πῶς, ἐνῷ ἦτο τόσο γέρον, διετηρεῖτο τόσο ὑγιὴς καὶ ῥωμαλέος.

Ἐπανελάβομεν λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν προηγουμένως δὲν εἶχεν ἀποκριθῇ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὴν καλὴν τοῦ ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρείας του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεώσται εἰς ἓν α φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἀείποτε ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ;

Αὐτὸς δὲ μειδιάσας μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθῆσαι νὰ συμφιλώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς ἐκεῖνος.

— Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρὰ, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτικὴ, καὶ κρατούσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρον, μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διατίχου.

• Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία

• Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία |»

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

« Οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἀνοίγε-
 » τωσαν τὰ σχολεῖα τοῦ ἡλίου ἀνα-
 » τέλλοντος. » (Σόλωνος).

Αφού ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν καλὴν τοῦ ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, ὅσας ἐβλέπομεν αὐτὸν δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας του.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαρὰν, ὅτε μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ μᾶς ὠδίγει ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς υπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τίς ὁ ἀόρατος φίλος τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικὴν τινα εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοήν μας· εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἠξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σὰς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας ἀνεπαισθήτως ἐστράφησαν ὀλόγυρα διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον, ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε — Μὴ τρομάζετε, παιδιὰ μου· ὁ ἀόρατος αὐτὸς φίλος μου εἶναι ὁ καθαρός ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σὰς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα,

καὶ τὴν ἀναπνοὴν σας τόσον εὐφρόσυνον. Ἄν συμφιλιωθῆτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσετε ὅσον τὸν ἡγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, βεβαιωθῆτε ὅτι διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ, καὶ πολλὰ βάσανα.

Αἱ ἀναθυμιάσεις.

— Ἄλλ' ὅποιαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀὴρ μετὰ τὴν ὑγείαν; ἡρώτησαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Ὁ ἀὴρ, μᾶς ἀπήντησεν, εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιότερα τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κοσμοφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἠμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζῇσιν οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τὴν στιγμήν καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ἀναζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατ' ἄλληλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται ὑγιές, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Ἄν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν, ἢ μολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνάγκης μολύνεται, καὶ ἡ ὑγεία μας πάσχει καὶ ἀφαιρίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ταύτην.

— Ἀποῦ ὁ ἀὴρ εἶναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον διὰ ν' ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— Ὡ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δύναμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα,

τὰ ὅποια πολλάκις ὑπάρχουν εἰς τὸν αέρα· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἄφ' ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὅποια ἀναμιγνύονται μετὰ τὸν περίξ τῶν σωμάτων αὐτῶν αέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι ἐπικίνδυνοι, βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι εἰς τὴν ὑγείαν. Τοιαύτας ἐπικινδύνους καὶ θανατηφόρους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικά καὶ ὅλαι τῆ φυτικαὶ οὐσίαι, ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβὴ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν περίξ αὐτῆς αέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχὰς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα, ὅπου εἶναι δένδρα, ὃ ἀήρ εἶναι καθαρώτερος, καὶ ἐπομένως ὑγιέστερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως καὶ τὰ δένδρα εἶναι σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοικοὺς τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἱατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ ν' ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις οἱ δρόμοι εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στενοί, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαί, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ αέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κεῖνται ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὃ ἀήρ μολύνεται, οἱ κάτοικοι πάσχουν, ἀσθενεῖαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνὰ ἐπισχέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὃ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐκπνέομεν ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διαρθεύουν καὶ μολύνουν τὸν αέρα.

Ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Διὰ νὰ διατηρῶ τὴν ὑγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ αέρος, ἰδοὺ,

ἐς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω ἐκ τῆς παι-
δείας μου ἡλικίας κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ ἱατροῦ, ὅστις κατε-
νετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ, παρά νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθε-
νείας τῶν φίλων του.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κίαν, διὰ νὰ
εὐρίσκωσιν οἱ ἱατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν
καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν καὶ ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν, πληρό-
νται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου οἱ πελάται των πε-
ρῶσιν ὑγιεῖς· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν
ἐκ τῆς θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσω αὐταὶ διαρκεῖν.

Κατὰ συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ φίλου μου ἱατροῦ, ἐπανελάθεν
γέρον.

1) Προσέχω πάντοτε ὥστε ἡ κατοικία μου νὰ ᾖ εἰς ὑ-
ψηλὸν καὶ σύνδεδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμένας, ὅπου ὕδατα καὶ
πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι, ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ
εὐρίσκω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθείρῃ
αὐόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἄμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ, καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω
τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ νέος καθαρὸς
ἀέρας, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀνα-
πνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματα, δὲν
ἐγγίζω νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ
στρώμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρὰ, διότι τὰ
αὐτὰ εἶναι πολὺ ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν καὶ μαλακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς
τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἀναπνέω ἀέρα καθαρώτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα
τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων.

6) Ἐπὶ τέλους διὰ νὰ ᾖμαι πάντοτε ὑγιὲς καὶ εὐρυστος,
ἐνείκησα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ
παρὰ τὸ ἄμεσως δὲ νὰ εὐρίσκωμαι ἐκτὸς τῆς κλίνης μου.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύστανε θερμῶς
μόνον ὁ ἱατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ
ὁ πολὺ δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν πάντοτε ὁ ἀὴρ εἶναι κα-

θαρώτερος· τὸ νὰ μένῃ δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης του, εἶναι πραγματικῶς ὀλεθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ᾔναι νεανικόν.

Ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης, τίς μεταξὺ ὅλων ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του μᾶς ἐφαίνετο ὁ ὑγιέστερος καὶ εὐρωσιότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτον ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχθεὶς τὴν περὶ τοῦ Πέτρος γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε ποῖον ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Παρατηρήθημεν μεταξὺ μας, καὶ μετὰ τινα σκέψιν ἐκ συμφώνου πάλιν εἵπομεν ὅτι οἱ πλέον φιλάσθεναι, χλωμοὶ καὶ ἀδύνατοι μεταξὺ ἡμῶν ἐφαίνοντο ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μας ταύτην, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ῥοδοκόκκινον καὶ ζωηρόν Πέτρον, ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν.

— Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου.

Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τότε τόσον πρῶτ.

— Σεῖς δὲ, Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ γέρον, ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾶτε;

— Δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μὴ συστολήν.

Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἄργά.

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωτὸν νὺν περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν κινουντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ κάτω.

— Προσπαθήσετε λοιπὸν, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ἐνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλετε νὰ γίνετε ὑγιαεὶ καὶ εὐρωστοὶ ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζήσετε χρόνιον.

πολλούς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφὴν σας, ἢ τὸν ὑπηρέτην σας, νὰ σᾶς ἐξυπνώσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐξέλθετε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσταραστηθῇ· ἀλλ' ἀκολούθως θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι σας, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ ὁ γέρον νὰ διηγηθώμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνώσιν ἐνωρίς.

Τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος.

Ἐξῆς πρὸ τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικὸς, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ᾔθελεσε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, ἐπαρουσιάζετο καθ' ἡμέραν πλήθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑγεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἤρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν ἐσυνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ αὐτὰ ποτὰ, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἓν ὁμως ὅλοι ἐσυμπῶνουν, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεαρᾶς τῶν ἡλικίας ἐσυνείθιζον νὰ ἐξυπνώσιν πολὺ πρῶτον.

— Ἴδου λοιπόν, εἶπεν ὁ δικαστής, τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Τὰ σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

φαίνεται, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς καλῆς ὑγείας καὶ μακροβιότητος· διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παιδῶν ν' ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖα ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου τοιοῦτοτρόπως, ὑποχρεώ-

νων τὰ παῖδια νὰ ἐγειρόνται ἐνωρίς, προητοίμαζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωινός, καὶ τὴν ὑγίαν βλάπτει, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἀδυνατίζει, καὶ τὸ σῶμα παραλύει, καὶ πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν προξενεῖ, διότι ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὰς καταλληλοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἄλλ' ἐάν δὲν συνειθίσητε ἀπὸ τώρα, ὅτε εἴθε παῖδια μικρά, νὰ ἐξυπνᾶτε πρωτὶ, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορθώτεαι ὅταν μεγαλώσητε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερόν, εὐκόλως λυγίζει καὶ ἰσάζει· ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβὸν, σπάνει, ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὅσῳ εἴθε παῖδια νέα, ν' ἀποκτήσῃτε ἔξεις καλὰς, καὶ νὰ ἀποβάλητε τὰς κακὰς. Αὕτη εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἄν τὴν ἀρῇσατε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσει, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῇ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι· ἀκ ακ ης ἀπαρχ ης γίνεταί τέλος ακ ακ ον. ν

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἐδιηγῆθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Βυφῶνος.

Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ ὕπνος του.

Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατὴρ του Νικόμαχος, ἰατρός τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὢν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἠθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἐξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἠθελε ζῆσαι, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἠθελε δυνηθῇ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐν νεανικῇ του ἡλικίᾳ δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἱατροῦ

πατρός του, καὶ διαίταν ἀπλουστάτην, καὶ ὕπνον μέτριον.

Διηγούνται μάλιστα ὅτι διὰ τὰ ἀποφεύγει τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνὰς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, ἐσυνείθιζε νὰ κρατῇ χαλκίνην σφαῖραν, ἣτις πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης, ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε καὶ τὸν καταλαμβάνει, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου τῆς, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

Ἄλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίδειται ἀπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατάρθωσεν ὅχι μόνον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλήτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν ἐπροσκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἡγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, ἔγων ὅτι· αἰὲν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώσῃ τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅμως ἐχρεώσῃ τὸ εὖ ζῆν. Ἄλλ' ἔλησμονεὶ ὁ νέος Ἀλεξάνδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν ἐχρεώσῃ εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφικὴ του σχολὴ ἐπωνομάσθη Περιπατητικὴ, διότι συνήθως εἰς ἐωθινούς καὶ δειλινούς περιπάτους τοῦ Λυκαίου περιδιαβάζων μετὰ τῶν μθητῶν του ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἄλλ' ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλεξάνδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν πολλῶν καὶ σοφῶν συγγραμμάτων του, τὰ ὅποια ἄλλοι μὲν λέγουσι ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλια, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἱταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινούς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀραβίους, οἵτινες, μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του Ἀραβιστῇ, ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἰσπανίαν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἑλλήνος Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ χίλιστον διακοσιοστὸν (1200) ἔτος μετὰ Χριστὸν, ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, καὶ τὴν λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἥτις, οὕσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθεστάτη, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύηται.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα τὰ ὅποια λαμπρύνουσι τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ ὀλίγα συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοός.

Ὅποια λοιπὸν τιμὴ καὶ δοξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν ὑγείαν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φωτεινὸς ἀστὴρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ὁ Βυψὼν καὶ ὁ ὑπηρέτης του Ἰωσήφ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐθαυμάσθη καὶ ὁλονέν θαυμάζεται ὡς ὁ ἀριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἐνδοξον Βυψῶνα τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἥτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπηρέτην τοῦ Βυψῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυψὼν ἐξῆσεν ὀγδοήκοντα καὶ ἑν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρώτατον καὶ ὠραϊότατον σύγγραμμα περὶ Φυσικῆς Ἱστορίας, συγκεκλιμένον ἐκ τριάκοντα καὶ ἑξ τόμων. Ἐλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσήφ ἐχρεώσεται κατὰ μέγα μέρος τὰ σύγγραμμά του αὐτό· διότι, ὅτε ἦτο νέος, ἡγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν ὑγείαν του ἐβλάπτει, καὶ ἀπὸ τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν· ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσήφ χρηματικὴν τινα ἀμοιβὴν, ὥσάκεις κατῴρθονε νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσήφ ἀπέτυχε, διότι θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του, παρώργιζεν αὐτὸν, καὶ αὐ-

στηρῶς ἐπιπληττόμενος ἐξήρχετο ἔντρομος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφῶν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωϊνόν του ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφῶν, συναισθανόμενος ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ἀλήθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπηρέτην του νὰ μὴ ἐνδιδῇ εἰς τὸν θυμὸν καὶ εἰς τὰς ἐπιπληξεις του, ἀλλ' ἐνθυμούμενος τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀμοιβήν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγὴν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζεται, ὥπως ἐγείρῃ αὐτὸν ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθείς μὲ τὴν αὐστηράν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του, καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἐκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ὁ δὲ Βυφῶν κατώρθωσεν οὕτω νὰ εὑρίσκειται τακτικώτατα καθ' ἐκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολάς τοῦ ἡλίου ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ νὰ συγγράφῃ τόσα πολλὰ καὶ συγχρόνως τόσον ὠραῖα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθύ καὶ ἑνδοξον.

Ἵγιεινά ἔργα.

Ὁ Γερσαστάθης ἐσυνείθιζε πάντοτε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιωῇ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐπρόντιζεν ὥστε αἱ καλαὶ συμβουλαι του νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιοῦνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκρατῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καὶ τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὅποια κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήργησε πρὸς βελτίωσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς κωμοπόλεώς μας.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινων λόφων, ἐσχηματίζετο λακκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συρρέοντα τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἔμενον ἐπὶ τινὰς μῆνας τοῦ χρόνου λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα. Ὁ Γερσαστάθης παρετῆρσεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ λιμνάζοντος ἐκείνου νεροῦ, οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδιὰ, ὑπέφερον συχνοὺς πυρετοὺς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ πρεσβύτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπείκοντες εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ Γεροστάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνενεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποζήρηνσιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι, γέροντες καὶ παῖδια, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολουθοῦντες καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα πτυχίον, ἐδιευθυόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ῥίπτοντες δὲ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου λίθους καὶ χῶματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα αὐλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντός τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἐκτοτε δὲ πραγματικῶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆν κωμόπολιν ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς, βλέποντες ὑγιῇ καὶ ῥοδοχρόκκινα τὰ τέκνα των, ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέειπε καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κόπων, καὶ διὰ τῶν ἐπανελημμένων προτροπῶν του κατ' ὥρην νὰ καταστολίσῃ καὶ τὴν πλατεῖαν, καὶ τὰς βρύσεις, καὶ τὸ κοιμητήριον, καὶ τὰ περίξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὅποια ἐθεώρει οὐχὶ μόνον ὡς στολισμὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκασιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγίαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσην χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας του πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἰς τινὰ τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας. Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαρότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. α "Ὅσοι δὲν καθαρίζουν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἱατρικῶν. »

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχὸς τις ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζήτησιν, καὶ νὰ καταγίνηται εἰς τὴν καθάρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν.

Ἐνθυμούμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν περιπατοῦν-
τες μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτώμα τι
ζώου, κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς
ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. Ἄ'Οστις, ἔλεγεν ὁ γέρων, ἀνοίγει
λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ἐλαττώνει τοὺς
τάφους τῶν ἀνθρώπων. »

Συχνάκις δὲ ἠκούαμεν παρ' αὐτοῦ τοὺς ἑξῆς στίχους·

- « Ἄν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,
« Κι' ὁ ἥλιος ἐάν ποτὲ εἴ τὴν κλίνην δὲν σ' εὕρισκῃ.
« Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιᾶ συγχρόνως.

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

« Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. »
(Ἰσοκράτους.)

ΕΝΩ ἡμέραν τινα εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυ-
τεύομεν μικροὺς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὁδηγίας καὶ τὴν ἐπιστα-
σίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταί μας Πέτρος καὶ
Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖρας τῶν.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλα-
τείας, ὅπου νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐπανῆλθεν
εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα, ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρησεν εὐ-
κολώτερον νὰ σφογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του
μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ἄ'Ο Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ
τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ
τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε, φίλε Πέτρε, τῷ εἶπε, χαίρω πολὺ βλέπων ὅτι ἀ-
γαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῇς, παρὰ νὰ μετα-
φέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς
τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς
ἡ χιών, τὴν ὁποῖαν ἐκ νεότητός μου ἠγάπησα, καὶ εἰς τὴν ὁ-

ποίαν χρεωστώ κατὰ μέγα μέρος τὴν καλὴν μου ὑγίαν, ὡς ἄλλοτε σὰς εἶπα.

— Καὶ ἐγὼ, ἐπρόσθετεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἦμαι πάντοτε καθαρὸς, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπουν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγίαν.

— Ἐξακολούθησε πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦται καθαρὸς κατὰ τὴν σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ ἔσο βεβαίως ὅτι θέλεις διατηρήσῃ οὕτω καὶ τὴν καλὴν σου ὑγίαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω στολισμὸν ὑγιεινόν, διότι καὶ μᾶς στολίζει καὶ τὴν ὑγίαν μας προφυλάττει. Παρακαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγίαν· ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Τὰ ἄφθονα ὄωρα

Ἡ τροφή τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὅποιοι ὅχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐάν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπίδερμίδα πορώδη, ὥστε διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξατμῖσις δὲ αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται ἀ-
δ ἡ λ ο ς δ ι α π ν ο ῖ ἡ, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανεράς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπόν ἡ ἐπίδερμις τοῦ σώματος εἶναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπίδερμidos, ἐπομένως ἡ ἀδ-
δ ἡ λ ο ς δ ι α π ν ο ῖ ἡ, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανεράς ἀναπνοῆς.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδήλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὅποια ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουσιν τὴν ἀήληον διαπνοήν, καὶ βλάπτουσιν τὴν ὑγίαν.

Ἴδου διατί, ὦν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν ὑγίαν μου. Ἀγαπῶ τὸ καθαρὸν νερόν, ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν αέρα· διότι, ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀὴρ ᾖ ἡ πατὴρ τῆς ὑγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτᾶται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ προφύλαξις τῆς ὑγείας.

Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἄρθρα δῶρα, ἀφ' ὧσα ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Ἴδου δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν ὑγίαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὸ ἑσπέρας.

2) Λούω καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλὴν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερόν, τὸ ὅποιον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρυολογήματα τὴν προφυλάττει.

Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελημάτων τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Βοερχαδίου· α' Ἐχέ τὴν κεφαλὴν δροσεράν, τὸν στόμαχον ἐλαφρὸν, καὶ τοὺς πόδας θερμούς.·

3) Πλύνω καλὰ καὶ τὴν αὐγὴν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὸ ἑσπέρας πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυνθῇ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ διεφθαρμένοι ὀδόντες, ὅχι μόνον ἀνδρῇ ἀποφορὰν πρὸς τοὺς πλησιάζοντας μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους προ-

Ξενοῦν. Προσέτι δὲ διαφθεύρουν τὸν σίελον, ὅστις καταρχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ασθενείας· ἐμποδίζουσιν δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγίαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λοῦω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ τῖνος σφογγαρίου ἢ διὰ τῖνος μαλλίνου χειροκτίου ὁλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἀμέσως τριβόμενος διὰ τῖνος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνόνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμιούται, καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω ἐπὶ τέλους συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατὰσαρκα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἐκ τοῦ ῥύπου αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοή.

Ὅτε ἤκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουε τὸ σῶμά του ὅλον μὲ ψυχρὸν νερὸν ἀνестριχιάσαμεν· ἤρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἡ δύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψυχρός.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτεσθε μὲ ψυχρὸν νερὸν. Ἢ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχήσετε νὰ λούετε ὅλον τὸ σῶμα μὲ ψυχρὸν νερὸν, θέλετε συνειθίσαι τὸ ψυχρός, καὶ θέλετε ἐξικολουθήσει εὐχαρίστως, καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες τὸ αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδιὰ τοῦ κόσμου, ὅχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι καθὲ αὐγὴν ἢ ἑσπέρας τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου, ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρῶτ' ἐσυνειθίσασμεν νὰ ἐξυπνῶμεν καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσμεν. Πραγματικῶς δὲ, τριβόμενοι διὰ τῖνος ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀλίγηρα καὶ σφιγκτὰ, διὰ νὰ στεγνόνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὅχι μόνον δὲν ἐκρυάναμεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἡσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστεροὺς καὶ εὐρωστοτέρους.

Ἡ ῥυπαρὸς σιδηροδέσμιος.

Ἐνῶ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατείαν τῆς κωμσπόλεως περὶ

τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, εἶδαν ἐξαίφνης τέσσαρας ὀπλοφόρους, συνοδεύοντας σιδηροδέσμιόν τινα. Ὁ σιδηροδέσμιος αὐτὸς ἐφαίνετο νέος, ἀλλ' ἦτο εἰς ἄκρον ἰσχνὸς καὶ κατὰ χλωμος· τόσον δὲ ρυπαρὸς κατὰ τε τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτον, ὥστε ἡ θεὰ τοῦ ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφήν.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάζας ἓνα τῶν ὀπλοφόρων, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐπραξεν ὁ ἄλλοσσοδεμένος, τὸν ὅποιον ἐσυνόδευαν.

Ὁ δὲ ὀπλοφόρος ἀπήντησεν, ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας χωρίου τινὸς, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφεὶς τότε πρὸς ἡμᾶς. Ἰδοὺ, μᾶς εἶπε, καὶ ἄλλο μάθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ρυπαρὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἦθη ρυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἀς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὅχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υἰεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν ἀγνὴν τὴν καρδίαν μας.

Τὰ τρία καθαρὰ παιδία.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης, ἐδιηγήθη τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὅποιον ζωηρὸν πάντοτε ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὅσάκις ἀπαντήσω ἀκάθαρτα παιδία.

Πατὴρ τις πλούσιος, ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱούς, ἔχασεν ὁ δυστυχὴς καὶ τοὺς τρεῖς, τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐβύθισαν εἰς ἄκρην μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχολίας τοῦ ἐσκέφθη ὅτι μόνον διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὅποιαν ἡ ἀγαθοεργία προσξενεῖ, ἡδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πικρίαν. τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφορῶν καλῶν ἔργων, τὰ ὅποια ἐσχεδιάσεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδία, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπόν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδιῶν, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητὰς του.

Ἀμέσως δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται ὅλα τὰ παιδιά, τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρετήρησεν, ἐκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβὼν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ὅτι ἐπρότιμητε τὰ τρία ἐκείνα, διότι τὰ εὖρε καθαρώτερα ὅλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα· ὥς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει, ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν των καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τότε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅτι πραγματικῶς τὰ ἐκλεχθέντα παρ' αὐτοῦ παιδιά διεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοθήειάν των.

Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των ἀποκατεστάθησαν εὐτυχῇ τὰ τρία πτωχὰ παιδιά, δι' αὐτῶν δὲ συνητυχῆσαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οικογένειαι των.

— Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τοιαύτην συστατικὴν, ἀπανταχοῦ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρων Ἰσοκράτης, ὁ ἐνδοξος ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφύγωμεν τοὺς καλλωπισμοὺς, οἵτινες δὲν ἀποδεικνύουν παρὰ ἐλσφρόνοιαν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης γράψας τότε καὶ ἐγχειρίσας εἰς τὸν Νικόλαον τοὺς ἀκολούθους στίχους μᾶς ἀπεχαιρέτησεν.

« Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,

» Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχών.

» Ὁ δὲ βυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει βυπαρὰν ψυχὴν,
» Καὶ ἀνῆκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀνάθαρτον φυλὴν.»

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

» Τὰ τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα
» φθείρει τὴν ἰσχύον. (Ἀριστοτέλους).

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τοῦ σχολείου ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἐαυτοῦ διάφορα ξύλα πελεκημένα, κοντάρια καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ παράδωξα μᾶς ἐφάνησαν καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ῥωτήσαμεν αὐτόν, εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στύλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη, ὅτι, ἀφοῦ μᾶς ἐσυμφιλίωσε μὲ τὸν καθαρόν ἀέρα καὶ τὴν καθαρίότητα, ἐτοιμάζεται νὰ μᾶς συμφιλίωσῃ καὶ μὲ τὴν φιλίην του, τὴν καλουμένην Σωμασκίαν, ἥτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς υἰείας καὶ τῆς ἀνδρίας, καὶ ὅτι δι' αὐτῶν τῶν ξύλων καὶ στύλων θέλομεν γνωρίσει τὴν φιλίην του ταύτην.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν εὐχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν θέλομεν ἐννοήσει τὰ πάντα.

Τὴν ἐπιούσαν εἶδομεν τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου ἐστρωμμένην μὲ ἄρκετὴν ἄμμον, καὶ διαφόρους στύλους καὶ ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐννοήσαμεν πρὸς τί ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὅμως τῶν μαθημάτων, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς ἐπερίμενεν εἰς τὴν αὐλὴν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται μονόζυγον, τὸ δὲ δίζυγον, τὰ δὲ ἱστοὶ καὶ ἀναβάθραι, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε δια-

φόρους κινήσεις, στροφάς καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας, καὶ νὰ καταστήσωμεν ὅλον τὸ σῶμα εὐλύγιστον, ἐλαστικόν, εὐρωστον καὶ ὑγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἐκορυφώθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Πολὺ δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἤκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῇ τὸ ἐπέρας εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῇ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ἐν συντόμῳ ὅσα ἐνθυμούμαι ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ σωμασκήας.

Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ σιδηρουργοῦ.

Εἶναι παρατηρημένον, ὅτι ὅσον τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ σώματός του, τόσον πλέον τὸ ἀνπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιές καὶ εὐρωστον τὸ καθιστᾷ. Ἡ κίνησις καὶ ἡ γύμνασις προξενεῖ περισσότεράν συρροὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος.

Συγκρίνατε τὸ ἀριστερόν μετ' τὸ δεξιὸν χεῖρόν σας, καὶ θέλετε ἰδεῖ, ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ τὸ ἀριστερόν· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε καὶ ἐπομένως γυμνάζετε τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιάν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα ἀπὸ τὴν ἀριστεράν του εἶναι· διότι τὴν δεξιάν γυμνάζει κρατῶν τὴν σφύραν καὶ σφυρηλατῶν τὰ εἰδηρά του.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκίνησις καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὅχι μόνον τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα ἐξασθενοῦν, μαλακύνονται καὶ φθείρονται.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίον μάχης τινός, ἥτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγκρατηθῇ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μὲν, ὥς ἐκ τῆς λιτότητος καὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνάτα καὶ σκληρά, τὰ

δὲ Περσικὰ ἦσαν εὐθραστα καὶ ἀδύνατα, ὡς ἐκ τῆς μαλθακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ὁλόκληρον τὸ σῶμα ὑγιές καὶ εὐρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμοῦντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτε ὑποπέσωμεν εἰς τινὰ ἀσθένειαν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν καὶ ὀγλιγορώτερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρός τῆς Γερμανίας Βοερχάβιος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευε τοὺς φίλους του δύο ὡρῶν σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἡσθάνθησαν ἤδη τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ ὠφελειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὅχι μόνον εἰς ὅλα τῶν τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωμαστικής, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα ἰδιαίτερα γυμναστικῆς καὶ διὰ τοὺς νέους καὶ διὰ τὰς νέας. Πολλὰκις δὲ εἰς αὐτὰ εἶδον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκας νὰ γυμνάζωνται χάριν τῆς πασχούσης υγείας τῶν, κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ὁ Σόλων καὶ ὁ Ἀρείος Πάγος.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι καὶ ἡ Γυμναστική. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρῶτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατετραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσια τῶν οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον πάντοτε τὰς σωματικὰς τῶν δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἐπιπιοὶ ἢ ἐφ' ἀμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ῥίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις διὰ τῶν προνίμων νόμων του ἐφρόντισε πρὸ πάντων περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησεν εἰς αὐτοὺς τὴν γυμναστικὴν ὡς ἀναγκαιότατον μάθημα πρὸς μόρφωσιν πολιτῶν υγιῶν, ἀνδρείων καὶ μεγαλοφύχων.

Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ ὅλων τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο· τοὺς μὲν εὐπόρους·

νέους νὰ προτρέπη εἰς ἱππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια καὶ εἰς ἄλλας σωμαστικὰς, ὅπως καὶ τὴν ἀργίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των ἀποκαθιστῶσιν ὑγιῆ καὶ ἀνδρεία· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῇ εἰς ἐργασίαν τινά, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτοὺς.

Ὁ Φωκίων καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Φῶκος.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτο εἷς ἐκ τῶν πλεον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς, ὁ νέος Φῶκος δὲν ὡμοιάζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος, καὶ ὀκνηρὸς, καὶ φιλοπότης ἦτο.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτιώσειν τῶν ἡθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῇ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὴν ὀνομαζομένην Παναθηναίαν· τὸν διέταξε δὲ ν' ἀγωνισθῇ οὐχὶ διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἤλπιζε, ὅτι ἀναγκαζόμενος νὰ ἐπιμεληθῇ καὶ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του πρὶν ἢ παρυσιασθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἤθελε βελτιώσῃ τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ἥθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκασίαν εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων εθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηράν διαίταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρισθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκο καὶ ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν διαίταν νὰ ζῶσιν, ἐνθ' εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον τότε παραμεληθῇ, καὶ τὰ ἥθη ἐπομένως τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς διαφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίων ὡς προτιμήσαντα διὰ τὸν υἱὸν τοῦ τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀνατροφῆς, εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰρωνικῶς πρὸς αὐτὸν· Ἄν προτείνῃς εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομ

θεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἑτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς ἀπήντησε πρὸς αὐτόν. « Ἦθελεν εἰσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σὺ, ὁ ἀλειμμένος μετὰ τόσα μυρωδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελῆ ! »

Ἀφοῦ ὁ Γεροστάθης ἐδιηγῆθη τὰ ἀνωτέρω, παρεκαλέσαμεν αὐτόν νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο ὁ Λυκούργος τὸν ὁποῖον ἀνέφερεν. Ὁ δὲ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν.

Ἵ Λυκούργος καὶ τὰ παῖδιά τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λυκούργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 770 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου. Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφὸς του ἀπέθανεν, ὁ Λυκούργος, ἂν ἦτο ἀδίκος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλὰ φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιὸν του Χαρίλαον ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφοὺς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῇ ὡφελίμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προκίσῃ αὐτὴν μετὰ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συμπολίταιί του νὰ κατασταθῶσιν οἱ ἀνδρείότεροι καὶ ἐναρετώτεροι τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐγενὴς δὲ αὕτη ἐπιθυμία τοῦ Λυκούργου πληρέστατα ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην, ἐπροσπάθησε διὰ τῶν νόμων νὰ κανονίσῃ πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδίων. Ἐγινώριζεν ὁ Λυκούργος ὅτι, ἂν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρά του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβά καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπερικυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκούργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωσιν εἰς τὴν γυμναστικὴν, εἰς τὴν σκλη-

ραγωγίαν, εἰς τὴν λιτότητα, εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους των πειθαρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατώρθωσεν, ὥστε οἱ Σπαρτιᾶται νὰ γίνωσι μετὰ τινὰς χρόνους ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιά-
ζωσι τὸ πᾶν πρὸς ὑπεράσπιον καὶ δόξαν τῆς πατρίδος των.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγίνετο ἐπὶ τῶν ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, διὰ τῆς ἀπλῆς διαιτήσεως, διὰ τῆς σκληραγωγίας, διὰ τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, εὐπειθεῖς καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια τῶν ἤκουον προσέτι συγνά-
κεις οἱ νέοι τοὺς γέροντας διηγούμενους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παίδων ἡρεθίζετο εἰς ἔργα ἐνδοξα καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς χοροὺς, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῳδία των, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες τραγῳδοῦντες ἔλεγον·

Ἄμμες πόκ' ἤμες ἄλκιμοι νεανῖαι.

Οἱ δὲ νέοι·

Ἄμμες δέ γ' εἰμέν· ἂν δὲ λῆς πείραν λάβει.

Οἱ δὲ παῖδες·

Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρρωνες.

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς ἑλληνικοὺς αὐτοῦς στίχους, παρεκάλεσαμεν τὸν Γεροστάτην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρων εἰρμη-
νεύσε τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως· Οἱ γέροντες·

ὦ ! ἤμεθα κ' ἡμεῖς ποτε ἀνδρεῖα παλληκάρια !

Οἱ νέοι·

Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖς· δοκίμασον ἂν θέλῃς.

Οἱ παῖδες.

Ἄμεις δὲ θέλομεν φανῇ πολὺ καλῆτερά σας.

Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ὅμηρος.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκροάζοντο αἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἥρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου...

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτήσαντες αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ Ὅμηρος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου καὶ ἄλλοτε μᾶς ἔχεν ἀναφέρει. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη.

Ὁ Ὅμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκοῦργου, εἴ-
αι δὲ ὁ μεγαλῆτερος ποιητὴς ὅχι μόνον τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος,
ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη ἄχρι τῆς
ἡμερον νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὁ-
μήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ
Ὀδύσσεια, τὰ ὅποια πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκον-
ται, καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ
ἐγαλλιάσεως.

Τὰ ὠραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκοῦργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς
ὑρῶν ἐν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τὰς
τεριτηγῆσεις τοῦ κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίη-
σεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτάς τας δύο ἀμιμήτους καὶ ἀθανάτους
δουατέρους τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ ὁ Ὅμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν, τὰς νί-
κας καὶ τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν
Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς μὲν Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς
Παλλᾶδος Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς ἀνδρίας ὀδηγουμένης ὑπὸ τῆς
προνήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανοὺς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν
τῆς Ἀφροδίτης, ἥτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος. Ὁ-
θεν ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἡ-
ρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτηται
ἡ Ἑλληνικὴ φιλοτιμία τῶν πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὀμηρικῶν ἡ-
ρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ὁ Λυκοῦργος καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκοῦργου, καὶ αὐταὶ αἱ νέαι
Σπαρτιάτιδες ἐχρεώσταν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικὰς τῶν

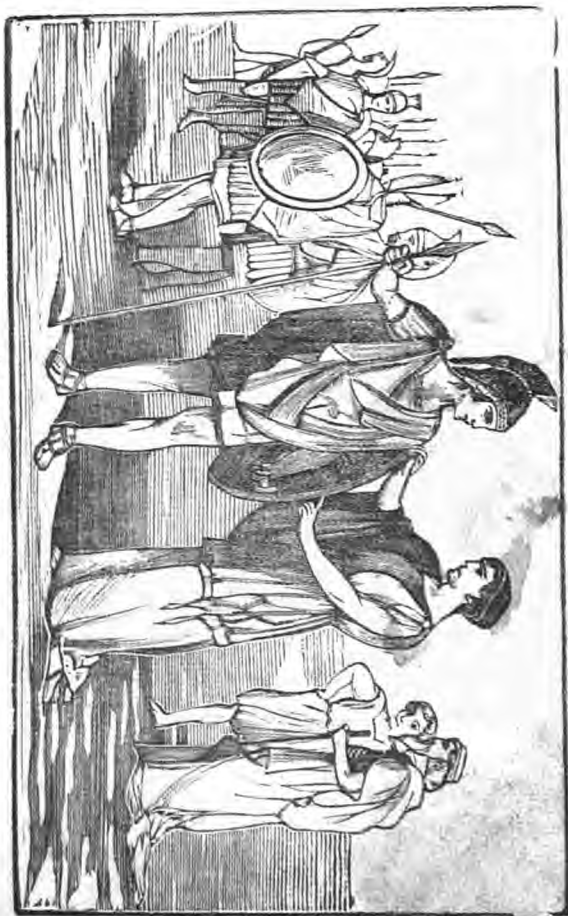
δυνάμεις, διὰ τὰ προετοιμάζονται μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρῶστοι εὐρῶστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀντρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος, πᾶν ἄλλο αἰσθημα ἦτο δευτερεύον. Καὶ δι' αὐτὴν βλέπομεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας νὰ προτρέπωσι πάντοτε τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱοὺς των εἰς ἔργα ἡρωικὰ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα, ἀποστρεφομένας δὲ τοὺς δειλοὺς καὶ κακὴν θείας, ὡς ἀνάξια τέκνα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ἡ Σπαρτιάτις Γοργῶ ἐστελλε τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἐκλαίει, δὲν ἐτρεμεν· ἀλλ' ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν· «Ἢ τὰ ν, ἢ ἐπὶ τὰ ν» ἦτοι· «Ἢ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου αὐτὴν ὀπίσω νικητῆς, ἢ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι παρόντα ὑπὲρ πατρίδος.» Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἀπὸ δειλίαν ἐρρίπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ρίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστραφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνίς ὅτι ὁ υἱὸς τῆς Βρασιδάς ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἠρώτησεν ἐάν ὁ Βρασιδάς ἀπέθανεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης, ἐπαινοῦντες τὸν ἄνδρα, ἔλεγον πρὸς αὐτὴν ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη ἢ μετρίφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνίς, «Μὴ λέγετε (εἶπε) τοῦτο, ὡ φίλοι· νὰ ἰ μέν, καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτον ὁ Βρασιδάς, ἀλλ' ἡ πατρίς ἔχει πολλοὺς ἄνδρας καλῆς τέρεους ἐκείνου.

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη, δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ λαμπρυνθῇ. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρίνεται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες εἶναι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, ὑγιῇ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα ἀνατρέφουν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα των, ὅταν αἱ γυναῖκες εἶναι ἐνόηστοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐγθραὶ τῆς φθοροποιᾶς πό-

ἡ δὲ πόλις ἔστιν ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λυτελείας, τὰ δημόσια ἥθη διατηροῦνται ἀγνά, καὶ αἱ κοινω-
νωναὶ ἐπομένως εὐδοκίμουν καὶ ἀκμαζοῦν.

Ἀνατροφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Σπαρτιατικῶς, ἐπρόθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἀντρέφει καὶ ὁ Ἀ-
λέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ
δι' αὐτὴν ἤξιώθη νὰ πράξῃ ἔργα μεγάλα, καὶ Μέγας ἐπομένως
νὰ ἐπωνομασθῇ. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενὴς μας . . .

— Συγγενὴς μας! καὶ πῶς! εἶπομεν ἐκστατικοί. Ὁ δὲ
Γεροστάθης ἐπανελαβε. — Ναι, συγγενὴς μας! εἶχε φλέβα Ἡ-
πειρωτικὴν, διότι ἡ μήτηρ τοῦ Ὀλυμπιάς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νευ-
πιτολέμου, βασιλέως τῆς ποτὲ βασιλευμένης Ἡπείρου. Ὁ δὲ
παιδαγωγός, ὅστις σπαρτιατικῶς ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον,
ἦτον ὁ Λεωνίδας, συγγενὴς τῆς μητρός τοῦ Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ
εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων. Βουεῖσθε δὲ νὰ ᾔνοι ἐγ-
κρατῆς εἰς τὸ φαγντὸν, λιτὸς περὶ τὴν διαίταν καὶ νὰ ὑπο-
μένῃ ἀταράχως τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους τοιούτο-
τρόπως δὲ κατέστη ὑγιὴς, δραστήριος, ἀνδρεῖς καὶ μεγαλό-
ψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων, τὰ ὅποια παρὰ τοῦ
παιδαγωγοῦ τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ Αρι-
στοτέλους ἀπέκτησε, κατώρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετὴς διεδέχθη
τὸς πατέρα τοῦ Φιλίππου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, καὶ
ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον αὐτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς
Ἑλλάδος κατὰ τῆς Ἀσίας, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς
δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν
βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνων τὸ κράτος τοῦ ἀπὸ τῆς Μακεδονίας
μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὅτε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρα-
τηγῶν τοῦ ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν
Ἀσιανῶν, μὲ πολλὴν πρᾶσιν εἶπε πρὸς αὐτοὺς· ἀδὲν βλέπε-
τε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν Ἀσιανοὶ ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἀνάνδρτοι, εὐ-
κόλως νικῶνται· ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, ἀγωνιζόμενοι, κοπιᾶζον-
τες καὶ σκληραγωγούμενοι, καθ' ἡμέραν νικῶμεν αὐτούς; Δὲν

ἐνθυμείσθε πόσον γλυκύς μετὰ τὸν κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; Δὲν συγκρίνετε τὸν Ἑλληνα μὲ τὸν Ἀσιανόν, διὰ νὰ πεισθῇτε ἀμέσως, ὅτι ἡ μὲν τρυφή εἶναι δουλικώτατον, ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατον; »

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐτοῦ λόγοι τοῦ ἠδύνατο καὶ σήμερον νὰ σωφρονίσωσι τινὰς, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετὰς, ἀπομιμοῦνται πολλὰ Ἀσιανὰ ἐλαττώματα ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν κόπων, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὅχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἠμπόρεσαν νὰ κατακτήσωσι τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατάρθρωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατοὺς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος!

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ὁσάκις ὠμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνεται καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωικῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του, μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἡλεκτρισμὸν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς εὐγενοῦς τοῦ ψυχῆς. Παρακαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διγγῇ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, διότι εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἴχομεν φθάσει ἀκόμη εἰς τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν ἐποχὴν. Ὁ δὲ Γεροστάθης, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν μας, ἐδιγγῆται τὰ ἑξῆς.

Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα.

Ὁ Μέγας Βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας 600 πλοῖα καὶ 120,000 στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἀντὶ νὰ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς

τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικρούσωσιν αὐτοὺς ἄμεσως εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἃν καὶ ἐναντίον τόσῃς πολυαριθμοῦ δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρὰ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειράν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειράν ἀρχιστρατηγίας εὐχαρίσκει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν, καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρπασεν ὁμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἃν καὶ ἦτο εἰς ἓκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φιλόπατρις, δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του· ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του, δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἃν καὶ ἱκανός, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἱκανώτερος διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὴν κατὰ σειράν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῇ καὶ αὐτός τὴν ἡμέραν του, ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος του ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο τότε ὁ ἱκανώτερος καὶ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λυμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπεινώσιν καὶ σωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτά δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον, κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἐννεμήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ Κυναίγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιότερου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνδρεῖος Κυναίγειρος, προφθάσας νὰ συλλαβῇ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ χειρὸς ἐν ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων ἑτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθροὺς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἐκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στίβαρὰν χεῖρα τοῦ Κυναιγείου, ὁ μεγαλόφυχος Ἕλλην δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν· ἀλλὰ προσπαθὼν ὡς ἄλλος λέων διὰ τῶν ἀδόντων τοῦ νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὗρεν ἐπὶ τέλους τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδοὺ, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαισία ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ! Δέκα μόνον χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπώνουν ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μηδῶν, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως καὶ ἀνελευθέρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἅς μὴ λησμεν νήσωμεν ὅτι, ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι τὸ νὰ ὑποτάσσῃται καὶ ν' ἀκολουθῇ τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους τοῦ δὲν εἶναι αἰσχρὸν, ἀλλὰ μάλιστ' αὖ σέμνόν καὶ σωτήριον, ὥς ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἤθελεν ἐκβαρβηρωθῇ, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποια σήμερον εἶναι.

Ὁ Λεωνίδας εἰς τὰς Θερμοπύλας

Ἡ καταστροφή τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ γέρον, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, εἰ μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισε

νά προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νά ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως, διὰ νά ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθώνιον αἷσχος του. Ἄλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος, ἐματαίωσε τὰ φιλόδοξα καὶ ὑπερήφανα σχέδιά του· τὴν πραγματοποιήσῃν ὁμῶς αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος του.

Δέκα δὲ ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς, δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικά πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγὰ, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἀνευ δὲ ἀντιστάσεως ἐφθασε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νά εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλεῦα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὁδηγοῦντα ἐξ χιλιάδας Ἑλλήνων ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιάται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη, ὅτι τόσοι ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπρόκειτο νά διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς του τὴν ὁδόν, ἐγέλασε διὰ τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε μαθὼν, ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν ἐπερίμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακρὰς τῶν κόμας, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπῆτα τῶν γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα διὰ νά σκεφθῇ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὸν βέβαιον ἀφανισμόν του, καὶ ἐπομένως νά ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν, ἀφίνων τὴν εἰσοδὸν τῶν Θερμοπυλῶν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις διὰ νά ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὁπλῶν. Ἀ' ἔλθὼν λαβέτω, ἀπήντησε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δὲ τις τῶν Πρέσβεων διὰ νά ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ὅτι τόσα πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη των ριπτόμενα θέλουν ἀποκρῦψαι τὸν ἥλιον, ἄΤ ὅσον κα-

λήτερά, ὃ ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιᾶται, ἀθέλωμεν πολέμησαι ὑπὸ σκιάν. »

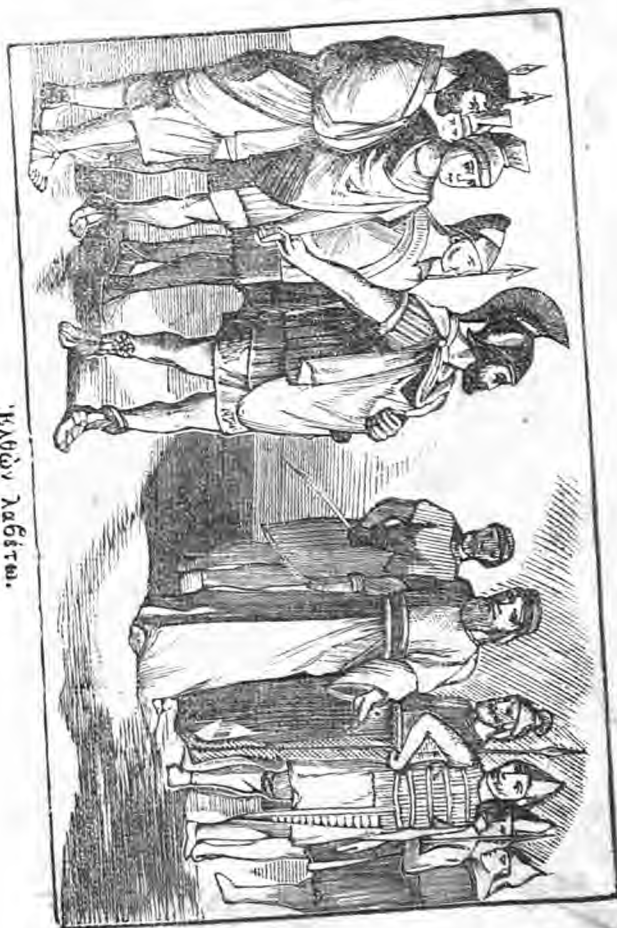
Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς του νὰ ὁρμήσωσι, καὶ νὰ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἑλλήνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

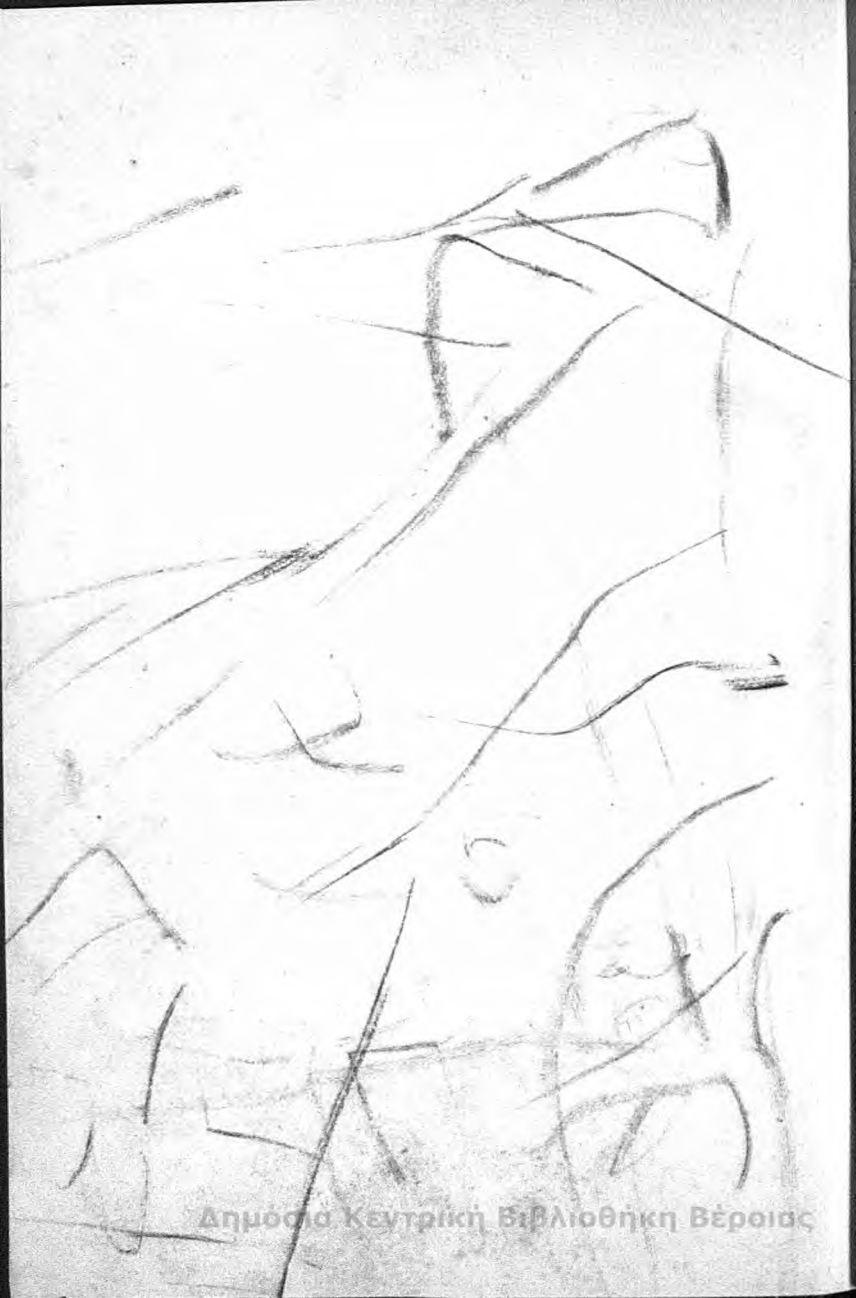
Ἄλλ' ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἑλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον θριαμβεύσει, ἐὰν αἰσχροῦς προδοτῆς, ὁ ἐπικαταρατὸς Ἐπιχλῆτης, δὲν ᾠδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Πίτης εἰκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας ἰδὼν τὴν προδοσίαν καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του Ἑλλήνας, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην κατακλῆλυτοτέραν περίστασιν· ἐκράτητε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους ἀθανάτους Σπαρτιᾶτας, εἰπὼν, ὅτι αὐτοὶ, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν ὀύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγεῖλει, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκείνον ἦ ἡ Σπάρτη ἐπρεπε νὰ χαθῇ, ἢ εἰς ἐκ τῶν βασιλέων τῆς νῆ φονευθῇ. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάνισεν νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἀμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτὸς ἐτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἰκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων μας. Ἄλλ' ἀπχυδήσαντες

ἰσχυρὰ λαοὶ.

An abstract black and white drawing consisting of numerous overlapping, curved, and somewhat chaotic lines. The lines vary in thickness and direction, creating a sense of movement and depth. Some lines are straight, while others are highly curved, resembling brushstrokes or gestural marks. The overall composition is dense and layered, with some lines crossing each other. The background is a light, textured surface.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σφάζοντες καὶ νικῶντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἥτις αἰώνως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τοὺς τριακοσίους του καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου δὲ τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς τὸν πατριωτισμὸν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια.

Εἰπέ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὦ ξένη διαβάτα,
"Οἱ πιστοὶ 'ς τοὺς νόμους τῆς κοιτόμεθα ἐνταῦθα.

Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακοσίοι του, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῇ ὡς ἥρωες εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ μὲν σώματά των ὑγιῇ καὶ εὖρωστα, τὰς δὲ ψυχὰς των ἀνδρείας καὶ γενναίως, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐσυνειθίζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ πρὸ πάντων ἀν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ τὸν Θεὸν τὴν Πατρίδα.

Μετὰ τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν, καὶ ὅτι ἀνάνδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων καὶ ἐλευθέρων αἰσθημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως ν' ἀποκτήσῃ ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὰς ἀποκτηθείσας ἐλευθερίας του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῇ ἔθνη ὀγλιγῶρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμάζουσιν, καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἔχομεν πολὺ περισσότερην ἀνάγκην τῆς σωμασκίας παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις μᾶλλον παρὰ εἰς τὰ ψυχρὰ, ὅθεν διὰ τὰς τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρῶμεν αὐτάς. Ἐκτὸς τούτου τὰ δεινὰ τετρακοσίων χρόνων κατήνησαν δυστυχῶς τὸ ἔθνος μας ὀλιγαριθμὸν ἢ ὀλιγάνθρωπίαν μας δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ὥστε πᾶς νέος Ἕλλην ὁ

ποιασδῆποτε καταστάσεως καὶ ἐπαγγέλματος καὶ ἂν ᾖναι, ὡς ἀποκαθίσταται διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ ὀπλοσκίας ἄξιος πρῶμαχος τῆς πατρίδος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἐδειξεν, εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ διάφοροι ἄλλαι σωμαστικαὶ ὡς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, τὸ ἀκόντιον, ἡ ἵππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορός, ἡ ὀπλοσκία, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλ' εἰς ὅλας τὰς γυμνάσεις, ἐπρόσθεσεν, ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ Μηδὲ νῆαν καὶ τὸ Πᾶν μέτρον ἄριστον. Τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ᾖναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωματικῆς βλάβει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονῆτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς· ἐπομένως ποτὲ μὴ καταδεχθῆτε χάριν τοῦ σώματος νὰ παραμελήσῃτε τὴν ψυχὴν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἄναυστοι καὶ ὅπως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθλῆται ἀφοσιώνονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμαστικὴν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νῦος καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· συχνάκις δὲ μᾶς ὠδήγει εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κομποπόλεως ὠραίαις πεδιάδα, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον, καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβαίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν καὶ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον, μὴ δυνήθεντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πᾶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονόκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ διστίχου.

Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσθαι καὶ ὑγιῆς,
Καὶ ἀνδρεῖον τῆς πατρίδος τέκνον κ' ὑπερασπιστής.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

Ἄργος μὴ ἴσθι μὴδ' ἂν πλουτῆς. (Πιττακοῦ).

ΚΑΤΑ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχές Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἐπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρον ζωνρὸς καὶ εὐθυμος μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτο ὠραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἶχομεν ἰδεῖ τὸσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον, καὶ τὸσον κομψῶς κατεστολισμένον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρά καὶ ἀνθηρότατα· πανταχοῦ καθαριότης, χάρις καὶ φιλοκαλία.

Ἀφοῦ ἱκανὴν ὥραν ἐμείναμεν θαυμάζοντες τὸν ὠραῖον κῆπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν τίς ἦτο ὁ κηπουρὸς του!

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας ἀπεκρίθη, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπερίμενε αὐτόν, καὶ ὅτι ὅταν ἂν εἶδε θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἐλικνειδεῖς δρόμους τοῦ περιβολίου ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἐκ τινὸς μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντα, ἐνδεδυμένον χιτῶνα ἐλαφρόν, φέροντα δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικά ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ Γεροστάθης.

Ἰδοὺ ὁ κηπουρὸς τοῦ Γεροστάθου! μᾶς ἐφώναξε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτήριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἐσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισεν, καὶ ἐπὶ τέλους καθάρισας καὶ τακτοποιήσας τὰ πάντα, ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σῆνηθες ἐνδυμᾶ του, καὶ ἐπα-
νῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου, ὅπου τὸν ἐπεριμένονεν.

— Ἴδού, καλοὶ μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε, διατι ἂν καὶ γέρων ἐβδομηκοντούτης, εἶμαι πάντοτε ὑγιής καὶ εὐρωστος, ζιωρὸς καὶ εὐθυμος, διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὁλόκληρον ὥραν κοπιᾶζω καλλιεργῶν τὸν κήπον μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικά ὥριμα ἀπὸ τὰ ὠραῖά του δένδρα, μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ καθήσας ν' ἀναπαυθῇ, ἐπρόσφερε πρὸς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες τὰ ὀπωρικά του ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των, ἥτις πραγματικῶς ἦτο ἐξαισία. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γερυστάθης μὲ πολλήν ὀρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκείνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἢ δονὴν καὶ γλυκύτητα πορὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους, ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτέ· καὶ δεύτερον, διότι θεωρῶ τοὺς καρπούς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖαι, διὰ τῶν ὁποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιήσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται καὶ χαίρει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοῦ ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον.

Τότε δὲ ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μῦλός του.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Πιττακός, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης, διὰ τὴν γυμνάξιν τακτικὰ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις, ἐσυνεθίζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρὸς του τὸν μῦλόν του, ν' ὀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ, ὅτι ὁ Πιττακός, ἀλέθων μόνος τὸν σῖτον του, εὗρισκε τὸν ἄριτον τοῦ πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον, παρὰ τοὺς τρώοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτός· Ἑλλην, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους· ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἄργοι· ὅτι ἄργος μὴ ἴσθι, μὴ δ' ἂν πλοῦτῃς, ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

Ὁ Διονύσιος καὶ ὁ μαῦρος ζωμός.

Διηγούντοι προσέτι ὅτι ὁ Διονύσιος, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὐοίσκει ἀνυστότατον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὅποιον οἱ Σπαρτιάται ἐσυνεθίζον εἰς τὰ λιτὰ γεύματά των. — Νόστιμώτατον ἤθελες εὐρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ ὁμοτράπεζοί του Σπαρτιάται, ἂν πρὶν γευθῆς αὐτὸν ἐκοπιάζεις καὶ ἐγυμνάζεσθαι καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι τῶντι τὸ νοστιμώτερον καὶ γλυκύτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κύρος, καθὼς λεγεί ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγέυετο ποτὲ, οὔτε ἐδείπνει, εἰὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπιάζε μέχρις ἰδρώτος.

Ἄν δὲ ὁ κόπος καθίστανεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν των, φαντασθῆτε πόσον νοστιμώτερον καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰ ὀπωρικά τοῦ κήπου μου!

Ἡ πληγὴ τοῦ Γεροστάθου.

Ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκίνησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Ἦμην ἔξ περιπου ἐτῶν παιδίων, ὅτε εἰς τὴν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω, κατὰ τὴν συμβουλὴν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε βαθμυδὸν πληγὴ, ἥτις μ' ἐθασάνισεν ὀλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειρουργὸς ὅστις ἐθεράπευσε τὴν πληγὴν μου, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μ' ἐδιώρισε νὰ κρατῶ πάντοτε δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἀλλ' ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγὴ οὐλώθη, καὶ τὸ χερίον μου ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τα δεσμά του, ἦτο τόσο ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον, τόσο ὅτ' εὐκόλῃ ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμην ἀντ' αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ ἀκιστερόν. Παραπονούμενος ἐσπέραν τινα πρὸς τὸν καλὸν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρός σου προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀκίνησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρός εἶχε καταδικασμένην αὐτήν, διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς σου. Ἄν βαθμηδὸν γυμνάξῃς καθ' ἡμέραν τὴν χειρά σου, θέλει ἐνδυναμωθῇ καὶ θέλει ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν τῆς υἰείαν καὶ εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτήν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὐχόμαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε καὶ νὰ σὲ διδάγῃ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον ἐκστατικὸς πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ἂν ὁ Θεός μὲ ἡγάπα, δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτήν.

Ὁ δὲ πατὴρ μου ἀπήντησε. — Καὶ δὲν ἤξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι ὁ ν' ἀγαπᾷ Κ' ὕριος παιδ' εὖ εἰ; Δὲν ἤξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωὴν σου μαθήματα; — Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα τὸν πατέρα μου· αὐτὸς δὲ μὲ εἶπεν· — Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἄν, ὅτε εἶχες τὸ ἐξάνθημα, ἤκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρός σου, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῇ καὶ δὲν ἤθελε καταντῆσαι πληγὴ καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει τόσους πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς τόσῃ ἀνησυχίαν καὶ ἐξοδα. Ἡ πληγὴ σου λοιπὸν ἄς σὲ διδάξῃ νὰ συμμορφώνεσαι εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλὰ, τὰ ὁποῖα σὺ μικρὸς καὶ ἀπειρὸς ὢν δὲν δύνασαι νὰ προῖδῃς.

Ἡ δὲ ἀθλία καὶ ἀδύνατος κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου χειρός ἄς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὁλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκίνησίαν, θέλει φθείρῃ καὶ μαράνῃ αὐτὸ, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιὰ σου, μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν τῆς. Φοβοῦ, τέκνον μου, μοὶ ἐπρόσθεσεν ὁ μακαρίτης πατὴρ μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς, καὶ ἐπὶ τέλους κακοῦργους.

— Πολύ δίκαιον εἶχεν ὁ μακαρίτης πατήρ σάς, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, διότι, καθὼς μ' ἐδιηγῆθη καὶ ὁ ἰδιό-
κός μου πατήρ, ἐκ τῆς ὁκνηρίας κατήντησε κακοῦργος καὶ ἱερο-
συλός ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσιμος, τὸν ὁποῖον πρὸ τινῶν ἡ-
μερῶν εἶδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπολέως.

— Καὶ πῶς; γνωρίζει ὁ ἱερεὺς τὸν σιδηροδέσιμον ἐκεῖνον;
ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Μαλιστα, τὸν γνωρίζει, ἀπεκρίθη ὁ
Πέτρος, καὶ προχθές μ' ἐδιηγῆθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν
ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος ἐδιηγῆθη τὰ ἑξῆς

Ὁ κακοῦργος Νάσος.

Ὁ κακοῦργος αὐτὸς ὠνομάζετο Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι
ράπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ
πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τόσον
ἀμελής, ἄτακτος καὶ κακοῦθης ἦτο, ὥστε μετὰ ἓνα χρόνον ὁ δι-
δάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ
εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, διὰ νὰ τὸν μάθῃ τὴν τέχνην του. Ἀλλ' ὁ
Νάσος, ὦν εἰς ἄκρον νωθρὸς καὶ ὁκνηρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου,
οὔτε τὴν ράπτικὴν ᾗθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειάν τινα εἰς τὸν
πατέρα του ἐδίδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλάκις ἀνε-
στέναζε, καὶ δάκρυα πικρά ἔχυνεν. Ἀφοῦ δὲ χρόνους τινὰς μὲ
ὑπομονὴν τὸν ὑπέφερεν, ἐπὶ τελου· ἡ ὑπομονὴ του ἐτελείωσε,
καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἡ ξενιτεία
τὸν σωφρονίσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καὶ τινὰς
καλὰς συμβουλὰς, καὶ τὸν ἐστείλε νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς.

Ἀλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρὸς του ἐσπατάλευσε,
καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ὀγλίγωρα ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ
νὰ πεινᾷ, ἠναγκάσθη νὰ γείνῃ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατήρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην. Ἦτο δὲ εἰκο-
σιδύο ἔτων ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν
ὁ πατήρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἐξεί-
της ῥυπαρότητος καὶ ὁκνηρίας, τὰς ὁποίας παιδιόθεν εἶχεν ἀπο-
ῥοιός

κτήσει. Ὅθεν ὁ πατήρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλῃ, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπρεσπάθησε νὰ τὸν διορθώσῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ κατηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρός μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανεῖζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτητης εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιῇ, ὅλοι τῷ ἤρ-
νοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἐγενε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ὁποίους ἔβασκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλύνεται καὶ νὰ κοιμᾶται μμώμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δὲ τινα ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ἔχασε τινὰς ἐξ αὐτῶν· ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβήρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσαι διὰ τὴν ζημίαν αὐτήν. Ὁ δὲ Νάσος ἐκτοτε ἐγενεν ἀφαντής, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερά σκευὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τώρα, Κύριος οἶδε, πῶς θέλει τελειώσῃ εἰς τὰς φυλακάς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ!

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Πέτρου ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπήνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· συγχρόνως δὲ κόψας κεράσια ὠραῖα τῷ ἐ-
πρόσφερεν· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγράφως, ἕκαστος ὅσον δύναται καλῆτερα, τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχές Σάββατον νὰ δεῖξωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὠδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ γυμνάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καθὼς ἐκεῖνος ἐγύμνασε τὰς ἰδικὰς του, ἐργασθεὶς ἐντὸς τοῦ κήπου του.

Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα.

Ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδειξέ·
λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὅποια ἐσήπτον τοῦ πλη-
σίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδιὰ μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερά, τὰ ὅποια σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὅτι ὀγλίγωρα θέλομεν τ' ἀποξη-
ράνει, διότι ὅχι μόνον εἶναι ὅλως διόλου ἀχρηστον καὶ ἀνωφε-
λῆ, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτουν καὶ φθείρουν τὴν ὑγίαν μας διὰ
τῶν ἀναθυμιάσεών των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερά ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον.

Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς οὔτε πρὸς ἐαυτὸν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος.

Καθὼς αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεώς των, φθείρονται καὶ σαπίζουσι, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς, ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεώς καὶ ἄπραξιότητός του, καὶ τὸ σῶμά του καὶ τὰ ἥθη του διαφθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερά ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις δυσώδεις καὶ θανατηφόρους, ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδή καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἥτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ τὸν τρέφῃ.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνυμιάσθη *Μήτηρ τῶν Κακιῶν*. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς εὐκόλως καταντᾷ πτωχὸς, καὶ ἐπομένως ἐπαίτης, κόλαξ, ψεύσης, ἀπατεὼν, κλέπτης καὶ κακοῦργος. Ἰδοὺ αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουσι, καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουσι.

Καθὼς λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐξαλείψωμεν διὰ παντὸς αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιοῦτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, ἐάν θέλατε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς.

« Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς ἐάν δὲν κοπιᾷς » εἶναι δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ μὴ θελήσῃς νὰ κοπιᾷς νέος ὢν. Ὁ Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδασκαλικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης διὰ τῶν ἐξῆς στίχων του.

« Οὐκ ἂν δύναιο, μὴ καμῶν, εὐδαιμονεῖν ».

« Αἰσχρὸν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν ».

Οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι.

Ἐνῶ δὲ ἐπροχωροῦμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξαγὴν, παρετήρησεν ὁ γέρον φωλεὰν μυρμηκῶν πολλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἰσέρχοντο καὶ ἄλλοι ἐξέρχοντο.

— Ἴδού, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφελιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἴδετε ὅποια κίνησις, ὅποια ζωὴ, ὅποια φιλοπονία! Ἴδετε πόσον μακρὰν ὑπάγουσιν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των. Ἴδετε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχονται, φέρουν συγχρόνως καὶ τι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον! Παρατηρήσατε, καὶ μὴ λησμονήσατε ποτὲ πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μεγάλον αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦς δύο ἄλλους μικροῦς συμπολίτας του!

Ἀφοῦ δὲ παρατηρήσαμεν ὅλα αὐτὰ, εἰς τὰ ὅποια διὰ τῆς βακτηρίας του ἐπροσκάλει τὴν προσοχήν μας, ὁ καλὸς γέρον μᾶς εἶπεν· — Ἀς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἅς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἅς βοηθώμεθα ἀλλήλοις, ὅπως ἡ πατρίς εὐτυχῇ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ ἡ θεία Γραφή, ἀποστρεφόμενη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηροὺς, λέγουσα πρὸς αὐτοὺς· «Ὡς πότε
» κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ; πότε θέλεις ἐγερθῇ ἐκ
» τοῦ ὕπνου; Ὑπάγε πρὸς τὸν μύρμηκα καὶ ζή-
» λευσε τοὺς ὁρόμους αὐτοῦ, καὶ γίνου σοφώτε-
» ρος ἐκείνου. Ὑπάγε πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ
» μάθε πόσον εἶναι ἐργατικὴ, καὶ πόσον ὠ-
» φραΐαν κάμνει τὴν ἐργασίαν της!»

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐργαζώμεθα ἐνόσφειν, διὰ νὰ μὴ πεινῶμεν εἰς τὸ γῆρας, καθὼς ἐργάζεται ὁ προνοητικὸς μύρμηξ ἐν καιρῷ θερούς διὰ νὰ μὴ πεινᾷ ἐν καιρῷ χειμῶνος· ἀλλὰ καὶ εὐεργετικὰ καὶ ὠφελίμα καὶ εὐάρεστα εἰς τοὺς ἄλλους ἀπαιτεῖται νὰ ᾖναι τὰ ἔργα μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἐκτὸς τῶν μυρμηκίων, ὑπενθυμίζει καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας, αἱ ὅποια κατασκευάζουσιν μέλι καὶ κηρίον, διὰ μὲν τοῦ μέλιτος μᾶς γλυκαίνουν, διὰ δὲ τοῦ κηρίου μᾶς φωτίζουν.

Ὁ μύρμηξ καὶ ὁ τέττιξ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὸν ἀκόλουθον μῦθον τοῦ Αἰζώπου.

«Ψυχὸς καὶ χειμῶν δριμύς ἐπέπεσαν ποτὲ εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὃ δὲ μύρμηξ ἠρώχασεν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς του, προμηθευθεὶς ἐν καιρῷ θέρους τὰς ἀνάγκαιας διὰ τὸν χειμῶνα τροφᾶς του. Ἀλλ' ὁ τέττιξ, τρέμων ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὸ ψυχὸς, παρεκάλει τὸν μύρμηκα νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὸν μέρος ἐκ τῶν τροφῶν του διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Ὁ μύρμηξ ἠρώτησε τότε τὸν τέττιγα ποῦ ἦτο τὸ καλοκαίριον, καὶ δὲν ἐσύναξε τότε τροφᾶς διὰ τὸν χειμῶνα; — Ἐψάλλα, ἀπεκρίθη ὁ τέττιξ, καὶ παίζων τὸν αἰθλὸν μου διεσκεδάσα καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ὁδοιπόρους. Ὁ δὲ μύρμηξ, γελῶν διὰ τὴν ἀπρονοσίαν τοῦ τέττιγος, εἶπε πρὸς αὐτόν. — Λοιπὸν χόρευε τὸν χειμῶνα, ἀφοῦ σὲ ἀρέσκει νὰ τραγουδῇς τὸ καλοκαίριον».

Ἄς ὠφελήθωμεν λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὸν σφώτατον αὐτὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου· ἅς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητος μας εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες, ἐξευτελιζόμενοι ὡς ἐκεῖνος διὰ τῆς ζητείας, καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν πλουσιῶν τὴν πικροτάτην ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποῖαν ὁ τέττιξ ἀπὸ τὸν μύρμηκα ἤκουσεν.

Ὁ Ψωμοζήτητος Χρῆστος.

Ἀφοῦ ἐπιδηήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνασήμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐπιστρέφοντες εἶδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὸν δημόσιον δρόμον, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης παρατηρήσας μακρόθεν τὸν νέον αὐτὸν ψωμοζήτην, μᾶς εἶπεν. — Ἰδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἅς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως εἴμεθα εἰς καιρὸν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσας τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται. — Χρῆστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὁμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, πρῶτη-
σεν αὐτὸν ἐὰν ὑποφέρῃ ἀπὸ κάμμιαν ἀσθένειαν· ἂν οἱ πόδες, αἱ
χεῖρες, τὰ κόκκαλα, ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐπασχον.

— ὦ! εἶμαι πολὺ καλὰ, ἀπεκρίθη. — Λοιπὸν, διατί ζη-
τεῖς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν
ὁ Χρῆστος. — Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσης; διὰ
τῆς ἐργασίας ἡμπορεῖς νὰ παύσῃς μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι
πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θέ-
λεις ζῆσαι. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζεσαι,
καὶ ὅχι διὰ νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνω-
πιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, νὰ ψωμο-
ζητῇ τις, ὦν ὑγιὴς καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν Χρῆ-
στον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὕρισκει ἐργασίαν.
Ὁ δὲ Γεροστάθης τῷ εἶπεν.

— Ἐργασίαν δὲν εὕρισκουν μόνον ὅσοι εἶναι ὀκνηροί. Ἐὰν
δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐ-
τὴ ἡμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμᾶλαν.
Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπλάσσε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα. « Ἐν ἰδρῶτι
τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, » εἶ-
πεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδὰμ. Ὁ δὲ Ἀπόστολος
Παῦλος μᾶς λέγει, ὅτι ἄνθρωπος μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέ-
πει νὰ πρῶγῃ· « Ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐ-
σθιέτω. » Ἐὰν λοιπὸν, Χρῆστα, δὲν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἐρ-
γάζῃσαι, πρέπει νὰ μὴ θέλῃς μήτε νὰ τρώγῃς μήτε νὰ ζῇς.

Ὁ νέος ψωμοζήτης ἐφάνη συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ
Γεροστάθου, καὶ δακρύων εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὅτι τὸν παρκαλεῖ
νὰ τῷ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ εἶναι ἡ κατοικία του,
καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπιούσαν πρὸς ἐντάμνωσίν του.

Ἐβιάθωμεν δὲ ἀκολουθῶνς ὅτι εφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον
Χρῆστον ὡς μαθητευόμενον εἰς ῥάπτῃν τινὰ τῆς κωμοπόλεως,
καὶ ὅτι μετὰ τινος χρόνου, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ
τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη ῥάπτῃς εὐνοπλήπτης καὶ εὐ-
κατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γερο-

στάθην, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀργίας καὶ τῆς δυστυχίας. Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν, ἡμέραν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῇ ἀνέκδοτά τινα εὐάρεστα.

— Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσετε ποτὲ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἄς σᾶς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε, ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι μήτηρ ὅλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωὴ.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανούς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας μας ὅλας, μεταβάλλουσα εἰς χρῆσιμα καὶ πολύτιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὗτοί τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐσεβητικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐροδθήθημεν, ὥς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἐκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴν ἀφίνωμεν νὰ παρέρχηται μήτε μία στιγμή τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομεν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησιν τινα, διότι ὁ Γεροστάθης καὶ οἱ ἀκόλουθοι στίχοι, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μας.

« Ἡ Φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωὴ, »

« Θάνατος ἡ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγή. »

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

* Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος. * (Ἡσιόδου).

ΤΗΝ ἐπομένην Κυριακὴν, μετὰ τὴν θεϊὰν λειτουργίαν, διηυθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦλθον καὶ τινες ἐκ τῶν γερόντων, οἱ ὅποιοι κατὰ τὰς ἐορτάς ἐπεσκέποντο τὸν εὐεργέτην τῆς κωμοπόλεως.

Ἀφ' οὗ δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρον καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ πρὸς ἕκαστον εὐπροσηγόρως ὠμίλησεν, ἐγένετο λόγος μετὰ τὸν ἄλλον καὶ περὶ τοῦ Νάσου καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν.

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχεσίν μου. καὶ θέλω ἐκπληρᾶσαι αὐτήν. Θέλω σὰς διηγηθῆ ἱστορίας τινάς, αἱ ὅποιαί θέλουν σὰς δεῖξει, ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες ἡγάπων τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ἐντρέποντο ποσῶς ἐργαζόμενοι. Τὰ κ α λ ἃ κ ὁ π ω κ τ ὠ ν τ α ι, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἠδύνατο οὔτε δύναται νὰ γείνη εὐτυχής, μέγας καὶ ἐνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις καὶ μοχθηροὶ προτιμᾶσι τὰ καπηλεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ ἐνόητοι καὶ κουφάνοες ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύνονται ὅμως κατασηπόμενοι εἰς τὰ καφενεῖα, καὶ γινόμενοι οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἐξηκολούθησε δὲ διηγούμενος τὰ ἐξῆς.

Ὁ Μέγας Πέτρος σιδηρουργός.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστέῃ ἡ Ῥωσσία τὸ σημερινὸν μεγαλεῖόν της, τὸν πολιτισμὸν, καὶ τὰς τέχνας της, καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός. Ἀναβάς περὶ τὸ δέκατον ἑβδόμον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὅχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ καὶ

νά διδάξῃ καὶ νά παλιτίσῃ τοὺς τότε βερβάρους καὶ ἀμαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὴν σκοπὴν ταύτην ἀπεράσισε νά διδαχθῇ πρῶτος αὐτός, διὰ νά διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαοὺς του. Ὅθεν ὑπὸ τῷ ὀνόματι Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐργαστάσια τῆς Ὀλλάνδης καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐργαζόμενος ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, καυπηγίαν, ναυτικὴν, ὀχυρωματικὴν καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόσδον τῆς πατρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Βεῦπνα δὲ πάντοτε πολὺ ἐνωρίς, ἦναπτε μόνος τὴν ἐστίαν του, καὶ πολλάκις ἐμαγεύετο μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του. Ζῶν δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας τὰς βαραίας τῶν ἐργαστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὀλλάνδαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελής ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο προσῶς ἐργαζόμενος καὶ κοπιᾶζων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσίαν ἐσυνειθίζεν ὁ μέγας Πέτρος νά ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ ἐργαστασια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτοκρατορίας του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν καὶ τὸ πλῆσιον τῆς Μόσχας σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἠθέλησε δὲ ἐντὸς τοῦ σιδηρουργείου τούτου νά ἐργασθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, διὰ νά διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του, ὅτι ἡ ἐργασία ὄχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργασθεῖς λοιπὸν ἡμέρας τινάς, καὶ σφυρηλατήσας σιδήρον 18 πούτιων βάρους, ἐπαρουσίασεν αὐτὸν εἰς τὸν Μύλλερ, καὶ ἐζήτησεν ὡς ἐργάτης τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του, ἠγόρασεν ἀμέσως ἓν ζεῦχος ὑποδημάτων, καὶ τὰ ὑποδήματα ταῦτα δεικνύων συγχάκις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὅποια ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ πρῶτον του.

Ὁ Βάσιγκτων καὶ ὁ Δεκανεύς.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν κατὰ τῆς

Ἀγγλίας, ἐργάζοντο ἡμέραν τινὰ εἰς τι ὀχύρωμα ὀλίγοι Ἀγγλαμερικανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπίσαςίαν τοῦ δεκανεύς των προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στύλον βαρύτατον, ὑπερβολικὰ ἐκοπιάζον· ἀλλ' ὁ δεκανεύς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, ἐπρότρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των διὰ τῶν ἐνθαρρυντικῶν μόνον φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης, παρατηρῶν ταῦτα πάντα, ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα, διατὶ δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιᾶζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ὁ δεκανεύς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται·—Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεύς;—Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέσασα· δὲν παρετήρησα τὸν βαθμὸν σας.—Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀποῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετῶν μὲ σέβας τὸν δεκανέα, εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ὅσακις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην βοηθοῦ δι' ἐργασίαν τινὰ βαρεῖαν, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν γενικὸν ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχει πρὸς δοθήειάν σας.

Κατησχυμμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεύς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως.

Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεύς, ἀπέφυγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βασιγκτῶν οὔτε τὸν κόπον ἐφοδεῖτο, οὔτ' ἐντροπὴν, ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζηται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ νὰ ἐργάζεται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βασιγκτῶν ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἐνδοξος, λατρεύμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῆς πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως, καὶ τοῦ καθαρῶν πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς, καὶ πατὴρ τῆς Πατρίδος.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας τελέαρχος.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφο-
βοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀρχαιότερος
μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε
τοὺς Ἕλληνας, ψάλλων.

Ἄτιμος εἶναι ἡ ἀργία,

Ἐντιμος ἡ ἐργασία.

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ
τῶν Ἀθηνῶν Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, κηρύτ-
των ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ
ἐργασίαν ἀξιέπαινον. « Τὸν μὲν ὀκνον ψόγον, τὸν δὲ πό-
νον ἐπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετὴ. »

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη
ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐφο-
βήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελὴς
καὶ ἂν ᾗτο. Βγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐ-
δεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἐνδοξος διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα.
« Οὐδεὶς ὦν ῥά θυμὸς εὐκλεὴς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνοι
γεννώσι τὴν εὐανδρίαν. »

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ τοῦ, ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δό-
ξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ραδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῇ πρὸς περι-
φρόνησιν τελέαρχος, ἥτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητή-
θη, ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιοιουτρόπως δὲ ἐδίδασκε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θηβαί-
ους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους τοῦ Ἕλληνας,
πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ προ-
θύμως εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς πατρίδος του, καὶ δεύτερον ὅτι
καθὼς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν,
οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμᾷ τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾷ-
ται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχὴς τῷ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διά-
φορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα πρὸς ἀνδρας ἀ-
νώτερους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχὴς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν τὰς δημοσίας θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θεσέων τῶν!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσφ ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ του νίκαι εἰς τὰ Δεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὁμως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῇ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θεβῶν μόνον, οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνῷ Ἕλληνας ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἐνδοξὸς Ἐπαμεινώνδας.

Ὁ Φωκίων ἀντλῶν καὶ ἡ σύζυγός του ζυμόνουσα.

Εἰς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικὸς, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐπαχῆς του.

Πάνος γὰρ εὐκλείας πατὴρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος ἦναι πατὴρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσούτον ἐδοξάσθη, οὕτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὕτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ πρέσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηναίων Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὗρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλῶντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας τῆς.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος Φωκίων ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οβ 6 α ν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερούδας

Ο Φακίων αποπειρῶμενος τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Οἱ μουσικοὶ, ὅσῳκις ἐπιτύχωσι μελωδίαν τινὰ ὡραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελοδράμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ἀρμονικὰς καὶ ὡραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἑπαμεινώνδας. Τὰς ἐναρμονίους ἐκείνας μελωδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγὼ, ὧν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας, καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἤντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμνονεν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γερων. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς θάλακας Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστόν της, ἡ δὲ βασίλοπις Ναυκίσα ἐπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, ἡ δὲ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγενθεν ἀπὸ τὸ πρῶτ' τῆς ἡμέρας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ρεδέκκα καὶ ἡ Ραχήλ ἐβοσκον μὲναι τὰ ποιμνία των.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτέλεια, συνωστισμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων της, τῆς διαφθορᾶς, τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀναιδεΐας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατασκάπτουσα τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χειμαζῶρον τῆς πολυτελείας καὶ τῆς διαφθορᾶς· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἤντλει, ἡ δὲ γυνὴ του ζύμνονε, διαμαρτυρόμενοι αὐτως ἀμφοτέρωι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ὁ Ζήσης καὶ ὁ Ἰωάννης.

Ἐνῷ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς λόγους αὐτοὺς, παρετήρησε ὁ κύριος Ζήσης πλησιάζοντα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἀποκρίναντον πρὸς αὐτὸν μὲ ὕψος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, κύριε Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτόν, καὶ φαίνεται

θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου ; Μήπως τὸν ἐνθυμίζης νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ', καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ὕπνον ; "Βγεις δίκαιον, κύρ Ζήση· ἡ ἐργασία μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ ὑγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνθ' ὃ πολὺς ὕπνος καὶ ἄργία εἶναι πτωχεῖα καὶ πείνα, ἀσθένεια καὶ κακὴ θεία.

— "Οχι, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ζήσης· εὐτυχῶς τῶρα καὶ πολὺ πρῶτ' ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματα του· ἀλλὰ προχθές ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα μὲ αὐτόν. Μ' ἐλεγεν ὅτι ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, σκοπεῖ νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γείνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀρμολεῖ εἰς ἓνα γραμματισμένον νὰ γείνῃ γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τῶρα δὲ τὸν ἡρώτων ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὥραιας ἱστορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐδιηγῆθης, καὶ τὸν ἔλεγα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοὶ, καὶ σιδηρουργοὶ, καὶ βαστάζοι νὰ γείνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερόν νὰ σύρῳσιν· ὁ δὲ κύρ Ἰωάννης δὲν κατεδέχετο νὰ γείνῃ γεωργός! "Βγῶ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω ἢ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος ἄλλος θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστάσιαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἔσω εἶναι, κύρ Γεροστάθῃ μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδιά ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ των.

— Βεβαιώσου, κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος δι' ἀέρας καὶ καπνούς.

"Ὁ Ζήσης συλλογισθεὶς ὀλίγον· — "Ἐχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην· καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴν στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴν ἀγανακτῶ, ὅτε ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἄν ὁ Ἰωάννης, κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχρη-
 ζῃς ἐλπίζω, ὀλίγον νουν, βεβαίωσον ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει,
 αὐτὰ γράμματα καὶ ἂν μάθῃ, ἀλλ' ὥς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολου-
 θῇ τὸ ὠραῖον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης σου εἶναι ἀκόμη
 ὁρμητικὸς καὶ ἀπειρος καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ
 γόχεϊρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότερα καὶ ὠφελιμώ-
 τερα, ὅταν τιμίως μετερχηταί τις αὐτά, καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀρ-
 χὴ καὶ ἡ κακοθελία εἶναι αἰσχρὰ καὶ αἵματα.

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς
 σου, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει·
 ὅρα δὲ ἡ ὀγλίγωρα θέλει τιμωρηθῇ καὶ μετανοήσῃ.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικὸν τῶν ἐπαγ-
 γέλμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἐκτακτοὶ ἢ προτερήματα ἐξοχα
 πρῶξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἑτοιμὸν, φυτευμένον,
 καλῶς ῥιζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ
 ὅποιον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ καλλιεργήσῃ, εἶναι δένδρον ἄγνω-
 στον, τὸ ὅποιον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβεβαίον δὲ ἂν
 ἐπὶ τέλος ῥιζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλήν ἢ
 ὁδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιεργεῖαν τοῦ νέου ταύτου δένδρου δύ-
 ναται ὁ υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς
 σου, αὐτός, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου,
 θέλει σὲ συμβουλευεῖν, σὲ ὁδηγεῖν, σε διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον
 σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προσδεύσει εἰς αὐ-
 τόν. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδη-
 γεῖν καὶ σὲ συμβουλευεῖν μετὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ
 πατρὸς σου; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, θέλεις
 κληρονομήσῃς συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς
 φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν· εἰς
 αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ τὸν ἑαυτοῦ νέον· προσθέτων δὲ εἰς
 τὴν πεῖραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικήν σου, θέλεις ἀναπτύ-
 ξῃ καὶ τελειοποιήσῃ βαθμυδὸν τὸ πατρικὸν σου ἐπάγγελμα
 καὶ θέλεις καταστήσῃ αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

Δημοσιὸν Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

Ἡ πρόοδος τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι ἐπροόδευ-
σαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι
ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάζῃ τὰ πρέποντα μαθήματα,
γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ἦναι ὁ πατήρ του· ὁ υἱὸς
τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς
ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἣ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιοῦτοτρό-
πως καὶ αὐτοὶ πλουτοῦσι καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα των τε-
λειοποιοῦνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι
ἐφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των, καὶ εἰς τοὺς
ἀνωτέρους ἀθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν
Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γεωργίας ὁ τρίτος, ἡ θύ-
ρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἀγ-
γλον, ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξ ὅπως ὠφέλιμον, ὅποιονδή-
ποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμαί του.

Διὰ τὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν,
καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρῶ-
των διηγημάτων, τὰ ὅποια ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγη-
μα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγῆθη τότε ὁ
γέρων καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτήν.

Ἡ δυστυχία τοῦ Μαυρικίου.

Ὁ πατήρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχάς ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς
ἐν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δερόης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐ-
πιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ μάλιστα διὰ
τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαν-
τικῆς μηχανῆς, κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκατασταθῇ ἰδι-
οκτήτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὅποιον
ἔθεν ἔπαυσεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς του Μαυρικίος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ
σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐ-
τοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του κληρονομήσας,
ὡς μονογενὴς υἱὸς, ὁλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμι-
σεν ὅτι ἦτο ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τό-

σιν κατάστασιν, καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν, πωλήσας τὸ πατρικὸν τοῦ ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυεξοδὸν πρωτεύουσάν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδῖνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενὴς εὐκαστάστατος.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν χρηματικὴν τοῦ περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικὴν, κατώρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀνοήτων ἐξοδῶν, διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων, ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν τοῦ ν' ἀπολέσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς χρεὴ πολλά νὰ ὑποκύψῃ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ φυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνήλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπείσθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἀργά, διὰ φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.

Μετὰ διετὴ δὲ φυλάκειν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπ' ἀνέρχεται αὐθημερὸν εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ καταπείσῃ τὸν ἀγροαστὴν τοῦ τεχνουργεῖν τοῦ νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὐχὶ πλέον ὥς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβῆναι μαυθάνοντες παιδιῶθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πατρικὸν τῶν ἐπαγγέλμα, ὅσα πλούτη καὶ ἂν ἀπέκτηταν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς τῶν, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Βίδες τὸν κῆπόν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρσεν· ἀλλὰ βεβαιώσου, ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινὰ περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποιον τὸν εἶδες. Ἡ Γεωργία, ἡ Κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία τῶν, τὰς εἰκονογραφίας τῶν, τοὺς κανόνας τῶν, καὶ

αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματῖαι, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προσδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειοποιούνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. *Ὅς μὴ ζητῶμεν ποτὲ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν, καὶ ἀντι συμβαθείας νὰ διεγείρωμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

*Ὅς συμμορφωνώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν, καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μας· τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκώνωσι καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἃς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἃς μᾶς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμᾶζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

1) Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἱπποκράτης.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαιῶν του, καὶ ἐν τρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὁ Χῖος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μὴ, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιον τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαιῶν του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκάγαθος Πλούταρχος, ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου α *Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος ἐ, καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ α *Ἀνιάρὸν ἀργία. »

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεσφόρετο τὴν ἀργίαν καὶ ὁ κνηρίαν, ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἑαυστον πατέρα νὰ διδάσκῃ

τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι· ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τὴν τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ διατροφὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Ὁ Σωκράτης ἀγαλματοποιός.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὦν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιάν, διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πausaniου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδεδυμέναι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δὲ, ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτὴς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινεν εἰς τοὺς συμπολίτας του, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος λέγων, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἄργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ, ὅχι μόνον τοὺς, μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυβεύοντας, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικόν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτη νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἐπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του.

Ἀλλ' ἐπειδὴ, φίλε Ἰωάννη, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου

εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σὲ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκινάτου.

Ὁ Κιγκινάτος καὶ τὸ ἄροτρον του.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κιγκινάτος, ὅστις, ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῷ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τὰς ἀγροὺς του, ἡ Ῥώμη εὗρεθῇ εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἐχθρικός στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγalon αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθυμήθη τὸν Κιγκινάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἡγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν Δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἀρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκαρτεῖν πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκινάτος ὑπακούων προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του καὶ ἀπαχαίρεται τὴν σύζυγόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπᾷ καὶ νὰ χαρῇ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύντους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἀλλ' ὁδηγήσας τοὺς συμπολίτας του, καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ἐλευθερώνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δὲ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανερχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῇ. Ὁ Κιγκινάτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ὁ Φιλοποίμην γεωργός.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην ὁ Πελοποννήσιος ἡγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἄγρον οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὅ-

ποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαινεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου σρώματος ἐξύπνα πολλά πρῶτ', καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἀκολουθῶς ἐπέστρεψε πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησυχοῦτο εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπρὸς πάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιοτέρα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διατῶν κόπων τοῦ τὰ ἰδία του, διὰ ν' ἀπεχρηστοποιήσῃ τὸ τρόπον ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποιμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τὸν μέγαν Ἐπαμεινῶδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας καὶ τὸ τελευταῖον ἐνδοξὸν τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλας πρὸς κατηγορίαν τῆς παρακμάζουσας δοξῆς της.

Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλούτρχος ὑπὲρ τῆς γεωργίας.

Καὶ ὁ κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, πάντων σοφώτατος Σωκράτης, ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ πρὸς τοὺς φίλους του ἐσύττανεν αὐτήν. Ἰδοὺ δὲ ὅποια ἔλεγον ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

κ. Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἠμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὅχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῆχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θερμὴν τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνώμεν πρῶτ', καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμώνει τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξρχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατὰσκιοι τόποι, καὶ οἱ δροσεροὶ καὶ καθαροὶ ἀνεμοὶ, ὅχι μόνον ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργοὺς. Εἶναι δὲ α-

δύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

α Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουτισιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὄνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀγρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων.

ε Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ὁ λὼν τῶν ἀλλῶν τεχνῶν· διότι, ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμαῖζουσιν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμαῖζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμαῖζουσιν καὶ δυστυχοῦν. υ

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρων Πλούταρχος κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας. Αἱ αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεύτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶ ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἡθοποιοὺν παρά ὡς πλουτοποιοῦν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάτης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἅς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτήν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Μόλις ὁ Γεροστάτης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοὺς, καὶ ὁ Ἰωάννης μετὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτριξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλει νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερῶθαι εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα του.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱὸν του, δὲν ᾔχευε πῶς νὰ εὖ-

χαριστήση τὸν Γεροστάθην, καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνά οἱ προκοιμένοι! ἐφώναξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἄν, κύρ Γεροστάθῃ μου, δὲν ἐγνώριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱόν μου.

Ὁ Γεροστάθης εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχάρη τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπόν του, διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως συμβουλὰς τινὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτῇ πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρὸς του τὸν καλὸν γέροντα.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, γλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρωτῇ, καὶ ἐργαζόμενος ἕκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος, ὑγιέστατος, καὶ ῥοδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους, τοὺς ὁποίους ἐπαίνεσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν.

- Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
- Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως ριζωμένον.
- Ἄφρων υἱὸς, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν βέλαν κόψῃ,
- Κι' ἄλλο φυτεῦων ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ !

Ο ΞΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« Οὐδείς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν. »
(Πυθαγόρου.)

① Γεροστάθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἥτις συνέπεσε Κυριακῇ, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρός, εὐθυμος, καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη ὑπερευχαριστήθῃ δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῷ ἐπρόσφερεν ἀνά μιάν δέσμην ὥραιων ἀνθέων, τὰ ὅποια ἐπίτηδες διὰ τὴν ἐορτὴν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὥραϊα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἴθε καὶ σεῖς, καλὰ μου παιδία, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διελθετε τὴν ζωὴν σας μὲ αἰσθήματα ὥραϊα, καὶ νὰ διατηρηθῇτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ρυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδεσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτάς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὅποια εἶχε κομψῶς σταλισμένην τὴν ἤδη ἐτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσα τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸ « Πάτερ ἡμῶν. »

— Πόσον ὥραϊα προσευχή! εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτελεξεῖ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιόν του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοί ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ὁμολογῶμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεθα ἀμοιβαίως διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινὸν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἡγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἄερα τὸν ὅποιον ἀνέπνεεν, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὴν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν φίλων καὶ ὅλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ὁ ἀσθενὴς Σταῦρος.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἰς τόπος ἔμενε κενός. Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξαδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη. — Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκὴν τοῦ περιβολίου τῶν, καὶ ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπεσε πολὺ ἄρρωστος, καὶ τώρα ὁ ἰατρός ἀμφισβᾷλλει ἂν θά δυναθῇ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθενεία του, ὡς λέγει, εἶναι πολὺ βερεῖα καὶ ἐπικίνδυνος.

— Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανεμῇ τὸν ζωμόν, ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς.

Ἄν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκὴν, ἐνθυμῆτο τὸ Μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ πᾶν Μέτρον ἄριστον, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγῃ πολλὰ σύκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἄρρωσθήσῃ. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω ἀρκετὰ συχνὰ τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἐξῆς σᾶς ὑπόσχομαι, ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω καλὴν ἡμέραν καὶ καλὴν νύκτα, νὰ σᾶς λέγω Πᾶν μέτρον ἄριστον καὶ Μηδὲν ἄγαν· διότι εἰμαι βέβαιος, ὅτι πραγματικῶς θέλετε εἶναι καλὰς

ἡμέρας καὶ καλὰς νύκτας, ἐὰν ἐνθυμησθε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλὰς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλὸς μου φίλος Σίμων, ὅτι κάθε ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν του.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας, γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ θυμώδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ φιλάργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φυλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος καὶ ὁπότε λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δολοφονικὸς Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν υἱείαν, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις σας, κινδυνεύων ἴσως νὰ στερηθῇ ὁ δυστυχὴς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔλεγεν ὅτι ὁ στομάχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτίζομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν του σκάζει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς συμμαθητὴς σας Σταῦρος ἐλησμόνησε καὶ ἐφόρτωσε πολὺ τὸν μικρόν του ὄνον. Εἴθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

Συμβουλαι τοῦ στομάχου.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτόν καὶ ἀπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν μᾶς εἶπε·—Σήμερον, παῖδιά μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινὸν εἰς τὰς χεῖρας· αὐτὴ ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἥτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα, μὲ τὴν καθαριότητα, καὶ σωμασκήαν, μὲ διетήρησαν καὶ μὲ διατηροῦν πάντοτε ὑγιῆ καὶ εὐρωστον.

Εἶδετε πόσον ἀπλὴ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀποφεύγω πάντοτε τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητὰ, τὰ ὁποῖα, ἐνῷ εἶναι βλαβερὰ καθ' ἑαυτὰ, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερον ἀφ' ὅσον χρειάζεται, καὶ νὰ φορτώσῃ οὕτω τὸν στομάχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φρον-

ρίζω δὲ πάντοτε νὰ σηκώνωμαι ἀπὸ τὴν τράπεζαν ὄχι παραφορτωμένος, ἀλλὰ δυνάμενος, ἐάν ἤθελα, νὰ φάγω καὶ περισσότερο.

Δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερά καὶ ὀρεκτικά φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτωνώμεν τὸν στόμαχον καὶ μετὰ τὰ πλέον ἀθῶα καὶ ἀβλαβῆ· διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει καὶ ἀφανίζει τὴν γείαν.

Καρδινάλιος τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ν' ἀφήσῃ τὰ συνήθη του καρυκεύματα καὶ ὀρεκτικά φαγητά του, νὰ μὴ φάγῃ δὲ εἰμὴ ἀπλοῦν νερόδαστον ὀύζιον. Ἀλλ' ὁ ἀσθενής, τόσοι πολὺ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀθώου φαγητοῦ ἔφαγεν, ὥστε, ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἱατρός, εὔρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, νὰ μὴ τρώγετε ποτὲ ἀνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς ἢ λαίμαργίας. Ἡ ἡδονή, ἥτις εὐχαριστεῖ καὶ γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Ἐπαρᾶπονεῖτό ποτε λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομαχοῦ του, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδιακόπως πάσχει ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἱατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιῆσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν ὁ Στόμαχος του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινά σου, καὶ ἀκολουθῶς συμμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἀντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις με παραφορτόνεις καὶ με καταδασανίζεις, τολμᾷς νὰ παραπονῆσαι σὺ ὁ αἷτιος ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπίσθη ὅτι ὀρθὴ καὶ δικαία ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ Στομαχοῦ του. Ὁθεν ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλευέσῃ, τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰ βάσανά των.

Ὁ δὲ Στόμαχος ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἐξῆς συμβουλὰς.

Ἡ ἀπάντησις καὶ τὸ ἐκτελεσθὲν Βιβλιοθήκη Βεροῦνης

- 1) Ἐκλεγε τροφήν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβὴν.
- 2) Ἔσο μέτριος περὶ τὴν τροφήν σου.
- 3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.
- 4) Ἔσο τακτικὸς περὶ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ σου.
- 5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνης τὸ σῶμά σου, καὶ διευκολύνῃς τὴν χάρισμά σου.
- 6) Ἄν δὲ κακοδιαθετῇς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σοὶ συνιστῶ διαίταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετὰ τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, καὶ ἐκτοτε αὐτὸς τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς, καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτάς τας παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπέφυγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μου τὰς ἀσθενείας, τὰ ἀηδῆ ἱατρικά, καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν ὅποιαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ πολλὰ χρήματα, τὰ ὅποια ἄλλως ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς τοὺς ἰατροὺς, εἰς τὰ ἱατρικά, καὶ εἰς τὰ πολυποικίλα καὶ περιττὰ φαγητά.

Φαντασθῆτε, ἐπροσθεσεν ὁ γέρον, πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, εἰάν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποφασίσαι νὰ ἀποκόψωσιν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν περιττῶν καὶ πολυεξόδων φαγητῶν καὶ γλυκυσματιῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσπαροῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαίμαργίαν των, ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των.

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλίωσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς ἐδιηγῆθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἡ ἐγκράτεια τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας Ἀλεξάνδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον εθεώρει ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη τοῦ παρα τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινώνοντες τὰς ὁρέξεις, τὰ πάθη, καὶ τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡ-

ονάς ῥοπήν μας, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῶντι βασιλικῶς, ἐλεύθεροι, καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ᾤμεθα δούλοι τῶν παθῶν μας, παρὰ δούλοι τῶν τυράννων. Εἶναι ἐξ ἀδύνατον νὰ ᾔται τις ἐλεύθερος, ἰὰν ᾔται δούλος τῶν παθῶν του καὶ κυριεύηται ὑπ' αὐτῶν. Ἀδουλεύειν πάθος ἡ χεῖρότερον ἢ τυράννοις. Ἀδύνατον ἐλεύθερον εἶναι τὸν πάθος δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. »

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἐδιόρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἀδαν, ἡ βασίλισσα αὕτη, ἔδειγμα τῆς μεγάλης εὐγνωμοσύνης της, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν πολλὰ καὶ ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικὰ· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε καὶ τοὺς καλητέρους μαγείρους καὶ ὑποτακτικούς της, νομίζουσα ὅτι τοιοῦτατρόπως ἤθελεν εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὠραία φαγητὰ τῆς Ἀδαν ἐγύετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, λέγων ὅτι πολλοὶ καλητέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ παιδαγωγὸς του Λεωνίδας· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρωῒνός του περὶ τὰς διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του, καὶ ἡ περὶ τὸ γεύμα του ὀλιγοφαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δαῖπνόν του. »

Ἐκστρατεύων δὲ ποτε μετὰ τοῦ ἱππικοῦ του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρσίου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἱππεῖς του δίψαν μέγιστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπῆντησαν καθ' ὁδὸν Μακεδόνας τινάς, φέραντας μακροθεν ὀλίγον ὕδωρ πρὸς τὰ διψῶντα τέκνα των. Οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἔδωκαν νὰ πῖν. Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέφει τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τοὺς ἱππεῖς του, καὶ παρατηρῶν ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἐφαρκεῖ δι' ὅλους αὐτοὺς, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ εἰς τὰ δάκτυλα χεῖλης του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι ἐν ἀνέχεσθαι αὐτὸς μὲν νὰ πῖν οἱ δὲ ἱππεῖς οὐ νὰ διψῶσι. »

Ἀπὸ τοῦ Σωτηρίου Χαλίνου δι' Ἀλεξάνδρου τὸν Μεγαλτόν

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶται του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοῦ ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν διψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώναξαν. α' Ἐμ. πρὸς! ὁ πὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὐτε διψαν, οὐτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὐτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν. 24.

Ὁ Διογένης καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μ' ἐνθύμisen, εἶπεν ὁ γέρων, τὸν κυνικὸν φιλόσοφον Διογένην. Αὐτὸς ἐσυμβούλευε πάντοτε τὴν ἀσκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦς, λέγων ὅτι ἀμφότεραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ ν' ἀποκαταστήσῃσι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἑαυτῷ.

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθλῆται καὶ οἱ τραγῳδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, καὶ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των ὑγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ἐρέξεις μας χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὰς οἰκίας, ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ εἰς τὰ σώματα, τὰ γεμιζόμενα ἀπὸ πολλὰ φαγητὰ πολλαὶ ἀσθένειαι οὐσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῷ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὑγείαν, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν ὅλα τὰ εἰς τὴν ὑγείαν ἀντιβαίνοντα.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχάρωσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνῷ ἔζη τότε εἰς τὴν Κόρινθον· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς ἐντάμωσίν του. Εὗρε δὲ αὐτὸν εἰς Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἡλιαζόμενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου. — Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, τῷ λέ-

ει. — Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος.
— Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ καὶ ἡ χάριν τινά, τῷ ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀλε-
ξανδρὸς· δὲν ἔχεις τί νὰ με ζητήσης; — Ναί, ἀποκρίνεται ὁ
Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσης ὀλίγον, διότι ἡ σκιά
σου μ' ἐμπυδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· αὕτη εἶναι ἡ μόνη
ἀρετή, τὴν ὁποῖαν σὲ ζητῶ.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ, εθαύμασε τὴν ἀλη-
θῆ ἀνεξαρτησίαν, τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἡ ἐγκρά-
τεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶχον ἀνυψώσει τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν: « Ἄν
ἐν ἡμεῖν Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διο-
γένης. »

Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἰς ἐκ-
τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀ-
θηναῖος ἦτο Κυνικός φιλόσοφος.

— Ὅχι, παῖδιά μου, ἀπεκρίθη, ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυνι-
κός, ἀλλὰ ἦτο ὁ φιλόσοφος.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ὡς πρὸς τὴν
ἐκτραγωδίαν ἐλησμόνουσι τὸ Μὴ δὲν ἄγαν, καὶ κατήντων
εἰς τὴν ὑπερβολήν.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ Μὴ δὲν ἄγαν, ἐβιάζετο τὴν
μεταίαν ὁδὸν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πᾶμπωχός
καὶ ἐπαίτης ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοὶ, εἰς τὰς ὁδοὺς. Δὲν εἶχεν οἶκόν
λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ Διο-
γένης διηγούνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατρυπημένον
παῖδνα, ὡς ὁ Διογένης, ἐπεριπάτει, ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθα-
ρῶς ἦτο ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Ἐσυμβούλευεν ὁμοίως καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν, τὴν
αὐτάρκειαν, καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μας. « Οὐδεμίαν
ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισσότερον περισ-
σίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας μας. Τὸσον
περισσότερον πλησιάζομεν εἰς τὴν θεότητα, γινόμενοι οὕτω
ἐλπίον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐπομένως εὐτυχέστεροι. »

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ἦται

ἐγκρατὴς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον, καὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, ὅτι μόνον τοιοῦτοτρόπως δύνανται νὰ γείνωσιν ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι καὶ ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντίμως τὴν πατρίδα των.

Βασιν μὲν καὶ κρηπίδα τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἀνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναται τις νὰ ᾔηαι, οὔτε πολιτεία δύναται ποτε νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Ἄλλ' ὅτε ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος παρεδέχετο μὲν ὡς ὀρθοῦς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, καὶ ὡμολογεῖ ὅτι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμώτα· ἡ εἶναι ἡ ἐγκράτεια, δυσχυρίζετο ὅμως ὅτι δυσκατόρθωτος εἶναι ἡ ἐξασκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης ἐδιηγῆθη πρὸς αὐτὸν τὸ ἐξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ὁ Ἡρακλῆς μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετεδίδειν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελλθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθησε συλλογιζόμενος ποῖαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος, εἶδε μακρόθεν ἐρχομένας δύο γυναῖκας μεγαλοσώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδεδυμένη, ἀπλουστατὴ, καθαρὰ, σεμνὴ, καὶ ὅλως φυσικὴ, καὶ ἀπροσποίητος, ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφανεμένη, πολὺσαρκος, μαλθακὴ, αὐθάδης, καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφανεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἥσυχον καὶ σεμνὸν βῆμα τῆς ἄλλ' ἡ πολὺσαρκος προτρέξασα ἐφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως λέγουσα τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νέον.

— Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιῶνω λοιπὸν, ὅτι, ἂν ἐκλέξῃς ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὀδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποῖαν θέλεις διελθεῖ ἀνευ κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσθαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει, μήτε

αὐτὰ, μήτε τὸν νοῦν κοπιᾶζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τοσούτων σπαργῇς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, δὲν θέλεις ὑποφέρει ταλαιπωρίας καὶ κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ ἐγγυρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἔμπορουν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Πρὶν τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, με ὀνομαζοῦν Εὐδαίμονίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου Κακίαν.

Τότε δὲ πλησιάσασα ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν·

— Ἐγὼ, ὦ Ἡράκλειε, δὲν θέλω νὰ σέ ἐλκύσω με ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σέ συστήσω τὴν ὀλνηρίαν καὶ ἀφροντησίαν. Θέλω σέ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Κανὲν ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας. Ἄν θέλῃς νὰ σέ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβῃς καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾷσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρπούς ἀπὸ τὸ κτήμα σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιὲς καὶ δυνατόν, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς εἰς τοὺς κόπους· ἂν θέλῃς ἡ Ἑλλάς νὰ σέ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῇς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικὸς, ἣτις Ἀρετὴ ὀνομάζετο, εἶπε· — Βλέπεις, ὦ Ἡράκλειε, πόσον κοπιώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σέ ὀδηγήσῃ ἡ γυνὴ αὐτῆς; ἐνῷ ἐγὼ διὰ πολλὰ εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θέλω σέ φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— Ὡ ἀθλία, ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ, ποίαν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν δύνανται ποτὲ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῷ ποτὲ δὲν κοπιᾶζουσιν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαρίστησεως τίνος; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσῃς, πίνεις πρὶν διψᾷς, κοιμᾷσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξῃς. Οἱ θεοὶ σέ ἀποστρέφονται, οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι σέ θεωροῦν ἄτιμον, οὐδεὶς σέ ἐπαινεῖ, οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγας σου σέ συντοίχει, οὐδὲν

δὲ ἐν-τιμον καὶ ἀξιέπαινον ἔργον ἐπραξες ποτὲ. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατῶμενοι, γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὄκνηροί, ἄεργοι, φιλάσθε νοι, κακοήθει, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων, εἰς δὲ τὰ γηρατεῖα των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ὡς ἐκ τῆς παραλυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἰντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουν· ἐπὶ τέλους δὲ, οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες, διαρκούντες τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν ἀδημονοῦντες θάνατον ἀδοξοῦν καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὁμως, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετὴ, συγκατοικῶ μὲ τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησέ ποτε, καὶ ἂν ποτέ τις δυστυχίῃσιν γενναίως καὶ ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων παρηγορίαν καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, οὐχὶ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινώσι καὶ διψῶσι· κοπιᾶζοντες δὲ εὐρίσκουν καὶ τὴν τροφήν, καὶ τὸ ποτόν, καὶ τὴν ὕπνον των γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου, ὑγιεῖς, φιλόπονοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των, ἐνόςφ μὲν εἶναι νέοι, χαίρουν, ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν με γαλητέρων των, γηράσκοντες δὲ, εὐχαριστοῦνται, τιμῶμενοι ὑπὸ τῶν νέων, καὶ ἀγαπῶμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος των· ἀποθνήσκουν δὲ μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν, ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως, ἀφύουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἐντιμὴν. Ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτοὺς, οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐδίστασε, στρέψων τὰ ὦτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετὴν.

+ Σὰς βεβαίονω δὲ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερροστάθης, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθην καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτοὺς δὲ ἔκτοτε ἔχων πάντοτε κατὰ νοῦν, καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς σεμνῆς παύτης γυναικὸς προσπαθῶν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον μου ν' ἀκολουθῶ, ἔζησα χωρὶς λύπαι.

χωρίς μεταμελείας, χωρίς πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἓνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς λαμπροφορεμένης καὶ πολυπάρχου Κυρίας, κατήντησε καὶ αὐτὸς πολύσαρκος ὡς ἡ πρωταῖς του· παθὼν δὲ τὰ πάνδεια, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλος νὰ χορευθῇ ὁ δυστυχὴς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ ἰατρευθῇ.

— Τί παράδοξος ἰατρεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκάλεσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν, ὥπως ἀναπνεύσωμεν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς, καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων, ὡς ὁ Φαγόνδιος· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὸ ἐσπέρας θέλει μᾶς εἰπεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Ἡ πεταλοῦδα καὶ ὁ Φαγόνδιος.

Ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρετηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν πετώσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὕτη, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸν Φαγόνδιον, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπόσχασίν μου τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Ἰδέτε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἐλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει πέριξ αὐτῆς. Ἰδέτε, ἐνίοτε καίεται, πονεῖ καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ὁμως ἰδοὺ ἐπανερχεται πάλιν εἰς τὴν ἐλκυστικὴν φλόγα. Ἰδέτε, ἐπὶ τέλος ἐκάη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος.

Ἀφρανες πεταλοῦδαι εἶναι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅλοι οἱ λαίμαργοι, καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Τὸ γλυκὺ φῶς τῆς φλόγης, τὸ ὅποιον ἐλκεῖ τὴν πεταλοῦδαν, εἶναι ἡ ἀπατηλὴ γλυκύτης τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἡ ὅποια ἐλκύουσα τοὺς μωροὺς ἀπαυδᾷ τῆς Κακίας, κατακαίει ἐπὶ τέλος αὐτούς. Ταυτοτρόπως κατεκῆ καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἥτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος.

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ τὰς λεγομένας εὐγενεῖς καὶ ἀρι-

στοκρατικὰς οἰκογενείας τῆς Βενετίας. Ἄλλ' αὐτὰ τὰ αἰσθημα-
τά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἥθη του ἀριστα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν
πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία.

Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις συνήθως φοβεῖται καὶ ἀποστρέφεται τὸν
φορτωμένον στομάχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ
Φαγονδίου.

Ὁ στομάχος του ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶ-
νας, καὶ ὅλως ἀσθενήσας ὑπὸ τῆς σωματικῆς, δὲν ἠδύνατο πλέ-
ον νὰ χωνεύῃ. Ἄλλ' ὁ Φαγόνδιος, δούλος χαμερπῆς τοῦ πά-
θους του, ἠναγκάζετο ἐκάστοτε νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ
ποτὰ ἐρεθιστικά τῆς ὀρέξεως, τὰ ὅποια ὅμως ἐτι μᾶλλον κατέ-
στρεφον τὸν στομάχον του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του, καὶ βαθμη-
δὸν ὀλοκληρον τὸ σῶμά του ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων του
ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρ-
κία του τόσον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὀρθιος
κατήντησεν εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέ-
λαβον ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐ-
κυρίευσεν αὐτὸν· μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν, ἐπὶ βακτηρίας στη-
ριζόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ
μεταβαίνῃ ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν κλίνην του εἰς τὸ ἀπαλῶτε-
ρον ἀνακλιντήριον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ καλῆτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλ-
γὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὐ-
τε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκατα-
λείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς, ὅτι διὰ μόνων τῶν ἱατρικῶν ἠδύνα-
το νὰ θεραπευθῇ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσιν τίνα, ἀπεφάσεις νὰ
μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ
θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἱατρὸν τῆς Ἰταλίας Β...
ὅστις τότε καὶ καθηγητὴς τῆς Κλινικῆς ἦτο εἰς τὸ ἐν Παταύι-
ον πανεπιστήμιον.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἱατρῶν του αὐστηρικὰ καὶ ἐκθεσ-
περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθεῖ

μενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταύτου ἀναγνώσας τὴν ἱατρικὴν ἀδελφίν των ἐν Βενετικῇ συναδελφῶν του, καὶ παρατηρήσας ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια, καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὅλην δὲ τὴν διδασκαρικὴν του σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν — Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς τιμίως, ὅτι θέλεις διαμείνει ὁλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῇ αὐστηρῶς μ' ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἶναι ν' ἐποπέμψῃς εἰς Βενετίαν ὅλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώτῃ τὰς ζητηθείσας παρὰ τοῦ ἱατροῦ ὑποσχέσεις, καὶ οὕτως ἐγκατελείφθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ παθούς του ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἑτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλοσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἐτοιμασθῇ ἡ κοιτὼν σου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἐξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου μῆτε θρανίον, μῆτε ἐπιπλὸν τι, εἰμὴ μόνον ξηροὺς τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· σπινθίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὀπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐπερίμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαὶ, ὅπως μεταβῇ καὶ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν ἐτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοίχον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου σπινθίζεται, καὶ τὸ ἐδάφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτει, θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μῆτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ σπινθίζεται, μῆτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζεται νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ συγχρόνως ν' ἀναβιδάζῃ καὶ καταβιδάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας του, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιοῦτοτρόπως ἐτέθη ὁ δυστυχὴς εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου.

τῆς κολάσεως. Εἰς μάτην ἐπρασπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ νὰ σωθῇ· εἰς μάτην διὰ τῶν γυερῶν ρωγμῶν τοῦ ἐπεκαλεῖτο βοηθεῖαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε νὰ μετριάξῃ· ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει, καὶ ὁ ἰατρός παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς δὲ ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρωτὸς ῥίττεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρά παράπανα πρὸς τὸν καθηγητὴν. Ἀλλ' ὁ ἰατρός μετ' πολλὴν ὑπομονὴν καὶ προύτητα διακόπτει τὸν ὀργισμένον Φαγόνδιον, λέγων πρὸς αὐτόν ὅτι τὸ δωματίον ἐκεῖνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ ἀναγκασιότατον πρὸς θεραπείαν τοῦ, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ, ἂν τὰ διάφορα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου ἦσαν ἑτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα κατεπραῖνε τὸν θυμὸν του.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἡργοπόρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τὴν κόπασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ἄφθονον ἰδρωτὰ του· ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῇ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὀρεξίς του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωματίον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς πραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, διότι, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια διὰ νὰ ἴδῃ τί περιέχουν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὗρε παρά ἡμῖν γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἡμῖν ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψιγνόν.

— "ὦ δυστυχίε! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγακότησει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχαν ἀφήσει αὐτὸν μόνον ἐντὸς τοῦ δωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὕτε καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον τοῦτο γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα αὐτῶς μετέβαλε τὴν ἀποφασίν του, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του ἐπαραπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρός, προσκαλὼν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δεῖξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατῴρωσεν ἐπιτηδεῖως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ἀπεσύρθη διὰ νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμας δυσαρρεσκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὐρὼν καὶ τὸ στῶμα τῆς κλίνης του σκληρὸν, καὶ τὸ προσκέφαλόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ἤματάς τις ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπεραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκεφθῇ, διότι καὶ τὸν ἐτόκαχόν του εὗρεν ἐλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κρυαζόμενα ἀπὸ τὸ χροευντικὸν δωματίον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἀνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρός τὸν ἐξύπνησεν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του· τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρεται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὅποian ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐκπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς καλᾶσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυταρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους τοῦ βαρυνθῆναι νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδालγίας ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἄλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόδιον, ἐξήτη-
σε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βεσπτιάν μετα-
βαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει νὰ τρέσεται ὀλιγαρχῶς, νὰ γυ-
μνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἐνωρὶς νὰ ἐγείρεται ἀπὸ τὴν κλῖ-
νην του· συγχρόνως δὲ ἐξήτησε παρὰ τοῦ Φαγοδίου νὰ καθάρ-
σῃ τὸ σῶμα του ἀπὸ τοὺς σεσητῶτας ὀδόντας του, διότι μένον-
τες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν σῶμαγον καὶ τὴν ὑγίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὁποῖον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκέπτετο εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ πληρῶνῃ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκοιτοῖται, καὶ ἥτις ἦτο ἰδιοκτησία τοῦ Φαγονδίου.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὁποῖον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκέπτετο εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ πληρῶνῃ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκοιτοῖται, καὶ ἥτις ἦτο ἰδιοκτησία τοῦ Φαγονδίου.

Πολύ δὲ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· κατ' ἀρχὰς τὸν ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του· ἔπειτα ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ θερμοῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλος ἐγάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς υγείας του.

Μετά τινας δὲ ἄλλας ὁμιλίας ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὑπάγῃ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ προμελετηθῇ τὰ μαθήματά του.

Μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ ὁ γέρων, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν σου, μὲν τὰ ἀγαπητά του Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶν μέτρον ἄριστον, προσθέσας ὅτι ἂν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰ χρυσὰ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας, οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ ποδालγοῦ Φαγονδίου θέλομεν ποτὲ ὑπαφέρει. Οἱ τελευταῖοι δὲ λόγοι τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι

• Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ ὑγείαν καὶ εὐτυλίαν,

α Ἡδονὰς ἢ ἀκρασίᾳ, πλὴν συγχρόνως ἀτιμῶν,

¹ Ἀσθενείας καὶ πτωχείαν. ὁ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὀρώη
τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιούσιν. »

(Ἀναχάρσιδος).

ΜΕΤΑ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησίον τῆς κωμοπόλεως πεδιαδὰ, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε Σκλαβᾶκια.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον αὐτὸ παιγνίδιον, προθύμως ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος· καὶ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν παρευρεθέντες ὅλοι οἱ μικροὶ φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκινήσαμεν ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινὸς κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρατηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον αὐτῆς.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος ; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντα, ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλῃ δυστυχίᾳ ! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρων· φονικὸν ! φονικὸν !

Ἐντρομος τότε ὁ Γεροστάθης, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρων μᾶς εἶπε.

Δυστυχία τοῦ Ἀθανασούλα.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἐρτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἀξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρὸν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἐπνίξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἐπὶ περισσότερον τοῦ πρέποντος ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχὴς, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ

νομίσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης του ὅτι ὁ γαμβρὸς του τὸν ἐπειγέλασεν, ἦναιπε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀρπάσας ἐν μαχαίριον ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στήθος του. Ἀλλὰ τὸ χεῖρόν του ἔτρεμεν· ἐπρόφθασαν δὲ καὶ τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀντὶ νὰ φρονέωσιν ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρὸν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ νὰ ἦναι περαστικὴ ἡ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της. Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους· ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφὴς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκείνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν προχωροῦντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἰωάννης ἐνθυμῆθη τότε, ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν, ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ μανία. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπὴν μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα.

— Ὅχι μικρά, ἀλλὰ μεγάλη μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου παιδία, καὶ πολὺ χειροτέρα τῆς μανίας! Ὁ μακιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυστυχὴς ἔχασα πᾶς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θέλων χάνει τὸ λογικόν του, καὶ οὕτως ἐκουσίως μεταβάλλεται διὰ τῆς μέθης εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἀγρίον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ὁ Πιττακὸς κατὰ τῆς μέθης.

Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, εἰς ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυληνὴν ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμωρῶνται μὲ διπλὴν ποινὴν ὅσοι πράττουν ἐγκλήματα ὄντες μεθυσμένοι. Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐνισχύωνται ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπεισε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιέστερον καὶ ἀθωότερον ποτὸν, καὶ δι' αὐτὰ τοῦτα καὶ τὸ ἀφθανώτερον ἀφ' ὅσα ἔχουσιν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἐν ἐκ τῶν δυσμόρφων τέκνων τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀργός, ὅστις οὔτε τὸ σῶμά του ἐσυνείθισε νὰ νασχολῇ εἰς ἐργασίαν τινά, οὔτε τὸν νοῦν του νὰ προσηλῶνῃ εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἄλλην διανοητικὴν ἐργασίαν, συχνάκις κατα-εὐγεί πρὸς διασκέδασιν τῆς ἀργίας του εἰς τὴν οἶνοποσίαν, αἱ ἐπομένως εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Δι' αὐτὸ συνήθως κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδίδονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας, συμβαίνουν περισσότεραι μέθαι καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ὁ Μωάμεθ κατὰ τῆς οἶνοποσίας.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβάς τὴν ἑβραϊκὴν τινὰ ἐορτάσιμον ἀπὸ χωρίου, εἶδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν, συνευθυμοῦντας, τρώοντας, πίνοντας, καὶ χορεύοντας. Ἀλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ, ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἡ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς εἰρωνομίας, καὶ αἱ χειρνομίαι εἰς συμπλοχὴν ἐνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν.

Ἐ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου του εἰς τοὺς πιστοὺς του τὴν οἶνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν παράδεισον. Ἀλλὰ τί ὠφελοῦν αἱ ἀπαγορεύσεις καὶ αἱ ποιναί, ἐξηκολού-
 ρησεν ὁ Γεροστάθης, ὅταν οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς, καὶ κομῆται δὲν φροντίζωσι ν' ἀπομακρύνωσιν ἐγκαίρως τὰς αἰτί-
 τῶν κακῶν, καὶ νὰ ἐκρίζωνωσι τὰς πρώτας ρίζας αὐτῶν;
 Προσέχετε σεῖς, ἀγαπητὰ μου παιδιὰ, ν' ἀποφεύγετε πάντα τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν κακιῶν. Ἐὰν δὲ, ὅ μὴ γέ-
 το, συναισθανθῇτε ποτε ὅτι κακὸν τι ἢ ἐλάττωμα ἤρχισεν νὰ
 ὄνῃ εἰς τὸ σῶμα ἢ εἰς τὴν ψυχὴν σας, προσπαθήσατε ἀμέσως
 ἐκρίζωσθαι αὐτὸ, πρὶν ἢ δυναμῶσῃ ἡ ρίζα του· ἂν εἰς τὴν
 γῆν δὲν τὸ προσέχετε, ἀλλ' ἀφήσετε νὰ κάμῃ δυνατὰς καὶ

βαθείας τὰς ρίζας, πικρά θέλετε μετανόησει, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ ἐκρίζωσετε.

Τὰ σκλαβάκια.

Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶμεν πρὸ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιαίρεσε τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τάγματος ἐδιόρισεν ἀρχηγούς τοῦ δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἓν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀστάσεις πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα ποδῶν. Ὑψωσεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν, ἀνά ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἐπειτα δὲ μὴ ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλλους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμαλῶτοι, καὶ πῶς οἱ συντροφοὶ τῶν χρεωστοῦν νὰ ἐλευθερώσωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ πολὺ νὰ οἰκειωθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια, τὰ ὅποια εἰς ἄκρον μᾶς ἤρσαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου διηρηθίζον.

Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, τὰ Σκλαβάκια εἶνα εἶδος μάχης, ἣτις γίνεται ὄχι δι' ὀπλῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκίνησιν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφορὰς κινήσεις τῶν σιλῶν καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς ἀδουκινήτους.

Ὁ μονόφθαλμος Τρεμογιάννης.

Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάκια ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν βαδίζοντα πρὸς τὴν κωμόπολιν ἐπαίτην τινα, Τρεμογιάννην καλούμενον, ὅστις τὸν ἐνθύμισε τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας. Ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν τὸν Τρεμογιάννην, μᾶς εἶπε·—Τὰ παιδιά τῆς Σπάρτης ἐβδελύττοντο τὴν οἰνοποσίαν, βλέποντα τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας· παρατηρήσατε καὶ σεῖς τὸν Εἰλωτα τοῦτον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῷ ὅντι, ἔλεσιν ἦτο ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦν γέρον, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσῃ αὐτὸν ἐσχατόγηρον, ἰσχυ-

αὐτὸ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα, καὶ ρυτιδωμένον πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν κλητῆριαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῇ τοὺς κλονιζομένους ὁδὸς του. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ χεῖρες, τὰ δάκτυλα, καὶ ὁ ὤμων ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρύων ἐφάνετο καὶ ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ἐκ τῆς μέθης του, πεσὼν ποτὲ ἐπὶ λίθων· ἔχων δὲ πάντοτε ανοικτὸν τὸ στόμα, ἐπαρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἡλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἄμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ πῆς πᾶν; — Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης· μ' ἐκυρίευσεν ἀθέμιά το! καὶ ὅσον πίνω τόσον θέλω!

Εἰς μάτην ὁ Γεροστάθης, μὲ τὴν συνήθη ἀγαθότητά του ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασίν του· εἰς μάτην ὡς ὑπεσχέθη νὰ τὸν τρέφῃ, ἂν ἀφήσῃ τὸ κρασίον. Ὁ Τρεμογιάννης ἐπέμενε ζητῶν χρήματα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Γεροστάθης ἤρνηται νὰ τῷ δώσῃ, ἤρχισε νὰ προφέρῃ λόγια ἀνυπόστατα, ἀναμενέμενα μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

— Ἀ μελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· καὶ ἐπροχώρησεν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ὁ σὸν πῖν, εἰ τόσον θέλεις! ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ὅλων τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων· ἐὰν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των προχωροῦν, αἱ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσότεραν ὀρμὴν· ἀπαράλλατα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἀπὸ ὑψηλὴν θέσιν σῶμα βαρὺ, ὅσον περισσότερον προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον περισσότερον αὐξάνει ἡ ὀρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτο υἱὸς εὐκαταστάτου προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ ρολεῖον ἐσχετίσθη μὲ τινὰς νέους μεγαλητέρους του, περὶ τῆς ἀγωγῆς ὅμως τῶν ὁποίων δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῇ πρὶν σχετισθῇ μετ' αὐτῶν· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρήσεως ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐφιλοτιμεί· καὶ ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται. ἤρχισε λοιπὸν νὰ καπιῖται

καὶ νὰ πίνη κρασίον, ὥς ἐκείνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς διεσκορπίζε, καὶ εἰς τὸν ὀλεθρίον κατήφορον τῆς μεθης διὰ τῆς οἰνοποιίας εἰσήρχετο.

Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκότιζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυμίζον τὸ στόμα του, ἐδυσαρέσται τὸν ἄλλ' αἰεὶδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῇ κατώτερος ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους κατὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν κακοῦθειαν συντρόφους του.

Βαθυμῆδὸν δὲ κατήντησε μεθυσος, καὶ ὅλως ἀνίκανος δι' ὅποιαν δῆποτε ἐργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατέρβροφησε διὰ τοῦ οἴνου καὶ μετέβαλεν εἰς καπνὸν ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη τοιοῦτοτρόπως εἰς ἐπαίτην ῥακενδύτην καὶ μέθυσον.

Ὁ ποτὲ ὑγιὴς καὶ νουεχὴς Ἰωάννης κατήντησεν οὕτω Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἀνευ ὑγείας καὶ ἀνευ νοός. Ἡ οἰνοποιία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγίαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκεφαλὸν καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημα του· ὥστε καὶ ἡλίθιος καὶ μωρὸς ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην μανίαν τρέμει σάν, ὑπέκυψεν ὁ δυστυχὴς!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο ἐπρόσθεσεν ὁ Γερόσταθης, ὡν βέβαιος ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη, καὶ ἡ ἰστορία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποιίας.

Ἀπεχωρίσθημεν δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τῶν ἀκούσθων περὶ μεθης στίχων.

- « Κόρη τῆς οἰνοποιίας,
- « Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μανίας
- « Εἰν' ἡ μέθη, ἡ τυφλὴ,
- « Ἦτις εἰς τὴν ἀτιμίαν
- « Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν,
- « Τοὺς πιστοὺς της ὁδηγεῖ. »

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

« Ἐν ὀργῇ μήτε τι λέγειν μήτε πράσσειν. »
(Πυθαγόρου.)

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς ποραδύσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδιδόντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκεψέων του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ διδάσκαλος ἔσσυε κατὰ τὸ σύνθημα κλῆρον, καὶ ὁ κλῆρος ἐνθυμοῦμαι, ἐπεσεν εἰς ἐμέ. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος. — Ἐμπρός, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος· εἰπέ μας τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος· ἀπεκριθὴν δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ ἐξῆς.

Ἦ Ο Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν στρατῶν του, λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην τῶν Θεμιστοκλέα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ σωθῶσι διὰ τῶν πλοίων, καὶ νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ μάλασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρά ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραριθμοὺς στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, τοὺς γέροντας, καὶ τὰ παιδιά των ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ πολεμικά των πλοία.

(Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ)

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγῶνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπείσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμωται τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιοιούτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιν αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἑτοιμὰ διακόσια πολεμικά πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.††

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του, προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας, ἐβθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας εὐρὴν ἐρήμους κατοίκων, καὶ ἄνευ τινὸς ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέσρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἐβθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδιάζον ἡ ἀναχωρήσασθαι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς προβλέπων, ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ ἰσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖα των εὐκόλως ἡμποροῦν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην ὅτι ἐσύμφερε νὰ μείνωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, παροξυνθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ ταραχθῇ εἶπε· πᾶτα ξὺν μὲν, ἄκουσον δέ!

Ἐπαιδὴ δὲ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ναυμαχήσωσιν

Πάταξον μεν ἄκουσον δέ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κ. Μ. Δ.

εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον ἀτήγημα.

Ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος σκοπεῖ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ στενοῦ, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του, πρὶν προφθάσῃ νὰ φύγῃ.

Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσε, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτολος Ἐριάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους τοῦ ἀποκλείσῃ τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος, καὶ νὰ καταστρέψῃ τὸ Ἑλληνικὸν στόλον.

Πάν ὅ,τι προεῖδεν ὁ μεγάλωνος Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ἐχθρικός στόλος δὲν ἠμπόρετε νὰ ἐπιπέσῃ ὅλος συγχρόνως ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενὰ. Τὰ πλοῖα αὐτὰ, ἅμα παρουσιαζόμενα, εὐκόλως κατεφέροντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ἄλλα δὲ τότε ἐλάβαν τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἐπίσης καταστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ θρᾶκου στόλου, διὰ τῆς αἰσχροῦς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης εἶχε στήσῃ ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅτε ἀντί τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων εἶδε τὴν αἰσχροὴν ἦτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ μεγάλου στόλου του, ἀπλπισμένος καὶ ἐντρομος ἀνεχώρησε, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ταυτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὴν ἐνδοξὴν ταύτην ναυμαχίαν, ἣτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ ἐπικράσια ὀγδοήκοντα ἔτη π.χ. δηλ. 10 ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἐπὶ προσοχῇ με ἠκραζέτο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακράν κεφαλὴν του πρὸς ἐπιθεβαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνόν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μὲ ἀποφύγῃ ἐρώτησιν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν μὲ ἠρώτησε·

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους νομίζεις ὅτι ἐπέφερε

τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον, ἀπήντησα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ Θεμιστοκλέους κατώρθωσε τὴν νίκην αὐτήν.

— Καὶ πῶς ἐδίδυε τὴν φρόνησιν του αὐτήν; ἐπρόσθεσε.

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθη ἀφ' ὧς τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπὶ πλοῦς ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλὰ, μὲ εἶπεν· ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆμαίται, ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμωτο καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν βρακτικήν διὰ νὰ τὸν κυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπα πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Αὐτὸς δὲ μὴ ἀπεκρίθη τὰ ἐξῆς·

— Ἄν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ὀργίλιος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύῃ τὸ θυμὸν του, ἐκυριεύετο ἀπὸ τοῦ πάθος αὐτὸ, ἂν ἡ φρόνησις του καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπράυνον τὸν θυμὸν τὸν ὁποῖον φυσικὰ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὀργίζετο καὶ ἐξήκτετο, ὥς εἶχεν ὀργισθῇ καὶ ἐξαφθῇ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελον εἰπεῖ ἀταρχῶς τοὺς περιζήτους ἐκείνους λόγους « Πάταξον μὲν ἄκουσον δὲ, » διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἤθελον σύρει καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος του κατὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Σπαρτιῶν· εἰς τὴν ἐξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πληγῶσαι ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῇ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτικῇ των τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἐκτραχηλισθῇ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμὸν· καὶ οὕτως ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῇ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὐτὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πλεῶς των, οὔτε ἡ ἀνδρία των, οὔτε τὸ στενὸν τὴν Σαλαμῖνι ἤθελον σώσει τὴν Ἑλλάδα.

μεν περὶ τίνος ἦτο ἡ κρυφὴ ὁμιλία τοῦ Γεροστάθου. Ἀλλὰ τότε
 ῥα συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐπρότρεπε τὸν διδάσκαλον
 νὰ μὴ περιορίζεται εἰς τὴν ἀπλὴν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων
 τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προκαλῇ ἰδίως τὴν παι-
 σοχὴν μας εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ εἰς τὰς κακίας τῶν προγόνων μας.
 ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας.
 ἐπὶ ἐκάστου δὲ συμβεβηκότος, ἐπὶ ἐκάστης πράξεως, ἐπὶ ἐκά-
 στου λόγου νὰ γυμνάζῃ τὴν κρίσιν μας, καὶ νὰ μορφώσῃ τὴν
 καρδίαν μας.

Ταῦτα δὲ ὑποθέτω, διότι πολλάκις ἠκούσαμεν τὸν Γε-
 ροστάθην λέγοντα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις, ὅσάκις περιορίζεται εἰς τὸ
 νὰ φορτόνῃ μόνον τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, χωρὶς νὰ γυμνάζῃ
 συγχρόνως τὴν κρίσιν του, καὶ νὰ ἡθοιοιῇ τὴν καρδίαν του, ἐ-
 ναι ἐκπαιδευσις ἀτελεστάτη, ψευδὴς καὶ ἀθλία.

Ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ὑπηρέτης του.

Ὅτε τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπῆγαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν
 τοῦ καλοῦ φίλου μας εὗρομεν τὸ δωματίον του εἰς μέγαν
 στήν ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἔστατο κρατῶν τὰς χεῖράς του ἐν-
 τὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπρον ἐνδύ-
 μά του ἦτο κατὰμαυρον· κατερρύπωμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ
 πηξ τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρρόμιμα
 δίσκος, ἀγγεῖον, καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατὰ
 φῆς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπηρέτης του, ἐπροσπάθει νὰ κα-
 ρίσῃ τὸν τάπητα καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτω ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος!
 μᾶς εἶπε χαμογελῶν ὁ Γεροστάθης, ἅμα μᾶς εἶδεν· ἀφού-
 ρωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πᾶν τὰ ξὸν μὲν ἄκουσαν· ἐ-
 ῶσσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

— Τί ἠκολούθησεν; ἠρωτήσαμεν, αὐτὸς δὲ μᾶς εἶπε·

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφερεν ὁ ὑπηρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ τὸ
 ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς
 ἐπάνω μου· ὁ βραστὸς καφὲς κατέκαυσε τὰς χεῖράς μου,
 κατερρύπωσε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· καὶ π-
 κια δὲ καὶ ποτήρια κατεσυντρίφθησαν, ὥς βλέπετε.

Τὸ αἷμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἤμην ἔτοιμος νὰ θυμώσω καὶ εἰς τὸν θυμὸν μου νὰ προσφέρω ἔσως καὶ ἀτόπους καὶ ὕβριστικὰς λέξεις, ἔσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπηρετὴν μου καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλὴν· ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν σημερινὴν μου ἐπίσκεψιν εἰς τὴ σχολεῖν σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ « π ἄ τ α ξ ο ν μ ἔ ν ἄ κ ο υ σ ο ν δ ἔ , » τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοτιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα του. Τοιούτοτρόπως κατώρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμὸν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπα εἰς τὸν Εὐρυδιάδην ὑπηρετὴν μου, παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοκράτης.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάτης κρατῶν πάντοτε τὰς χεῖράς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρόμοιόν τι συνέβη καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους εἶχεν ὀργισθῇ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του· ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμὸν του, κατώρθωσε μὴτε νὰ εἶπῃ μὴτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ παραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σίμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους μὴτε νὰ λέγωσι, μὴτε νὰ πράττωσί τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ των.

Ἐνῷ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευσεν τὴν ὀργὴν του, εἰσῆλθεν ὁ μαθητὴς τοῦ Ξενοκράτους· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς αὐτόν, τὸν παρεκάλεσε νὰ δειρῇ αὐτὸς τὸν ὑπηρετὴν του. — Καὶ διατὶ δὲν τὸν δέρεις σύ; ἐρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — Διότι εἶμαι θυμωμένος, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις γνωρίζων τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατώρθωνε διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματά των νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν υἱείαν, οὕτω καὶ οἱ θυμῶδεις διακινδυνεύουν καὶ καταστρέφουν πολλάκις καὶ τὴν υἱείαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Ὅσον δὲ καταφροναῖν καὶ ἀποστρέφονται

οἱ τίμιοι καὶ οἱ φιλήτучοι τοὺς μεθύουσιν, ἄλλο τόσο βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμὸν ἴς, τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν του· ἐπομένως ὁ ἐγκέφαλος του καταπιέζεται, καὶ ὁλόκληρον τὸ νευρικὸν του σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσα δένεται, τὰ μέλη τρέμουν, οἱ ὀδόντες τρίβουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξηγχοῦνται, ἐντὺς δὲ τῆς ἐξάψεως του δὲν ἠξυρεῖ οὔτε τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοὶ, τὴν χρῆσιν τοῦ λογικῆς του, καὶ παρασύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, επικινδύνους, καὶ πολυλάκεις ἀξιοποίνους.

Εἰς ὅσα λοιπὸν ἐγκλήματα ὑπόκειται ὁ μεθυσμένος, εἰς τὰ αὐτὰ ὑπόκειται δυστυχῶς καὶ ὁ θυμωμένος· ἐξυβρίσεις, ξυλοκοπήματα, πληγώσεις, φόνου, εἶναι τὰ λυπηρὰ προϋόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἰατροὶ σοφοί, ἐπρόσθεσαν ὁ Γεροστάθης ὅτι ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντός νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του νὰ στερηθῇ ἀποθηνήσκων ἀποπληκτικῶς, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης συρροῆς τοῦ αἵματος. τὴν ὑπὸ τὴν προξενεῖ ὁ θυμὸς εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

Ὁ χωλὸς Κουτσουνίκας.

Ἰδέτε τὸν συμμαθητὴν σας Κουτσουνίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἑνα πόδα, καὶ ὅσκις ὁ χειρὼν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας μένει κατάκοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσουνίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλὸν του πατέρα, καὶ θέλω σὰς τὴν εἰπεῖ, ἂν καὶ θέλετε λυπηθῆ ὅταν τὴν μάθετε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἱ λύπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρά ἱατρικά.

Ὁ Κουτσουνίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλύτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ἀμφότεροι μικροί, ἔπαιζον ἡμέραν τινὰ τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐ-

λὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουτσουνίκας, ὦν μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῇ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὀπισθέν του, ἡσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ρίψῃ τὸν δίσκον του, ἐσπρωχνεν ἐξαίφνης τὸν βραχιόνά του, διὰ νὰ ἀποτυγχάνῃ ἡ βολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς μάτην ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσουνίκαν ἀγανακτῶν καὶ θυμόνων· ὁ πείσμων Κουτσουνίκας ἀντὶ νὰ ἡττηθῇ, ἐπέμενεν ἐξάπτων ἐτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅστις εἰς τὴν ἐξέκπιν τοῦ θυμοῦ του ῥίπτει μὲ ὀρμὴν τὸν ὀπίσθιον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ Κουτσουνίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ ποδὸς του.

Ἐκτοτε ὁ μὲν Κουτσουνίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πᾶσχων, ὁ δὲ ἀδελφός του ὅστις τὸν ἡγάπα ὑπερβολικὰ, ἠσθένει, καὶ μετὰ πινας ἡμέρας ἀπέθανεν ἀπὸ φλόγῳσιν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἱατροί, τῷ ἐπροξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ μὲν συμμαθητής μας Κουτσουνίκας συγκινηθεὶς ἐδάκρυσε, μαθὼν τότε πρῶτην φορὰν ὅτι εἶχε ποτε ἀδελφόν, ὅστις ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας του· ἡμεῖς δὲ μελαγχολήσαντες, ἐμείναμεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποὶ, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἦτο κατὰ το μᾶλλον καὶ ἥττον ὑποκειμενός εἰς τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποῖου ἐν τούτοις αἱ ἐλπίδες αὐτῶν συνέπαιαι μᾶς κατετρόμαζαν.

— Μὴ λυπησθε, παιδιὰ μου, συλλογιζόμενοι τὰς τρομερὰς συνεπείας τοῦ θυμοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἐπειδὴ πολὺ εὐκλεον εἶναι νὰ τὰς προλαμβάνετε καὶ νὰ τὰς ἀποφεύγετε. Ἀρκεῖ, ἅμα συναισθανόμενοι ὅτι τὸ αἷμα ἀρχίζει ν' ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν σας, νὰ ἐνθυμῆσθε τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὴν συμβουλὴν τοῦ σοφοῦ Πυθαγόρου, τὸν Κουτσουνίκαν, καὶ ἀμέσως τὸ αἷμα θέλει ἀσχίσει νὰ καταβαίνει, καὶ ὁ θυμὸς σας νὰ κατευναζέται. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλο προχειρότατον ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ θυμοῦ, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ τὸ ἀλφάδιτον.

Ὁ μέγας αὐτὸς στρατηγὸς τῆς Ῥώμης διὰ νὰ προλάβῃ τὸ πάθος

καὶ διασκεδάζῃ τὸν θυμὸν του, λέγεται ὅτι, ὁσάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ὀργισθῇ, ἐσυνείθιζε, πρὶν ἢ θυμωμένος εἶπῃ ἢ πράξῃ τι, νὰ λέγῃ καθ' ἑκυτὸν ὁλόκληρον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀλφάβητον· τοιοῦτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ σβύνῃ εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν γνωρίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ ἀλφάβητόν μας; Ἄς τὸ ἐπαναλαμβάνωμεν λοιπὸν ἅμα αἰσθανόμενοι ὅτι θυμὸς ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἡ φρόνησις θέλει καταπραῦνει τὸν θυμὸν μας, καθὼς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπραῦνε τὸν θυμωμένον Ἀχιλλέα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως εἶχομεν ἀκούσει, ὅτε εἰς τὸ Σχολεῖον παρεδόθημεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· ἀλλὰ πῶς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπραῦνε τὸν θυμωμένον ἥρωα δὲν ἐγνωρίζαμεν· ἐπομένως παρακαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἶπῃ τὰ περὶ τούτου.

— Θέλω σᾶς εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρον τὰ περὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀθηνᾶς, ἂν πρότερον μᾶς διηγηθῇ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὁ Παῦλος. — Ἐνθυμεῖται, Παῦλε, πῶς ἤρχισε καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ Πόλεμος τῆς Τρωάδος; Εἰπέ μας ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐνθυμεῖται.

Ὁ δὲ Παῦλος, ὅστις διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ἐπιμειλείας του ἀνεφαίνετο πάντοτε ἀνώτερος τῆς μικᾶς ἡλικίας του, ἐξέθεσε τὰ ἐξῆς.

Ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος.

Πάρις ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τρωάδος, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἀλλ' ὁ Πάρις, ὢν κακοήθης, ἤρπασε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, Ἑλένην, καὶ ἐπανῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν Τρωάδα.

Ὁ Μενέλαος τότε καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἀδικίαν καὶ ἄτιμον αὐτὴν πράξιν τοῦ Πάριδος, ἠνώθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος. Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς ἐκστρατείας ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν διάφοροι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς, βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, ὁ ὠραιότερος καὶ ἀνδρειότερος ὄλων τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ πόλις τῆς Τρωάδος ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν, ὄχι μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου· ἦτο δὲ πόλις περιτειχισμένη, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν πολιορκήσωσι δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐπέτυχον τὸν σκοπὸν τῶν κυριεύσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ Δουρείου ἵππου.

Ὁ Δούρειος ἵππος ἦτο μέγανον ξύλινον ἄλογον, τὸ ὅποιον συμβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κατασκευάσωσιν. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐμβῆκάν τινες ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκρύφθησαν. Οἱ Τρωαδίται νομίσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ἀνεχώρησαν, καὶ ὅτι ἀφῆκαν ὡς ἀφιέρωμα τὸν Δούρειον ἵππον, ἐφεραν αὐτὸν ἐντὸς τῆς Τρωάδος· ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐξεληθόντες οἱ ἐντὸς τοῦ Δουρείου ἵππου κρυμμένοι, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους, ἐπροσκάλεσαν τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτως ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὴν Τρωάδα καὶ τοὺς Τρωαδίτας.

— Εὐγε! φίλτατε Παῦλε, εἶπεν ὁ Γερροστάθης· πολὺ καλὰ καὶ καθαρὰ μᾶς ἐδιηγῆθης τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἂν σὲ ἐρωτήσω τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ὥπως δὲν ἤξεύρεις ν' ἀποκριθῇς.

— Μᾶς διδάσκει, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρωαδίτας.

— Ναί, φίλε Παῦλε, εἶπε τότε ὁ γέρων, οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρωαδίτας· ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη κατωρρώθη, πρῶτον διότι οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἠνώθησαν εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρωάδος ἐκστρατείαν, ἡ δὲ ἔνωσις αὕτη τοὺς κατέστησε δυνατούς· καὶ δεύτερον, διότι ἐπέμειναν σταθεροὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τῶν, μ' ὅλας τὰς κακοπαθείας καὶ δυστυχίας, τὰς ὁποίας ὑπέφεραν δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες δὲν ἤθελον ὁμονοήσαι καὶ ἐνωθῇ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν, καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἀναφανῇ σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν τῶν, ἡ ἄλωσις τῆς Τρωάδος δὲν ἤθελε βεβαίως κατορθωθῇ. Ἐννοεῖν λοιπὸν καὶ ἐπίμονον σταθερότητα πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μᾶς διδάσκει προσέτι, ὅτι ἄλλοτε σὰς ἔλεγα, δηλαδὴ ὅτι αἱ μὲν ἀρεταὶ σώζουσιν τὰ ἔθνη, αἱ δὲ κακίαι τὰ καταστρέφουσιν. Ἡ κα-

κοήθεια καὶ ἐγκληματικὴ πράξις τοῦ ἄρπαγος Πάριδος ἐπέφερε τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον, τὴν καταστροφὴν τοῦ πατρικοῦ του βασιλείου, τὴν ἀλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἀδελφῶν του, τῶν συγγενῶν του καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ὡς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὴν κακοήθειαν, τὸ ἐγκλημα, τὴν ἀδικίαν, ἐνθυμούμενοι τὴν καταστροφὴν τῆς Τρωάδος. Τώρα δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ καὶ ἐγὼ τὰ περὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ.

Τὰ συμβάντα τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ τελευταίου χρόνου, περιγράφει ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ λαμπρὸν ποίημά του, τὸ ὀνομαζόμενον Ἰλιάς. Τὴν πόλιν τῆς γεννήσεως τοῦ Ὁμήρου θετικῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἠξεύρομεν ὅτι ἦτο Ἑλλήν, καὶ ὅτι ἐπὶ τὰ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἡ Σμύρνη, ἡ Χίος, ἡ Κολοφῶν, ἡ Σελάμις, ἡ Ρόδος, τὸ Ἄργος καὶ αἱ Ἀθῆναι διφιλονεῖκουσαν τὴν δόξαν τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρὸς τῆς ποιήσεως.

Ὁ Ὅμηρος ἀρχίζει τὴν Ἰλιάδα ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλλῃ τὴν ὁργὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἴδου δὲ αὐτοσχέδιος μετὰ φρασὶς τῶν πρώτων στίχων τῆς Ἰλιάδος του·

Θυμὸν, δλέθριον, θεὰ τοῦ Ἀχιλλέως ψάλλε.
 Θυμὸν, ὅστις ἐδόθησε τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς θλίψεις,
 Καὶ εἰς τὸν ἄδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,
 Κ' ἐχόρασε τὰ ὄνεια διὰ πολλῶν πτωμάτων.

Τὰ κακὰ λοιπὸν τοῦ θυμοῦ ψάλλει καὶ ὁ γέρον Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα του, διηγούμενος ὅσα δεινὰ ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλεύς ὀργισθεὶς δὲν ἤθελε πλέον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς μάχας των. Ὀργίσθη δὲ ὁ Ἀχιλλεύς, καθὼς λέγει ὁ Ὅμηρος, εἰς ἐν συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος· τοσοῦτον δὲ ἐξήφθη, ὥστε ἔβαλεν ἀμέσως τὴν χεῖρά του εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, ἕτοιμος νὰ σύρῃ αὐτὴν κατὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἦτο ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως, ἀγαπήσατο τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπιθυμοῦσα

νὰ προλάβῃ τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὴν ὅποιαν ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σταθεῖσα ὀπισθεν τοῦ θυμωμένου Ἀχιλλέως ἔσυσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ξανθὴν κόμην, καὶ τὸν παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος τοῦ εἰς τὴν θήκην· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὑπήκουτεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀλληλοσφαγία ἐπρολήφθη.

Ἡ Ἀθηνᾶ, δηλαδὴ ἡ φρόνησις, πρέπει νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κόμην καὶ σὲ, φίλτατε Νικόλαε, εἶπεν ἐξαίφνης ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Νικόλαον, ὁσάκις, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεὺς, ἀνάπτεις καὶ θυμόνεις.

Ὁ μικρὸς Νικόλαος, εἰς ὃν εἶχε καλλίστην καρδίαν, ἦτο τῷ ὄντι εἰς ἄκρον ὀξύθυμος· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πλάτων, τὸ ἀλφάβητον τοῦ Καίσαρος, ἡ ἱστορία τοῦ Κουτσονίκα, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ μάλιστα ἡ τελευταία πρὸς αὐτὸν ἀπροσδόκητος ἀποστραφὴ τοῦ γέροντος, ἐντελῶς ἐθεράπευσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ παντὸς τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν σύντροφόν του.

Ἐκτοτε δὲν εἶδμεν ποτὲ θυμωμένον τὸν καλὸν αὐτὸν συμμαθητὴν μας· ποῦνάκις μάλιστα τὸν ἠκούσαμεν τραγωδοῦντα ἐκφραστικώτατα τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει παρὰ τοῦ Γεροστάθου.

« Ὅργῃ καὶ μέθῃ ἀδελφαί, διαφορὰν δὲν ἔχουν.

« Ἐγκλήματα καὶ κίνδυνοι κατόπιν αὐτῶν τρέχουν, »

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΟΥ.

Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

« Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα
τὸν σοφόν. » (Ἐπιχάρμου).

ΟΣΑΚΙΣ ἐπεσκεπτόμεθα τὸν Γεροστάθην, πάντοτε ἐνησχο-
λημένον εὐρίσκομεν αὐτόν. Ἐβδελύττετο ὁ ἀγαθὸς γέρον τὴν
ἀργίαν, ἐθεώρει δὲ καὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐργα-
σίαν ὄχι μόνον ὠφελίμους εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς
ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς χρὴ ἱερὰ παντὸς τιμίου καὶ φρονίμου
ἀνθρώπου.

Συνήθως ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του,
ἐνίοτε δὲ εἰς ξυλουργικὴν τινα ἐργασίαν, καὶ ἄλλοτε ἀνεγί-
ωσκε, κρατῶν πάντοτε ἐγγράφους σημειώσεις τῶν ἀναγνώ-
σεών του.

Ἡμέραν τινὰ εὐρόντες αὐτὸν γράφοντα, ἠθελήσαμεν ν' ἀνα-
χωρήσωμεν. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθήσω-
μεν, λέγων ὅτι εἶχεν ἤδη τελειώσει τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι μᾶ-
ιστα ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην
εἶχε γράψει.

Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσιν ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς εἶπε
τὰ ἐξῆς περὶ μυθιστοριῶν.

Ὁ Γερμανὸς μυθιστοριογράφος.

Πολὺ καλὰ γνωρίζω, παιδιά μου, ὅτι, ὢν ἤδη γέρον, δυσ-

κόλως δύναμαι ν' αποβάλω τὰς κακὰς εἴξεις, καὶ ν' αποκτήσω ἀντ' αὐτῶν ἄλλας καλὰς. Τὸ παλαιὸν δένδρον, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, δὲν δύναται πλέον νὰ λυγισθῇ, οὔτε νὰ ὀρθωθῇ ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ.

Καὶ ὁμῶς δὲν παύω προσπαθῶν πάντοτε διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν βελτίωσιν καὶ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας μου, ἐνθυμούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Αἰσχύλου· Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά. »

Ἀλλὰ δυστυχῶς πόσον σπάνια εἶναι σήμερον τὰ ἐκλεκτὰ καὶ ἐπωφελεῖ βιβλία! πόσον πολλὰ τὰ ἀνωφελεῖ καὶ κοῦφα! πόσον δὲ ἄφθονα τὰ ἐπικίνδυνα καὶ φθοροποιά!

Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν νεωτέρων βιβλίων συγγράφονται χάριν χρηματολογίας τῶν συγγραφέων, καὶ οὐχὶ χάριν ὠφελείας τῶν ἀναγινωσκόντων. Δι' αὐτὸ ἐπλημύρισαν τὴν Εὐρώπην αἱ μυθιστορίαι, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπὸν κρύφειν ἔχουν τὴν διαφθορὰν τῶν ἡθῶν· διότι, ὅσον περισσότεροι εἶναι οἱ ὀκνηροὶ καὶ διεσθαρμμένοι, τόσον περισσότεροι εἶναι καὶ οἱ ἀναγινώσται τῶν μυθιστορημάτων· ὅτον δὲ περισσότεροι ἀναγινώσκουν μυθιστορίας, τόσον περισσότερον χρηματολογοῦν οἱ ἀσυνειδήτοι μυθιστοριογράφοι.

Ἐνθυμοῦμαι, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γέροντα καθηγητὴν τῆς φιλολογίας εἰς Βιέννην, ὅστις ἡρώτησέ ποτε νέον Γερμανόν, συγγράφοντα ἐρωτικὰς καὶ κακοήβεις μυθιστορίας, διατί ἤσπασθη τιοῦτον εἶδος ἐνασχολήσεως;

— Διότι εἶμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ λογιώτατος. Ἐκ τῶν βιβλίων δὲ μόνον τὰ μυθιστορήματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά, ἐξυδούονται σήμερον, καὶ ἐπομένως μόνον αὐτὰ ὠφελοῦν τοὺς πτωχοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ καθηγητὴς παρετήρησε τότε πρὸς τὸν πτωχὸν συγγραφέα, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἐπροσπάθει νὰ χρηματολογήσῃ κλέπτων, παρά συγγραφέων τιοαύτας μυθιστορίας.

— Πῶς! ἀπήντησε μετ' ἀγανακτικῆσεως ὁ νέος Γερμανός· ἡ μὲν κλοπὴ εἶναι ἀτιμότερον, τὸ δὲ συγγράφειν ἐντιμότερον.

— Τὸ συγγράφειν μυθιστορίας κακοήβεις, ἐπρόσθεσε τότε ὁ

καθηγητῆς, εἶναι, φίλε μου, ἐγκλημα κοινωνικόν, πολὺ μεγαλύτερον καὶ ἀτιμότερον τῆς κλοπῆς. Διὰ τῆς κλοπῆς ὁ κλέπτης ἀφαιρεῖ δολίως τὰ χρήματά τινων, ἐνῶ ὁ κακοήθης μυθιστοριογράφος ὄχι μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν πολυτίμου καιρὸν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ δολίως ἀφαιρεῖ· δὲν ζημιώνει δὲ μόνον ὀλίγους χρηματικῶς, ὡς ὁ αἰσχροὺς κλεπτης, ἀλλὰ ζημιώνει καὶ ἠθικῶς ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν, διαφθείρων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἦθη τῶν ὁμογενῶν τοῦ διὰ τῶν αἰσχρῶν διηγήσεών του.

Ὁ νέος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος συλλογισθεὶς ὀλίγον, ὠμολόγησεν ὅτι ὁ καθηγητῆς ἔχει δίκαιον· ἐκτοτε δὲ δὲν ἔγραψε παρὰ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς πατρίδος του, καὶ οὐχὶ μόνον πρὸς ὠφελίαν τοῦ βαλκαντίου του.

Αἱ μυθιστορίαι συνήθως, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἐμψυχόνουν τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐξάπτουν προσέτι τὴν φαντασίαν τῶν νέων, καὶ ἐπομένως ἐλαττώνουν τὴν κρίσιν αὐτῶν· διεγείρουν τὰ φθοροποιὰ πάθη, καὶ διαφθείρουν οὕτω τὴν καρδίαν· κακοσυνεθίζουσιν τὸν νοῦν εἰς τὴν ἐλαφράν καὶ ζωπρὴν ἀνάγνωσιν, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον σπουδαίας καὶ ὠφελίμου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐπὶ τέλους αἱ μυθιστορίαι καταστρέφουν ἀνωφελῶς τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸν καιρὸν τοῦ.

Ὁ φρόνιμος καὶ πολύπειρος Ὀδυσσεὺς, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Ἰθάκην, διὰ νὰ μὴ ἐλκυσθῇ ἀπὸ τὰς θελκτικὰς μελωδίας τῶν Σειρήνων, καὶ ναυαγήσῃ εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους των, αὐτὸς μὲν ἐδέθη εἰς τὸ κατάρτιον τοῦ πλοίου του, τῶν δὲ συνταξειδιωτῶν του τὰ αὐτία ἔφραξε μὲ κηρίον.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ σεῖς καὶ αἱ ἀδελφαί σας, εἶπεν ὁ γέρων, ὄχι μόνον τὰ αὐτία, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄμματά σας πρέπει νὰ κλείετε, ὡσάκις μυθιστορίαι παρουσιάζονται ἐνώπιόν σας.

Ὅθεν ἀφίνοντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μυθιστορημάτων εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ τὸν καιρὸν νὰ χάνωσι, καὶ τὰ ἦθη των νὰ φθείρωσιν, ἃς ἐλθωμεν, φίλοι μου, εἰς τὸ προκείμενον.

Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος.

Σήμερον ἀνεγίνωκα τὰς ἐξομολογήσεις Γάλλου τινός, Σίμωνος καλουμένου, ὅστις ἀφελέστατα ἐκθέτει πῶς ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν, ἥτις τόσον πολὺ τὸν ἐτίμησε παρὰ τοῖς συμπολίταις του, καὶ εὐτυχῇ καὶ ἀξιαγάπητον κατέστησεν αὐτὸν καὶ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Οἱ λόγοι καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Σίμωνος τόσον μὲ ἤρρεσαν ὥστε ἀπεφάσισα ἀμέσως νὰ μεταφράσω ἐλευθέρως τὰς ἐξομολογήσεις του ταύτας, ὅχι μόνον διὰ νὰ τὰς ἐντυπώσω ἐνὶ μᾶλλιν εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ συγχρόνως διὰ νὰ ἀναγνώσῃ καὶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς καλοὺς μου φίλους, τὴν μετάφρασίν μου ταύτην.

Ποῖος ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἡλικιωθῇ, νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ εὐτυχὴς νὰ διέλθῃ τὸν βίον του; Ἀλλ' οἱ ἄφρονες βεβαίως οὔτε νὰ τιμηθῶσι δύνανται, οὔτε εὐτυχεῖς νὰ ζήσωσιν! Ἀπαιτεῖται λοιπὸν φρόνησις διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ὑπόληψιν, καθὼς ἀπαιτοῦνται ἀγαθὰ ἔργα διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ἀγάπην παρὰ τῶν ἄλλων.

Ὅλοι λοιπὸν βεβαίως ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε πῶς ἀποκτάται ἡ φρόνησις, ἥτις δικαίως ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Πυθαγόρου ἀγκυρα τῆς εὐτυχίας, διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αὕτη μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πράττωμεν, καὶ τί νὰ μὴ πράττωμεν διὰ νὰ ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἀκούσατε λοιπὸν, παιδιὰ μου, πῶς ὁ Σίμων διηγεῖται ὅτι ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν. — Καὶ ὁ Γεροστάθης ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μετάφράσεώς του, τῆς ὁποίας διασώσας ἀπὸ τῆς πύραφον, εὐχαρίστως καταχωρίζω αὐτὸ ἐνταῦθα.

Γινώθι σαυτόν.

Ὅτε νέος ἦν, ἐσπούδαζον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι ὑπῆρχόν ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες Σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἂν καὶ μικρὸς, ἤρεσα ὑπερβολικά.

— Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἠρώτησα ἀμέσως, διὰ νὰ γένη τις

ξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου ; Μήπως ἀπαιτεῖται εὐγένεια γένεως ; μήπως ἀπαιτοῦνται πλούτη μεγάλα ;

— Ὅχι, μοὶ ἀπεκρίθησαν. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπαυόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγὴν των καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη των, μένουν συνήθως ἄσφοροι καὶ ἀπαίδευτοι· ἐπαίρομενοι δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους περιφροῦντες, καταντῶσιν οὐχὶ οἱ σοφώτεροι, ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωνίας.

— Τί λοιπόν ἀπαιτεῖται, ἐπανελάβον ἐρωτῶν, διὰ νὰ γείνη τις σοφός ;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη, ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἀρχαίων Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος εἶπεν, ὅτι ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γνωθῆσαι ἑαυτόν· διότι μόνον ὅταν γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτόν του, ἀποκτᾷ φρόνησιν, καὶ καθίσταται εὐτυχής· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραξαν μὲ χρυσὰ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γνωθῆσαι ἑαυτόν, ὡς τὸ ἀναγκαϊότερον ὅλων τῶν παραγγελμάτων.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτόν μου μοὶ ἐφάνη κατ' ἀρχὰς εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γείνω καὶ ἐγὼ σοφός.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο εὐκόλον, μὲ εἶπαν, τὸ Γνωθῆσαι ἑαυτόν, ὅσον τὸ νομίζεις· δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Γνωθῆσαι ἑαυτόν, νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, ὁποῖον τὴν ψυχὴν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικάς σου ἐλπίδας, τὰς ψυχικάς σου κακίας· γνωρίζων δὲ αὐτάς νὰ τὰς διορθώσῃς. Ἡ ἐργασία δὲ αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος.

Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ καθ' ἡμέραν βλέπουσι τὰ πρόσωπά των εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζουν ὅτι εἶναι χαριέστατοι καὶ ὡραιότατοι! Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπουν ὅτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ ἠθικά τῶν τέκνων των ἐλαττώματα, ἀλλὰ ὅποια πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

Ἀλλ' ἐὼν ἡ φιλαυτία μᾶς τυφλὴν τόσο, ὥστε μήτε τὰ φυσικά ἐλαττώματά μας νὰ βλέπωμεν, φαντάσου, φίλε Σίμων, ὅσον δυσκολώτερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ γνωρίσῃς καὶ νὰ διορθώσῃς εἰς σεαυτόν τὰ ἠθικά σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώ-

τερον εἶναι νὰ μάθῃ τις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τὴν σελήνην, παρὰ νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς τὸν ἑαυτὸν του.

Αἱ δυσκολίαι ὁμῶς αὗται δὲν μ' ἀπεκαρδίωσαν, διότι ὁ τέλος τοῦ σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω τὸν ἑαυτὸν μου, νὰ τὸν ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς ὅπως τὸν γνωρίσω. Ἀλλ' εἰς τὸ ἔργον μου αὐτὸ εὗρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπερίμενον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωϊσμός ἐτύφλωναν ἀληθῶς τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἐβλεπον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου παρὰ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα ἢ κακίαν εὕρισκον. Βαθμιθῶς ὁμῶς ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρὰ τινὰ ἐλαττώματα καὶ κακίας, ἀλλ' ὁ νοῦς μου, νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, εὕρισκε σοφιστικὰς τινὰς δικαιολογίας τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν κακιῶν μου. Ὅτε δὲ ἐπροχώρησα εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύῃ, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ· καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἑμαυτὸν ἰδεάν τινὰ ἐσφαλμένην, ἥθικόν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἑλλειψιν, ἀδυναμίαν ἢ κακίαν.

Αἱ δυσάρεστοι αὗται ἀνακαλύψεις, κατ' ἀρχὰς μοὶ ἦσαν πρὸς τὸ ἐνοχλητικαί, πληγόνουσαι τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήντησε καὶ εὐκόλως καὶ συγχρόνως εὐάρεστον, διότι ἀνακαλύπτων ἐλαττώματά μου καὶ ἐκρίζωνων ἀμέσως αὐτὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου. ἡσθάνομαι ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θέλω δὲ σὰς ἐκθέσει ἀμέσως τὰς κυριώτερας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ μὲν ὡδήγησεν, ὅπως δι' αὐτῶν εὐκόλυνθητε εἰς τὸ ἔργον σὰν ποτε καὶ σεῖς ἐπιθυμήσητε ν' ἀποκτήσετε σοφίαν καὶ ὑπερλήψιν σοφῶν. Οὕτω δὲ θέλω σὰς φέρει ἐπὶ τῶν ὁμῶν μου εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ· ἔχοντες δὲ τοὺς πόδας ἀκουράστους θέλετε δυνηθῆ εὐκόλως νὰ προχωρήσητε περαιτέρω, διότι ἡ δόξα τοῦ Γνωθὶ σεαυτὸν εἶναι μακρὰ καὶ ἐπίπονος, ὅλως δὲ εἶναι οἱ εὐτυχεῖς θνητοί, οἵτινες ἐπλησίασαν εἰς τὸ τέλος αὐτῆς.

Μετριοτήτης εἰς τὰς ἐπιθυμίας.

Ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθὴρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἄν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἐσθύνον τὸν σπινθῆρα αὐτόν, ἴσως ἤθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἣτις καὶ ἐμέ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἤθελε κατακαύσει.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἐξετάσεις ἐφαινόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, οὐκ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἰδέα ὅτι δύναμαι νὰ γείνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἐξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὥς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κίτρινα ὀματοβάλλια βλέπει χρυσὰ τὰ γάλκινα νομισματὰ· ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὀματοβάλλια τῆς κενοδοξίας καὶ φιλαυτίας, τὸν μὲν ἑαυτὸν του βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους γαλκίνοους.

Ἀλλὰ παρευρεθὺς εἰς τινὰ ἐπίσημον πολιτικὴν τελετὴν, παρέτηρτα ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οἱ λαμπροστολισμένοι ὑπάλληλοι, πολλοὶ δὲ οἱ ἄπλοὶ πολῖται.

Τότε ἐνόησα ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στεγὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ὑψηλαὶ τινες θέσεις, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι, στενόχωροι καὶ επικίνδυνοι εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναται τις ν' ἀναβῇ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν ὁμως σὺγκλως δύναται νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριφθῇ. Ἀλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βάσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος δι' ὅλους, ἕκαστος δὲ δύναται ἐκεῖ νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖράς του, καὶ ἐργαζόμενος δι' αὐτῶν νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

Ἦ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἐμαυτόν, στείλε εἰς κόρακας τὴν κενοδοξίαν καὶ φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδῇ σὺς ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δύνασαι, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντριφῇς τὴν κεφαλὴν σου. Αἱ σκέψεις δὲ αὗται ἐσθυσαν ἀμέσως τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδοξίας, καὶ μ' ἐπεισαν ὅτι πρέπει ν' ἀκολουθήσω τὸ πατρικόν μου ἐπάγγελμα.

Ἴδού τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας, α Ν ε -

τριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου ». Εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐσυμβούλευον τὸ « Μηδὲν ἄγαν » καὶ τὸ « Πᾶν μέτρον ἄριστον ».

Ἀπερισκεψία.

Παρετήρησα ἀκολούθως, ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὅποιον εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον ἢ εἰς ἄλλους ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψίαν μου. Ὅσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὅσάκις ἔλεγον ἢ ἐπραττόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρετήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῇ ἄρκετὰ ὠρίμως πρὶν κρίνω, πρὶν ὁμιλήσω, ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι ὁ ἀπερισκεπτοὺς δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ, καὶ ὅτι διὰ ν' ἀποκατασταθῇ τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς, ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτεται ὠρίμως καὶ ἄνευ βίας, νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλας τὰς ἐνδεχομένας συνεπειάς τῶν πράξεών του, νὰ συμβουλευέται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων, πρὶν εἶπῃ ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἐπληροφορήθην, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐσυμβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος λέγοντες· Νόει καὶ πράττει. — Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ. — Σοφοῖς χρῶ. — Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν. — Βίᾳ μηδὲν πράττειν. — Πράττει ἀμετανοήτως.

Οἰκονομία καιροῦ.

Ὅτε αὐγὴν τινα ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τὴν κλίνην μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὁλόκληρον περίπου ὥραν ὀκνεύων καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώσεων ὅτι χάνων τοιοῦτοτρόπως μίαν ὥραν καθ' ἐκάστην αὐγὴν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους χάνω τριάκοντα ὁλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον θὰ ἤμην δυστυχὴς, εἶπον τότε, εἴαν καθ' ἕκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενὴς καὶ κλινήρης τριάκοντα ὁλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας, καὶ ἐκ τῶν ἐτοίμων ἐξοδεύων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν νὰ χάνω πόσον πολὺτιμον καιρόν; Ἐκτοτε

ἀμα ἀκούων τὴν αὐγὴν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἐπήδων ἀπὸ τὴν κλίνην μου.

Ἐσκέφθην δὲ ὅτι αἱ ὥραι εἶναι τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς ὅστις παρήλθε, δὲν ἐπανερχεταὶ πλέον. Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπὸν, εἶπον, νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι μου, αἱ ὥραι μου, αἱ στιγμαὶ μου, ἄς μὴ χάνω τὸ πολὺτιμον αὐτὸ νόμισμα τῆς ζωῆς μου. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς, δὲν ἀφίνει ὀπισθὲν τοῦ παρὰ ὀκνηροῦς, ἀμελεῖς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, ἡ οἰκονομία τοῦ καιροῦ, ἡ κατὰ τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς, χρόνου φείδου· διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτειῶν εἶναι ἡ ἀσωτεία τοῦ καιροῦ.

Τάξις.

Ἐσυνεθίζον κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀνακατωμένα, ἀτακτοποίητα, καὶ ὅπου ἐτύχαινον· ἀλλ' ὀγλίγωρα παρετήρησα ὅτι διὰ νὰ ἀιεύρω ἀκολουθῶς τὰ πράγματα, τὰ ὅποια δὲν ἤξευρα ποῦ ἔθεσα, ἔχανα πολὺ περισσότερον καιρὸν, ἀφ' ὅσον ἤθελον ἐξοδεύσει δια νὰ τοποθετήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου, καὶ τῆς δυσαρεσκείας, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκείον του τόπον.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμνω κάθε τι εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία κατὰ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον, καὶ φθείρει ματαίως τὸν πολὺτιμον καιρὸν· ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ.

Βλέπων κατ' ἀρχάς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἐνός, καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀφ' ἑτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἐλυπούμην· ἀλλ'

ἐξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον τινά εἰς τὴν καρδίαν του, ὅστις τὸν βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πόνοι, οἵτινες βασανίζουν τοὺς πλουσίους, εἶναι πολὺ ὀδυνηρότεροι ἀπὸ τοὺς πόνους τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία των χειροτέρα, καὶ αἱ ἀνάγκαι των περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι των ἀτελευτήτοι· ἐβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι πᾶν ὁ·τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἐὰν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐξετάσῃς.

Ἐπαρηγορήθην λοιπὸν, καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι ἀπὸ τοὺς πλουσίους, τοὺς ὁποίους κατ' ἀρχὰς ἐζήλευον, ἔζησα πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος εἰς τὴν θέσιν μου, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλλήνος Ἰσοκράτους.

« Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. »

Γενναιότης καὶ ἐπιμονή.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὠρίμως ἐσκέφθην, καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελιμώτατα εὔρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενά τινα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας.

Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶναι ἀναγκαία μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζόμενας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου του.

Ἄλλα πολλοὶ ἀρχίζουν καὶ ὀλίγοι τελειοῦν, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐαρεστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἐκτός τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, διὰ ν' ἀντιπαλαίῃ τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντῶμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶναι τῷ ἄντι ἀφροσύνη ν' ἀποπρίσῃ τις τὸν ἀγρόν του, καὶ

νὰ μὴ σπεῖρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν σπεῖρῃ καὶ νὰ μὴ τὸν θερίσῃ.

Παρετήρησα ὅτι, ἐὰν ἡ ὄρνις δὲν ἐπιμελῇ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τὸν αὐγῶν της, ὀρνίθια ποτὲ δὲν ἐξέρχονται. Ἐπιμονὴ λοιπὸν, ἐφ' ὧν ἄρα, καὶ σταθερὰ θέλησις. Ἐπληροφορήθη ἐπομένως ὅτι ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι πραγματικῶς ὁ δυνατότερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι' αὐτῆς ἡμπούρεσα νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὅποια κατὰ πρῶτον μοὶ ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὅποια ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας· ἃς θέλωμεν, καὶ ἃς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμονῶς, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουν, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦν. Αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἀντιστάσεις ἃς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ἃς ὀξύνωσι καὶ ἐνισχύωσι τὴν θέλησίν μας, καθὼς ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκωνίου ὀξύνει τὴν μάχαιραν.

Ἐπιμονὴ καὶ ἐλπίς.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ ᾖ νὰ ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶναι καὶ ἡ ὑπομονὴ διὰ νὰ ὑποφέρωμεν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας.

Ὅταν ὑπάρχῃ μὲν ἄνεμος, ἀλλ' ἦναι ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμονῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖόν μας· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ γαλήνη καὶ πλήρης νηνεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένει ἀκίνητον, εἰς μάτην ἀγανακτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονὴ μέχρις οὗ πνεύσῃ οὐρίος ἄνεμος.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν μας, ἐνῶ διὰ τῆς ἀνυπομονῆς διπλασιάζομεν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν λύπην μας.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις, μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον του, ἐκτινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος του, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγώνει τὴν ῥάχην του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ κατα-

φύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἴ-αι ἀκτίς φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σανὶς εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπου· εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδίαμα τέκνου ἀγωνιῶντος· καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλαγγχοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχούντων, δικαίως ἀνυψώθη μετὰ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵ τινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῆ χριστιανόν. Αἱ χριστιανικαὶ δὲ αὗται ἀρεταὶ εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ ἐλπίς.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος πεῖρά μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὁφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρονῶς ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτὸν σας καὶ διορθώνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσετε οὕτω τὴν πολύτιμον ἀγκυρὰν τῆς εὐτυχίας, ἥτοι τὴν φρόνησιν.

Τὰ δουλικὰ ἐλαττώματα.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεις μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ φρονίμου Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἐβλεπεν ὀκνηροὺς σπαταλῶντας καὶ τὸν πολύτιμον καιρὸν τῶν, καὶ τὰ πολύτιμα χρήματά των, ἔλεγεν·— Ἄν οἱ ὀκνηροὶ αὐτοὶ ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός των τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἰσεθῆ σήμερον ἐλευθεροῦν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὀλεθριον ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ καιρὸς τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρὸς πολύτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρὸς ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν τῶν διάχροντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δούλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρας. Ὁ δούλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀπορροφᾷ τὸ τυραννὸς του· ὧν δὲ ζῶν μιμητικόν, μιμεῖται καὶ βαθμηδὸν οἰκειοποιεῖται καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του.

Ἄν λοιπὸν ὀκνηροὶ, μαλθακοὶ, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες ἦναι οἱ τύραννοι, ἡ ἀργία, ἡ μαλθακότης, ἡ πολυτέλεια, ἡ ὑπεροψία, ἡ βαρβαρότης καὶ ἡ ἀδικία θέλουν χαρακτηρίσαι καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν.

Ἡ παρρησία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατριῶτα ἐλευθέρων, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ, δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀσπασθῆτε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετὴν, τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

Ὅσάκις δὲ ὁ Γεροστάθης ἀνέφερε περὶ σταθερᾶς θελήσεως, ἐδιηγεῖτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὅποια οἱ Ἄγγλοι κατώρθωσαν διὰ τῆς προθύμου ἐνώσεώς των πρὸς ἐπιχειρήσιν αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου καὶ σταθερᾶς θελήσεώς των πρὸς εὐδωσίν των.

Διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρων τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως, ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἐξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

Ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὅποιον ἐπταετὲς ἔτι ὄν, στερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγόν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγὸς του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινα εἰς τὸ διακατήριον τὸν νέον μαθητὴν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὐγλωττον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ εἶδεν ἅπαντας θαυμάζοντας καὶ ἐπαινοῦντας αὐτόν, ἠοθάνη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως ἀποδυστάτην ἐπιθυμίαν του ν' ἀναφανῇ ποτε καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὐγλωττος, ὥς ὁ εὐδοκμήσας Καλλίστρατος.

Ἀφήσας λοιπὴν ἕκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἡδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἐνδοξον.

Δὲν ἀκούον ὅμως μόνον οἱ κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ νὰ κατασταθῇ τις ῥήτωρ δεινός, ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὀρφανός, ὅχι μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἐστρεῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῇ ῥήτωρ εὐγλωττος καὶ δεινός.

Ἐχὼν σῶμα ἀσθενές καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, ὑεκόλως διακοπτομένην, ἰσχνήν, καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ λλωσσία τοῦ ἐτραύλιζεν ἢ προφορά τοῦ ἦτον ἀσαφής· ἡ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθούρει, καὶ διέκοπτε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων τοῦ. Ἐκτός δὲ τῆς κακῆς καὶ ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν, καὶ παραστατικὴν λίαν δυσάρεστα, ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπαρουσιάσθη ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγελάσθη ὁ δασυτῆς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν τοῦ. Ἀπληπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εὐρέθη γέρων τις ἀγαθός καὶ ἔμπρων, Εὐνόμος καλούμενος, ὅστις ἐνταμώσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν πηρηγορήσῃ καὶ νὰ τὸν ἐγκαρδιώσῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλὰς καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ, ἰδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλῃσιν σταθεράν καὶ ἐπίμουνον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τοῦ.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου, ἤρχιζε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά τοῦ ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνηφόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ ν' ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνὴν τοῦ. Κρατῶν δὲ χάλικας ἐντὸς τοῦ στόματος ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθῶνων τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης τοῦ, καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς τοῦ. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς θορύβους τοῦ ἀκρατηρίου τοῦ, κατέβαινε εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους τοῦ ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λαβὼν δὲ παρὰ πινεὺς ὑποκριτοῦ Σατόρου δὲ

δηγίας τινάς, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του καὶ δι' ἀπαγγελίας ἐκφραστικῆς, καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκευάσε προσέτι ὑπόγειον, εἰς τὸ ὅποιον καταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς αὐτοῦ, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Πρὸς τοῦτοις, διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτικόν του, ἀντέγραψεν ὁ κ τ α κ ι ες ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ῥήτορος, στεφανώσαντες μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθεράν καὶ ἐπίμονον θελήσιν του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλύτερον καὶ δεινότερον ῥήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοί του Ἕλληνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικήν εὐγλωττίαν του. Τὴν εὐγλωττίαν του δὲ ταύτην ἐτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψωνεν ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἄνδρος, καὶ ὁ διακαὴς ἔρωσ του πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖόν της στεναγμόν, τὴν τελευταίαν μοσχοδόλον πνοήν της.

Φίλιππο, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεως του κατετρόμαζε τότε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεψε, διότι αὐτὸς, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως, καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς.

Ὁρθότατα ἐπομένως ἔλεγον οἱ προπάτορές μας, ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ ἐπιτύχῃ, εἰάν δὲν ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαῖον κόπον. « Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, εἰάν μὴ τὸν πόνον φεύγη τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητούμενοις. »

Τὸ ὄνικόν ἐλάττωμα.

Ἀλλὰ προσέξατε, ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρων, μὴ τυχὸν συγχύσετε τὴν σταθεράν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονὴν μετὰ τὸ πείσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηρίζον ἰδίως τοὺς ὄνους.

Ἀπὸ τὸ πείσμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰς κακίας, εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ θελήσεις σας, βεβελίως οὐδεμίαν πρόοδον, οὐδεμίαν βελτίωσιν, οὐδεμίαν τιμὴν καὶ ἀγάπην δύνασθε νὰ περιμένετε.

Πεισματώδεις εἶναι μόνον οἱ μικρόνοες καὶ στενοκέφαλοι. Τὸ πείσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας, ἐνῶ ἡ σταθερά θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Ὅσάκις δὲ, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἐνδοξὸν Δημοσθένην, κοπιᾶζετε, ἀγωνίζεσθε, καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε ἢ εἰς τὴν μελέτην τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονῆτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὐνομον, ὅστις τὴν σταθεράν θέλησιν συμβουλευσας, καὶ τὸν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξατε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— Ὅχι μόνον τὸν Εὐνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν μας πατέρα, τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονῆσαι ποτέ, ἐφωνάξαμεν τότε. Δάκρυον δὲ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως κατέβρεξε τὸ σθεῖναι πρόσωπον τοῦ γέροντος.

Καὶ πιστῶς ἐφυλάξαμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας· διότι, ἂν καὶ ἐγηράσαμεν, ἀκόμη ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐνθυμούμεθα καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

• Ἄν τὸ πλοῖόν τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῆ,

• Εἰς λιμένα εὐτυχίας θέλει κατευοδωθῆ.

ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

« Ψέγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς

« προαιρούμενον τιμᾶσθαι. »

« Ἀριστοτέλους ».

ΕΞ μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο, κατὰ τὸν κανονισμόν αὐτοῦ, νὰ γείνωσιν αἱ ἐξαμηνιαῖαι δημόσιοι ἐξετάσεις.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦτο ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὅθεν μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς, καὶ ὅλοι τῆς κοινότητος οἱ πρόκριτοι μᾶς ἐσυνόδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσυσκέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου τίνες ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐφάνησαν ἄξιοι προβιδοσμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιδοσθεντων, καὶ καλοῦντες κατὰ σειράν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τῷ ἑδιδόν βραβεῖον πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἁξίων προβιδοσμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, καὶ ἦχοι κλαυθμοῦ καὶ διακεκομμένοι ἠκούσθησαν.

Ὁ Γεώργιος κλαίων.

Ὁ Γεώργιος, εἰς ἐκ τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμμαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβιδοσθέντων, ἐλυπήθη, ἐντράπη, ἐταράχθη, κατεκοκκίνησε καὶ σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούσθησαν ἐπὶ τέλους οἱ κλαυθμοί του.

Ὁ Γεροστάθης ἤρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ, διότι μὴ προβιβασθεὶς νομίζει ἑαυτὸν ἀδικημένον, ἢ μήπως ληπῆται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιβάσθησαν.

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτο οὔτε ἀνόητος, διὰ νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν ἀδικημένον, οὔτε φθονερὸς, διὰ νὰ λυπηθῇ διὰ τὸν προβιβασμὸν τῶν συμμαθητῶν του. Κρατῶν δὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμμένην, κατακόκκινος, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν. — Ὅχι... ἐλυπήθην διότι δὲν ἐφάνην καὶ ἐγώ... ἄξιός προβιβασμοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ, καὶ νὰ τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνόητα δάκρυά του. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων τὸν μικρὸν Γεώργιον. Λαβὼν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρον, καὶ εἶπεν·

— Ὁ συμμαθητής σας Γεώργιος μὴ προβιβασθεὶς λυπεῖται καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατὴρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρδίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον, καὶ τὸν Γεώργιον συγχαίρω, διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα νέον, δηλαδὴ τὴν φιλοτιμίαν.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαίνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψιν του, ἔστος, ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαινῶνται καλῆτεροι, φρονιμώτεροι, ἐπιμελεστέροι, ἱκανώτεροι, καὶ ἀξιεπαινετώτεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδολίου.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἣτις μᾶς ὑπερασπίζει ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν, τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας. Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενὲς κέντρον, τὸ ὅποιον μᾶς κεντᾷ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πράξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοοῦσα ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγὴν του, ἅμα ἀκούσας ὅτι

ἐπλήξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι ἐδυσσάρεσθησε τοῖς ἀνωτέροις, τοὺς ὁμοίους, ἢ τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾖ καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν προόδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του εἶναι φιλομαθές, εὐπειθές εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσέχωρος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἰσχυρίαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμὸν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύσσεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἰδιόκταν· ἐντρέπεται δὲ καὶ σεβεται ὅχι μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἄλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδίᾳ μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελαῖ ὁσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἡθικῆς βελτιώσεώς του, δὲν ἐντρέπεται παρουσιαζόμενος ῥυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· εὐκόλως οἰκειόχεται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέλητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερωστάθης, δια τῆς φιλοτιμίας προσδεύουν καὶ εὐδοκίμουν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος του.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διὰτὶ ἐχάρην ὅτε εἶδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διὰτὶ ἐσυγχάρην τὸν πατέρα του, ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεωργίος δὲν ἐπρόβιβασθη, ὅχι διότι ἦτο ἀμελής ἢ ἀπροσεκτός, ἀπ' ἐναντίας, ὦν φιλότιμος, ἦτο καὶ ἐπιμελέστατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ' ἐπειδὴ, ἀσθενήσας δύο ὁλοκλήρους μῆνας, δὲν ἤμπόρεσε ν' ἀκροασθῇ τακτικᾶ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς το συμφέρον του νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἐξαμηνίαν. Ἄν δέ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὦν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσεν καὶ δὲν ἐψεύσθη ὁ γέρων Ἡρόδοτος.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν γέροντα Ἡρόδοτον, τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προφητείαν τοῦ Ἡροδότου;

— Ὅχι ἀπηντήσαμεν.

Ὁ δὲ γέρον ἐξηκολούθησεν ὡς ἐφεξῆς.

Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ νέος Θουκυδίδης.

Καθὼς ὁ Ὅμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 π. Χ. εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν, πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἥτις ἦτο ἀποικία Ἑλληνική. Ὡν δὲ εὐκατάστατος, ἐπεχειρίσθη ταξείδια ἐκτεταμένα, οὐχὶ χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἠθικῶς ἐξ αὐτῶν, αὐξάνων τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπομένως συγγράψῃ πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμέναις γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξείδιά του, μὲ ὕψος ἀρελὲς καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἥτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Τὴν ἱστορίαν του αὐτὴν ἔχει διηρημένην εἰς ἑννέα βιβλία. Λέγεται δὲ ὅτι, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἄγνωστος, ἐφευρεθεῖσα μόνις περὶ τὰ 1440 μετὰ Χριστόν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συστήθῃ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 394 μ. Χ.

Οἱ ἀγῶνες αὗτοί ἐσυστήθησαν ὅχι μόνον πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέρρεον εἰς κῦτους.

Δημόσιον κέντρον τῆς ἐκταταθῆκη θεωρίας

(11)

Ο Θεουδίδης ἀποστέλλει τὸν Ἡρόδοτον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τόσαν δὲ ἤρρεσεν, ὡς λέγουν, ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου ἀνα-
 ψθεῖσα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον ἐκ τῶν
 ἐα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μετὰ τὸ ὄνομα μιᾶς ἐκ τῶν
 ἐα Μουσῶν, ἦτοι Κλειῶ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη,
 Ἐψιχόρη, Ἑρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη.

Προσέθουσι δέ τινες, ὅτι, ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων
 τὴν ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο ὑπὸ τῶν ἀκροα-
 τῶν του, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρὸς του Ὀλὺ-
 πίου εὐρίσκετο παρῶν, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμήσας τὴν
 ἔξιν τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολὺπειρος καὶ πολυμαθὴς
 ρόδοτος ἰδὼν τὸν νέον Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας,
 ὡχάρεται τὸν γέροντα Ὀλορον, προφητεύσας ἐνδοῶν τὸ μέλλον
 τοῦ υἱοῦ του.

Ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης,
 ἀληθεύσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη πραγματικῶς ὁ μεγα-
 ῖτερος ἱστορικὸς τοῦ κόσμου διὰ τε τὴν μεγάλην ἱστορικὴν
 ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ὀρθὰς καὶ ἐμβρι-
 νῆς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του. Βάν ὁ Ἡρό-
 δοτος ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατήρ τῆς ἱστορίας, ὁ
 Θουκυδίδης ἀμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλῆτερος διδάσκαλος τῆς ἱ-
 στοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρωτότυπον τοῦ ἱστορικοῦ συγ-
 γραφῆως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνῆκεν εἰς εὐ-
 πατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσάν μετὰ τὸν Μαραθώνιον
 ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ εἰς ὀκτώ βιβλία τὴν ἱστορίαν
 τῶν εἰκοσι καὶ ἐνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέ-
 μου, ἀποθανὼν πρὶν ὁ πόλεμος τελειώσῃ.

Ἡ μετὰ τὴν Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ζήλοτυπία ἐγέννησε
 τὸν ὀλέθριον αὐτὸν πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἰκοσι
 ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἀθηναῖοι, ἐταπεινώθησαν καὶ
 δουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ
 Σπαρτιαταὶ καὶ ὅλοι, ἐν γένει οἱ Ἕλληνες, ἀλληλομαχοῦντες

ἐπὶ πόσα ἔτη, ἐξησθένησαν, διεφθάρησαν καὶ παρήκμασαν.

Τριουτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος αὐτῆς καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σιγήπτερον τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης.

Ὁ Ὅροδοτος, ἐξιστορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους, διηγέται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βαρβάρων ἐνδόξους θριάμβους τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Θουκυδίδης ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἀναγκάζεται νὰ διηγῇται Ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, Ἑλληνικὰς ἀλληλοσφαγίας, λοιμοὺς, ἐμπρησμοὺς, λεηλασίας, καὶ ἐμφυλίου σπαραγμοὺς. Κότυχῃς τοῦλάχιστον, διότι ἀπέθανε πρὶν ἰδῇ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καὶ ἐπομένως πρὶν κλαύσῃ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος!

Ἄλλ' ἢ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου, ἂν καὶ λυπηρὰ, εἶναι ὁμῶς διδακτικωτάτη· διότι παρουσιάζουσα ἐνώπιόν μας τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν, μᾶς διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμονοίας, καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἐσυγχάρη ὅλους τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐπροβιάσθησαν, ἐνεθάρρυνε τὰ μὴ προβιάσθέντα ὅπως ἀναφανῶσιν ἰκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπροσκάλεσε τοὺς διδασκάλους, τοὺς προβιάσθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γεώργιον νὰ συγγευματίσωμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀκολουθοῦμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ σχολείου.

Αἱ ψευδοφιλοτιμίαι.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σύνηθες καθαρώτατον, ἀπλούστατον, νοστιμώτατον, καὶ ὑγιεινώτατον.

Ὁ φρόνιμος γέρων, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἀπεστρέφeto τὰ πολυποίικila, τὰ πολυέξοδα, καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑγίαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαίως ἐξοδεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ τὸ αἶσχος δὲν

ποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυ-
 ἑλῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ καλῶν ἔργων.

Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ἐκείνην, ἐνθυμοῦμαι, μᾶς ἀνέφερε τοὺς
 μαρούτσας, τοὺς Καπλάνας, καὶ τοὺς Ζωσιμάδους, αἵτινες ἀπέ-
 τησαν ὑπὸ ληψὶν ἐθνικὴν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελ-
 λήνιον, καὶ δόξαν ἀθάνατον, οὐχὶ βεβαία διὰ πολυτελῶν γευ-
 μάτων, στολισμῶν, καὶ ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρωπίας
 καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περιθαλψὶν ἐν-
 ἑσῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων,
 εἰς παρηγορίαν φυλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς
 ἔκδοσιν βιβλίων κοινωφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδα-
 κάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ ναυῶν τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς
 ἅλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Πολλοὶ ὅμως πλούσιοι λέγονται συνήθως φιλότιμοι, διότι
 ἐκδεύουν πολλὰ εἰς γεύματα πολυτελῆ καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδεί-
 ξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ τιμηθῶσιν· οἱ τοι-
 οῦτοι ὅμως δὲν εἶναι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ
 πομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι ἀντὶ
 μῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν.
 οἱ εἰς ἐχέφρων βεβαίως θέλει ποτὲ σὲ τιμήσει διὰ τὴν πολυ-
 αγίαν, ἢ ποικιλοφαγίαν σου, ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς
 σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσαι ὡς ἀνόητον,
 πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτήσει διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου,
 καὶ ἡ πατρις θέλει λυπηθῇ διὰ τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελῆ χρῆ-
 σιν των χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατάκριτον
 ἁγρότητά σου.

Πολλοὶ ἐπίσης νομίζουν ὅτι εἶναι φιλότιμοι, διότι ἐπιμένουν
 θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ σφάλματά των· οἱ τοιοῦτοι
 δοῦνται μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἐσφαλόν, ἐντραπῶσι καὶ χά-
 ραι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν των. Λησμονοῦν οἱ ἀνόητοι, ὅτι
 ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν
 δύναται νὰ ᾔναι ἀλάθηστοι.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένας κρίσεις ἢ πράξεις
 αὐτοὶ, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεικνύονται
 ἁμαρτωνοί, ἀδιόρθωτοι, ἐπικίνδυνοι, καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλ-

λους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην, καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματα του, δεικνύων ὅτι σέβεται τὸ Γνωθὶ σαυτὸν, ὅτι εἶναι λικρινῆς, μετριόφρων, καὶ ἐπιδεκτικὸς διορθώσεως καὶ προ

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι ἀφούχλησῃσι, βλάψῃσι, ἢ ἀδικήσῃσι τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσῃσι συγγνώμην, ἢ νὰ ἐπανορθώσῃσι τὴν βλάβην, ἣν ἐπροξένησαν, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῇσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως ἂν ἠνώχλησαν ἢ ἔβλαψάν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην νὰ ζητήσῃσι, καὶ τὴν βλάβην ἀμέσως νὰ ἐπανορθώσῃσι.

Εἰς τὴν ψευδοφιλοτιμίαν δὲ προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδοκαρίαν ὡς ἀκίς, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτον τινα πράξιν, ψευδῶς νεύει αὐτὴν ἀπὸ φιλότιμον· δῆθεν ἐντροπὴν.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος δὲν ἐκτελεῖ πράξεις ἀξιοκατακριτέας· ἀλλ' ἂν ποτε ὑποπέσῃ εἰς τοιαύτας, προσπαθεῖ μὲν νὰ διορθώσῃ αὐτάς, ἀλλὰ ποτὲ δὲν καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ διὰ τῆς ψευδοκαρίας, καὶ οὕτω νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι, ἀκούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁδηγίας ἀλλοτρίων, καὶ ἐμπειροτέρων των, διότι φοβοῦνται μήπως ἀρραδεδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, φανῶσι κατώτεροι ἐκείνων, καὶ οὕτω προσβληθῇ ἡ τιμὴ καὶ ὑπόληψις των.

Εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς φιλοτιμίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται δυστυχῶς οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μισοῦντες τὴν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτοὺς, οἱ οἰχηματίαι, οἱ δοκησίσοφοι, οἵτινες διὰ νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἄλλων ἀναφαίνονται μωροὶ καὶ ἀνόητοι· ἐνῶ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αἰσθημάτων κατ' ὅσον τῶν κατωτέρων των τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας.

Ἐπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλαστον μᾶλλον τὴν ἀξιοθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύ

ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσι, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Δὲν ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τῶν προκαλοῦν καὶ τὸν περιγελῶν τῶν περισσοτέρων, καὶ τὴν κατὰκρισιν τῶν φρονιμωτέρων, καὶ ὅτι, ἐνῷ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἐνδοειάν των, αὐξάνουσιν ἐτι μᾶλλον αὐτὴν, καὶ καταφανεστέραν τὴν ἀποδεικνύουν. Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδόλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οἱ δυστυχεστέροι ὅλων τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅσοι ὄντες πτωχοί, ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῷ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμότερα ἀπὸ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν μέγαν Πέτρον, τοὺς γεωργούς Φιλοποίμενα καὶ Κιγκινάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα καὶ τὴν σύζυγόν του ζημόνουσα, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῇ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρεκτρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι βεβαίως ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν εἶχον τὴν ἀνάγκην ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρεκτρήτην μας, καὶ εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του. Ἐξηκολούθησε δὲ λέγων τὰ ἐξῆς.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται ποτὲ νὰ γείνη βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ποτὲ ὥστε ἡ πατρίς νὰ τρέφῃ τὴν ἀνικανότητά του, ἢ τὴν ἀναξιοτήτα τοῦ νὰ διατηρῇται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κόπων.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ῥαδιουργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ποτὲ ἄλλον, διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτὲ θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρίς τῷ ῥίψῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἱκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης πολλάκις προθύμως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ στρατηγοῦς πο-

λὺ κατωτέρους του· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς του δὲν ἐξευτελίσθη, δὲν ἠτιμάσθη, ἀλλ' ἐτιμᾶλλον ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του βουλευτῆς, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐχάρη, διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριακοσίους ἄλλους ἰκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ ἡ χάρα του αὐτὴ ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἀθανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

Ἡ φιλοπρωτία.

Ἀλλ' ἡ πλεόν ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ κατασταθῶσι διὰ παντός μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ. θέλουν δοξασθῆ. Ἀλλ' ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, γεννώσιν ἀντιπαθείας ἔχθρας, φθόνους, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀτίμωσιν καὶ καταστροφὴν των, ἥθελαν ἐννοῆσαι ὅτι ἡ φιλοπρωτία δὲν εἶναι ἀληθὴς φιλοτιμία, ἀλλ' ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, τὴν ὁποίαν βαρβαρίως ἥθελον ἀποστραφῆ.

Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πληρέστατα μᾶς διδάσκει, ὅτι ὅσῃν ἀτίμωσιν καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσῃν τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἐσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον· ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, αἰσχρῶς ἐνίκηθησαν, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τεῖχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των περιωρίσθη, καὶ τοιαύκοντα κακοὴ θέσταται καὶ αἰμοβόροι τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε τὸν Ὀρθαϊκὸν πόλεμον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται, ἀντὶ νὰ δοξασθῶσι καὶ τιμηθῶσι γινόμενοι κύριοι τῶν Ὀρθῶν καὶ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Ὀρθῶν, τὴν Καδμείαν, αἰσχρῶς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν τῆς Πελοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, νικήσας καὶ κατατροπώσας αὐτοὺς, ἐταπείνωσε τὴν ἀγέρωχον ὀφρύνουσαν.

των, καὶ κατωτέρων τῶν Θλιβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερήφανον Σπαρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Πελοπίου Δαρείου κατήσχυε καὶ ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Ιεανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Σέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἐταπείνωσε καὶ ἡττήσεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς. Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμίνα, εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιάς ἐδοῦξασθαι ὁ Ἀριστείδης, συντελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδοσμούς θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμίνα προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντιπάλου τοῦ Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλαταιάς, πρὸ μὲν τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ τὴν μάχην ἤρκει τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίους ἐχθρας καὶ σπαραγμούς. Ἰδοὺ, ἐφώναζεν ὁ Γεροστάτης, ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ὁ ἀληθὴς πατριωτισμὸς, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνησις! Ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ θηρεύων, ἀλλὰ ὑποχωρῶν, καὶ παραχωρῶν ἀρχηγίαν, πρωτείαν, τιμὰς καὶ βραβεῖα, καὶ τὴν πατρίδα του ἐδοξασε, καὶ αὐτὸς συνεδεῖξασθαι.

Μακαρία καὶ εὐτυχιστάτη ἡ πατρίς ἐκείνη, ἥτις ἔχει τέκνα φιλότιμα, οἷος ἦτο ὁ Ἀριστείδης, τέκνα τὰ ὅποια δὲν ἐπιθυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ ἔργα ἐντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα εἶναι πολῦτιμα, εἶναι προσφιλέστατα! Εἴθε δὲ καὶ σεῖς, παιδία μου, νὰ κατασταθῇτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀληθεῖ φιλοτιμίαν, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προστρίψῃ ὄνειδος ἢ κατάκρισιν εἰς τὰ ἄτομά σας ἢ εἰς τὴν φίλην πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γέρων, ἀνέδειξαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ φιλοτιμία τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν φιλοτιμίαν του. Ὅσάκις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μαθήματα του, δὲν ὑπέφερεν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν του ἐπὶ ματαίῳ, ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν, καὶ λόγους ῥητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ τὸ σχολεῖον ἐπροτίμα μᾶλλον τὰ σοβαρὰ παρὰ τὰ διασκεδαστικὰ μαθήματα, δεικνύων παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν πολιτικῆς τιμῆς καὶ δόξης, ἥτις μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης ἀποκτᾶται.

Εἰς μάτην ὁ πατήρ του θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πειραιῶς ἐρριμμένα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκάφη, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι τοιοῦτοτρόπως παραμελοῦνται καὶ ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιον των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη, καὶ ἡ ἀξιεπαινὸς ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀναφανῇ καὶ αὐτὸς ἄξιον τῆς πατρὶδος του τέκνον ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν του.

Ἐκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διασκέδασιν, τὰς δὲ νύκτας ἡγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σὺννοους καὶ σοβαροὺς ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας διατί τῶσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου. Οὐκ ἔα με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του, καὶ ἐραστὴς μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἡγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἡγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ δέκα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἐνδοξόν, τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ἐπαρουσιάσθη

εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταὶ ἀποσπάσαντες τὰ βλέμματα τῶν ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένων, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεῖς τότε πρὸς τοὺς φίλους του, εἶπεν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἴδου ἡ μόνη ἀμοιβή, τὴν ὁποῖαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των !

Ἀλλὰ μετὰ τινα καιρὸν, διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν του, ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Πausανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσον ἐνδοξῶς ἠγωνίσθη, καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας.

Τοιουτοτρόπως ἐπαλθήουσιν οἱ λόγοι τοῦ πατρός του, διότι ὄχι μόνον παρημελήθη, ὥς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὥς ὑποπτος αἰσχροῦ προδοσίας κατεδιώχθη ὑπὸ ἀχαρίστων καὶ φθονερῶν.

Ὅρθως δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας, ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐσυνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἀνδρας, καθὼς οἱ διαβῆται φέρονται πρὸς τοὺς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπασιν τῶν ὁποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χειμῶνος, κατακόπτουν δὲ καὶ ἀφανίζουν αὐτοὺς ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανέλθῃ.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βάρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρόν του, καὶ βασιλικώτατα ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας. Ἠυχῆθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ Θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἀρριμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλόνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε, ὥπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Τρωμερὰ κατάρρα ! ἐπρόσθεσεν ὁ Γερότῆθης, τὴν ὁποῖαν μόνον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προσφέρῃ. Εἶπε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτέ !

Λέγεται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τινα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπρο-

σκάλεσεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησικακὸς ἦτο, οὔτε ἐγώιστῆς καὶ φιλαυτός, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις, ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως ἤθελεν ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του· ἀλλὰ τὸ θηριῶδες ἐλάττωμα τῆς ἀγνωμοσύνης δὲν μαλύνει τὰ, εὐγενεῖς καρδίας.

Ἄν δὲ, ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα, ἐκίνοι ὄπλα κατὰ τῆς μητρὸς του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του, ἐνῶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πᾶν ἄλλα εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὐρεθεῖς ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἐπρωτίμωσεν, ὡς λέγουν τινές, ν' ἀποθάνῃ πίνων φαρμάκιον, παρὰ ν' ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, μαθὼν τὸν θάνατόν του, ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἀργά, τῷ ἀνέγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδιά μου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σεβασθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ κοινωνικὴ σας θέσις, τὸ ἐπάγγελμά σας, ἡ τέχνη σας, τὸ ἐργόχειρόν σας. Μὴ καταδεχθῆτε ποτέ, μήτε διὰ μίαν στιγμὴν, νὰ γείνετε ἄτιμοι δι' ὅποιανδήποτε αἰτίαν.

Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξας, καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας, ἂν ποτε ἀπαιτηθῇ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἀλλ' ἂν, ὅ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάζῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν εἶναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγησθε ἀπόγονοι τῶν ἐν δόξῳ Ἑλλήνων.

Ἐὰν εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας δὲν ὀδηγήσθε ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀληθὴ φιλοτιμίαν, ἀλλὰ τυφλωμέ-

νοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους, δὲν διακρίνητε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἄδικα, τὰ ἐντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἔστε βέβαιοι ὅτι ἢ θέλετε ζῆσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἢ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡρόστρατου.

Μετὰ τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτο ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεισε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ περὶ Ἡροστράτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος μᾶς εἶπεν.

Ὁ Ἡρόστρατος καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Εἰς τὴν Ἐφεσον, πόλιν Ἑλληνικὴν τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξαισίαν καλλονῇ του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ναὸς αὐτὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκρή. Τὸν κατέκαυσε δὲ Ἐφεσίους τις, Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὡμολόγησε, φλεγόμενος ἀπὸ δοξομανίαν, ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του.

Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διηγησίαν του· ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

— Ὅσχις, παιδιὰ μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν κανονίζουν, δὲν χαλινώνουν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλεθριον, τὸ ὅποζον μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα· ὅθεν δοξομανία ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν αὐτὸ πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὢν ὁ Ἡρόστρατος, δὲν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης οὐχὶ εἰς δόξαν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν αἰώνιον ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν καταδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης Πausanias, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Μὲ λύπην μου δὲ θέλω σᾶς διηγηθῇ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ,

διὰ νὰ ἔδῃτε τὴν αἰσχροτύτητα τῆς δοξομανίας, καὶ διὰ νὰ συγκρίνητε τὸν ἄτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν καὶ ὁ Πausanίας.

Μετὰ τὴν ἐνδοξον ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Ξέρξης φυγὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῇς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὅπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἀλλ' οἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακειάς, καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Μαρδονίου. Ἐν ἑτορὶ δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφανεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν ὀλιβεράν εἰδησιν τῆς καταστροφῆς τῶν εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἦτο ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγός, καὶ συγχρόνως ἀρχιστράτηγος ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ Σπαρτιάτης Πausanίας.

Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, ἐπροσθεσεν ὁ γέρον, ἡ ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἠθέλε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν πάλιν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἡγέρθη μεταξὺ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς. Ὁλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν ἐπαρουσιάζετο ἐν τῇ μέσῃ κηρύττων, ὅτι οἱ Ἀ-

ναίτοι θέλουν δεχθῇ εὐχαρίστως ὅποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν ταῖς
 σωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμηθῶσιν ἀπὸ τὴν θέσιν, ἀλλ'
 τοὶ θέλουν τιμῇσαι ταύτην, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾖ. Τοιου-
 τρόπως ἡ φιλονεικία ἐπαυσε, ἡ ὁμόνοια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ νίκη
 τεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν
 εὐθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Πausanias, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ στόλου μεταβὰς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν αὐτό,
 σπένδοντας εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἰς τὰς
 αἰσυχὰς ἔλαβε, καὶ ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα, τὰ ὅποια εἰς
 Βυζάντιον εὗρεν.

Ἀλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα τυφλόνουν ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον
 τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθεῖρουν τὰς ποταπὰς καὶ ἀγενεῖς
 ῥυθμίδας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυ-
 ρα ἐτύφλωσαν καὶ διεφθείραν τὸν Πausanias. Καθὼς δὲ ὁ μέ-
 γας δὲν χορταίνει οἶνον, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανὴς καὶ
 αυτομανὴς Πausanias, μὴ χορταίνων δοξαν καὶ πλούτη, κα-
 νήσας χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὅχι μόνον ἓνα ναόν, ὥς ὁ Ἡρό-
 κλῆτος, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰ-
 σιωπῶς εἰς τὸν Ξέρξην.

Ὅχι! παιδίᾳ μου, ἐπροσέθεσεν ὁ γέρον· ἐσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ
 Πausanias ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ὅχι! προδίδων
 ἐν ὑποβουλῶν αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἠθέλησε νὰ πράξῃ
 πικρουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς πυρκαϊᾶς· διότι, ἂν
 αἰόντα οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εὐκόλως ἠδύναντο
 ἀνακτισθῶσιν, ὥς ἀνεκτίσθη καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πυρ-
 ρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡραστράτου, ὥς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν
 Ἀθηνῶν, πυρρηνθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλάς,
 ὑποδιδόμενη ὑπὸ τοῦ Πausaniou, ὑπεδουλόνητο, δυσκόλως ἦ-
 λεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της.

Βαθέως ἐστέναξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· μετὰ τινὰ δὲ διακοπὴν
 ἐκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς.

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Πausaniou ἀνεκαλύ-
 φθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο
 συλλάβεσθαι καὶ φυλακίσασθαι αὐτὸν, διὰ τὴν τὸν δικάσωσιν

ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ θρησκευτικῶς ἀπληροφανεύμενον παρὰ τοῖς Ἑλλήσι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιάται, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐτὸν, ἀπεφάσισαν νὰ τειχίσωσι τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ἀπὸ ἀπληστον πείναν πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Πausανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχρὴ νομένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γερροστάθης μᾶς εἶπε:— Συγκρίνατε τῶρα τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πausανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν καὶ ἀμνησιακήν τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλος τὴν αἰωνίαν δόξαν, ἣν θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸν αἰώνιον αἰσχος, τὸ ὅποιον θέλει συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Πausανίου, καὶ ἐπομένως ἐναγκαλισθῆτε τὴν ἐμφρονα καὶ ἐνάρτεον φιλοτιμίαν, ἥτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ ἀποφύγετε τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν πλουτομανίαν, αἵτινες κατήχουν τὸν Πausανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν πάθος, καὶ ἐπομένως οὐδὲ ἡ δοξομανία καὶ ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παῖδιά μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο καὶ ἡκολούθουν τὸ « Μ η δ ἔ ἄ γ α ν, » τὸ « Π ἄ ν μέτρον ἄριστον. » καὶ τὸ « Γ ν ὦ θ σ α υ τό ν ». Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας, καὶ τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βαβαία, καὶ ἡ φίλη πατὴρ θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σωτηρίων δὲ τούτων παραγγελημάτων μᾶς ἀπεχαιρέτησε καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, προσθεθεὶς σας καὶ τὸν ἀκόλουθον στίχον.

- Ὁ φιλότιμος ἄς ἔχῃ τὴν φιλότιμὴν τοῦ τιμῆν,
- Ὁ πλοῦς κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

« Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν
θηρίων διαφέρειν. » (Κλεάνθους).

ΠΕΤΑΞΥ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, πτωχοῦ ἄπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀ- ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἐνὸς ἐκ τῶν ἀγραμ- ῶν προύχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς γράμματα ἀπαστροφὴν του, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀπροσεξίαν ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλὰκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν καὶ ἐτι- ῖσαν τὸν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Ὁ γονεὺς του, ἂν καὶ ἀμαθεὺς, συναισθανόμενος ὅμως τὰ αἰτιατὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν τῶν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος κολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπρότειναν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν ῶσταθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀ- ασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὤρελειτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ πα- εῖγματός του ἡδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι πολὺ εὐκολώτερα μιμοῦν- τὰ κακὰ παρὰ τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπισθῆ. « Ἀ- πεί- α, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ ἰσταθερὰ θέλησις πρὸς τυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ. » Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλάν- ῶπον ἐθεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ἡ, στερούμενοι τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς μαθήσεως, κυλίνονται εἰς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῇ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς Ἀθανασίου πρότασιν τῶν διδασκάλων, ἠθέλησε νὰ προσπα-

θήσῃ καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμ-
φιλίωσιν αὐτοῦ.

Αἱ Εἰκονογραφίαι.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινὰ ὅλους τοὺς μα-
τὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ εἰκονο-
γραφίας τινὰς ὥραιας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶ-
λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι δὲ προθύμως ἐπρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος
ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις, ἂν καὶ ἀπο-
στρεφόμενος τὴν μάθησιν, ἐγαργαλίσθη ὅμως ἀκούσας ὅτι αἱ εἰ-
κονογραφίαι ἦσαν ὥραιαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφ' οὗ ἐκαθήσμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ
γέροντος, ἤρχισεν νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέρογους τῶν ἐκείνων ἀν-
θρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς,
τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε το-
τε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική, καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γε-
ροστάθης ἀπήντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁπο-
ίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς
ποταμοὺς, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδά-
σῃ τὸ ὥραϊον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Ἄλλ' οἱ ἄγριοι αὐτοί, — ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, δει-
κνύων τὰς εἰκόνας των πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, — οὔτε τὸ μάθημα
τῆς Γεωγραφίας, οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουν ὄντες δὲ ὡ-
ς ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι, οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουσιν,
οὔτε ἤθη καλὰ, οὔτε πολιτισμὸν, οὔτε εὐτυχίαν, καὶ δι' αὐτὰ
ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία.
Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοὶ καὶ
ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἴχομεν βιβλία, διδασκάλους, scho-
λαῖα, δια τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν
ἐξημερόνομεν, καὶ τὸν βίον μας οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγε-
νίζομεν.

Μετὰ τὰς εἰκόνας ταύτας μᾶς ἐδείξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίαν
διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας χρωματισμένας διαφόρων
μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι ἐξάγου-

ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι περὶ ὧν αὐτῶν διαπραγματεύεται ἡ Ὁρυκτολογία, μάθηκα ἐπίσης ὠραίων καὶ τερπνότατον.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφικῶν τούτων ὑπῆρχε μία παριστάουσα ἀνθρακωρυχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξήχοντο ἄθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς εἶδομεν καὶ ἄλλην, παριστάουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς ἀνεύρεσιν ἀδάμαντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν μᾶς ἐξήγησεν ὅτι οἱ μαῦροι ἀνθραξ καὶ λαμπρὸς ἀδάμας εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ Χημεία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἀνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι ἂν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλόνωσι τοὺς ἀνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἐν τούτοις, μᾶς εἶπε, μόνον ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· ἀλλὰ καθὼς μό-ον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλόνονται οἱ μαῦροι ἀνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιοῦτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς καλῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρίζονται, ἐξευγενίζονται, καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὐχόμεαι δὲ ὥστε καὶ σεις, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας σας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιονόντες τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῇτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες, καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων ἐκ τῶν ὑποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνώριζομεν· μᾶς ἐδίδεξεν δὲ καὶ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὅτι ἐπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουν αὐτὰ προκατακλυσμιαῖα. Εἶδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομποτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἐπιτηδεύτητα καὶ χάριν.

Μᾶς ἐδιηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ιδιότητας τῶν ζώων καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουσιν τοὺς διπάτους οἴκους των, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκάτους στύλους,

τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἐξάγωνα κήρινα δωμάτιά των, ἐν τὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἰθουσα τῆς βασιλίσσης των κατασκευάζουν εὐρυχωροτέραν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουσιν τὴν ἐργασίαν των, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι ὅπως συνάξωσι καὶ φέρωσι τροφὴν πρὸς τὰς ἐργαζομένας.

Ἐνῷ δὲ ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων ἐπρόσθεσεν.

— Ἀξιοθαύμαστα εἶναι τῶνόντι, παιδίᾱ μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον. τὰ αὐτὰ δὲ θέλουν εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμίᾱ διαφορᾷ, οὐδεμίᾱ τελειοποιήσεϊ καὶ πρόοδος παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων, ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος προικισμένος μὲ νῦν ἐπιδεκτικὸν ἀναπτίξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του.

Ἰδοὺ ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀποκτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικάς, παριστανούσας συμβεβηκότα ἐνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς, καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδοξῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διασκεδαστικὴ, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαραίνονται, πίπτουν καὶ ἐξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἱστορίας, διότι αὕτη ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικῆς, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θέλομεν δυνηθῆναι ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν

προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις, δηλαδή ἂν δέν μάθωμεν γ λ ὡ σ σ α ς.

Ίδιως δὲ μᾶς ἐούστυσε τὴν σπουδὴν τῆς προγυμναστικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὅλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐκτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιωτέρα, ἡ ἁρμονικωτέρα γλώσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐδοξῶν προγόνων μας τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεαι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλότερα φιλοσοφία, καὶ αἱ σφωτέραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανὸς, Ἄγγλος, Γάλλος, Ἰταλὸς, ἢ Ἀμερικανὸς, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δέν παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅποιον δὲ αἶσχος ἤθελεν εἶθαι εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐάν ἤθελομεν ποτὲ παραμελήσει τὴν μητρικὴν μας αὐτὴν γλῶσσαν!

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀεγὰς ξηρὰ καὶ κοπιώδης· ἀλλ' ὅσον πικρὰ εἶναι αἱ ῥίζαι τῆς παιδείας, ὅλο τὸ σὺν γλυκεῖς εἶναι οἱ καρποὶ τῆς, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ἐάν λοιπὸν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρποὺς, τοὺς ὁποίους θελετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίσως θελετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδὶαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἱατρικὸν διὰ νὰ ἀπολαύσητε τὴν ὑγίαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον διὰ νὰ φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνὸν κῆπον.

Εὐτυχεῖς ὅσοι, κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζουσι δι' αὐτῆς τας θείας καλλονὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμέραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυίας.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολουθήσαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του, ἐθαυμάζομεν δὲ τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερον, μάς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἠθέλετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγόνων μας, ἂν ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μαρμάρινα ἀγάλματά των, τὰ ὅποια μέχρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐκ τῶν νεωτέρων τεχνητῶν ἠμπόρесе νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ καλλοῦς των!

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, πρὶν ἐπισύρῃσι τὸν θαυμασμόν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πόρου ἢ τῆς Πεντέλης, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐντὸς ἀμόρφων τμημάτων μαρμάρου. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης των, ἔχοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐπιτηδεύως ὅλα τὰ τεμάχια, τὰ περικαλύπτοντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὰ τοῦτο πράττουσιν καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐπρόσθεσιν ὁ γέρων. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς προσπαθοῦν νὰ μνησκόψωσι καὶ νὰ ὠραῖώσωσι τὰς ἀμόρφους καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδευτῶν παιδιῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριοι οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οὔτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδειξώσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα, ἐφάμιλλα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους!

Ἐὼ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφαίνετο κατακόχκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι πάλιν μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν αὐτὸς ἐπροξενεῖ τὴν στενοχωρίαν του καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειάς του.

Ὁ δὲ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπὶ τῇ οἱ εἰκονογραφίᾳ· μελαγχολικὴ δὲ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἐν ὅσῳ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνος, τὴν ὅποιαν ἐμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντίνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ ἱκανῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγχολικόν καὶ κατηφῆ· εἰπέ μοι, τί ἔχεις; — Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν, ὅτι ἴσως ἐσυστέλλετο νὰ ἐκφράσῃ

ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιόν του· ἡμεῖς δὲ ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογῶντες τὰς εἰκονογραφίας.

Μετ' ὀλίγον ὁ Γερροστάθης μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπανῆλθον. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφαίνετο τότε εὐχαριστημένος καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἐλαμπεν ἐπὶ τῶν ὤκρων εἰσέτι ὀρθαλμῶν του.

Φαῖδρος ἐπίσης ἐφαίνετο καὶ ὁ Γερροστάθης· ἡμεῖς δὲ περιέργοι ἐπεριμένονμεν νὰ μάθωμεν τὴν αἰτίαν τῆς προτέρης λύπης καὶ τῆς αἰφνιδίας μεταβολῆς τοῦ φίλου μας Κωνσταντίνου.

Ὁ Γερροστάθης λαθὼν τὴν προτέραν του θέσιν μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον Κλεάνθην.

— Καὶ διατί; τὸν ἠρωτήσαμεν. — Γνωρίζετε, μᾶς εἶπε, ποῖος ἦτο ὁ ἀρχαῖος Κλεάνθης; — Ὅχι, ἀπεκρίθημεν. Θέλω λοιπὸν σᾶς διηγηθῆ περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἄξιός ἐκεῖνου ἀπόγονος, καὶ ἐπομένως ἄξιός νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκεῖνου.

Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθὴς, ὑπῆγεν εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας περὶ τὰ 250 πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος.

Δέκα ἐννέα ὁλοκλήρα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροάζομαι μετὰ προσυχῆς καὶ ἐπιμελείας τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Ὅλοι δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσοσ πτωχὸς, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζῃ χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφε ὅσα παρα τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὑστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἐδίδε χρήματα; μήπως ἐκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιοῦται ὑποφίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἀρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἐτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουρούς τινας τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι, ὦν εἰς ἄκρον φιλομαθής, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς ἄκρον πτωχός, ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, καὶ ἀντλῶν νερόν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων), ἐπότιζε τοὺς κήπους, καὶ οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἐζῆ τὰς ἡμέρας του ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἐκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἐζῆ ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην αὐτὸν ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνον ῥητὸν τὸν προπατόρων μας, ὅτι οἱ ἀπαίδευτοι μόνον κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σὰς διηγηθῆ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυσάθης, κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ θέλετε βεβαίως πεισθῆ ὅτι δικαίω τὸν ἐπωνόμασα Κλεάνθην.

Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομασθεὶς Κλεάνθης.

Ὁ πατὴρ του, ὡς μὲ εἶπεν, ὦν ὀπλοποιός, δὲν εὕρισκε ἐν τὴν εἰρηνικὴν μας κωμόπολιν ἐργασίαν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῇ πολυαριθμοῦ οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου ὁμως δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπίκρανε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις διὰ νὰ μὴ

ακόψῃ τὰ μαθήματά του, μέ παρεκάλεσε μέ τὰ δάκρυα εἰς οὓς ὀφθαλμοὺς νά τόν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἰς τινά ἀρτοποιόν ἢς κωμοπόλεως, διὰ νά ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὸ ἐσπέρας καὶ ἡν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφήν, καὶ ἐλευ-
 έρας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, νά ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λεγετε λοιπόν παιδία μου; ἐπρόσθετεν ὁ γέρων· δικαίως ἢ
 δίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθη τὸν Κωνσταντῖνον;

Εἶπα λοιπόν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀντὶ νά τόν συστήσω εἰς ἀρτο-
 ποιόν, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλαβεῖ εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ
 ἃ ἐξακολουθήσῃ οὕτω τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του.

Ὅποια ἐντροπή! ἐνῷ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάν-
 θης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μέ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνεί-
 ωσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ
 ἃ σταλίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μέ τὰ καλὰ τῆς
 παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, αἵτινες ἔχουν
 ἅλα τὰ μέσα τῆς μαθήσεως, προτιμῶσι νά μένωσι βάνανσοι, τυ-
 λοὶ, καὶ ἀπαίδευτοι, ἀνθρακες μαῦροι καὶ ρυπαροὶ!

Τελειόνων τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης, ἐρρίψεν ἐκφρα-
 στικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου· ἐνοήσας δὲ ὅτι ἤρχι-
 σεν ἤδη νά ὠριμάξῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία
 τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἑξῆς, διὰ νά ἐπισπεύσῃ τὴν
 συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας.

Δύναμις τῶν γραμμάτων.

Στήλη πυρὸς, λέγει ἡ Παλαιὰ γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ
 σκότῃ τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρὸς, παιδία μου, εἶναι
 καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὀδηγοῦν ἡμᾶς
 ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς,
 διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας μας τὸ
 πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Δύχνος φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, εἶναι ἡ
 ψυχὴ· τὰ δὲ γράμματα εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυσ-
 τυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν
 λύχνον των ἔλαιον, διότι τυφλοὶ καὶ ἀθλιοὶ θέλουν διέλθαι καὶ
 τὴν νεότητά των καὶ τὸ γῆράς των. ρικὴ βιβλιοθήκῃ βέροιος

Τὰ γράμματα καὶ νέους μᾶς μορφώνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς τέρπουν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργοὺς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουσιν, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουσιν· ἐλαφρόν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς δὲ διὰ τῆς σωμαστικῆς αὐξάνουмен τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως καὶ διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως αὐξάνουмен τὰς ψυχικὰς. Ὅσον δὲ περισσότερον αὐξάνουσιν καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσοι περισσότερον αὐξάνουσιν καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα του, ἢ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμὸς του.

Δι' αὐτὰ τοῦτο καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην παρατηρεῖται, ὅτι τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων καὶ ἀπαιδευτῶν, καὶ ὅτι συγκριτικῶς σπανιώτατοι εἶναι οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη προτέρι, ὅτι εἰς τότους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἡλαττώθη, ἀφοῦ εὐσητήθησαν σχολεῖα καλὰ, μορφόνοντα ὅχι μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν νέων.

Τοιαῦτα εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερστάθης. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε· Φίλει τὴν παιδείαν· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθεσε· Μανθάνων μὴ κἀμνε, ἤτοι μὴ ἀποκάνης μαθάνων.

Ἀλλὰ, καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως δύνανται νὰ εὐδοκίμησωσιν. Ὅθεν καὶ ὁ Δισχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν, ὅτι σὺ χρήσιμα εἰδὼς, οὐχ ὁπολλὰ εἰδὼς, σαφὸς ἐστίν. — «Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ,» ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοὶ μας· αἱ δὲ κοιναὶ ἡμῶν παροιμίαι φρονίμως προσθέτουν· ἀπολυτεχνίτης καὶ ἐρημοσπίτη· ἐκκαὶ σὸ κυνηγῶν πολλοὺς λαγοὺς καὶ ἐν αὐτῷ δὲ ἐν πιάνει. »

Προτίχετε προσέτι, ἀγαπήτά μου παιδί, μᾶς εἶπεν ὁ Γερσ-

τάτης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἡθοποιήσωσι τὴν καρδίαν εἰς ἐνισχύσασιν τὸν νοῦν σας, φουσκώσωσι μόνον αὐτὸν, καὶ οὕτως καταστήσωσιν ὑπερηφάνους, οἰηματίκας, καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐργασίας. Ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμάζονται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ τιμῶσι καὶ τελειοποιοῦν πᾶσαν βιωτικὴν ἀσχόλησιν, καὶ ὅτι τὰ γράμματα, ἄνευ ἡθῶν ἐναρέτων καὶ ἠρώων, εἶναι καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἐπικίνδυνα.

Μετὰ τὰ εἰρημένα ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του ἐνησχολήθημεν εἰς τοὺς συλλεγεῖς γυμναστικούς ἀγῶνας.

Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη ἐκτοτε εὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελετέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν ἐπιβολὴν του, ὁ δὲ Γεροσάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφειῶν, αὐτὸς δὲ ὠνόμασε Κυριακὴν σωτήριον, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ ἐκπαιδευτικὸν κατέστησεν ὅλον τὸν βίον του.

Ἔως τὸν παλαιὸν δὲ συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον ἀνέστησεν οἱ ἀκολούθους στίχους.

- « Ὅποτε ἤμην ἀμαθής,
- « Πῶς ἦσαν ὅλα σκοτεινά !
- « Ὡ πόσον εἶμαι δυστυχής,
- « Ἐγὼ τὰ ὄμματα κλειστά !
- « Τώρα πᾶν τὸ βιβλίον,
- « Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ κονδύλι,
- « Μικαρίζω τὸ σχολεῖον,
- « Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι ! »

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ

« Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, μὴδ' ἀνελεύθερος ἔσθαι,
 » μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. » (Πυθαγόρου).

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἐσπέραν τινὰ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὸν ἐνδεδυμένον, ὅστις, κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλὸν μένον φέσιόν του, μὲ τρίμουςαν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν, ἀνέκα ἐκατοίκει ὁ Γεροστάθης. Ὅτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκοίθην εἰς τὸν ἄγνωστον, αὐτὸς μὲν κτυπήσας τὴν θύραν εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια ἄκρον περίεργοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ ἡ αὐτοῦ τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρίμουςα φωνή του, καὶ ὁ περίφοβος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μας. Ἀντιπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ θηάσῃ ἡ ἐπιούσα, διὰ νὰ μάθωμεν ἢ ἀπὸ τὸν Γεροστάθην ἢ ἀπὸ τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, ὅστις ἤδη συνεκατοίκει μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ποῖος ἦν ὁ ἄγνωστος.

Ἄλλ' οὐδὲν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἠδυνήθημεν νὰ πληροφρηθῶμεν. Μᾶς εἶπε μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ξένος, συνομιλοῦντες ἰδιαιτέρως, ἔμειναν ἐξυπνὸν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου· ὅτι ὁ Γεροστάθης τῷ ἐπρόσφερε δαίπνον· ἀλλ' ὅτι ὁ ἄγνωστος ἔφαγε πολλὰ ὀλίγον, κλαίων σχεδὸν ἀδιάκπως, καὶ ὅτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνεχώρησεν.

Ἐξ αὐτῶν ἔτι μᾶλλον τῷξησεν ἡ περιέργειά μας, τὴν ὅταν μόνον ὁ Γεροστάθης ἠδύνατο πλέον νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἄνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις μᾶς εἶπε κατὰ τῆς ἀνοήτου περιέργειας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμῶμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀγνώστου. Εἰς τὰς μετὰ αὐτῶν ὁμιλίαις συχνὰ ἀνεφέραμεν τὸν ἄγνωστον, ἐλπίζοντες ἵσως λάβει ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ τι περὶ αὐτοῦ. ποῖος

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ὁσάνκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέραμεν, ἐ-
 λαγχόλει, ἐσκυθρόπαζε, καὶ ἐσιώπα.

Μετά τινος δὲ ἡμέρας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμυπόλεως
 ἴδομεν στρατιώτας τινὰς Ἀλθανοὺς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐ-
 τῶν σιδηροδέσμιον, ὡς κακοῦργον, τὸν ἀγνώστον ἐκεῖνον.

Κατὰ τὸ ἐσπέρας δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γεροστάθης μᾶς
 διηγῆθη τὰ ἐξῆς.

Ὁ βοθύπλουτος Ἀργύρης.

Ἐξ ἡ πρό τινων χρόνων εἰς Ἰωάννινα βοθύπλουτος γέρων,
 Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις, ξενιτευθεὶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ
 πρὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν
 περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐτι μᾶλλον κῦξῃσεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν
 πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρακτήριζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεό-
 τητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνκῦξη-
 ῖ καὶ ἡ φιλαργυρία του, ἥτις ἐπὶ τέλους κατεκυρίευσεν τὴν ψυ-
 χὴν του.

Νέος ὢν οὐδέποτε βεβαίως εἶχεν ἀνογνώσει τὴν συμβουλήν
 τοῦ Ἰσοκράτους· αὐτὸς δὲ ἐν ὑπερβολῇ ὄντως, ἀλλὰ με-
 τὰ τὴν ἀγάπην ὑπάρχουσαν οὐσίαν· ὥστε
 οὐκ ἐμετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἡγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν πε-
 ριουσίαν αὐτοῦ.

Πολλὰς καὶ ὡραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ διὰ τὴν
 ἀστερητέ των ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοίκει· ἔξῃ
 δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς πα-
 λαιὸν τινα καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, διὰ τὸν ὅποιον ἐπλή-
 θυνεν ἐνοίκιον εὐτελέστατον. Μεγάλον δὲ καὶ δυνατὸν κιβωτί-
 ον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμο-
 λογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς
 ὀλὴν τοῦ γέροντος Ἀργύρη. Μόνον δὲ διὰ τὴν θεωρήσῃ ἂν τὰ ἐν
 τῷ κιβωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει, ἤναπτε μικρὸν λύχνον· ἀλλὰ
 ἐπὶ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἐσβυνε, καὶ ὁ Ἀργύρης
 ἐκινῆτο.

Πολλάκις δὲ διὰ τὴν ἐπιτόχην τόκους ὑψηλοὺς, ἐδάνειζε χρή-

ματα εἰς ἀνθρώπους ἀπληπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὕ-
τοκον οὕτε κεφάλαιον ἐλάβανε πλέον. Ἀλλοτε δὲ ζητῶν
νοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνευ ἐνοικίου τὰς οἰ-
κίας καὶ ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαύτας ζημίας τιμωρεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φιλά-
ργυρους ἢ ἀνόητος φιλαργυρία των καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ποτὲ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ἔ-
πῃρχε φαγητὸν ἀρκετὸν διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείνάν των
α Ἡ πολυφαγία ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν ὑγίαν. » Ἐπει-
τίμα ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθυνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλάβη
καὶ ἀνῆσαν τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν ὑγίαν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλού-
του των πάσχουν, ὅτι ἐπασχεν ὁ δυστυχὴς Τάνταλος, ὅστις
κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικα-
σμένος εἰς τὸν ἄδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πῇ τὴν
ὑδῶρ, τὸ ὅποιον μόλις φθάνον εἰς τὰ χεῖλη του ἀμέσως ἀπε-
σύρετο.

Ἄν πτωχὸς τις καθ' ὁδὸν, μὴ γνωρίζων αὐτὸν, τῷ ἐξή-
ποτὲ ἐλεημοσύνην, α ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ », ἀπεκρίνατο ὁ Ἀ-
ργύρης, καὶ ἡ εὐχὴ του αὕτη ἦτον ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του.

Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον, τὸ ὅποιον
οἱ φιλάργυροι θεσπυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητο
ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδιά των.

Ἐάν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκδοσὶν ὠφελίμου τινοῦ
βιβλίου, ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου, ἀρνούμενος πάντοτε ἔλεγεν
α Καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὄρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ
γράμματα φθείρουν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθηροκο-
ἀποκαθιστῶσιν αὐτοὺς ».

Ἐάν ἐζήτητο νὰ συνδράμῃ πτωχὴν τινα οἰκογένειαν ἢ ὅ-
φανήν τινα κόρην ἔχουσαν ἀνάγκην προικὸς, α Ὅταν ἡ αὐλή σου
διψᾷ, ἀπεκρίνεται, μὴ χύνῃς ἔξω τὸ νερόν. »

Καὶ ἐν τούτοις ὁ σκληροκαρδὸς αὐτὸς γέρων ἐλέγετο χρι-
στιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα, ὅτι
εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς
ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσευχὰς πολλὰς

ἔλαγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ἀπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτόν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ. «Οὐ πᾶς ὁ λέγων με, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς.» Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς, οὐ προσθέτων ὅτι ἔργα χριστιανικά, καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ προσευχὰς ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους ὀνομάζει τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. οὐ Εἰς μάτην ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον αὐτόν, ὅτι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουν τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρεν.

Οὐδὲμιαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεοὶ αὐτοὶ λόγοι εἰς τὴν ἀπολιθωμένην ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην διάφοροι φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα αὐτὸν πλούσιον, πρὸς παθεύοντες νὰ διεγείρῃ τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλὰ. Μόνον εἰς καλιεργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαι, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των ἀπεχερσώθησαν καὶ ἀπεσκληρύνθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονες, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν φρονίμων· ἄφρονες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριεύμενοι ἀπὸ τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Ἐξ ὧν σὰς ἐδιηγῆθην, ἀγαπητά μου παιδία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερσστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθυπλοῦτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλάνθρωπίαν, καὶ τὸν πατριω-

τισμόν των. Καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς του δὲν ἠδύναντο δυστυχῶς ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον, πᾶν συγγενικὸν αἶσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρείας του.

Ἀσθενήσας ἐπὶ τέλους ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρῳ, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, τὸν ἱατρὸν, ἀπέθανε κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδιά τοῦ κιβωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ἄλλ' οὔτε ἓν δάκρυον, οὔτε ἓνα στεναγμόν, οὔτε ἓνα μακαρισμόν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἐσυνόδευsen αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Οὐδένα τελευταῖον ἀσπασμόν ἔλαβεν. Ἰδοὺ τὰ πλοῦτη, ἰδοὺ ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσίων φιλαργύρων!

Ὑπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν των ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην των ἀπὸ τοῦ αἰσχος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας. Ἄλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲν φιάνθρωπον ἔργον μετὰ θάνατον διέταξεν, οὔδε διαθήκην ἀφῆκεν.

Αὐτὰ μᾶς ἐδιηγῆθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἤθελε μᾶς διηγῆθαι καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Πραγματικῶς δὲ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ὁ πολυτελής Λάμπρος.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς του Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον, καὶ εἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικὸς· ἀλλ' ἄμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἶμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς τῆς μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλους ὁ Λάμπρος ἐφώναζεν· «Ὅποια ἀπροδόκητος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θελεῖ μέκαταστήσει τόσος πλοῦτος!»

Ἄλλ' ὁ γέρων Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλοῦτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱόν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του

πρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ καλλιεργή-
σῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις πλούσιος, διὰ νὰ ἦναι
καὶ εὐτυχής.

Οὕτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ υἱὸς ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἐν-
τός τῆς πενιχρᾶς τῶν οἰκίας ὑπῆρχε τόσος πλοῦτος· δὲν ἠδύ-
ναντο δὲ νὰ ἐνοήσωσι, διατί, ἐνῶ ἐπὶ τόσων φλωρίων ἐκοιμᾶτο
ὁ ἀποθανών, ἐ-υαίνει καὶ ἐαυτὸν καὶ αὐτοῦς διὰ τῆς σκληρᾶς
στεινήσεως καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ καθὼς λέων πρὸ πολλοῦ στερημένος τροφῆς ὁρμᾷ πει-
ναλέως ἐπὶ τοῦ πρώτου θυματός, τὸ ὁποῖον ἀπαντήσῃ, τὸ κα-
ταπαράττει ἀμέσως, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κατατρώγει,
τοιούτῳ τρόπῳ καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαρ-
γυρῶν ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς τῶν περιουσίας, καὶ ἐντὸς
λίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη καλὴ χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν, τὴν ὁποίαν
ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἐαυτὸν
καὶ διὰ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτός τοῦ μελανοῦ χρώματος τὰ
ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ
πολυτελέστερα ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν
πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ὁλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλ-
κμή, καὶ ὁ υἱὸς του, ἀφῆσας τὴν πτωχικὴν καταικίαν του, μετεκο-
κίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν ἐξ ὅσων ὁ πατὴρ του ἐνο-
μίζεν εἰς Ἰωάννινα· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἐπιπλά, καὶ
πολυτιμότεροι οἱ στολισμοί, δι' ὧν ὁ νεόπλουτος Λάμπρος διεκό-
σμησε τὴν νέαν οἰκίαν του.

Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ὀγλίγωρα συνείθισαν
καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ
πολυτελέστερα ἐπιπλά, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχάριστον
ἐντύπωσιν τῷ ἐπροξενούν, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν, ὅτι ἐντός
αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαι-
μονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραίνεται.
Ὅθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος
κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποικίλα
ἐσώματα καὶ δεῖπνα, διὰ τὰ ὅποια καὶ μαγεῖρους καὶ φαγητὰ

μακρόθεν ἐπροσκάλει ὁ πολυτελέστατος καὶ ἐπιδεικτικώτατος Λάμπρος.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς ὅτι, καὶ ἡ ἐκ τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἐμελλε νὰ ᾖναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής, ὡς ὅλαι αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατὰ κόρον ἀπολαμβάνουν.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος, ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δεῖπνά του, δὲν ᾔσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοί τινες καὶ κουφόνοες ἐξιππάζοντο ἀπὸ τὰς ματαιὰς ἐπιδείξεις τοῦ πλούτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων αὐτῶν θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου, ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν εὐτυχῇ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον τῆς μετὰ γαμβροῦ τόσον πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατάρθρωσεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἥρως τῆς Σαλαμῖνος, ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ ἐπαρουσιάσθησαν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ᾔτο πλούσιος, ἀλλ' ἀνόητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι, « Προτιμότερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς καὶ γαθός, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νοός. » Ὁρθοτάτη δὲ ᾔτο ἡ παρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νουνεχὴς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνῷ ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ τὰ χρήματα του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, σπανιώταται εἶναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους· ὅστις καὶ στέφανον ἑλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονιότητος του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιатῶν.

Ἀπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἀπειρὸν δὲ πλὴ

θος ἐπροσκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιότη-
τα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἀλλὰ, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐ-
τοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν του χήρα
δυστυχῆς καὶ πᾶμπτωχος, ἔχουσα ἀσθενῆ τέκνα, ἣτις ἐπισω-
ρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν
Ἀάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀ-
γορὰν ἄρτου καὶ ἱατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα
τέκνα της.

Ὁ Ἀάμπρος, ἀντὶ νὰ κινηθῇ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀπο-
διώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισ-
σεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικὰ
του ἐξοδα.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτον ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του
καὶ ἰδικὴ του θεία, πτωχὴ μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος
χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ
πατήρ του Ἀάμπρος δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν του, ὦν ὅλως
ἀναισθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλαν-
θρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἡ ἔνωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ
τῆς φιλαργυρίας! καὶ ὅμως εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον
πολλὰ σύνηθες!

Ὅσῳκις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ, ἢ περὶ
πατρίδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς
ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος
τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρὸς τινὰ φιληδονον
πλουσίον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ· « Ἀνθρώ-
πος ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκον εὐαίσθητότε-
ρον ἀπὸ τὴν καρδίαν, δὲν εἶναι ἐπιδεκτι-
κὸς φιλίας καὶ ἀγάπης. »

Τοιοῦτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωί-
στας, κατακρίνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέ-
λιον λέγει ὅτι· « Πολὺ ἐυκολώτερον εἶναι νὰ πε-

ἡ ῥά σι καὶ μηλοῦ (σχοινίον χανδρόν) διὰ τῆς τρύ-
 πας μικρᾶς βελόνης, παρὰ πλούσιος να εἰσ-
 πέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. »

Ἐνῷ δὲ πραγματικῶς τοιοῦτος ἦτον ὁ Λάμπρος δὲν ἐντρέ-
 πετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἑκάστην πλοῦτη καὶ μεγαλοδωρίας,
 διαδίδων ψευδῶς ποτὲ μὲν ὅτι σχεδιάζει τὴν ἀνέγερσιν σχο-
 λείου, ἢ νοσοκομείου, ἢ τὴν ἐκδοσὶν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα,
 τὰ ὅποια δυστυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον
 νοῦν του, καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικὴν του καρδίαν.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε δυστυχῶς εἰς τὴν παιδικὴν του ἡλι-
 κίαν παρὰ νὰ ἀποστηθίσῃ προσευχὰς τινὰς τοῦ Ὁρολογίου, τὰς
 ὁποίας καλῶς δὲν ἐνόει, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμ-
 ματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδία μορφόνη-
 ται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλοῦτου δύναται ἐπομένως νὰ κα-
 τορθωθῇ.

Ὅθεν ἀφοσιωθείς εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἔτρεχεν εἰς τὸν ὅλα-
 θρόν του, ἐνῷ ἐνόμιζεν ὅτι τρέχει εἰς τὸν ὁρόμον τῆς ἐπιγείου
 εὐτυχίας.

Καθὼς ὁ μέθυσος Τρεμογῆάννης ὅσον ἔπινε τόσον ἤθελε, πα-
 ρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν,
 δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας του
 καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ εὗρισκε
 σήμερον εὐτελῆ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀ-
 ναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὰ· καὶ ἐπομένως ἡ ἀνάγκη
 τοῦ χρυσοῦ καθ' ἡμέραν τῷ γίνεται ἐπαιθητοτέρα· ὅθεν διὰ
 παντός τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματο-
 λογῇ. Ἰδοὺ δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθο-
 ρᾶς καὶ τῆς κακοηθείας.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν πλούσιον Λάμπρον. Ἡ πο-
 λυτέλειά του ἡῤῥαυε καθ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς
 γάμους του εἰς τὴν ἰδικὴν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς
 νέας συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου
 συνεμφορώθη ἀμέσως μετὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὅσον πε-
 ρισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὅσον περισσότερον ἐστολ-

ζέτο, τόσον περισσότερον ὠραιότερα ἐφαίνετο, καὶ τόσον περισσότερον ἐτίματο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουν τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, οὔτε ἐλαττώνουν τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀντιθέσεως μεγαλύνουν αὐτήν· τὸ δυσάρεστον δὲ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιθέσεως ἦτο δυστυχῶς ἄγνωστον εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Λάμπρου.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικοὺς στολισμοὺς καταφεύγουν συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα μᾶλλον διδάσκουν ὅτι ὅσον ὀλιγώτερον ἐνάρητος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνή τις, τόσον περισσότερον ἀφροσιῶται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνατόμεθα ποτὲ νὰ ὑποληφθῶμεν καὶ νὰ τιμήσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστολόριστος, ἐνῷ ἰδίως λαμπροστολόριστοι εἶναι ὅσοι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου τῶν θυσιάζουν καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ τιμὴν, καὶ ὑπόληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Διοτύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας του πολυτελῆ ἐνδύματα, δὲν ἐδέχθη αὐτὰ, εἰπὼν· «Φοβοῦμαι μή πως αἱ θυγατέρες μου φανῶσιν αἰσχραὶ καὶ κακοήθεις, ἐνδύόμεναι τοιαῦτα φορέματα.»

Ὁ Σόλων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθῆνας ἀπὸ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε πρὸς τοὺς ἄλλοις, μόνον αἱ ἄσημνοι καὶ κακοήθεις γυναῖκες νὰ παρυσιαίζωνται εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελῶς. Τοιοῦτοτρόπως ὅλοι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα, καὶ ἀπέφευγον τὴν ρθοροποιὰν πολυτέλειαν, ὅπως μὴ φανῶσι κακοήθεις καὶ αἴτιμοι.

Ὅτε γυνή τις ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν, εὐρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελῆ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων της, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Ἀλκαϊνά τις, δεῖξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους ἰσθῆδες της, εἶπεν· Ἰδοὺ εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ γυναῖκες καὶ

φρόνιμοι μητέρες, εἰς τὰ καλὰ τῶν τέκνων!»
 Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελὴς καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ Φωκίωνος, καὶ ἰδοῦσα μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἀπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησεν αὐτὴν ποῖοι ἦσαν οἱ ἰδικοὶ τῆς στολισμοί;

Ὁ Φωκίων, ἀπήντησεν ἡ ἑμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, εἶναι ὁ ἰδικός μου στολισμός!

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἰδίον τι ἡθικὸν προτέρημα, οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῇ, ὥς ἐστολιζέτο ἡ ἀφελὴς σύζυγος τοῦ Φωκίωνος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ τιμᾶται διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου τῆς στολιζομένης.

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ ὅχι μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος ἐκ τῶν κεφαλαίων του.

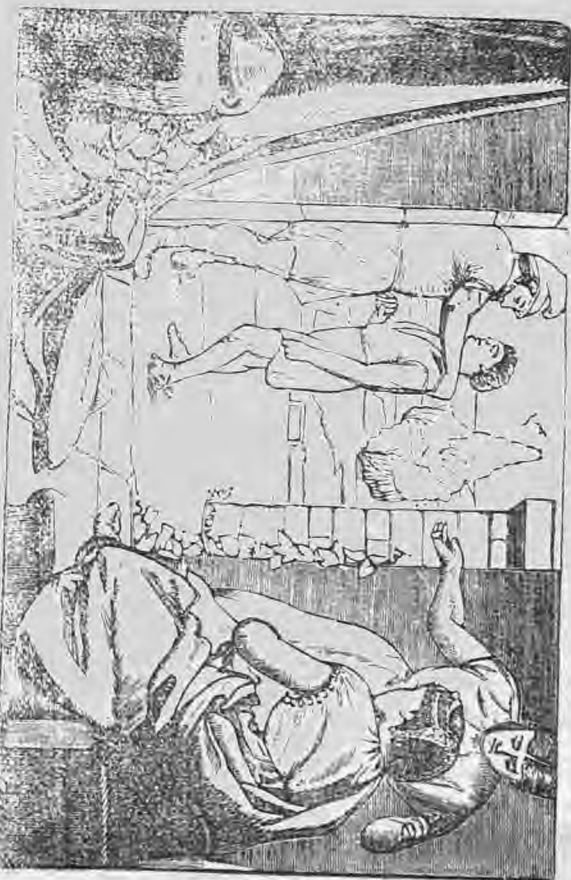
Ἀφοῦ λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν τουπεριουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν κτημάτων του νὰ πωλῇ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικοὺς, καὶ ταῦτα, διὰ νὰ διατηρῇ ἀναμμένην τὴν φθοροποιὰν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάζῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὕλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῇ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὕρισκῃ ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικά ποτά.

Ὅγλιγωρα δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἶνοποσίαν καὶ ἄλλου εἶδους διασκεδάσαι, ἥτοι τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ τυχερὸν τι κέρδος πρὸς χορτασμόν τῆς ἀδδιδάγτου πολυτελείας του.

Ἄλλ' ἡ οἶνοποσία καὶ τὰ τυχερὰ παιγνίδια ἐπετάχυνον τὴν καταστροφὴν του· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν του κτημάτων.

Θυμῶδης καὶ ὕβριστῆς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πειραιά

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οικογενείας του· ἐκτός δὲ τῆς οἰκίας του κατήντησεν ἀναιδής, ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπής, ἀπαταιῶν, δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχρὸς πλαστογράφος, προσπαθὼν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν του ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὅποια δυναστικῶς ἀπῆλθουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύραννοί του, δηλαδή τὰ ὀλέθρια πάθη του.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους αὐτοὺς καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενίσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οὔτινες συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας. Ἐπὶ τινὰ δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως καὶ τοῦ παντεπόπτου καὶ καρδιογνώστου Θεοῦ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μία ἐκ τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη· ἡ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη του ἦτο βεβαία, ἂν ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγίνετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα, καθ' ἣν τυχαίως ἔμαθεν ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐπερίμενέ τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν του, διευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, ἀποφασισμένος νὰ πνίξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθειαν, τὴν ἀτιμον, καὶ ἀπηλπισμένην ὑπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὥπισθ' ἰδρόμησεν ἐντρομος.

Ἐβουλλογίσθη τότε μήπως ἡδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐκ τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθὲς φίλος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἐφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν καὶ δυστυχίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ ἐγωϊσμός καταδικάζει τοὺς ὀπαδοὺς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὅποιαν, κατὰ τὴν παραμυθίαν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἡρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην. Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυρροοῦντας ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπὲλπίσις ὅμως τὸν σπρώ-

χρει ἐμπρός, καὶ πλήρης αἰσχύνῃς καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς γῆρας.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἐκπλήττει τὴν θεῖαν του, καὶ συγχρόως ὑπενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τοῦ δύο τέκνα τῆς ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέπουσα τὰ δάκρυά του, ἀκούσασα τὰ δυστυχήματά του, καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὅποιον εὕρισκετο, λησμονεῖ τὸ παρελθόν, καὶ ἡ καρδία τῆς συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπληπισμένου ἀνέψιου τῆς. Ὅσον ὁ πλοῦτος καὶ αἱ εὐτυχίαι σκληρύνουν τὴν καρδίαν, τόσον ἡ πτωχεία καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον!

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην τῆς ἄσουλων εἰς τὸν καταδιωκόμενον Λάμπρον, προθύμως δὲ διδίδει πρὸς αὐτὸν τροφήν καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνδυμασίαν πτωχικὴν τοῦ υἱοῦ τῆς, τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατασταθῇ ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινά, ὅπως μεταβῇ εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἀλλ' εἰς τὴν Σαϊάδαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῇ εἰς πλοῖον, ἀεγνώρισθη, συνελήφθη, καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἀγνώστος, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὸν ὅποιον εἶδετε εἰσπερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτο ὁ Λάμπρος· πατὴρ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ φιλόργυρος Ἀργύρης. Ἀμρότεροι ἦσαν πλοῦσι ὡ τὰ τοι, καὶ ὅμως ἀμρότεροι ἐζήσαν καὶ ἐτελείωσαν δυστυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου τῶν. Τὰ σοφὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας αὐτὸς ἡμεῖς ἄγαν οὐ καὶ αὐτὸν μέτρον ἄριστον οὐ ἦσαν ἀγνώστους εἰς αὐτοὺς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης εἶναι ἡ μεσαιὶα ὁδός, ἥτις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, μᾶς ὁ δ' ἔγει εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ πολυτέλεια, καὶ ἡ ἀσωτεία ἀφ' ἑτέρου, εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀνακαίως φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ βάραιρα. Εἰς τὰς ὑπερβολὰς ἡ τὰς ὑποκίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, π

θείας καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὀλικὴν καὶ κτηνώδη ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

Ἀκμὴ καὶ παρακμὴ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερυστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ὀρηκτικὴν, διότι ὁ πάσχων τῆς φιλαργυρίας τὰ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας τοῦ διαφόρων ἀγαθουργιῶν, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων τοῦ ἡδύνατο νὰ τοῖς παρεξῇ.

Ἀλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτέλεις καὶ οἱ ἄσωτοι ὄχι μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰς κοινωνίας ἐντός τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ καταστρεπτικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις θυγάτηρ οὖσα τῆς κουφοναίας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφθοράς, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἐθνῶν.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἀπλά, ἡ τροφὴ των λιτὴ, καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ ἀγνώστος, ὁ δὲ Ἀρεῖος Πάγος κατεδίχαζεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἐγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέρμετρον ἐξοθῆν, τότε καὶ τὰ ἦθη ἦσαν σεμνά, καὶ τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, καὶ ὁ πατριωτισμὸς μέγας καὶ ἥρωϊκός· τότε ἡ Ἑλλὰς ἤκμασε, δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἰς τὴν Σηλαμίνα, τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύουσα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτο αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτός, καὶ τὰ ἦθη σεμνά, τότε ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακῶσιοι ἀπηνθανίζοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ἡ νεανίς Γοργώ, « Πάτερ θέλει σὲ διαφθεῖρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος, » ἐφώναζε πρὸς τὸν πατέρα τῆς,

ὁ δὲ Κλεομένης ἀπέρριπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀρισταγόρου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μαρδονίου Πausanias ἐγένετο αἰφνιδίως αἰσχρὸς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἀγνὰ ἦθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ὁ πατριωτισμὸς μετεβλήθη εἰς ἐγωϊσμόν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατασκάπτωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποὶ ἄριστοι του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολύτμημα μύρα, ἀνῆγειραν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν οἰκίας ἰδιωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκάς των κατεστόλίζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας ἐπροσκάλουν μαγεῖρους, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας!

Ὁ Γεροστάθης εἰπὼν ταῦτα ἐστέναξε βαθέως. Μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως.

Ἐκτοτε, παιδίᾳ μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθημάτων, ἄνευ πατριωτισμοῦ, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας καλὰς καὶ εὐτυχεῖς! Ὅσακι; δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχουσι παρά τὴν διατροφήν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσωτείας, τὰ ἦθη διαφθείρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαιζέται, τὸ φρόνημα ταπεινῶνται, αἱ δυνάμεις χαυνώνονται, καὶ ἡ καταστροφὴ εἶναι βεβαία.

Ἄς δοξάσωμεν ἐν τούτοις τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, διότι εἰς τὸ πείσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὀρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φαεινοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ἐστειλεν ὁ πανάγαθος, ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ καὶ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθείαν καὶ ἀληθῆ οδόν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμάδαι καὶ οἱ ἐνδοξοὶ μνηστῆραι των,

αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῷ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὥς οἱ κομῆται. Εἶναι ἐξαίρεσις ἔντιμος τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἐν ποτε ὁμως ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀνατροφή ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχὰς μας, ὥς ἡ ἐξαίρεσις νὰ γείνη κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαίρεσις, τότε, τότε, θέλουν γέλασαι βεβαίως τὰ μαραμμένα χεῖλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὁ Κάτω ν, βλέπων τοὺς πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος τοῦ Ῥώμης, ὀρθότατα ἔλεγεν, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ῥώμη, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας ἐν ὁψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβώτερα ἐνὸς βοός.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον, ὅτι μία ἐκ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας ἦτο ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἵτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας.

Καὶ ὁ Πλάτων, διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι ἐάν ζυγίσωμεν τὴν ἀρετὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσον περισσότερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσον ἡ πλάστιγγὶς τῆς ἀρετῆς ἐλαφροτέρα θέλει ἀναβαίνει· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρυτέρα καὶ ἡ πλάστιγγὶς αὐτῆς θέλει καταβαίνει, ὅσον ὀλιγώτερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλάστιγγος.

Τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος ἐπεβεβαίωσαν οἱ θεῖοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ δύο Κυρίους· «Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῦειν καὶ Μαρμωναῶν» (*).

— Λοιπὸν, κακὸν καὶ ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνέκραξε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἐάν οὔτε μὲ τὴν ἀρετὴν, οὔτε μὲ τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν δύναται νὰ συμβιβασθῇ.

— Ὅχι, φίλε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν

(*) Μαρμιωνᾶς, λέξις Ἑβραϊκῇ, σημαίνουσα τὸ χρυσίον καὶ κατὰ τινες ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, παριστάνοντος τὸν θεὸν τοῦ Πλούτου.

οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσοῦ δύναται νὰ ᾖ καλὴ ἢ κακὴ, ἐνάρετος καὶ χριστιανικὴ, ἢ κακοήθης καὶ ἀντι-χριστιανικὴ.

Ἐνόςω τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης οὔτε ἑλάνπτει, οὔτε ὥρελετ'· ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς δολοφονίαν, γίνεσθαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ γυμνώσῃ πρὸς υπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀναφαίνεσθαι ἐνδοξος ἥρως.

Παρομοίως, ἂν μεταχειρίζεσαι τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφελίαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσῃ τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγίγων τίτλον, ἀνακηρυττόμενος εὐεργέτης τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἂν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νεκρὸν καὶ ἄχρηστον ἐντὸς κιβωτίου, ἢ ἂν σπαταλᾷς αὐτόν εἰς πολυτελεῖας, ἀσωτείας, καὶ ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῇ λάτρις τοῦ Μαρμῶνά, ἐγωῖσθης, ἀντίχριστος, ἢ αἰσχρὸς διαφθορεὺς τῶν συμπολιτῶν σου.

Ἀλλὰ σεῖς, παιδιά μου, διὰ νὰ κάμετε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλοῦτου σας, ἂν ποτε ἡ φιλοπονία καὶ ἡ τύχη σᾶς χαρίσῃ πλοῦτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ θερμάνετε καὶ ἐξευγενίσετε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελμάτων τῆς ἱερᾶς θρησκείας μας, καὶ διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐν ὃ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία διατηρῶσι θερμὴν τὴν ψυχὴν σας, δυσκόλως τὸ χρυσίον θέλει δυνηθῇ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληράν, ἀναισθητόν, καὶ ψυχρὰν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

Ἀλλ' ἂν ὁ πλοῦτος πρόκηται νὰ διαφθεῖρῃ τὴν ψυχὴν σας, καὶ νὰ σᾶς καταστήσῃ ἢ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρη, ἢ ἀσώτου καὶ πολυτελεῖς ὡς τὸν Δάμπρον, καὶ ἐπομένως ἐγωῖστας, σκληροκαρδίους, ὑπερηφάνους, καὶ ἐπὶ τέλους κακοήθεις καὶ διαφθορεῖς τῶν συμπολιτῶν σας, εὐχομαι καὶ παρακαλῶ τὸν Ὑψίστον ποτὲ νὰ μὴ πλουτήσετε.

Ὁ Γερσοστάθης μᾶς ὑπεσχέθη τότε, ὅτι θέλει μᾶς διηγῆθαι περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος, καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς καὶ δόξης, διὰ νὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτελείαν οὗτοι ἤγά-

τησαν, οὔτε τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα ἐ-
προτίμησαν. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ τοῦ Ἀριστείδου μᾶς εἶπεν ὁ ἀ-
γαθὸς γέρον κατα τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα
ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν ἔμφροναν καὶ ἐ-
νάρτετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ
του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης, παρειρεθείς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ
τῶν Περσῶν μάχας, ὅχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐ-
κίστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς
μεταγενεστέρους του μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς
καὶ πατριωτισμοῦ.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ οὐ-
τε ἐξευτελισμὸς, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον
εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς φρο-
νημωτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἰς τὸν ἱε-
ρὸν βωμὸν τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύ-
μως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἐχθραν νὰ λησμονῶμεν, καλὸν ἀντί-
κακοῦ ν' ἀνταποδίδωμεν, πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπερο-
χὴν του ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι
μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις
δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀ-
ρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἀνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν
μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ Ἀθηναϊκὰ στρα-
τεύματα ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτω-
χὸν μὲν, ἀλλ' ἐνάρτετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώ-
τους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τούτης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀνευ
ὁδουμῆς ἐπιτηρήσεως, ἀνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἡγή-
σατο.

λῆσε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ τι ἐξ αὐτῶν.

« Χρεωστούμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ νὰ πλουτήσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης. »

Εἰς τὴν εὐγενῇ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρωσ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηνδένιζε πᾶν ἄλλο αἶσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλείστοι τῶν συμπολιτῶν του δὲν ᾔσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ, καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Περσικὸν ζυγόν, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα, καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον ἐκλείψει ἑκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας κατησχυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ, παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες, καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανελθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σιδηρὸς τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσῃ καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι· « ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' ἐξόδων » τοῦ ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς καταστραφέντας ναοὺς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ᾔθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα των. »

Οἱ Σπαρτιάται, γινώσκοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις

ἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς ἱερσικὰς προτάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἐξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἣτις καὶ μόνη ἦτο ἱκανὴ ν' ἀπαθα-
τίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἰδοὺ ἡ πατριωτικωτάτη αὕτη ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

α Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν, ὅτι τὰ πάν-
τα δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν χρη-
μάτων· διότι αὐτοὶ ὄντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμώτερον
τοῦ χρυσοῦ γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρ-
τιατῶν, οἵτινες ἀποθλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυ-
χίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν
μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὔτε δι' ὅλον
τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσοῖον ἤθελον ποτὲ πω-
λῆσαι οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ
δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι, μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρό-
μον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πα-
τριδος καὶ ἐλευθερίας. ν

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἡ ἐνδοξος μάχη τῶν
Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη, καὶ ἡ Ἑλ-
λάς ἐσώθη.

Ἀλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ του ἦσαν πρὸ τῆς
καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι, συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς
οἰκίας, εἰς στολισμοὺς, εἰς πόλυποικίλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς
τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτείαν, ὁ ἐγωῖσμός βεβαίως ἤθελεν ὑ-
περισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ
ἤθελον τότε προδῶσι καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα, καὶ παρὸν
καὶ μέλλον, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου,
ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἀγαπητὰ των πλούτη καὶ εἰς τῆς
πολυτελείας τὰς ἔξεις των.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου
καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των, καὶ διέσωσαν τὴν
Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσέβλεψεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς, καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausaniou, ἐγκατέλιπον τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕκαστος ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμachiκαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν ἀφιλοχρηματὸν Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικά σχέδια· «Ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν, ἢ ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ νὰ ᾔῃαι τις καλὸς στρατηγός, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ᾔῃαι οὐχὶ φιλοχρηματός, ἀλλὰ φιλόπατρις.

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θείον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλιᾶν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν ἐκατηγόρησάν ποτε αἱ ἐχθροὶ του ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστάς, ἀνέφερα μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλιᾶς ἦτο πλουσιώτατος, ἀφῆκε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν του Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυόνῃ, νὰ πεινᾷ, καὶ νὰ στερῇται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

Οἱ δικασταὶ πραγματικῶς ἠγανάκτησαν, ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλιᾶς προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς δὲ ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλὰς ὁ Καλλιᾶς πολλὰ τῷ ἐπρόσφερεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστῶμενος

εἰς τὰ ὀλίγα του, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν, παρὰ μέ-
 ῖον ἦσαν τις καταντᾷ εἰς αὐτήν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἀσωτείας
 του, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον ἐθεώρει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γεν-
 ναίως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ ᾔῃαι πλούσιος μεταχειριζόμενος
 κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ
 δικαστηρίου, ὡς βεβαιοὶ ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ ᾔῃαι
 πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς, ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ
 πολυτελεῖς, ὡς ὁ Καλλιᾶς.

Εὐχομαι καὶ ἐγὼ, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ
 ζήσῃτε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐνάρετοι ὡς ὁ Ἀριστεί-
 δης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγωῖται καὶ φιλάργυροι, ὡς ὁ Ἀργύ-
 ρος, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεσθαρμένοι ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος.

Ὁ πτωχὸς Ἐπαμεινώνδας.

Ἐάν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης, μᾶς εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὁ Γερο-
 στάθης, ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι ὑπὸ πτω-
 χοῦ ἐπίσης ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς
 πτωχὴν ἀλλ' ἐντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς του δὲ ἡλικίας
 προτίμησε τὸν ἡθικὸν ἀπὸ τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, διότι
 ἐνόησεν, ὅτι φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν
 του, ἠδύνατο νὰ κατασταθῇ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν πατρίδα του,
 παρὰ γινόμενος πλούσιος φιλάργυρος, ἢ πλούσιος πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπὸν, νέος ἔτι ὢν, νὰ διδαχθῇ παρὰ τινος
 Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ἰδέας τοῦ Πυ-
 θάγορου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, ἡ ἀρετὴ,
 ὑπὸ τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του, ἐχαρακτήρισε καὶ ἐστόλι-
 σεν ὅλας τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν εἶναι
 παρὰ ἡ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παι-
 νὴν καὶ νεανικὴν του ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχὴν του. Εὐ-
 χηλὲς λοιπὸν καὶ ἐνδοξος ἀνεδείχθη ὁλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμει-
 (Ὁ ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ)

νώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασκίαν, τὴν ἐγκρατεῖαν, καὶ τὴν λιτότητα, ὅπως δι' αὐτῶν καταστήσῃ τὸ σῶμα του ὑγιὲς καὶ ἀνδρεῖον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος του, ἐπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἰσχυρότερους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρῆμα τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτο δὲ ὡς ἐπὶ πλεῖστον σιωπηλὸς, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ παρά νὰ λαλῇ.

Τοιοιουτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἰς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ μεγαλειτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀνὴρ πῆσας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδας, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἀνεδείχθη ἀνὴρ ὁ ὅλος ὕλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Βίς τὰ Δελφικὰ κτῆρα καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν ἐταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθερώσας τὰς Θήβας καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἀπὸ τῆς Σπαρτιατικῆς δεσποτείας, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον οὐδέποτε οὔτε πρὸ αὐτοῦ, οὔτε μετ' αὐτὸν ἀνυψώθη.

Καὶ ὁμως ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχὸς, ὡς ὁ Ἀριστείδης, διότι ἀγαπῶν τὴν πατρίδα δὲν εὐκόρησε ν' ἀγαπήτῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία του ἦτο νάος καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Ἡγεμὼν τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερε ποτὲ ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλεον τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνιξαρτησίαν καὶ τῆς πατρίδος του τὴν τιμὴν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ξένου ἡγεμῶνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῇ παρὰ τινος συμπολίτου πεντήκοντα δραχμας, ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα ἐφοδία τοῦ διὰ τινος ἐκστρατείας.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἄλλοι μὲν τιμῶντες τὸν ἥρωα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξεως, πολλάκις τῷ ἐπρόσφεραν ἐκ

χρημάτων των ἄλλ' ὁ ὀλιγαρχὴς Ἐπαμεινώνδας, ὃχι μόνον δὲν ἰδέχεται τὰς προσφορὰς τῶν, ἀλλὰ συγχρόνως κατεπέθετο αὐτοῦς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περιθάλψιν τῶν πραγματικῶς δυστυχούντων Ὀηθαίων· τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του, ἂν καὶ πτωχὸς, περιέθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων διὰ νὰ δεχθῇ προτάσεις του τινάς, Ἐὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρξεως, εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον, εἶναι σύμφωνοι μὲ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου, δὲν ἔχω ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ τὰς παραδεχθῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος μου, ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου του δὲν θέλει μὲ καταπείσει νὰ προδῶσω τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου χρέη.

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας παρὰ ἓνα καὶ μόνον τριβῶνα, δὲν ἐλαμπροφόρει ὡς ἄλλος Ἀσιανὸς, οὔτε χρυσοστόλιτος καὶ κομπάζων ἐπαρουσιάζετο εἰς τὰ δημοσίον ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Ὀηθῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ν' ἀργυρολογήσῃ γυμνόνων ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατὸν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὅποιαν δικαίως ἐθεώρει μητέρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ν' ἀναφανῇ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας ἀλόγῳ καὶ δειλοῖ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ φίλοι.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστὴς του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἕνεκα χρηματολογίας, Ἀπόρος μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν σου, καὶ ὑπαγε μακρὰν ἐμοῦ· αἰχεῖρές σου, μολυνθεῖσαι διὰ τοῦ χρυσοῦ, κατέστησαν ἀάξιαι καὶ τὴν ἀσπίδα μου νὰ φέρωσι καὶ τὴν πατρίδα νὰ ὑπερασπίζονται.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Θιβαῖος Ἐπαμεινώνδας, τὸν ὁποῖον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ὁ Πλούσιος Πελοπίδας.

Εἷς ἐκ τῶν πλουσίων Θιβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροσταθης, ὅτι τις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῇ τὰ πλοῦτη του, ἦτα ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας, νέος ὢν ἔτι, εὗρεθῇ κύριος μεγάλης περιουσίας διότι ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Θιβῶν. Ἀλλὰ σπουδαίως εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα συμπολίτην τοῦ ἁξίου περιθάλψεως καὶ τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλουτάρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δούλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν, ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δευτερογενεῖς μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των, ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ καὶ ἀπομεταχειρίζονται τὰ πλοῦτη των. ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἀλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν πρώτων, οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτο· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν ἐντίμον ἐκείνην καὶ ὀλιγαριθμὸν τάξιν τῶν πλουσίων οἵτινες εὐτύχισαν νὰ ἐνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισεν ἐλαττοῦται, φίλοι του τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν λέγοντες, ὅτι κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πρᾶγμα ἀναγκαῖον καὶ ὀδυνηρὸν. Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλότητα καὶ χωλὸν, διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἐμπροσθέν τῆς οὐκίας του, ταῖς εἶπε· Ναί, φίλοι μου, ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρήματά εἰς τὸν Νικόδημον αὐτόν, τὸν τυφλὸν καὶ χωλόν, τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ.

Ἐνῶ δὲ ἦτο γενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὸν ἐκυτόν του ἦτο οἰκονόμος, λιτώτατος καὶ ὀλιγαρκής· διότι καθὼς λέγει ὁ Πλουτάρχος, ἂν ὁ φίλος τοῦ Ἐπαμεινώνδου

ἐπείσθη νὰ συμμερισθῇ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπίδας ὁμως προθύμως συνεμερίσθη τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδεδυμένος πάντοτε ἀπλούττατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλλωπισμούς, τὰς ἐπιδείξεις, καὶ τοὺς κομπασμούς, ἔχων πάντοτε τράπεζαν λιτὴν, τίμιος δὲ καὶ ἄοκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδας ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἑπαμεινώνδου τὰς Θῆβας, καὶ συναπηθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Σπρριτικῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης της, συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἑπαμεινώνδου εἰς τὰ Λεῦκτρα· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννομένων Θεσσαλῶν.

Καὶ ὁμως ὁ πρῶτος αὐτὸς πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ στρατηγὸς τῶν Θεβῶν, ὁ πλούσιος Πελοπίδας, πολάκις ἔλεγεν, ὅτι ἦθε λεν αἰσχυνθῆ, εἰ ἂν ποτε ἐξώδευε διὰ τὸ ἄτομόν του περισσότερα, ἢ ὅσα πρὸς συντήρησίν του ἐξοδεύει ὁ πτωχότερος τῶν Θεβαίων.

Ὅποια διαφορὰ ἦθῶν! ἀνέκραξεν ὁ Γεροκλῆς· οἱ σημερινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται ἂν δὲν σπαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνοήτους καὶ περιττὰς πολυτελείας, οἱ δὲ σημερινοὶ μᾶς πτωχοὶ, πιθηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλά, ἐνῷ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύσῃ περισσώτερα τῶν ὅτων ἐξώδευαν οἱ πτωχοί.

Ἐξ ὧν περὶ τοῦ Ἑπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου σὰς ἐδιηγήθην, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρατηρεῖτε ὅτι καὶ οἱ δύο ὠρέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἀπθανάτισαν τὰ ὀνόματά των, διότι ἀμφότεροι ἐκ νεότητός των ἠσπάσθησαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὡς ἀχώριστα τοῦ βίου των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἑπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἄνευ πλοῦτου ὠφελεῖ καὶ δοξάζει, ὁ δὲ Πελοπίδας μᾶς διδάσκει, ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀποκαθίσταται ἐπιωφελὴς καὶ ἐντιμος.

Τὴν ἀρετὴν λοιπὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπασθῆτε καὶ σεις

ἐκ νεότητός σας, ἀγαπήτά μου παιδίᾳ, διὰ νὰ παρηγορήσῃτε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσετε.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέργειαν νὰ μάθετε τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πλούτου ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεῖος Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐναρέτως ἔζησε, καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

— Ναί, ναί, ἀπεκρίθημεν ὅλοι, παρακαλοῦντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς διηγηθῇ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους. Ἰδοὺ οὐδ' ὅσα περὶ αὐτοῦ τότε μᾶς εἶπεν.

Οἱ κατὰ Σωκράτην ἀληθεῖς θησαυροί.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις ὁλόκληρον τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός. Ἐνῷ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς, αὐτὸς ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτίσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἧτοι θεμελίον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐννοεῖ, οὐχ μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς ἀτάκτους σωματικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκράτεις, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι, διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν, διαφθεύροντες καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν των, καὶ τὰς οἰκογενεῖας των καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιώνουν καὶ διαφθεύρουν διὰ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματός των.

Ὅτε ὁ Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστής, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἀπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, α. Τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ἡρώτησεν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ στρατεύσῃ καὶ νὰ ὑπερκασιπθῇ τὴν πατρίδα, ἢ νὰ ἀνθέξῃ εἰς πολυχρόνιον πολιορκίαν, σὺ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ εἰς τὰ ὀλίγα καὶ τὰ πρόχειρα εὐχαριστούμενος; Σὺ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶναι ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέ-

τέλεια· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι τὰ μὴ δ' ἐνός χρειαν ἔχειν εἶναι θεῖον, καὶ ἐπομένως ὅτι ὅσον τις μετρίάζει τὰς ἀλύγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας του, τόσον περισσότερο πλησιάζει εἰς τὴν θεότητα, καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. »

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις, Εὐθύδημος καλούμενος, ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, « Χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἀπεφάσισας ν' ἀποκτήσης θησαυροὺς σοφίας οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς θησαυροί, ἐπεὶ δὲ αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἀρετὴν, ἐνῷ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνον οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς ἀνθρώπους. »

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν· « Ὁ πλούσιος φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεστάτος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν χρησιμεύει παρὰ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφὴν τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γινόμενος οὕτω δηλητηριαν κατασρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπόν, ὦ Κριτόβουλε, δὲν ἡξέουρον ἢ δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των, ἤθελον πράξει φρονίμως ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτά, πρὶν ἢ κατασρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους. »

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του, ὅτι ὅσοι γονεῖς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέκνα των διὰ τοῦ χρυσοῦ, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουν ἐκείνους, οἵτινες δίδοντες πολλὴν τροφὴν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀμελοῦν τὴν γύμνασιν αὐτῶν. Καθὼς δὲ οἱ ἵπποι οὕτοι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ παχύτατοι, ἀλλ' ἀνίκανοι εἰς ὑπηρεσίαν, οὕτω καὶ τὰ μὴ καλῶς ἀνατετραμμένα τέκνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῇ ἡ περιουσία των, μένουσιν ἄνευ προσωπικῆς τιнос ἀξίας, ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερρόσταθης, τὴν σοφὴν συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς ἀ-

ληθείς θησαυρούς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετὴν, ὥστε, ἐὰν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσετε ποτὲ, νὰ μὴ ὁμοιάσετε τοὺς παχεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους, ἀλλὰ νὰ κατασταθῇτε ὡφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενεῖας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πατρίδα σας. Ἐὰν δὲ δὲν πλουτήσετε ἡθικῶς, ἀλλὰ μόνον ὑλικῶς, θέλετε διακινδυνεύσει νὰ πάθητε ὅ,τι ἐπαθεν ὁ δυστυχὴς Μίδας. Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχομεν ἀκούσει, παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο καὶ τί ἐπαθεν ὁ Μίδας· ὁ δὲ γέρων ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ὁ Μίδας καὶ τὰ αὐτῖα του.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευε ποτε ὁ Μίδας, ἀνὴρ πλουσιώτατος· κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων, ὁ Μίδας ἐφιλοξένησέ ποτε εἰς τὸ βασιλείον του τὸν Σειληνόν, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Βάκχου.

Ὁ Βάκχος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν παιδαγωγὸν του φιλόφρονά φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει τῷ δῶσαι ὅποιονδήποτε χάριν ζητήσῃ.

Ὁ Μίδας, ἂν καὶ πλουσιώτατος, δὲν εὐχαριστεῖτο ὁμῶς εἰς ὅσα πλούτη εἶχε. Πάσχων ὁ δυστυχὴς τὴν ἀσθένειαν τῶν πλουτομανῶν πλουσίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης εἰς τὴν κωμῶδίν του, τὴν ἐπιγραφομένην « Πλούτος » λέγει τὰ ἑξῆς·

- Οὐδείς ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρτασε τὸν πλούτον,
- Ἄν δεκατρία τάλαντα κερδῇσῃ ἀνεπίστως,
- Αὐτὰ νὰ γίνουιν δεκαεῖς ἐπιποθεῖ ἀμέσως.
- Ἄν ἀποκτήσῃ δεκαεῖς, σαράντα τότε θέλει.
- Ἀλλέως, λέγει, ἡ ζωὴ ἀφόρητος τῷ εἶναι.

Ὅθεν εἰς τὴν ἑξαψιν τῆς πλουτομανίας του ἐζήτησεν ὁ Μίδας παρὰ τοῦ Βάκχου ὡς χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίξει νὰ γίνεταί χρυσίον. Ὁ δὲ Βάκχος ἀμέσως ἔδωκεν εἰς τὸν Μίδαν τὴν ζητηθεῖσαν χάριν.

Ἐνωεῖται δὲ εὐκόλως ὅτι ὁ Μίδας ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χά

μιν, ἔγεινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγγιζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ τροφή, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον· διὰ τοῦ χρυσοῦ δὲ δὴν ἠδύνατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῇ, οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ κινδυνεύων νὰ καταστραφῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀρθροῦ ἀλλ' ἀχρήστου χρυσοῦ του, συνησθάνθη τὴν ἀφροσύνην του καὶ ἐπομένως ἔσπευσε νὰ παρακλήσῃ τὸν Βάκχον νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάκχος, εἰσακούσας τὴν δεησὶν του, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ ποιεῖται εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ. Τοιοῦτα τρόπος, ὁ μὲν Μίδας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν, ἡ δὲ ἄμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐλούσθη, ἐχρυσώθη ἑκτοτε, ὡς ἀναφέρει ἡ μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτε δικαστῆς ὁ Μίδας μεταξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανός, διὰ νὰ ἀποφασίσῃ τίς ἐκ τῶν δύο τούτων θεῶν ἦτο καλῆτερος μουσικός, ἐπρατίμησε τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανός ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπειροκαλίας τοῦ πλουτοῦ, ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ, μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτὰ του εἰς αὐτὰ ὄνου.

Ὁ Μίδας ἅμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αὐτίων του, συγχυρόμενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ αὐτά. Ἀλλ' ὑπηρετῆς του κατὰ τύχην τὰ εἶδε, καὶ οὕτω τὸ μυστικὸν ἐγένετο ἐπὶ τέλους γνωστὸν.

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ Γερμανός· ἀλλ' ὅστις ἔπλασε τὸν μῦθον αὐτόν, ἠθέλησεν νὰ μᾶς ἰδῇ πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς·

Ὅτι κνότης καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλουτομανία.

Ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ περιττός καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται εἰς τοὺς δὲν ἠξεύρουσιν ἢ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζονται.

Ὅτι ὅσοι, καταγινομένοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, γίνονται ἄμαθεῖς καὶ ἄμωτοι, γίνονται ἄξιοι ὅ ν κ ὠ ν αὐ τῶ ν. καὶ ἐπὶ τέλους θύει, ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλουν φανερωθῇ, καὶ

ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι νὰ διορθώνωμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὐχομαι δὲ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, νὰ μὴ ὑποπέσῃ ποτὲ εἰς τὴν βασανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσῃτε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας καὶ κατατήσητε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδας, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτὸ ὄνομα.

Ἡμέραν δὲ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδα καὶ τὰ αὐτὰ του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ τῶν χρημάτων, φέρει συνήθως πτωχείαν, ἡ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ χρηματισμοῦ φέρει πλοῦτον.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν; εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γείνη ποτὲ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

Ὁ δὲ γέρων ἀπήντησεν·

— Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὴν ὑγίαν του, καταντᾷ ποχονδριακὸς καὶ φιλάσθενος.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰς δόξας, ἀντὶ τῆς δόξης καὶ πρωτεῖων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατασχύνην, ὡς Πausanias τῆς Σπάρτης.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μόνον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ, βλάπτεται ὑπὸ τοῦ ἐγωῖσμοῦ του, καθιστάμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων πολὺ λάκεις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπὰς, πλαστογραφίας, ληστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσιν καὶ καταδίκας, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλούτου, καὶ τιμῆς καὶ ἐλευθερίας, καὶ ζωῆς.

Διὰ νὰ μᾶς πείσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του, ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ὁ ὑπὸν ὑπὸν τοῦ ἀδαμαντοπώλου.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης, λαβὼν πρὸ τινῶν χρόνων μ

ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του ἐκ Λονδίνου, διὰ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας ἐκ τῶν λίθων του. Ἀλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του εὗρέθη εἰς τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, οἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ ὁ ὑπηρετὴς του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Εἰς μάτην ἡ Ἀστυνομία ἐπροσπάθησε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ὑπηρετὴν, τὸν φονέα, καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ φονευθέντος.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰ ἔτη ἡ ἀστυνομία ἀποκέντρου τινὸς ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἐκ τινων ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ πρόεδρος μετὰ τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς ψήφους, αἵτινες ἦσαν καταδικαστικαί, ἀντὶ ν' ἀπαγγέλῃ τὴν καταδίκην, καταδίδει ἀπὸ τὴν προεδρικὴν του ἑδραν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιεστώτων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· μὲ τρέμουσιν δὲ φωνὴν, καὶ μὲ ὠχρότατον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἑξῆς·

« Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἄθῳον. Ὁ φονεὺς τοῦ ἀδαμαντοπώλου ἦτο ὁ ὑπηρετὴς του, ὁ δὲ ὑπηρετὴς... ἔμην ἐγώ! Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχὴν μου, ἐσχότισε τὸν νοῦν μου, καὶ μ' ἐσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἐκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονευθέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλούτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐζήλευον τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν στιγμήν ἐκείνην τοῦ ἐγκλήματος οὐδεμίαν στιγμήν εὐτυχίας ἠξιώθην. Ἡ σκιά τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παρούσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσε νὰ μὲ βασανίζῃ· τὰ πλούτη μου αἵματωμένα πάντοτε ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κάπεσπάραττον τὴν βδελυρὰν ψυχὴν μου, καὶ κόλασις διηνεκὴς ἦτο ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ μου. Καὶ ἐντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηληθῆσαν, καὶ ἡ ζωὴ μου κατήντησεν ἀνυπόφορος. Ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου

ἐναντίαν τῆς πλουτομνίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὅσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουσιν διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, χαίροντες συν-εἶδῃσιν ἀγνὴν καὶ καθαρὰν ! Δυστυχεῖς δὲ καὶ αἰωνίως κατακραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες ! »

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος, καὶ ἔπεσεν ἡμιθανής· ἀγωνία δὲ φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τὸν ἐκυρίευσαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν Πλάστην τὴν ἐνοχὸν ψυχὴν του.

Ἡ ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη τότε εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀδάμαντοπώλου· ὁ δὲ φιλοχορήματος ὑπηρετής, ἀποῦ δυστυχῆς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα του γυνὰ περιουσίας, καὶ πλήρη πατρικῆς καταισχύνης.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικὰς μας καρδίας, σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐννόησε τὴν θέσιν μας· ὤθεν ἀναλαβὼν τὴν συνήθη παιδρὰν φυσιογνωμίαν του, μᾶς ἐδιηγήθη ἀμέσως τὸ ἐξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

Ὁ κτηματίας καὶ ὁ ἐνοικιαστής του.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἐνοικιάζουσιν πολὺς τῶς τὰς γαίας των, ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση τῶν ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυνηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν.

Ἐνοικιαστὴς δὲ χωραφίων ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία, ὅτε πρὸ τινων ἡμερῶν ὁ κτηματίας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, εἰσῆρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια, καὶ κατεπάτουν τὰ σπαρτά του.

Ὁ κτηματίας, ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, α * Ἄς ἐκτιμηθῇ ἡ ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν, καὶ θέλω σὲ ἀποζημιώσαι. »

Ἄλλ' ὁ χωρικός, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του, ἐπαρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἐκθεσὶν τῶν πραγματοποιημένων, οἵτινες ἐπροσδιόριζον τὴν ζημίαν

εἰς πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια προθύμως ἐπλήρωσεν ὁ κτηματίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινας μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χωρικός, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας στενοχωρεῖται, περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστής του, ἀλλ' ἀνελπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χωράφια του ἀνεφάνησαν ὑγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν καταπάτησιν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦλθε διὰ νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὰ πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια ἐξάγων ἀπὸ τὸν κόλπον του θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν κτηματίαν, ὥστις, σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ καὶ συγκαίρων αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἐπράσθυσεν ἀμέσως εἰς τὰ πεντήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πεντήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστήν του νὰ δεχθῇ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλότερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὸ καλῆτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμοῦ χωρικοῦ, καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ διηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν των· αἰεὶ διότι εἶμαι βέβαιος, εἶπεν, ὅτι τὰ τέκνα σου θέλουν ὠφεληθῇ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου χρηματικὴν βοήθειαν. ▯

Ἡ χήρα ἀνθοπωλήτρια.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὅποῖον πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ, καὶ διὰ τὴν καλοκάγαθίαν τοῦ κτηματίου, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον.

Δυστυχῆς τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὀρφανὰ τέκνα τῆς, πωλοῦσα ἄνθη εἰς τινὰ ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὃ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, καὶ οὐδεὶς εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περίλυπος δὲ ἐαυτὸν λογιζέτο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικά ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα της.

Ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπηλπισμένη ἠτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα της καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβη της, γέρων τις συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, διέρχεται ἐνώπιόν της, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη, σταματᾷ διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἐκ αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ εὐρίσκων τὰ ἄνθη ἀρκετὰ ὡραῖα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐν τούτοις ἐν δάκρυα τῆς χήρας, εἰς στεναγμούς, καὶ ἀπελπιστικούς τινες ψιθυρισμοὺς της ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν αὐτῆς. Ἡ κόρη λοιπὸν συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χειρὰ της ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδῃ ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρὸς της.

Ἐν ἐκ τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρήσαν τὸ χαρτίον, τὸ παρουσιάζει εἰς τὴν μητέρα του, ἥτις ἀνοίξασα αὐτὸ βλέπει ὅτι ἦτο γραμμάτιον τραπεζικόν, ἀξίας ἑκατὸν φράγκων· ἀμέσως δὲ τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν πατέρα της τὴν ἐλεημοσύνην της, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμμάτιον ἐκεῖνο δὲν ἦτο ἰδικόν της, καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ.

Ἀλλ' ἡ δυστυχὴς ἀνθοπωλήτρια ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον, βεβαιοῦσα ὅτι τὸ τέκνον της εἶδεν ὅτι ἐπέσεν ἀπὸ αὐτὴν. Ὁ γέρων ἐννοήσας τότε τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμμάτιον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἡ εὐαίσθητος θυγάτηρ ἐρυθρᾷ τότε καὶ ἀδημονεῖ· ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ κατακρίνῃ καθ' ἑαυτὴ τὴν σκληρότητα τοῦ πατρὸς της, παρατηρεῖ αὐτὸν ἐξάγοντα ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἓν ἄλλο γραμμάτιον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, τὸ ὅποιον ἐγχειρίζει εἰς τὴν πτωχὴν, λέγων πρὸς αὐτήν· Ἡ θυγάτηρ μου ἡ θέλησεν νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχεῖάν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητά σου καὶ ἀρετὴν σου. »

Βίπέτε μοι τώρα, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ποῖος ἐκέρδισε, ποῖος ὠφελήθη, ποῖος εὐτύχησε περισσότερο, ὁ φιλοχρήματος ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου, ἢ ὁ ἀφιλοχρήματος γεωργός καὶ ἡ ἀφιλοχρήματος ἀνθοπωλήτρια; — Βεβαίαι ὁ γεωργός καὶ ἡ ἀνθοπωλήτρια, ἀπεκρίθημεν. — Ἄν ὁ γεωργός ἦτο φιλοχρήματος, καὶ ἐκράτει ἀδίκως τὰ πεντήκοντα φλωρία τοῦ κτηματίου, ἤθελε βεβαίως στερηθῇ τὰ ἄλλα πεντήκοντα, τὰ ὅποια διὰ τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν του ἔλαβεν· ἂν ἡ πτωχὴ χήρα ἦτο φιλοχρήματος, καὶ σιωπῶσα ἐκράτει τὸ γραμματίον τῶν ἐκατὸν φράγκων, ἤθελε βεβαίως στερηθῇ τὰ πεντακόσια φράγκα, τὰ ὅποια ὁ γέρον ἐχάρισεν εἰς αὐτήν, θαυμάσας τὴν τιμιότητά της!

Ἴδου λοιπόν, παιδία μου, διατί σᾶς ἔλεγα ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῶ ἡ φιλοχρηματία καὶ κακοήθεια τὰ ἀφαιρουν.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν δὲν ἦναι δυνατόν νὰ ἦναι τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων, καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φιλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δύναται τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμὴν του· ἀλλ' ἐν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερο ἢ ἐξίσου μὲ τὴν τιμὴν του, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος, ἀλλ' εἶναι φιλοχρήματος, αἰσχροκερδής, πλουτομανής, καὶ ἄτιμος.

Τοιοῦτοι δὲ φιλοχρήματοι ἄνδρες οὐδὲ φιλοπάτριδες δύνανται ποτὲ νὰ ἦναι. Ὁ φιλόπατρις Φωκίων, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς πατρίδος των, ἦσαν ἀφιλοχρήματοι.

Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὡς παλαιὸν του φίλον ἠγάπα, μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὰ ἑξῆς.

Ὁ ἀφιλοκερδής Φωκίων.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς, ἥτις προητοίμασε τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος, ὡς φανὸς φωτεινότατος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου ὀρίζοντος. Οὐδὲν ἐκ τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων του εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅτις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χρῆστος ἐπωνομάσθη.

Ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν μαθητὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὸν Ξενοκράτην, τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος. Διὰ τῶν διδασκαλιῶν δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν φιλοσόφων ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν τοῦ ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς.

Ὁ Φωκίων ἦτο ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους· διότι, ὅντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρκεῖς, καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρῶγονται.

Οἱ ἄπλοστοι πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀληθῶς πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγων εὐχαριστοῦμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ζῶν σωφρόνως, ἀπεστρέφετο καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἡ ψυχὴ του, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλάνθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπόν. Τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν συμπολιτῶν του ἐθλίβον βεβαίως τὴν πατριωτικὴν τινυ καρδίαν, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἠδύνατο νὰ γελάσῃ. α Οἱ εὐθυμοὶ καὶ γελῶντες πολιτικοί μας, ἔλεγε, πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτος τὰ ἐπροξένησαν δάκρυα εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρὰ μου ὀφρὺ οὐδέποτε ἐλύπησε τὰς Ἀθήνας. β

Τόσον δὲ ἐσεβόντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε, ὡσάνκις οἱ νησιῶται ἐμάθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένον καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο μὲ τὰ πλοῖά των εἰς προὔπαντῃσιν τοῖς ὅσάνκις δὲ ἄλλος στρατηγός ἀντ' αὐτοῦ διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν, φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς, ἐφραττον τοὺς λιμένας των καὶ εἰς τὰ πείλη των ἀνυψοῦντο, φέροντες καὶ κλείοντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποιμένα καὶ τοὺς δούλους, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς παιδὰς των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βζάντιον, ἐτίθετο καὶ εὐαύμαζε τὸν αἰῶνα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλ

ξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἡγάπα τὸν Φωκίω·α, ὥστε καὶ ἐπιστολὰς φιλικωτάτας τῷ ἔγραψε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν τάλαντων τῷ ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον, διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλεξάνδρου τῷ εἶπον, ὅτι μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν, — Ἄς μὲ πρήσῃ λοιπὸν, ἀπεκριθὲν ὁ Φωκίων, οὐχὶ μόνον νὰ φαίνωμαι, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ᾔμαι τοιοῦτος.

Ἀλλ' ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι εἶδον τὴν λιτότητα καὶ τὴν πτωχικὴν ἀπλότητα τῆς οἰκίας του, καὶ τὴν μὲν ἐλάττωον σύζυγόν του ζυμόνουσαν, αὐτὸν δὲ τὸν μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντιλοῦντα ὕψω ἀπὸ τὸ πηγάδιόν του, ἐτι μᾶλλον παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀπρεπές, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, νὰ ζῇ τόσον πενιχρὰ.

Ὁ Φωκίων, δεῖξας τότε πρὸς αὐτοὺς γέροντά τινα πένητα, τοῖς εἶπεν.

« Αὐτός εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὅμως ζῇ εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν θέλω τὰ μεταχειρισθῇ, μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ τότε εἰς μάτην θέλω λαβεῖν τόσον χρυσίον, ἢ θέλω τὰ μεταχειρισθῇ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. »

Ὁ Φωκίων ἤθελεν οὐχὶ μόνον νὰ ᾔναι τίμιος, ἀλλ' οὔτε ἀφρογῆν τινα ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του. Φοβούμενος τὰς διαβολὰς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κἂν ψευδεῖς ᾧ σιν. » Ὁ Φωκίων λοιπὸν, ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνης διετήρησε, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀκεραίου καὶ ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν του διαφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ εὐθαύμασε τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅτι αὐτὸς δὲν θεωρεῖ φίλους του κείνους πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τινά. » Ὅτε δὲ ὁ Φωκίων προθύμως ἐζήτησε χάριν παρὰ τοῦ Ἀλε-

Ξάνδρου, οὐχὶ ὁμῶς χάριν προσωπικὴν, ἀλλὰ χάριν τιμῶσαν καὶ τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον· τῷ ἐζήτησε νὰ ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἑλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκράτει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεις. Καὶ οἱ φυλακισμένοι ἀμέσως ἠλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ἀνεφάνησαν καὶ ὅτε ὁ Ἀρπαλὸς ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἐπτακόσια τάλαντα διὰ νὰ διαφθεῖρῃ καὶ αὐτόν, ὡς εἶχεν ἤδη διαφθεῖρει πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων διὰ τοιούτων χρηματικῶν προσφορῶν.

Ἀλλ' ὁ Φωκίων οὐχὶ μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀρπαλίου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπειλήσεν αὐτόν ὅτι θέλει κακοπάθει, ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθεῖρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἀρπαλὸς τότε φοβηθεὶς περιεστᾶλη, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, καὶ πανταχόθεν ἀπόρρητο ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὅτε δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραχος τῶν Μακεδόνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπε· «Ὅτε σὺ, Μένυλλε, εἰσαι καλλήτερός τοι Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅ, τι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθην. » Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱόν του Φῶκαν· ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη, εἰπὼν· «Ἄν ὁ Φῶκος γέλινη σώφρων, θέλει ἀρκεσθῇ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν του κατάρστασιν· ἀλλ' ὁ γέλινη ἄσωτος, καὶ πολυτελής, καὶ πλεονεκτής, οὐχὶ μόνον τὰ ἰδικὰ σου δῶρα, Μένυλλε, ἀλλ' οὐδὲ μὲντα περιουσία θέλει ξαρκέσει πρὸς χορτασμὸν τῆς κακοηθείας του.

Διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν λόγων τοῦ ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσε τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, οἱ δυνάμενοι νὰ περικρίνῃσι τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας των, καὶ οὐχὶ ὅσοι, πολιτοκο

μενοι ἀπὸ ἀτελευτήτους ἐπιθυμίας, ζῶσιν ἐντὸς διηνεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἥτις δὲν ὑποδεικνύει παρὰ διηνεκὴ στέρησιν.

Ἴππος ἀχαλίνωτος.

ἽΟ Ἀθανάσιος μετὰ τούτων εἰρημένους λόγους τοῦ Γερουστάθου ἠρώτησεν αὐτόν·—Πῶς εἶναι δυνατόν, περιορίζων τις τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτὰς νὰ ἦναι ποτὲ εὐτυχής; Ἐγὼ, εἶπεν, ἤθελα θεωρῆσαι τὸν τοιοῦτον ὡς σιδηροδέσιμιον καὶ ἐπομένως δυστυχῆ.

— Ἐάν, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος, καὶ ἐπαινετώτερος, ἂν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγῇ τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄρνες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ρίψῃ εἰς κρηνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἂν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας ὁρέξεις καὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτὸν εἰς τὴν εὐθείαν καὶ ὁμαλὴν ὁδόν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελε εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίσω τὸν ἵππον μου.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὃ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἄν ὁ νοῦς σου δὲν χαλινῶνῃ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ὁρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρηνοὺς καὶ εἰς βάραθρα βεβαίως θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχὴς δὲν θέλεις ζῆται.

Σημείωσον δὲ, ὅτι ὅσον πλουσιώτερος εἶναι τις, τόσον πλέον ἄγριος, ὁρμητικὸς καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Δάμπρον τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ τυφλὸς πλοῦτος.

Ἐὰν ἤξευρα, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτωχὸς ἤθελα δοξασθῆ καὶ ἐγὼ, ὡς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Φωκίων, βεβαίως δὲν ἤθελα ἐπιθυμήσει νὰ γέινω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν, ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γε. ροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἑξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου, ὡς ὄργανον πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιοκατακριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοι μᾶς παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου, ποτὲ μὲν ὡς υἱὸν τῆς Τύχης, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὡς υἱὸν τῆς Ἑργάνης Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἀλλὰ φρονίμως ἔλεγον ὅτι εἶναι θεὸς τοῦ φλόος, διότι διδαι τὰ ἀγαθὰ του καὶ εἰς ἀξίους καὶ εἰς ἀνάξιους, καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἄφρονες, καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι μόνον ὅσοι εἶναι πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι οἱ ἀνάξιοι καὶ ἄφρονες πλούσιοι ζῶσι περιφρονημένοι καὶ δυστυχεῖς.

Οἱ πλούσιοι, Ἀργύρος, Λόμπρος, καὶ οἱ ὅμοιοί των, εὐαίω· οὔτε ἐτιμήθησαν ποτὲ οὔτε ηὐτύχησαν.

Ὁ δὲ σοφὸς Κοραΐς ζῇ πτωχικὰ καὶ λιτωτάτα εἰς Παρισίους· καὶ ὅμως εἶναι εὐτυχεστάτος· τιμᾶται δὲ καὶ θελεῖ τιμᾶσθαι αἰωνίως παρὰ τοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὡς μέγας εὐεργετὴς αὐτοῦ, οὐχὶ μεθαιῶς διὰ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιοπαίετους κύπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, καὶ ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, τὸν Ἑλληνισμόν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καὶ ὡς δύνανται ἄνδρες αὐτάρκεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοὶ, τὰ ζῶσιν ὅμως εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιοῦτοτρόπως δύνανται καὶ ὁ πλούτος ν' ἀναφανῇ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἐναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμάδαι ὅμως δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγαπῶνται διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὸν πατριωτισμὸν, τὸν ὅποιον δεικνύουν, μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν τῶν καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Βεβαίως ὁ πλοῦτος μόνος δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' εἶναι πλοῦτον, τὸ ὅποιον καλῶς καὶ πλοιαρχούμενον, δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸ **ἡμῖνα** τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ πλοιαρχούμενον, καὶ αὐτὸ καταστρεφίεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς ὄλεθρον φέροι.

Πρὶν ἀποκτήσῃτε λοιπὸν τὸ πλοῖον, φροντίσατε, φωτίζοντες διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργῶντες διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἡλικῆς, τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῇτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσῃτε πρεπόντως αὐτὸ, ὥπως ἀποφύγετε τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλατε ἐκθεθῆ.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ ὃ ἀπακτῆσατε χρήματα, ἔχετε κατὰ νόον τὸ μὴ δὲν ἄγαν, διὰ τὸ μὴ κατανηθῆναι ἢ ἐπιθυμίᾳ σας ὑπερβολικῇ, καὶ οὕτω κυριευθῆναι ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πλουτομανίας, τὰ ὅποια ὁδηγοῦν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Μὴ ἐπιθυμήσετε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐπιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα, δι' ὧν θεέλετε κατασταθῆ ἀνεξάρτητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θεέλετε δυνηθῆ ν' ἀποδείξετε πᾶς καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον, μὴ λησμονῆτε προσέτι, ὅτι μόνον ὁ πλοῦτος ὁ ἀποκτῶμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τιμιότητος, εἶναι πλοῦτος ἔντιμος, εὐχάριστος καὶ διαδοκῆς.

Ἀποστραφῆτε λοιπὸν τὰ αἰσχροῦ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν συνειδήσιν σας θέλουν καταταυρανεῖ πάντοτε, καὶ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακοθελεῖς θέλουν σᾶς χαρακτηρίσει· «Ζημίαν αἵρου μάλλον, ἔλεγον ὁ σοφὸς τῆς Σπάρτης Χίλων, ἢ κέρδος αἰσχροῦν· τὸ μὲν γὰρ ἄπαξ σὲ λυπῆσει, τὸ δὲ ἀεί.»

Ἄμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἀ-
πεικίσσατε ὑπηρετήν ἐυδίαθετον νᾶ ὑπηρετῇ μᾶλλον τὴν κακίαν
πρὸς τὴν ἀρετήν. Μὴ λησμονῆτε τότε, ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦ-
τον ἅπειροι κίνδυνοι καὶ ἐχθροὶ σᾶς περιεκύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ
φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πρὸς τὸν

πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλους τῶν νεο-
πλούτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς οἰήσεως.

Ἄλλ' ἐάν, προφυλαττόμενοι ἐμφρόνως ἐναντίον ὅλων αὐτῶν
τῶν κινδύνων, τοὺς ὑποίους ὁ πλούτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξο-
δεύετε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν
καὶ ἡθικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέκνων σας, τῶν
συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλ-
θει βεβαίως βίον εὐτυχῇ, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρὰ πάν-
των, καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτὰ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὧν
περὶ πλούτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἀλλὰ πρὸς συμπλή-
ρωσιν τῆς ἐκθέσεώς μου ταύτης πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς
ἀκολουθοῦς στίχους αὐτοῦ·

- Ὁ Πλούτος χωρὶς φρόνησιν καὶ εὐγενῇ καρδίαν,
- » Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾷ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.
- » Ἄν ὅμως πλούτος κ' ἀρετὴ εἰς σὲ συνενωθῶσι,
- » Εὐδαίμων κ' εὐυπόληπτος θέλεις διαβιώσει. »

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

« Τὸ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ πρὸς
νοουσίαν τῶν ἀλαζόνων. » (Βίαντος).

Η ΩΡΑΙΑ καὶ δροσερὰ ἀνοιξὶς εἶχεν ἐπανέλθει, καὶ τὰ τερ-
πνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λό-
φους, ὅτε εἷς ἐκ τῶν προϋχόντων τῆς Ἄρτας ἦλθε μετὰ τοῦ υἱ-
οῦ του εἰς τὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ κύρ Θάνος (οὕτως ὠνομάζετο ὁ προὔχων), εἶχεν υἱὸν μο-
νογενῆ, καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως εἰς Ἄρταν
ὅτε δὲ ἀνέλαθεν ὀλίγον, οἱ ἱατροὶ ἐσυμβούλευσαν τὸν πατέρα

του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ αἵματος καὶ πρὸς πλήρη ἀνάρρωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑγιεινοτάτην κωμόπολιν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἦτο συστημένος ὁ κύρ Θάνος, ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ δι' αὐτὸν κατ'ἀλληλον κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιειντέραν τῆς κωμοπόλεως θέσιν, καὶ πολλὰς ἄλλας φροντίδας προθύμως κατέβαλεν ὁ γέρον, φιλοξενῶν τὸν κύρ Θάνον μετὰ τοῦ υἱοῦ του, οὐχὶ διὰ λόγων καὶ προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ ἀφελεστάτου τρόπου.

Τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἀρτας.

Ἐτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ ὀνέος Θεοδώρος, ἀλλ' ὥς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματός του πολὺ νεώτερος ἐφαίνετο. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον εὐεῖδες, ἀλλ' ὃν ῥωμὸν καὶ μαραμένον, ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθεον κράσιν του. Εἰδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ φορέματα, τὰ ὁποῖα ὑγὰ ὑπομειδιῶν παρετήρει, ἐνασμενίζομενος εἰς τὴν λαμπρότητα των, καὶ τεχνηέντως ἐπεδείκνυσεν αὐτὰ πρὸς τοὺς διατάτας, διὰ νὰ προκαλῇ οὕτω τὸν θαυμασμόν των.

Τὸ ὕψος του ἦτο μᾶλλον βαρὺ καὶ σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὤμους ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρὺς κυρτωμένας, καὶ τοὺς ὀρθαλοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω καὶ ὑψηλότερος ἅψ' ὅσον φύσις τὸν ἐπλάσε νὰ φαίνεται, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆθεν αὐτοῦ, νὰ μὴ βλέπη.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίνεταί ὠφελίμος πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους του, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας μέρας νὰ διδῇ συμβουλὰς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θεοδώρου περὶ τῆς υγείας τοῦ υἱοῦ του. Παρεκκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων καὶ ἐπομένως ὑγιειντέρων, νὰ ἐξυπιάσῃ δὲ τὸν ὄν του ἐνῶρίς καθ' ἐκάστην αὐγὴν, νὰ γυμνάσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων καὶ ἄλλων σωμασκιῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ νὰ τῷ διδῇ τροφὴν λιτὴν καὶ ἀπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κύρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς

συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθ' ὅσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἱατροὶ τῆς Ἀρτας τὸν εἶχον παραγγεῖλαι. Ἀλλ' ὁ δυστυχὴς πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρος του καὶ μαλθακὸς, καὶ ἀνηρὸς, καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρῶτον ὕπνον εἰς ἄκρον ἠγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαιμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κύρ Θάνον, ὅτι εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διανοητικὴ ἐνασχόλησις μετ' ἄλλων συνόμηλικων· ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ ν' ἀκροάζεται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μετ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὅποια εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἶχον, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρὸς του κατεπίεσθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχεται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου· ἀλλ' εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ εἰς τοὺς περιπάτους οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ.

Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντόπουλον αὐτὸ τῆς Ἀρτας καὶ ἐκ τινων κόντοσουλλάβων ἀποκρίσεων του εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύναμεν περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθημάτων τῆς Ἀρτας, εὐκόλως ἐνόησαμεν ὅτι μεγίστην ιδέαν εἶχε περὶ τῶν γνώσεων του, καὶ ὅτι ἐπεριφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον τῆς κωμοπόλεως ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἀρτας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕψους καὶ ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Θεόδωρου ἐπίεσθμεν ὅτι ἦτο ὑπερήφανος καὶ οἰηματίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιορισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης λέγων πολλάκις πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οἱ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κούφοι, καὶ ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἀδυναμία τοῦ ἐγκράτους.

Ἡμέραν τινὰ ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνηθὲς περιπάτον, ἀπεντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμὸν.

τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδιστάτην, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλευσινὴν κατὰστασιν· κρατῶν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωρόριόν του σφιγκτὰ περιμαζωμένον, ἐδάδιζε δρομαίως, ὡς ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπώμενος.

Ἦρχισαν τότε τινὲς ἐξ ἡμῶν νὰ γελῶσιν, ἴσως δὲ ὁ γέλως αὐτὸς προήρχετο ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θέα τῆς ταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας, εἰπὼν ὅτι εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένους καρδίας τὰ παθήματα τῶν ἁλλῶν, συμπαθεῖαν καὶ οὐχὶ γέλωτα πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ διευθύνθη ὁ γέρων πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλευσινῆς καταστάσεώς του. Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἐσπευσεν τὰ βήματα τοῦ διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ὁ μικρὸς Κώστας.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρατηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπώμενον, καὶ κλαῖον. — Ἀπὸ τὸ παιδίον ἐκεῖνο θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης· καὶ ἐπροχωρήσαμεν μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον. . . μ' ἔδωκεν ἓνα γρόνθον. . . εἰς τὸ στήθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον. . . ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ πάρω. . . τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσο δυνάτῃ; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. — Τί ἔκαμα! ἀπάντησε τὸ παιδίον· καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐκβάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει; αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκεῖνος δι' ἀνταμοισὴν μ' ἔδωκε τὸν γρόνθον! Καὶ τὸ παιδίον, λέγον αὐτά, ἐκράτει τὸ στήθος καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον πικρῶς.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι;

— Λοιπὸν πρέπει νὰ σᾶς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην τὴν ἱστορίαν, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μᾶς εἰπῆς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· ἡ μάνα μου μὲ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάνα μου μ' ἐστεῖλεν εἰς τὰ χωράφια νὰ συναῶ ὀλίγα ἄγρια ῥαδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ· ἐνῷ ἐγὼ ἐσυναῶ τὰ ῥαδίκια, εἶδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἐπαίξε τὸ τόπι του, (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἤξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπιτηδὲς διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ, ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι, ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἐν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χωράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄργιστε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ρίψω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὁμῶς δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακκόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὅχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὅσους δὲν κάμνουν καλὸν, ὅσκις ἡμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον;— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.— Βρὲ σὺ παληόπαιδο! ἦτο ὁ πρῶτος τοῦ λόγου. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθην, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε.— Βρὲ σὺ, κουφάλας εἶσαι; Ἐν ἀρχοντόπουλον σὲ ὀμιλεῖ, ρίψε με τὸ τόπι μου.— Τὸν ἀπεκρίθην τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ μαζεύω ῥαδίκια.— Πῶς! ἀνόητε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχοντόπουλον! δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἀρτας, καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγὴν μου; Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. Αὐτὸς ὁμῶς ἐθύμωσε καὶ ἤρχισε νὰ μὲ ὑβρίζῃ καὶ νὰ μὲ φοβερίζῃ ὅτι θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδήσῃ τὸ χανδάκι, ἀλλὰ δὲν

ἠμπούρεσε καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νάφωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῇ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθήσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ γυνδακί, κατῴρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴ ὑβρίζῃ καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται. Ἐκεῖνος ὁμως δι' εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν, ἕνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στήθος, καὶ ἀμέσως ἐρυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται, καὶ ἂν ἔχῃ πατέρα. — Κώστας, ἀπεκρίθη· ὁ πατέρας μου ἀπέθανε, καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν τὴν μάνα μου μὲ τέσσαρα ὀρφανά· ἐγὼ εἶμαι τὸ μεγαλύτερον.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχῃ ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγῃ ν' ἀλλάξῃ. — Ὅχι, ἀπεκρίθη κλαίον τὸ πτωχὸν παιδίον, ποῦ νὰ εὔρω τὰ ἄλλα!

Ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις, συνάξας ἀμέσως τὰ ραδίκιά του, ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ καλοῦ μας φίλου ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

Ἡ ἀσθένεια τοῦ Θεοδώρου.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ δὲ ἐβαδίζαμεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.

— Ἰδοὺ, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου, ὅσῳκς δὲν συνοδεύεται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ οἰκτις, ἡ

τις ἔρριψαν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ τὸν ταπεινώσιν.
 Εἶθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τῷ γείνῃ μᾶθημα!

Ἡ ὑπερηφάνεια, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφαλοῦ· οὐδεὶς, ἔχων δυνατόν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, υποπίπτει εἰς τὸ πάθος αὐτό.

Οἱ ἀρχαῖοί μας Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται, νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος ὑπερηφάνεια εἶναι ἀσθένεια ἐγκεφαλικὴ καὶ ἐπικίνδυνος ὡς ἡ λοιμικὴ, ὀρθῶς ὠνόμαζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ τυφάν.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι κολλητικὴ ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι γελοία, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφαλοῦ, τὴν καλουμένην μονομανίαν, ἣτις κάμνει τοὺς πάσχοντας νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶναι ἢ βχαιλεῖς, ἢ αὐτοκράτορες, ἢ προσῆται, ἢ ὅτι ἔχουν μύτην ὑάλιναν, ἢ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Οὕτω καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθενίαν τῆς ὑπερηφάνειας, φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα, τὰ ὅποια πραγματικῶς δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἡ ὑπερηφάνεια· διότι πάντες ἀποφεύγουσι καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος αὐτό.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθένεια αὕτη, εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων, μεγάλην δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τῶν, καὶ πίπτοντες ἐλεεινῶς καταστρέφονται.

Αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνον ἀσθενίαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχὴς Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· ἡ φιλάνθρωπία ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν, νὰ μὴ τὸν ἐμπρίζωμεν· τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτὸν, ἃς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀσθενίαν τοῦ. Ἴσως δὲ τὸ κατορθώσωμεν, διότι ἀκόμη εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβεν ἴσως καιρὸν νὰ ριζωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ.

Ἄλλ' ἃς ἀφήσωμεν τώρα ἥτυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσαιτε τοὺς γυμναστικούς σας ἀγῶνας, ἐγὼ δὲ θέλω συναῖξι

ἀθῆ διὰ νὰ πλέξω στεφάνους, μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσαι ὅσους ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πύδημα, καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι, τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης, ἤρθεσαν τὴν νεανικὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπιδόσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλύτερα, καὶ ἐρρίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ τὸ συνήθες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρων ἐστεφάνωσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγῶν· ἐπανήλθομεν δὲ εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλέον εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι παρὰ τὸν Θεόδωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συγγυμνασθῇ καὶ νὰ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τεκνῶν τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τινὰς ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν· ἀποχαιρετήσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του, ἐδιευθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κυρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν, ὥπως ἴδωμεν μήπως ἐπαθὲ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

Ἡ ἐσπερινὴ ἐπίσκεψις.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρ Θάνου, εὗρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἱὸν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Καίρων ὑπεδέχθη ὁ κυρ Θάνος καὶ τὸν Γεροστάθην καὶ ἡμᾶς· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσαρεστημένος, ὅτε μᾶς εἶδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάζας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον, ἤρχισε μὲ λυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύῃ, διασκεδάζων οὕτω καὶ τὴν συτρίφειάν καὶ τὴν ἐντροπὴν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίσκεψις μας προσέεινε εἰς αὐτόν.

— Εὖγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν· ἀξιόλογα διασκεδάσεις ἐσπερινὰς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλὸν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου;

— Τὴν ἱστορίαν τοῦ Σούλιου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Θεόδωρος.

— Εἶδες, φίλε, πόσον ἀνδρείοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἐνδοξοὶ Σουλιῶται! ἐπανελάθεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σὺ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρείος, γενναῖος, καὶ ἐνδοξὸς θέλεις γεῖναι, ἀσπαρθῆς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκήν.

Ὁ Θεόδωρος, ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γείνη ἐνδοξός, ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὥρων συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαριστήσις του διεκόπη, ὅτε ὁ πατὴρ του λαβὼν τὸν λόγον εἶπε· — Ναί, πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκή, καὶ πολὺ ὠφελεῖ τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ' αἰτίας αὐτῆς θέλω νὰ πηδήσῃ σήμερον ἐν χανδάκιον, ἐπεσεν εἰς αὐτὸ, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησες, φίλε Θεόδωρε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἐσιώπα, ὁ δὲ πατὴρ του ἀπήντησεν· — Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀλλ' ἤρπαισθησαν τὰ ἐνδύματά του, καὶ κατεπικράνθη ὁ Θεόδωρός μου τὸν εἶπα ὁμως ὅτι θέλω παραγγεῖλει ἄλλα λαμπρότερα.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρετήρησεν, ὅτι πολὺ περιττὰ θεωρεῖ τὰ πολυτελεῖ καὶ λαμπρὰ φορέματα, ὅχι μόνον διότι δὲν αὐξάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος αὐτὰ, ἀλλὰ μάλιστα διότι ὅσον λαμπρότερα εἶναι, τόσον αὐξάνουν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν αἴσιν, καὶ τόσον περισσότερον μᾶς λυποῦν ὅταν λασπωθῶσιν.

Εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων σοφῶν, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐρωτῶνθεῖς πῶς πρέπει νὰ ἐνδύμεθα, ἀπεκρίθη ὅτι ἀκαὶ ἄνδρες καὶ » γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὰ ἐνδύματα παρὰ τὴν » ἀπλότητα, τὴν κοσμιότητα, καὶ τὴν καθαριότητα· νὰ προσπαθῶμεν δὲ νὰ ἐνδύμεθα τοιοῦτο τρόπον, ὥστε οὐδεὶς νὰ ἐνθυμηταί ὁποῖα ἔσονται τὰ ἐνδύματά μας. » Ἐπομένως ὁ σοφὸς αὐτὸς κατέκρινε πᾶσαν παράδοξον, ἢ ἐπιτετηδευμένην, ἢ πολυτελεῖ, ἢ ζωηράν καὶ ποικιλόχρουν ἐνδυμασίαν, δυναμένην νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων.

Υπάρχουν τινὲς νέαι καὶ νέοι, οἵτινες κατὰ μίμησιν τοῦ πατρὸς κομπάζουν εἰς τὴν ὠραιότητά των, καὶ ἀφασιόνονται

εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς των, γινόμενοι οὕτω γελοιωδίστατοι διὰ τὴν κουφόνοιάν των· δὲν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ὄξιαν οὔτε ὑπόληψιν, καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται ἢ ὑπὸ τῆς λάσπης, ἢ ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος εἶναι ἀμάραντον· ἀλλὰ ψυχικὸν κάλλος καὶ ὑπερηφάνεια δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, στραφεὶς πρὸς τὸν Θεόδωρον, εἶπε—Τὰ λαμπρὰ σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ἐφέλυσαν σήμερον εἰς τὸ πῆδημα τοῦ χανδακίου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἐδλάψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελεις πηδήσει τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσης εἰς αὐτό, κινδυνεύων οὕτω νὰ συντρίψῃ τὴν χεῖρά ἢ τὸν πόδα σου. Εἰσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε;

— Ὅχι, δὲν εἶμαι διόλου σύμφωνος, ἀπήντησεν ὁ Θεόδωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον, δὲν πταίουν τὰ λαμπρὰ μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἐν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ οὐποῖον ἐπρόσταξεν νὰ μὲ ρίψῃ τὴν σφαῖράν μου καὶ δὲν ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

— ὦ! τί κακὸν παιδίον! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· καὶ πῶς τῷ ἔδωκες τὴν προσταγὴν σου, φίλε Θεόδωρε; — Βρὲ σύ! τὸν εἶπα· ρίψε με τὴν σφαῖράν μου. Ἐκεῖνος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

— Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσης εὐγενικῶς νὰ σοὶ ρίψῃ τὴν σφαῖράν σου, ἐπρωτίμῃς νὰ τὸ προστάξῃς μὲ τὸ βρὲ σύ;

— Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Θεόδωρος· ἐν παληόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῷ πολὺ καλὰ ἐβλέπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἦμουν ὁμοίος του;

— Βλέπεις λοιπόν, Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταίουν; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφόρει πτωχικά· σὺ δὲ, ὡς υἱὸς πλουσίας

καὶ ἐνδεδυμένος λαμπρά, ἐνόμισας ὅτι διὰ τοῦτο ἦτο καὶ ἀνώτερος ἐκείνου· διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς, τὸ ἐπρόσταξες μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σὺ, δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ ἐγέλασε, καὶ δι' αὐτὸ καὶ σὺ ἐπεςες εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν, καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους τῶν· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἦτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἐπρεπε ποτὲ νὰ καταδεχθῇς νὰ λάβῃ τὸ ὕψος βαρβάρου καὶ κακοαναθρεμμένου τυράννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἰσθε ὁμοῖα καὶ ἰσότιμα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κανὲν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἰς νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότητοι πρέπει ν' ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ ὑψίστου πατρὸς· οἳποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἡ κατάστασίς μας.

Εἰπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἂν υἱὸς τις πατρὸς πλουσιωτέρου τοῦ ἰδιοῦ σου, καὶ πολὺ πλέον λαμπροστολισμένος ἀπὸ σὲ, ἤθελε σὲ προστάξῃ μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σὺ, ἤθελε σὲ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν; ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει;

— Ὁχι, βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἰμαι πτωχὸς καὶ ξεσγισμένος, ὡς τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐάν λοιπόν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἤθελετε ποτε δυστυχῆσαι καὶ χάσει ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν σας, καὶ ἤθελες καταντήσῃ εἰς τὴν ἐνδειαν, ὥστε ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος νὰ ζητῆς εἰς τοὺς δρόμους ἐλεημοσύνην, ποῖον ἀρχοντοπούλον ἤθελες προτιμήσει, ἤθελες ἀγαπήσει, ἤθελεσεβασθῇ καὶ συντρέξει, τὸ φουσκωμένον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἤθελε σὲ ὑβρίσει καὶ σὲ περιφρονῇ μὲ τὸ βρὲ σὺ, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον, αἰσθανόμενον συμπάθειαν, ἤθελε σὲ ὁμιλήσει γλυκὰ καὶ εὐγενικὰ, καὶ ἤθελε σὲ παρηγορήσει μὲ μικρὰν τιμὴν βοηθίαν;

Ὁ Θεόδωρος ἐσιώπησεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, καὶ ἐσυλλογίζετο· ὁ δὲ γέρων τὸν ἠρώτησε διατί δὲν ἀποκρίνεται.

Μετὰ συστολῆς δὲ εἶπε τότε ὁ Θεόδωρος·—“Ἐχετε δίκαιον βλέπω ὅτι δὲν ἐφέσθην καλὰ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον. Ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνω πῶς εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ χάσωμεν τὴν κατάστασίν μας, καὶ νὰ καταντήσω ψωμοζήτητος εἰς τοὺς δρόμους!

—“Ὅσον δύσκολος καὶ κοπιαστικὴ εἶναι, φίλε μου, ἡ τιμὴ ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, τόσον εὐκολὸς εἶναι ἡ ἀπώλειά των. Ἀπαιτεῖται φρόνησις, ἀταιτεῖται πολυκαιρία, φιλοπονία, ἐπιμέλεια, οἰκονομία, λιτότης, καὶ ὀλιγάκεια πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὰ κιθῶτια τῶν πλουσίων ὁ πλοῦτος ἀνοίγει τρεῖς ὀλεθρίους τρύπας, καὶ δι’ αὐτῶν ὁ μὲν πλοῦτος εὐκόλως ἐξέρχεται, ἀντ’ αὐτοῦ δὲ ἀερεῖται ἢ ἐνδεὴς καὶ ἢ δυστυχία. Αἱ δὲ τρύπαι αὗται εἶναι ἡ πολυτελέλεια, ἡ ἀσωτεία καὶ ἡ ὑπερτροφάνεια.

Ὁ Γεροστάθης ἡρώτησε τότε τὸν Θεόδωρον ἂν ἀνέγνωσε ποτὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Κροίσου καὶ τοῦ Σόλωνα. Ὁ Θεόδωρος ἀπερίβη ὅτι τὴν ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται. Ὁ δὲ αὐτὸς Ὁάνος, ὅστις μετὰ προσοχῆς καὶ εὐχαριστήσεως ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, τὸν παρεκάλεσε νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν αὐτήν· καὶ ὁ γέρων προθύμως ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ὅσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ εἰς τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν πτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεϊς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμβώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ αὐτοῦ Ἑλλήνα. Ἀποῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅσοι οἱ μεγάλοι θησαυροὶ, καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ πολυτελέστατα κειμήλια, καὶ ὁ ἀφθο-

νος χροσός, ὅστις τὰ πάντα κατεχρύσωνεν, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα, ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον τινὰ εὐτυχέστερον αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο ὅτι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρεα τὴν εὐτυχίαν μετὰ τὸν πλοῦτον, ἠρώτησε καὶ ἐκ δευτέρου τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος, εἴαν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων· ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλέαρχον καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμάζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γράϊαν μητέρα τῶν ἀξιεπαινον ἀφοσιώσιν των, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυτον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανος καὶ διὰ τὰ πλούτη του καὶ διὰ τὴν βασιλικὴν του δύναμιν Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν·—Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μετὰ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον· ὅτι αὐτὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἀδελον καὶ ἀβέβαιον, καὶ δι' αὐτὸ οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύηται διὰ τὴν παρούσαν εὐτυχίαν του· εὐδαιμών δὲ ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειόνων εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μὴδὲν ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν βίον του. »

Οἱ σοφοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἐτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσαρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς Αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ὁ ὑπερφηανεύμενος διὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν ἐξ ὑτῶν εὐτυχίαν τοῦ Κροῖσος ἀπέκτησε δύο υἱούς, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο ὠδός, ὁ δὲ, νέος ὢν ἔτι, ἐφανεύθη. Ἀκολούθως δὲ ἡ ὑπερφήανεια αἱ τὰ πλούτη του ἐσπρωζαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, ασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ αὐτὸν νικηθεὶς πρὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ πλούτη του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του ὀδυνηρότατα, διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν καύσῃ ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῷ πρόκειτο ν' ἀνάψῃσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώνησεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρεῖς Σόλων, Σόλων, Σόλων!

Ὁ Κύρος ἠρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτός ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, ὃν ὁπεῖον ὁ Κροῖσος ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐπεκαλεῖτο;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος ἐδιηγῆθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ τοῦ Ἑλληνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει, ὁ Κύρος, πολὺ φρονιμώτερος τοῦ Κροῖσου, συνησθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεδραῖνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχῆσῃ καὶ καταστραφῇ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀέσως διέταξε νὰ καταδικάσῃσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, ὅς τις τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν ποραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερφηανείας του ἐπρόκειτο ὅσον ἀπανθρώπως καὶ τῷ ἀφαιρέσει.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσεν ἀπὸ τῆς πυρᾶς, καὶ τὸν Κύρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάτης, πόσον ὀκλῶς χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερφηανείας καὶ πλούτη, καὶ θησαυροὶ, καὶ ὀλόκληρα βασίλεια; Ἄν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλύνει διὰ τὰ πλούτη του, ἂν ἡ ὑπερφήανεια δὲν τὸν ἐτύλονεν, ὥστε καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδικὰς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων, βε-

βαίως δὲν ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῇ, δὲν ἤθελε στερηθῇ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ Κροῖσος, ὅστις ἐκ τῆς ὑπερηφάνειας του ἐδυστύχησε· πολλοὶ ἄλλοι ἄνδρες, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη, ἅμα ὑποκύψαντες εἰς τῆς ὑπερηφάνειας τὸν τυφῶδη πυρετόν, ἔπεσαν καὶ διὰ παντός ἐδυστύχησαν.

Ὁ Μέγας Ναπολέων καὶ ἡ Ἀγία Ἑλένη.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τοὺς ἄρχαίους, διότι ἔχομεν σύγχρονον καταπληκτικὸν παράδειγμα, τὸν μέγαν Ναπολέοντα.

Αὐτὸς πρὸ ὀλίγων χρόνων δὲν ἦτο εἰμὴ ἀπλοῦς ἀξιωματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ· κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν προτερημάτων του ν' ἀναγορευθῇ Αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας καὶ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὰς θελήσεις του ὅλην τὴν κεντρικὴν καὶ μεσημβρινὴν Εὐρώπην, καὶ ν' ἀνυψώτῃ ἐπὶ τῶν θρόνων τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Βερσαλίας, τῆς Νεαπόλεως, καὶ τῆς Σβεκίας ὡς βασιλεῖς τοὺς ἀδελφοὺς του, τοὺς γαμβροὺς του, καὶ τοὺς στρατηγοὺς του.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους νικηθεὶς εἰς τὸ Βατερλώ τοῦ Βελγίου, ἐστερήθη καὶ θρόνους, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξαν, καὶ σύζυγον, καὶ μονογενῆ υἱόν, καὶ συγγενεῖς, καὶ φίλους, καὶ ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του τῶν Ἀγγλῶν.

Ἄλλ' ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἄσυλον εἰς τὸν πρόσφυγα Ναπολέοντα, ὡς ὁ Ξέρξης εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν συνέλαβε, καὶ εἰς τὴν ἐρημόνησον τοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν καλουμένην Ἀγίαν Ἑλένην, ἐξώρισε καὶ ἐφυλάκισεν αὐτόν, ὅστις καὶ βασιλεῖς εἶχεν ἐκθρονίσει, καὶ ἔθνη ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του εἶχε καθυποτάξει.

Ἐν τούτοις, ἂν ἡ φιλοδοξία, ἡ δίψα τῶν κατακτηάσεων, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια δὲν ἤθελον παρασύρει τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἴσως δὲν ἤθελε πέσει . . . καὶ τότε . . . ἴσως ὁ μεγαλοφυὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἤθελε συντελέσει δραστηρίως εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους ἡμῶν.

Ἡμεῖς οὖν οὐκ ἐκτρέφοντες ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ ἐν ἐξωτερικῇ ἐξουσίᾳ

Αἱ ἀρχαῖαι μητροπόλεις.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάτης, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδὼν, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας των κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἔγεινεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βανδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὰς ἐνδόξους νίκας των κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ τὰ Περσικὰ των λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἐταπείνωσεν, ἔπειτα ὁ Ἑπαμεινώνδας, μέχρις οὗ ἅπασα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλὰς ταπεινωθεῖσα, κατέστη Μακεδονικὴ, ἀκολούθως Ῥωμαϊκὴ, καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικὴ ἐπαρχία.

Ὁ κύρ Θάνας, ὅστις σιωπηλὸς καὶ μετὰ προσοχῆς ἡκράζετο τὸν Γεροστάτην, τῷ ἀπηύθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν— Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ ἐλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας των παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτους πολέμους, καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὗτ' ἐγὼ, οὔτε ὁ Θεόδωρος μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρησθῆναι πολέμους, καὶ ὅτι ἐπομένως θέλομεν δυνηθῆναι νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρπεν ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον, ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν. — ὦ, βεβαία, βέβαια, κύρ Γεροστάτη· ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν ποτὲ κάμει διὰ νὰ δυστυχήσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων χαμογελῶν, ἀπήντησε— Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι καὶ ἐγὼ ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι νὰ ᾔσθε, καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἐπιχειρησθῆτε πολέμους ὀλεθρίους. Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. Ὁ δὲ Γεροστάτης ἀπάν-

τησεν'—'Ιδοὺ πῶς· νομίζων ὅτι, ἐπεὶ δὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου, εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου, τὸ ὅποσον εἶδες σήμερον, ἐπεριφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἀλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἡθῶν· ἐπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον, καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παιδίον· ὥς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης, πεσὼν εἰς τὸ χανδακίον, καὶ ἐζημιώθης καταλασπώσας τὰ λαμπρά σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέρον ἐξηκολούθησε λέγων·

— Ἡ ὑπερηφάνεια δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους· κατὰ δυστυχίαν γεννᾷ καὶ ἄλλου εἶδους πολέμους, πολὺ πλεον ἐπικινδύνους καὶ ὀλεθρίους.

Ὁ ὑπερήφανος περιφρονῶν, καὶ αὐθαδιᾷζων, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοτηθείας καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργάζεται, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φιλοπονίας· θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξοδεύῃ πολλὰ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς οἰκονομίας· μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβουλῶν· καὶ ἐπὶ τέλους νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνωρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλομαθείας, καὶ τῆς προόδου.

Τοιοιουτρόπως ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ τόσους ἐχθροὺς, εἰς ἀνάγκης καταστρέφεται, καὶ ἐπὶ τέλους δυστυχεῖ.

Ἄν μὲ ἐγγυηθῇ, φίλε Θεόδωρε, ὅχι μόνον ὅτι θέλεις ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέλεις προσπαθῇς νὰ ζήσης πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος ὅλων αὐτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὸς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα, τότε καὶ ἐγὼ σοὶ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυχήσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῇ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ παρὰ πάντων ἐγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει τὸν βίον μακάριον.

Ἄν ἡμεθεὶς ἀληθεῖς χριστιανοί, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, εἰς πᾶν κίνημα, εἰς πάντα λογισμόν μας, ᾧ ἐνθυμώμεθα καὶ ᾧ πιστεύωμεν τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ θεῖαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν πολλῶν ἄλλων μαρτυρίαν εἰς τὸν θεὸν ἄνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον· αὐτὸς ἐστὶς ὁ ψώ-

σει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. »

Οἱ θεοὶ αὐτοὶ λόγοι ἐπέμβαίνωσαν τὸ ἐκ ὕψους τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ἡ ἐπισφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὅποιον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς, καὶ τοὺς πόδας δὲ τῶν πτωχῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἐνίψεν ἐπὶ τέλους, διὰ τὸ μᾶς διδάξῃ ἐμπράκτως τὸ σωτήριον μάθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα οὐχὶ μόνον τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμφυχον καὶ τὴν ἄψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐκρίζονει καὶ ῥίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑψηλοτέρας πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ ὁ σεισμὸς τὰ ὑψηλότερα κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ μεγάλη καὶ φανερά ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρείας, πρὶν ἢ διδαχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀληθῆ λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τὰ θεῖα τοῦ χριστιανισμοῦ παραγγέλματα, ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀλήθειαν ταύτην λέγων.

« Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. »

Παραδειγμα δὲ τῆς μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν μα· ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἑξῆς.

« Ὁ χρυσοῦς τρίπους καὶ οἱ ἑπτὰ σοφοί.

Ἐνῷ τινες Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοί τινες ἠγάρασαν ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἀλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὀφθαλμίων ἀνέσυρε καὶ χρυσοῦν Τρίποδα, τὸν ὅποιον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου εἶχε ῥίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐκ τῆς Τρωάδος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξύ τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ Τρίποδος· διότι οἱ μὲν διετίθεντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἠγόρασαν πᾶν τὸ περιχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Τὴν φιλονεικίαν δὲ ταύτην οἰκαιοποιήθησαν ἐπομένως ἡ Μίλητος ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ Κῶς ἀφ' ἑτέρου. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος διέλυσε τὴν διαφοράν, διότι ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία ἀπήντησεν ὅτι ὁ Τρίπους ἐπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως ἐπρόσφεραν τὸν χρυσοῦν Τρίποδα εἰς τὸν Θεῶν, ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβαντο περισσότερο μεταξὺ τῶν τότε ἐπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θεῶς ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν προσφοράν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα· ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν Τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἐπτὰ Σοφῶν. Τοιουτοτρόπως ὁ Τρίπους περιῆλθε καὶ τοῖς ἐπτὰ Σοφοῦς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῇ σοφώτερος τῶν ἄλλων.

Ὅθεν ὁ χρυσοῦς Τρίπους ἀριερώθη ὑπὸ τῶν Κῶων εἰς τὸν Θεὸν Ἀπόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ Πυθία.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἐπτὰ ἀρχαίων Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκράτης. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, τίς εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἥτις ἦτο ἡ ἱερίσά του, ὅτι α σοφὸς μὲν σοφοκλήης, σοφώτερος δ' Εὐρύπιδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστίν.

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε, λέγων α ἐνοῖδα ὅτι οὐδὲν οἶδα, καὶ ἐνῶ οἱ ἄλλοι νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν ὅσα πραγματικῶς ἠγνόουν, δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάρτυάν των.

Αὐτὴν τὴν ἀξιεπαινον μετριοφροσύνην τοῦ ἐπρὸς πᾶσι ὁ ἐνά-

ρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς ὅσους ἐκ τῶν φίλων του ἐβλεπεν ἐπιρρέπεις εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως καὶ τῆς ὑπερηφάνειας. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι, καθὼς ὁ ἀὴρ φουσκώνει τοὺς ἀσκούς, παρομοίως καὶ ἡ ὑπερηφάνεια φουσκώνει τοὺς ἀνοήτους· αὐτοὺς κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα δεικνύει, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφάνεια.»

Εἶχε δίκαιον ὁ σοφὸς Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοὸς γεμίζουν ὑπερηφάνειαν· ἀλλ' ὅσοι ἔχουν νοῦν ὑγιᾶ καὶ κρίσιν ὀρθὴν ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἅς μὴ ὑπερηφανευώμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· ἐνθυμούμενοι τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἅς μὴ ἐπαιρώμεθα εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἅς μὴ ὑπερηφανευώμεθα, ἅς μὴ φουσκώνωμεν, ὅσῃν παιδείαν, ὅσῃν σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν· οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδείαν, συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη εἰς ὅτα ὑπόκεινται, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ ἀνάγωγοι καὶ καυφόνοες ἐπαίρονται, καὶ προσπαθοῦν ν' ἀποδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων.

Ἀλλὰ σὺ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γείνης, ἐνθυμοῦ τὸν χρυσοῦν τρίποδα καὶ τοὺς ἐπτά σοφοὺς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν αἶν οἶδ' αὖτις οὐδ' ἐν οἶδ' αὖ· ποτὲ δὲ μὴ συσταλῆς νὰ εἴπῃς εὐθερέως καὶ καθαρὰ ὅτι δὲν γνωρίζεις πράγμα τι τὸ ὁποῖον πραγματικῶς δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀναγνωρίσῃς λάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Ὁ Μακεδὼν Φίλιππος καὶ ὁ ὑπηρέτης του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάτης, ἀφοῦ, ὀργανίσας τὸν στρατὸν του κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Θηβαίων, ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου του, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ καθυποτάξῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του καὶ τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα, ἥτις δυστυχῶς εἶχεν ἤδη παραλύσει ὡς ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν χαρακτήρων. Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθηκὴ Βέροιας

Τὸ σχέδιον αὐτὸ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ὁ Φίλιππος εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, κατατροπώσας ἐν αὐτῇ τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων.

Τόσῃν δὲ χαρὰν ἠσθάνθη διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἀποφασιστικὴν νίκην του, ὥστε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφάνειας ἤρχισαν νὰ σκοτιῶσι τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἄλλ' ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἂν ἐκυριεύετο ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, ἤθελεν ἐκτεθῆ εἰς μεγάλους κινδύνους, ἤθελεν ἴσως περιφρονῆσαι τοὺς ἐχθροὺς του, ἤθελε πράξει κατ' αὐτῶν σκληρότητας, ἤθελεν ἐξάψει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν των, καὶ οὕτως ἤθελε διακινδυνεύσει τὸ πᾶν.

Ὅθεν, διὰ νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ πάθους, διέταξεν ὑπερέτην του τινὰ νὰ εἰσέρχεται καθ' ἐκάστην αὐγὴν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ τῷ λέγῃ· « Φίλιππε, ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος. »

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Φίλιππος, ὑπενθυμιζόμενος ὅτι εἶναι ἄνθρωπος θνητός, καὶ ὑποκείμενος εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, ἐπεριόριζε τὴν πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν ῥοπὴν του, καὶ ἐπρολάμβανε τοὺς καθημερινοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἠδύνατο νὰ τὸν σπρώξῃ.

Παρακάλεσον καὶ σὺ, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τὸν καλὸν σου πατέρα νὰ ἐκὲ ὑπειθυμίξῃ καθ' ἐκάστην αὐγὴν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι, ἂν τυχὸν εἶσαι πλούσιος, πεπαιδευμένος, ὠροῖος, ἢ πνευματώδης, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι, ὠραιότεροι, πνευματωδέστεροι, καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένοι. Τότε δὲ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις ἀποφύγει τὸν περίγελων καὶ τὴν ἀποστροφὴν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἐκθέτει τοὺς ἀνοήτους φίλους αὐτῆς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεραστάθης, παρατηρήσας τὸ ὠρολόγιόν του, εἶπεν ὅτι ἦτο ἄργά, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐκαλονόκησε λοιπὸν τὸν κύρ Θάνον καὶ τὸν μικρὸν Θεόδωρον, καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ἄλλ' ἄρ' οὐ ἤνοιξε καὶ εἶδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἐξω τῆς θύρας, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωματίον καὶ μὲ σιγαλὴν φωνὴν μᾶς εἶπεν.

— Ἐλησάμνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι εἶναι πολὺ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φιλιππε, ἄθρωπος εἶ.

ἵστοπον καὶ ἀπρεπές, ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, νὰ ὑπερηφανευώμεθα καὶ νὰ φουσκώνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τόσων ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ἄν λοιπὸν ἐννοήσωμεν ποτὲ ὅτι οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἀρχίζουσιν νὰ μᾶς σκοτιζῶσιν, ὥς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὅποῖον θέσιν κατεῖχε ποτε εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ὅποιαν κατέχει σήμερον, καὶ τότε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας θέλουν βεβιαίως διαλύεσθαι, ἄλλαι δὲ σκέψεις, καὶ ἄλλαι φροντίδες, καὶ ἄλλοι ἀγῶνες θέλουν ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν μας.

Οἱ πρόγονοί μας ἀφοῦ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην δουλείαν τῶν Περσῶν, ἀφοῦ κατετρόπωσαν τοὺς Ἀσιανοὺς, τότε κατετροπώθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπερηφανείας καὶ ὑπερηφανείας.

Ἡ ἀντιζήλια, ἡ διχόνοια, ἡ περιφρόνησις τῶν ἄλλων, ἡ ἀόλητος περὶ ἑαυτῶν πεποιθήσις, ἡ αὐθάδεια, αἱ πατραγαθίαι, καὶ ἡ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀναληγσία καὶ διαφορία, ὅλαι αὗται αἱ πισταὶ ἀκόλουθοι τῆς ὑπερηφανείας, κατέσκαψαν μετὰ τοὺς ἐδόξους Περσικοὺς πολέμους τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατεκρήνισαν τὸ δυστυχὲς ἔθνος εἰς τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας.

Τὰ παθήματα λοιπὸν τῶν προγόνων ὥς μᾶς γείνωσι μαθήματα, ὥς καταπνίξωμεν πάντα πειρασμὸν ὑπερηφανείας, συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια γεννᾷ αὐθάδειαν, ἡ αὐθάδεια ἐκθροῦς, καὶ οἱ ἐχθροὶ καταστροφὴν.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γερσστάθου ἡ συναναστροφὴ διελύθη, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐκτετε δὲ παρετηρήσαμεν μεγίστην μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἀρτας. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ ὀφρὺς καὶ οἱ ὤμοι του ἔλαβον τὴν φυσικὴν τῶν θεσιν, ἡ συμπεριφορὰ του κατέστη εὐγενὴς καὶ εὐπροσήγορος, τὰ δὲ ἐνδύματά του σεμνὰ καὶ ἀπλούστατα. Ἐπὶ τέλους δὲ τόσον οἰκειώθημεν μετ' αὐτοῦ, ὥστε ὡς καλοὶ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἠγαπήσαμεθα. Ὁ Θεόωρος ἐφαίνετο τότε πολὺ πλεον εὐχαριστημένος καὶ εὐτυ-

χῆς, παρ' ὅτε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἐσκότιζον τὸν ἐγκέφαλόν του.

Πολλάκις δὲ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς γυμναστικὰς διασκεδάσεις ἐλέγαμεν μετὰ τοῦ φίλου μας Θεοδώρου τοὺς ἀκούθους στίχους τοῦ γέροντος.

• Καπνοὺς ὁ ὑπερήφανος ε' στήν κεφαλὴν του ἔχει •

• Καὶ πάσχων τὸν ἐγκέφαλον φρονεῖ ὅτ' ὑπερέχει. •

ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ.

• Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. •
(Χίλωνος).

ΓΕΡΟΧΟΜΕΝΟΙ αὐγὴν τινα εἰς πρωϊνὸν περίπατον μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν νέον πτωχόν, κρατοῦντα ῥάβδον εἰς τὴν ἀριστεράν, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ ζητοῦντα ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, ἄμα ἰδὼν τὸν πτωχὸν νέον, ἐδιευθύνθη πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς δὲ παρηκολουθήσαμεν.

— Πόθεν ἔρχεσαι ; ἐρωτᾷ αὐτόν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ πτωχός, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιάν του πρὸς ἐλεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἀναρθροὶ τινες φωναί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐννοήσαμεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο βωβός.

Ἡθέλησε νὰ βεβαιωθῇ τότε ὁ Γεροστάθης ἂν ἦτο μόνον βωβὸς ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς στεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ βωβοὶ καὶ κωφοί, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται κωφάλαλοι.

Ἠρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρον τὸν βωβὸν ποῦ ὑπάγει; Ἄλλ' ὁ πτωχός οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῇ

τι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου· οὗτος δὲ ἐπανελάθει πρὸς αὐτὸν, φωνάζων δυνατώτερα πλησίον εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἐξακολουθῶν νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ κερῇ ἥχους ἀνάρχους, μᾶς ἐδείξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβλαβώθημεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμβαλήτην μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἴπῃ νὰ τῷ δώσῃ ὀλίγον φαγητὸν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρις ὅτου ὁ Γεροστάθης ἐπανεέλθῃ.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων κινημάτων εἰσε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐνῷ ἡμεῖς ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατόν μας.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην, διατὶ παρήγγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς κατατροφῆς του;

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρων, ν' ἀπαλλάξω εἰς τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζήτησις, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διὰ τινος ἐργασίᾳ χρησίμον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ἄν παρήρχοντο εἰς τινές, καὶ ὁ δυστυχὴς δὲν ἐτύγχανεν ἐλεήμονας διατάκας, ἴσως ἤθελε καταντήσῃ κλέπτῃ, ἢ ληστῇ, ἢ φονεῦς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχῃ ἓνας πτωχὸς κωφάλαλος παρὰ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναί, παιδία μου, εἶπεν ὁ γέρων· εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀλίευστα ἔθνη ἡ ζήτησις δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις τῶν τυφλῶν καὶ τῶν κωφάλαλων· ἀλλ' εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ὑπάρχουσιν συστημένα φιλανθρωπικὰ καταστήματα πρὸς παρηγορίαν καὶ περιθαλψίν τῶν τυφλῶν καὶ κωφάλαλων· οἱ δὲ τῶν καταστημάτων αὐτῶν ἄχι μόνον διάφορα ἐργάσματα ἀσκονται, ἀλλὰ καὶ γράμματα μανθάνουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι. Διὰ βιβλίων, τὰ ὅποια ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ, ἐγ-

γίζοντες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των, νὰ τὰ διακρίνωσι καὶ νὰ τὰ ἀντιγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαλοι διδάσκονται νὰ γράφωσι, καὶ διὰ τῆς γραφῆς ἢ καὶ διὰ σημείων, τὰ ὅποια μαθαίνουν νὰ κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθόθουν ν' ἀνταποκρίνωνται, καὶ ἐνίοτε ἀποκτῶσι τὰς πλέον ἀφηρημένας καὶ ὑψηλὰς ἰδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν λόγων του μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ποῖον τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα.

Περιηγητὴς περίεργος καὶ φιλάνθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὶ σχολεῖον κωφάλαλων διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ τὴν [διανοητικὴν] αὐτῶν ἱκανότητα ἔγραψεν ἐπὶ τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, καὶ ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφάλαλων. Ποῖον εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Οἱ κωφάλαλοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα ἔλαβον τὰς πλάκας των, καὶ σκεφθέντες ὀλίγον, ἔγραψεν ἕκαστος χωριστὰ τὴν ἀπάντησίν του· καὶ ὁ μὲν ἔγραψε α τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς, » ὁ δὲ α τὸ αἶσθημα τῆς ἐλπίδος, » ἄλλος δὲ α τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, » καὶ ἄλλος ὅτι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι α τὸ αἶσθημα τῆς μετανοίας ἐνὶ » πικρῶν τοῦ Θεοῦ. »

Ἐκ τῶν ὠραίων αὐτῶν καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπομεν ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἰς ποῖον βελτιωμένην διανοητικὴν ἀντιπύξιν καὶ παιδείαν δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαλοι.

Ἄλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαλοι διδάσκωνται καὶ φωτίζωνται, ὅποια ἐντροπὴ δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων των τὴν χάριν νὰ μένωσιν ἀγράμματοι καὶ ἄλαλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζῶον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίους συμβουλίας τῶν καλῶν βιβλίων!

Ἄλλ' οἱ βωβοὶ, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἑλλειψίν τινος προφορικοῦ λόγου, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ πολλὰς ἄλλας

εὐτυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης των.

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι, « οὐδὲν κακὸν ἄμικτον καλόν. » Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμέναι μὲ εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκεφθῆτε ὀλίγον καὶ θελετε εὐρεῖ καλὸν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτήν· ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καὶ τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἄς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἄς μὴ ἀφαρπαζώμεθα.

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοὶ ; ἤρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἶναι τὰ δυστυχήματα καὶ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβιάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, ἐλακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὕβριζομεν, περιελῶμεν φιλονεικοῦμε, περιαιτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά. Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὅλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κακοηθειῶν, ὅλων αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ κακίστην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελα προτιμήσει νὰ ἦμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κύλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν, τὰ ὁποῖα φίλοι μοι ἐνεπιστεύθησαν.

Ποτέ, παιδίά μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγετε εἰς τὸ βωβός, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐγκλημα, καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Ἀγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ μᾶς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτὸν καὶ δὲ φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς φιλότιμος εἶναι πάντοτε καὶ φιλαλήθης. Ὅλοι ἀπομῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλαλήθεις· ἀπ' ἐναντίας ὅλοι ἀποτρέφονται καὶ περιφρονοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεῦσται καταντῶσι νὰ μὴ πιστεύωνται καὶ ὅσάκις τυφλὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν· καὶ αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν μεγάλων κωμικῶν τῶν ψευδολόγων.

Τοιουτοτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ δυστυχὴς υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σὰς διηγηθῆ, διὰ τὸ ἀποστραφῆτε ἐτι μᾶλλον τὸ ψεῦδος.

Ἡ τιμωρία τοῦ ψευδολόγου Ἀντωνίου.

Φίλος μου τις εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον, ὅστις παιδιόθεν ἐκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς τοῦ ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀγάπην δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμβουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας, τὴν ὁποίαν ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν καὶ νὰ τὸν τιμωρήσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησημόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὥς ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ ἐπομένως σφαλερᾶς φιλοστοργίας των, ὅτι τὸ δένδρον, ὅταν μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λυγίζει.

Ὅσάκις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διὰ τινὰ ἀταξίαν του, ἢ διὰ τινὰ ζημίαν τὴν ὁποίαν ἐπραξένησε, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς τοῦ ἐνόμιζον ὅτι ὁ υἱὸς των ἦτο φιλότιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὠμολόγει τὰ σφάλματά του συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐτὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε ψεῦδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὅσάκις δὲ ἔλεγε ψεῦδη διὰ τὸ ἀπατᾶ αὐτοὺς ἢ ἄλλους, καὶ ἔπειτα νὰ γελά διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς τοῦ ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθώων ἀστεϊσμῶν. Δὲν ἠγανάκτουν λοιπὸν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, οὐδὲ ἀνησύχουν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐηρεστοῦντο, ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλικίαν, συνηύξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν· ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀπέκτησε βαθμὴδὸν τὸ ἄτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς τοῦ ἤνοιξαν ἐπὶ τέλους τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλεύωσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρῶσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκρίζονεται, ἀφοῦ ἅπαρ διὰ τῆς συ-

νηθείας δυναμώση ἡ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος, ἂν καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνεται ἐντροπὴν ἑπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, συνειθίσας ὁμῶς εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο ν' ἀσπασθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδολογῶν.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς του ἔλειπον, ὃ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κήπον μόνος πρὸς διασκεδάσιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρεταὶ ἀκούουν φωνὰς τοῦ Ἀντωνίου, κρᾶζοντος αὐτοὺς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλάκις ἐσυνειθίζε νὰ κρᾶζῃ αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας, διὰ νὰ γελάῃ καὶ ἐμπαίξῃ αὐτούς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰς φωνὰς του ἐκ τοῦ βάλθους τοῦ κήπου, ἀντὶ νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν· « Ἰδοὺ πάλιν, εἶπον, ὁ ψεύστης μᾶς φωνάζει, διὰ νὰ μᾶς γελάσῃ· ἅς φωνάξῃ ὅσον θέλει » καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακὰς τῶν ὑπηρεσιᾶς.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἐφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρεταὶ λοιπὸν ὑποπτευθέντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνέυρεσιν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἐντρομοὶ τότε οἱ ὑπηρεταὶ ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην, ἥτις εὕρεσκετο εἰς τὸ βάλθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν ὁρμαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουν οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολιθωμένοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλῶνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωττὶ ἀπεσπασμένος ἐκ δένδρου, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐκτείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐνόησαν ὁμῶς ὅτι ὁ Ἀντώνιος, ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ πιπτων, ἐπρόφρασε νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τὸν κλῶνον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του, μέγιστος οὗ ὁ κλῶνος ἔσπασε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Πραγματικῶς δὲ, εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην, ἀνεύρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβεράν ἐκείνην στιγμὴν εἰσέρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν τῶν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντασθῆτε τὴν λύπην των, τὴν ἀπελπισίαν των, καὶ τὰ πικρὰ τῶν δάκρυα.

Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν εἰς τὸ αἶσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίσῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ μας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἱατρόν· δογματικῶς λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἱατρὸς φθάνει, καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ δραστηρίως τὸ ἀναισθητὸν σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἱατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πνιγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἱατρὸς ὑποπτεύεται μὴπως δυστυχῶς προσεκλήθη πολὺ ἀργά. Ἐξακολουθεῖ ὁμως δραστηρίως τὰς φιλανθρώπους προσπάθειας του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικράν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμικῶς ἐπανέρχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐκτοτε ὁ δυστυχὴς Ἀντώνιος ἠσθάνθη φρίκην κατὰ τὴν ψευδολογίας· τὰ χεῖλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν ῥυπαρότητα, τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Ναί, παιδία μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἄνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων.

Ὡς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητοὺς. Τότε δὲ μὴ ἐδιηγῆθη τὰ ἀκόλουθα.

Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη.

Ἀγαθὴ τις μήτηρ, ξενιτεύουσα ποτὲ τὸν υἱὸν της, ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρίαν τινα, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ὁ υἱὸς της ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· ἀποχαιρετοῦσα δὲ αὐτὸν τῷ πρὴγγειλε, « ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ νὰ μὴ εἶπῃ ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεός ».

Ἡ συνοδεία μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπρεσε καὶ τὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν οὔτινες, ἀφ' οὗ ἐλήττευσαν ὅλους τοὺς ταξειδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισάκκιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχη καὶ ἐπ' αὐτὸν χρήματα.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς

ρός του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλή-
 ῳθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει πρὸς τοὺς ληστὰς, ὅτι
 καὶ φλωρία τινὰ ῥαμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμά-
 του. Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστειεύεται, ἀνέφε-
 ῳμως τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγόν των.

Ὁ ἀρχιληστής ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχη
 ρία ῥαμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλαλήτης νέ-
 ῳπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται
 τὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβλαίωσιν
 ἀληθείας, καὶ πραγματικῶς ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμ-
 α φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταί ἐρωτῶσιν αὐτὸν, πῶς ἄνευ
 βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ
 ψεύματα, καὶ ὡς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοήν εἰς
 λόγους τῆς μητρός μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου,
 ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ
 Θεός.

Οἱ λησταί ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς
 τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν των. Μετὰ
 αἱ δὲ στιγμᾶς ὁ ἀρχιληστής εἶπεν.—"Ἄν αὐτὸς ὁ νέος
 ῳτόσον ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρός του,
 ῳἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας
 Θεοῦ, ὅστις βέβαια οὔτε ληστείας, οὔτε κλοπᾶς, οὔτε ἔγ-
 ῳματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ
 ῳὸν ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀ-
 χαιρετῶ καὶ σᾶς, καὶ τὸν ληστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λησταί ἀμεσῶς ἐφώναξαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει
 παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ ληστευ-
 τα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξειδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλή-
 νέος, διασώσας διὰ τῆς φιλαληθείας του καὶ τοὺς ληστὰς
 τὴν ληστείαν, καὶ τὸ δισσάκκιον καὶ τὰ φλωρία του,
 ῳκολούθησε τὸ ταξειδιόν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν
 ῳγγελίαν τῆς μητρός του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐ-
 ῳης.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Πλάτων, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἢ κολακεία, ἢ συνουσία, ἢ ἀπάτη καὶ ἡ διαβολή.

Βεβαίως οἱ ἑπαινοὶ, τοὺς ὁποίους ἡ πονηρὰ καὶ κόλαξ ἡ ἀπάτη ἐλεγε πρὸς τὸν Κόρακα περὶ τοῦ ὠραίου χρώματος καὶ τῆς ὠραίας φωνῆς του, διὰ τὴν ἀνοήτην τὴν σφύρα του, οὕτως ἀρπάσῃ τὸ ὅποιον ἐκράτει κρέας, δὲν ἦσαν εἰμῇ ψευδολογία.

Ἄς μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀναιδεῖς κολακῆρας, οἵτινες μᾶς φορτίζουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξιοῦμεν, διὰ τὴν μᾶς ἀπατῶσιν. Ἀλλὰ, διὰ τὴν μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν καλῶν, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ μὴ νομιζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν πρὸς τὰ ῥήματα καὶ ἀρετὰς, τὰς ὁποίας πραγματικῶς δὲν ἔχομεν. γινώθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀντισθένης ὀρθῶς ἐλεγεν, ὅτι οἱ κολακῆρες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοῦ Κόρακα, διότι οὗτοι ἀπὸ τῶν κολακῶν τρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκεῖνοι δὲ τρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐάν δὲ ἦναι μωρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κολακῆρας, βεβαίως εἶναι αἰσχροῦς τὸ νὰ ἦναι τις κόλαξ, ἢ ἀπάτης ἢ ψεύστης· καὶ ὁμοῦ ἐσχάτως ἀνεγίνωσκα βιβλίον ξένου περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μὴ ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ πηθετα.

Ὁ ξένος περιηγητής.

— Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν ἑρμηνεύτην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

— Περιηγηθεὶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρὰν, ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακὰ.

Μᾶς θαυμάζει, διότι ὑπὸ ἀλλοθελῶν καὶ ἑτεροθρήσκων πορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν μας, τὴν γλῶσσαν μας, καὶ τὸν ἐθνισμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ

τα κλίσιν μας καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῶσαν Ἑλληνικῶν
 οὐλείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὅποια διέσωσαν καὶ δια-
 ζουν τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας. Ἀλλὰ συγχρό-
 νως μᾶς ὀνομάζει κόλακας γαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας,
 ὑπάρχοντες, ἀπατεῶνας, κρυψίνοισ, φθονεροὺς, καὶ ἐπιρρέπεῖς εἰς
 τὴν διαβολὴν καὶ τὴν κακολογίαν.

— Ὡς τὸν ἀχρεῖον, ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμ-
 μετῆς μας Ἰωάννης· καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζη τό-
 σαισχρῶς! Ἄν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του
 κακὰ τινα, ἢ ψεύστην, ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακο-
 λήσῃ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποῖων
 ὀνείρων προγόνων ἀπόγονοι εἰμεθα;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησεν·

— Ἐπαινῶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλατιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη,
 καὶ ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὅσακις μᾶς κακο-
 λῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακολογίας
 καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέλομεν προκαλεῖ νέας
 καὶ ἔτι χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογού-
 ντες πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς, ἂν πραγμα-
 τῶς ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας, τὰς ὁποίας μᾶς
 ἐκτρίβουν· καὶ ἂν εὖρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει
 προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχί
 ἐν τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοι-
 οῦτρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὰς καθ' ἡμῶν κακο-
 λίας, καὶ οὐχί ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται ἡ παράδοξον ἢ ἀδίκον, φίλτατε Ἰωάν-
 νη, ἐξ αἰτίας ὀλίγων κατηγορεῖται ὁλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ὁ ὀλίγοι ἦσαν καὶ μεταξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἀριστοὶ ποι-
 οῦντες, φιλόσοφοι, γλύπται καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιά-
 δεις, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινώνδαι καὶ οἱ με-
 γάλιοι Ἀλεξάνδροι, καὶ ὅμως ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπε-
 στήθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία
 ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ ὁλονὲν θαυμάζεται διὰ τὴν ὡ-
 ρεῖαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν
 ἀνδραγαθίαν της, καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικὰ της ἔργα.

Ἄλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύνανται δυστυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰς κακίας, ἢ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων. Ἀπ' ἐναντίας, ὅσον ἐνάρετοι, σοφοὶ φιλόκαλοι, καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσον πλέον καὶ ταφηνὴς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορά, ἡ ἀπαιδευσίς, ἡ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοῦχος καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ πεπεισμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοῦχον υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοῦχου πατρὸς.

Ὅσάκις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας, ἃς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἃς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν μας, ἂν αἱ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας. Ἄν ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλὰς τῶν, ἃς μιμώμεθα τὰς καλὰ καὶ ἐναρέτους πράξεις τῶν, καὶ τότε μόνον θέλομεν κατασταθῇ ἄξιοι ἀπόγονοί τῶν καὶ θέλομεν ἀποστομώσῃ τὰς καθ' ἡμᾶς κακολογίας.

Ὁ Ἐπίκτητος, ὁ Ἀναξίμανδρος, καὶ ὁ Πλάτων.

Ὁ Ἐπίκτητος, ἐξηκολούθησε λόγων ὁ Γεροστάτης, γεννηθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτο ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναται τις νὰ προφυλαχθῇ καὶ ἀπὸ τῶν κακολογῶν, ἀπεκρίθη — Ἐὰν διορθώσωμεν τὰ σφάλματά, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσῃ.

Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὴν ἀρχαιότερων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς Σχολῆς, ὅτε τις εἰς τὸν πρὸς αὐτὸν, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελοῖσιν, ὅσάκις τὸν κοῦωσι τραγοῦδοντα, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ, ἀπεκρίθη. — Δοιοὶ δὲ διὰ νὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μὴ θωπὴν νὰ τραγοῦδῶ καλῆς τερεῖα.

Ὁ δὲ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς

θροῦς κακολογοῦντας αὐτόν· αὐτὸς θέλω φροντίσει, εἴ-
πε, νὰ καταστήσω τὴν διαγωγὴν μου τοι-
αύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κα-
κολογίας τῶν ἐχθρῶν μου· Ὅσακις δὲ παρτηρή-
ει εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα, ἀντὶ νὰ κακολογῇ αὐτοὺς,
ἐπρωτίμῃ νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὸ ἴδιον
σφάλμα ἢ ἐλάττωμα, ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ῥήτορες.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἔλεγεν ὅτι ἦτο
εὐγνώμων πρὸς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἕνεκα αὐτῶν
ἐπρὸς πᾶσιν ἐβελτιώσῃ καὶ τοὺς λό-
γους καὶ τὰς πράξεις του, διὰ τὴν ἀποδει-
κνύῃ ψευδομένους, καὶ ἀναξίους πίστεως
τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπίς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐ-
πρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδίᾳ μου, ἡ καθαρά συ-
νείδησις. Ἡ κακολογία, ἡ διαβολή, ἡ συκοφαντία κατὰ
τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησιν των καθαρὰν, ὁμοιάζουν καπνὸν
μαῦρον, ἀμαυρῶνόντα πρὸς ὥραν ἀδάμαντα λαμπρὸν, τοῦ ὁποί-
ου διωξὶς ἡ λαμπρότης διὰ μικρᾶς τριβῆς ἐπανερχεται ζωηροτέρα.

Οἱ σπινθηρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντί-
ας εὐκόλως σφύρονται, ἀνὰ διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν
φυσῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος παρτηρήσῃ τότε ὅτι, ἐάν τῇ
κακολογίᾳ συντελῇ εἰς τὴν βελτίωσίν μας, δὲν βλάπτει, ἀλλ'
ὠφελεῖ, καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ κακολογοῦντες δὲν πρέπει νὰ ᾔναι
ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιεπαινοί.

— Καὶ τὰ ἱατρικὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, συντελοῦν εἰς τὴν ὑ-
γίαν μας, καὶ ὅμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς
πικρά καὶ ἀηδέστατα. Τοιοῦτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς
κακολόγους, ἀνὰ καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται ἐνίοτε νὰ διορ-
θῶσι καὶ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες ὅμως δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν,

ἀλλ' ἢ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὐρίσκουν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ κακολογίᾳ τῶν.

Ἐκτὸς τούτου, ὁ συνειθίσας εἰς τὸ ὀλέθριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατὰκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνεξετάστως, καὶ ὁ κακολογούμενος οὕτω θυσιάζεται πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθάσῃ ν' ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.

Ἡ Ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν οἱ κακολογοῦντες τοὺς ἄλλους· διότι ὅλοι κοινῶς ἀποστρέφουν καὶ ἀποστρέφονται αὐτοὺς. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοὶ, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς, ξυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρους λόγους, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις εἶχεν ἐδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδείαν μας. Ὁ γέρων δὲ τότε μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθήσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου, καὶ μᾶς ἐδηγήθη τὸ ἐξῆς.

Ὁ Δημήτριος καὶ ἡ Κοραλία.

Ἐμπορὸς τις εὐκατάστατος συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἄλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἀφήτας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἱὸν εἰκοσαετῆ, ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἄλλα ἀνήλικα τέκνα.

Ἀλλ' ἐάν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφονται, ἡ παιδεία ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὅμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρὸς του καὶ ἀνατροφῆν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοῦς του, ἐπιδῶσαι

ως εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν
 ὡσούτων.

Ὅτε λοιπόν, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του, εἶδε τὴν ἀπελ-
 ρίαν τῆς δυστυχοῦς μητρός του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυ-
 πηται, λέγων ὅτι ἐσκόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγ-
 λμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα
 ὅς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς του μητρός καὶ τῶν φιλότατων
 ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐσυστήθη τῷ ὄντι εἰς τινα τῶν πρώτων οἰκο-
 γειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπου ἤρχισε νὰ διδῇ μαθήματα τῆς
 μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγατέρα των
 σπασίαν.

Διὰ τῆς οἰκογενείας δὲ ταύτης ἐσυστήθη καὶ εἰς ἄλλας· καὶ
 ὥς τὴν εὐγενῆς ἐπιθυμίαν τοῦ Δημητρίου ἐξεπληρώθη, διότι
 κτήσθησε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ διατηρῇ ἐν ἀνέσει καὶ
 ἐν φιλόστοργον μπετὰ αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀνῆλικας ἀδελφοὺς του.
 Ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰκογε-
 νείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἕνεκα τῆς κακολο-
 γίας φλυαρίου τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐν τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης εἶναι
 αἱ φλυαρίαι, ἐπειδὴ ὁ φ λ υ α ρ ο ς καὶ ἀπεχθὴς ἀποκαθίστα-
 ῖται κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του, καὶ ἀνοησίας ἀναγκά-
 ζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ λέγῃ, κεντῶμενος ὑπὸ τῆς γλωσ-
 σιμανίας του, διότι ὁ νοῦς του δὲν δύναται νὰ προεβιάσῃ τὴν τα-
 χύτητα τῆς γλώσσης του. Καθὼς δὲ ὅσον ἐλαφρότερον εἶναι
 ὁ φορτίον, τόσοι ταχύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιοῦτότρόπως ὅσον
 περισσότερον τρέχει ἡ γλώσσα, τόσοι ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητό-
 ερα εἶναι τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι, διὰ νὰ δίδωσι τροφὴν εἰς τὴν γλωσσαλγίαν των,
 καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ εἰς κακολογίας,
 καὶ εἰς ἐμπαιγμούς.

Ἡ Κοραλία δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὑραιότερος στολισμὸς τῶν
 ἀνδρῶν εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπὴ· ὅθεν καὶ φλύαρος καὶ κακολόγος
 ἦτο. Ἡ δὲ γλώσσά της ἔχαιρε χαρὰν μεγάλην μόνον ὁσάκις ἡ

Κοραλία κοιμάτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλῶσσάν της ἡ-
συχον καὶ ἀτάραχον.

Πολλὰ ὀλίγαι κυρίαι τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ
σπανίως, ἐπισκέπτοντο τὴν Κοραλίαν, διότι καὶ τὴν φλυα-
ρίαν της ἐφοδοῦντο, καὶ τὴν κακολογίαν της ἀπεστρέφοντο.
Ἄλλ' ἡ Κοραλία μὴ ὑποφέρουσα νὰ μένη μόνη καὶ σιωπηλὴ,
καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὕρισκῃ καὶ ἀφορμὰς
καὶ ἀκροατὰς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας της.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα,
ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε
νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλῶσσάν της. Ἐκτοτε, περι-
φερομένη κατὰ τὸ σύνθημα ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ
Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μηθητριῶν αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλο-
γούσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχεσθε τὸν Δημήτριον εἰς τὰς
οἰκίας σας; ἔλεγε μετὰ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω
πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν εἶδα νὰ ῥοφᾷ τὸ ῥακίον
μὲ πολλὴν ὄρεξιν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαῖα, τὰ ὅποια
τῷ δίδετε, πρὸς περιθάλψιν τῆς αἰκογενείας του, αὐτὸς βε-
βαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ ᾔναι καὶ
πολὺ ἀσυνείδητος, διότι διδάσκει μουσικὴν καὶ Γαλλικὰ, ἐνῷ
οὔτε μουσικὴν οὔτε Γαλλικὰ γνωρίζει. Ἠξεύρω ὅτι ἔχει φι-
λους ἓνα Μουσικὸν καὶ ἓνα Γάλλον, οἱ ὅποιοι, φαίνεται, τὸν
προετοιμάζουν εἰς τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὅποια παραδίδει.
Τὸν ἤκουσα ἡμέραν πινὰ νὰ ὁμιλῇ Γαλλικὰ· ὁ Θεὸς νὰ τὰ
κάμῃ Γαλλικὰ. Ἐξεκαρδίσθην ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ
γελοῖαν προφορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθε-
σεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νομφευθῇ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐν-
νόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς μὲ εἶ-
πεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται
εἰς τὴν οἰκίαν των· τοιοῦτος γαμβρὸς βέβαια δὲν ταῦς προ-
ξενεῖ πολλὴν τιμὴν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυᾶρει ἡ Κοραλία, οὐδὲν προ-
σωπικὸν πάθος ἢ ἐχθρὰν ἔχουσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρί-
ου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἔξιν τῆς φλυαρίας.

αὶ κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἐπὶ γυναικείον εἰς γυναικείον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς κόλπους τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἥτις, ὑπερήφανος καὶ ὑψηλὴ, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποίᾳ ἦτο ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν Δημήτριον ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ τῆς δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμα τῆς δὲ εὐπεύσαν ν' ἀκολουθήσωσι καὶ αἱ λοιπαὶ κυρίαι, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχὴς Δημήτριος.

Ἐξαίφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περιθάλψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη ἡ μελαγχολία διαδέχεται τὴν προτέραν εὐχαρίστησίν του, καθ' ἣν μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς τὴν αἰτίαν τῆς τριαύτης κίβδηδος καὶ ταυτοχρόνου ἐγκαταλειψέως του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλασθενὸς μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἀπελπιζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον τῆς, καὶ ἐν τῷ ὀλίγῳ μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμμάτων τῆς εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα τῆς.

Ἀπεριγραπτὸς ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεως του οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἔπαυσε περιποιούμενος τοὺς μικροὺς ἀδελφοὺς του, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ εὕρῃ νέον τινὰ πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του. Ἐχὼν δὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἠλπίζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεύσπλαγχνον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Ἐπληροφορήθη ἐπὶ τέλους ὅτι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτο ἡ κακολογία τῆς φλυαροῦ Κοραλίας, διότι αὐτὴ εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μεθυστος καὶ ἀναθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἔκαυχετο ὡς μελλόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους· « φοβοῦ τὰς διαβολὰς καὶ ψευδεῖς ὧσιν. » Ἀλλ' αἱ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ τέλους ψευδέσταται, διότι ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δη-

μήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὰ χρυσίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ὅτι δὲ μίαν καὶ μόνην φορὰν, πάσχων σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλήν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ῥακίον τὸ ὁποῖον πραγματικῶς τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία, ἐπλασεν ἀμέσως ὅτι ἤτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ Μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦσαν φίλοι του, τοὺς ὁποίους ἐσυνανασφρέετο οὐχὶ διὰ νὰ τὸν προετοιμάζωσιν εἰς τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῇται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν.

Ἠναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων, ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀνατροφὴν, ὅτι προσδεύει εἰς τὰς σπουδὰς τῆς, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσῃ εὐτυχὴ τὸν μέλλοντα σύζυγόν τῆς.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην. Γενικὴ δὲ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγενήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας· γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματος τῆς.

Ἐμπορὸς λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματέα τοῦ ἐμπορικοῦ του καταστήματος τὸν καλὸν κάγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δὲ, τῆς ἐπιμελείας, καὶ τῆς ικανότητός του, τόσον ἐπροόδευσεν εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετὰ τινα χρόνον καὶ γαμβρὸς του καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἀλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικὴν τῆς περιουσίαν, ἐμεινεν ἄπορος καὶ δυστυχής. Κλαίονσα δὲ καὶ μετανοοῦσα, διότι διὰ τῆς γλώσσης τῆς καὶ ἑαυτὴν κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον εἶχε δυστυχήσει, κατήντησε τόσον μελαγχολικὴ καὶ σιωπηλὴ, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βωδὴν. Ὁ ἀμνηστιακὸς ὁμοῦς Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν τῆς καὶ συγχρόνως

τὴν μετάνοιάν της, εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυστάθης, ἤκουσα παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον, ὦν εὐκατάστατος καὶ εὐπόληπτος, ζῇ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταστημένους ἀρίστα καὶ ὅλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου, ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω. μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα. Ἐκεῖ εἶδα εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην ἐρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐκείνη ἦτο ἡ δυστυχὴς Κοραλία, ἣτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖόν του κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περίθλαψίν της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γερυστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐνῷ δ' ἐπεστρέφαμεν, ὁ Ἀθανάσιος πλησιάσας τὸν Γερυστάθην εἶπε·

— Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὅστις, ὡς μᾶς εἶπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφήν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἱὸς καὶ καλὸς ἀδελφός, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησικακος, καὶ ἐλεήμων.

— Ὡ! βεβαία, ἀπεκρίθη ὁ Γερυστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσο περιαιματολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἤθελα τὸν ἀποστραφῇ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμὸν σας, ἤθελα σᾶς παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον περιαιτολογίας, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφεύγῃ, διὰ νὰ μὴ γίνεταί καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, μόνον ξηρὰ τὰ περιστα-

τικά τοῦ βίου του μ' ἐδιηγῆθη μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Τὰ περιστατικά ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε διηγούμενος ἐγὼ αὐτά, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχώμενος καὶ ὁ ἐπαινῶν τὸν ἑαυτὸν του βεβαίως δὲ κνύει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Αἰσώπου, εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν, καὶ οὐχὶ ὀπίσθεν, τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του, διὰ νὰ τὰ βλέπῃ καὶ νὰ τὰ διορθῶν, καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπεται εἰς περιαυτολογίας, λησμονῶν αὐτά· εἰς δὲ τὸν ὀπίσθεν σάκκον ἔθετε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ αὐτά, καὶ λαμβάνη οὕτω ἀφορμὰς πρὸς περίγελων καὶ κακολογίαν. Ἀλλ' αἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων πράττουν δυστυχῶς τὸ ἐναντίον.

Ὁ κύρ Ἀλέξης.

Ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἀπηντήσαμεν τὸν κύρ Ἀλέξην, καθήμενον ἐπὶ ὄνου φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὄνηλάτου.

— Ὁρα καλῇ, κύρ Ἀλέξη, εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Γεροστάθης. — Ὑπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφορὰς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ τοὺς καταπεισῶ περὶ τῶν δικαίων μου. . . . — Ἐνῶ δὲ ἡτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ κύρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικιῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης πύχθη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλά τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε.

Στραφεὶς δὲ μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς εἰπὼν — Ἐλησμόνησα νὰ εὐχθῶ εἰς τὸν κύρ Ἀλέξην νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του, περὶ τῆς σκιᾶς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος ὅστις ταξειδεύων ἐν καιρῷ θεροῦς, ἐφιλονεῖκε μὲ τὸν ὄνηλάτην του ἂν ἡ σκιά τοῦ ὄνου ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ὄνηλάτην.

Οἱ βωβοί, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς φιλονεικίας, τὸ ὅποιον καὶ ἀπεχθί-

μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολλάκις μᾶς ἀναδεικνύει.

Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς φιλονεικίας ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὅποιον, ὡς ἄλλοτε σὰς εἶπα, εἶναι ἐλάττωμα ἴδιον τῶν ὄντων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἡξεύρουν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφάλλωσιν· ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν, ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ἰδέας των, διότι δυνατόν νὰ ᾖ καὶ λαθασμένοι.

Εἶναι οἷσιν ἡ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος τὸ νὰ θεωρῇ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθαστους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμνη εἰς αὐτάς, ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὄπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ σιωπὴ, οὐδέποτε δὲ ἡ ἀντιλογία, διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει, παρὰ νὰ δίδῃ τροφὴν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματώδη φιλονεικίαν.

Ἄς ἀπορῶμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἄς προσπαθῶμεν νὰ ᾖμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰρηνικοὶ πρὸς πάντας, κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ κύρ Ἀλέξης, ὃς ἐσυμβίβασε τὰς διαφοράς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ᾔθελεν εἶσθαι βεβαία καὶ χριστιανὸς ἀληθής, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλὰ ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κριτολογίας, καὶ τὴν θεϊαν ἐντολὴν παραβιάζει, καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθρούς του, καὶ τὸν καιρὸν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὀνιθίας του θέλει στερηθῇ, καὶ ἐπὶ τέλος ἴσως δὲν θὰ κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἡξεύρω, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, ὅτι ὁ κύρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσει τοὺς σκοπούς του εἰς Ἰωάννιναν· διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατὴρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὲ συμβιβασθῇ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννιναν, ἐπεὶ δὴ αἱ ἀπαιτήσεις του εἶναι προφανῶς ἀδικοί· ἐκεῖνος δὲ, πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πατρὸς μου, τῷ εἶπε κρυφίως, ὅτι δίδων εἰς τινὰ τοῦρκον ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων χίλια γρόσια εἶναι βεβαίως,

ὅτι οἱ γετονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικά, ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἐτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστάθης, ἐνώπιον ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρώπαζεν· ὅτε δὲ ἐτελείωσε, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕψος σοβαρόν.

Ὅσον ἀξιεπαῖνος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις ὡς καλὸς ἱερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς χριστιανός, ἐσυμβούλευσε συμβιβασμὸν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν κύρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰσχροὺς σκοποὺς τῆς θωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σὺ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπρὸς σπάθησας ν' ἀκούσῃς, καὶ τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἤκουσας, ἠθέλησες σήμερον νὰ προδώσῃς.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιεπαῖνος ὡςάκις πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' ὡςάκις οὐδὲν τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιόμειπτος καὶ ὀχληρὰ πύλη πρᾶγματος ὅσον. Καταντᾷ δὲ κακοήθεια μεγίστη, ὡςάκις προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μαθῇ τὰ μυστικά τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λεγόνται ὡτακονισαί, ὀλίγον διαφέρουντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἀλλ' ἡ προδοσία τῶν μυστικῶν εἶναι βεβαίως ἐκ τῶν αἰσχροτέρων γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοὺς καὶ ἡ ἀρετὴ ἄς ὀδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν κατὰς πράξεις σας, ἀλλέως, εὐτυχεῖς οἱ βωβοί!

Εἴχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέτησε, διευθυνθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ὑπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις. Το Ἑλληνικὸν μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικά ῥητά, τὰ ὅποια ἐπεθεδαίοναν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων

τὰ τὸν πρωϊνὸν περίπατον μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ γέριον. Ἰσως Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνεννόηθη ἅ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς πα-
 ῥώσῃ ἐπίτιδες τὰ ἀκόλουθα·

Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὕλεθρον ἤγαγεν.

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι
 ἁλλιστα, τὸ τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν.

Χίλων, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, προσέτατε γλώττης κρατεῖν, μὴ
 κολυγεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχοῦσι μὴ ἐπιγελᾶν.

Ζήνων πρὸ τοῦ φλυαροῦν μεράκιον. Διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὦτα
 ὡμεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττονα δὲ λέ-
 μεν.

Σιμωνίδης ἔλεγεν, ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιω-
 σας δὲ οὐδέποτε. »

Ἄλλ' ὁ διδασκαλὸς δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν
 τῶν τεμαχίων τούτων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς
 μαθηματικῆς· ἀλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐξήγησε τὰ ῥητὰ, καὶ ἐπ' αὐ-
 τῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὁρθογραφικὰς παρατηρήσεις,
 ὥστε νὰ μᾶς ἀναπτύσῃ διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν
 θύτητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς ἐδιηγήθη καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ἐνδό-
 ξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλ-
 ληνικὸν μας μάθημα.

Ὁ Πυθαγόρας καὶ αἱ συμβουλαὶ του.

Ὁ Πυθαγόρας, μᾶς εἶπεν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον
 Ἄρμον περὶ τὰ 530 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατὴρ του ἦτο δακτυ-
 λογλύπτης, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καλὸς υἱός, ἐδιδάχθη τὴν
 τέχνην τοῦ πατρὸς του.

Ἀκολουθῶς ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκύδην, φιλόσοφον
 γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σύρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα
 ἔρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ αὐξήσῃ
 τὴν μάλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς ἐκ τῶν
 ἐκδοτερώων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη φιλόσοφος, ἐκ μετριο-
 ρουσύνης, θεωρήσας οἷησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Σοφοῦ, τὴν

(Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ)

ὅποιαν οἱ πρό αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἣτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους, ὡς ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἁρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, τὴν ὅποιαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντατε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἤθους του. Ὅσάκις ἠσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον, οὔτε ἔλεγεν οὔτε ἔπραττε τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερόν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἐκ τῆς φιλίας καλὰ, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινὰ. Ἀπῆται δὲ ἀπὸ τοῦ μαθητῆς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπὴν, διότι σιωπῶντες ἠδύναντο καὶ ν' ἀκροάζωνται περισσότερα, καὶ νὰ σκέπτονται ὠριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσετι αὐτοὺς νὰ γυμνάζωσι καθ' ἡμέραν τὸ σῶμά των διὰ νὰ γίνωνται ὑγιεῖς καὶ ἀνδρεῖοι, νὰ σέβωνται τὸ θεῖον, νὰ γαπῶσι τοὺς γονεῖς των καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητὰς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ' ἐσπέραν νὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλλείψεις των ὅπως γίνονται τὴν ἐπιούσαν καλῆτεροι. Τὴν χρυσὴν αὐτῷ συμβουλήν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶ ν' ἀκολουθῆτε καὶ σῆς μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ θελω σᾶς τὴν ἐκθέσει διὰ τινῶν στίχων, ὅπως ἐντυπωθῇ ἐτι μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ καὶ ἐγράψαμεν τοὺς ἐξῆς στίχους:

- « Ὅποτε εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγεις τὸ ἐσπέρας,
- » Τὰς πράξεις σου ἐξετάζε ἐκείνης τῆς ἡμέρας.
- » Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας,
- » Ἡ μήπως δὲν ἐτέλεσας κανὲν ἐξ ἀμελείας;
- » Ἄν παρημέλησας τοχὸν κανὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,
- » Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζητεῖ ἀπ' τὸν Θεόν σου. »

Ζήνων ὁ στωϊκός.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Κίτιον πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὅλην του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν, ὅπου προσεκollήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτην.

Ἀλλ' ἀκολουθῶς, ἀποσπασθεὶς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ τοὺς Κυνικοὺς φιλοσόφους, ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἣτις ἐπωνομάσθη Στωϊκὴ, ὡς ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηναίων ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον, κατεστολισμένον διὰ τῶν ὡραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνετο ὁ Ζήνων ἐπὶ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχόν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφιερῶθῃ εἰς τὰς ἠθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφρουγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴσιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατὴς δὲ καὶ σώφρων ἦτο, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι ὁσάκις ᾔθελον νὰ ὑπερεπαινεύσωσιν αὐτὸν διὰ τὴν σωφροσύνην του, παρομιμῶδες ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὐρεθεὶς ποτε εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὅπου οἱ παρευρίσκοντο πρόσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὠμίλησε κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβειων, τί νὰ εἰπωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἡξεύρων νὰ σιωπᾷ.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἀθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήωνα, καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του, καὶ πολὺ πλέον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του, ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηναίων.

Ἐνόςφ' ἔζη, εἰς αὐτὸν παρακατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψηφίσματος, ὡς εὖεργέτην τῆς πόλεως· μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ μὲ δημόσιον τὸν φονεὶς τὸ Κεραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἐνδοξοὶ πολῖται.

Οἱ ἑπτὰ σοφοὶ καὶ τὰ γνωμικὰ των.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἑπτὰ ἄνδρες, πρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφώτατα πρακτικὰ παραγγέλματα, δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προαγάγῃσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονιστῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος.

Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα·

1) Πιτακὸς ὁ Μετυληναῖος μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιεῖα· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Μέτρω χρῶ.—Μὴ πλούτει κανῶς.—Ἀνιάρων ἀργία.—Χαλεπὸν εὖ γινῶναι.—Βλαβερὸν ἀκρασία.—Βαρὺ ἀπαιδεύσεια.—Μὴ πᾶσι πιστεῦε.—Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς.—Μὴ τὴν ὄψιν καλεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός.

2) Κλεόβουλος ὁ Ρόδιος ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ὄντες φιλότιμοι, φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατὰ κρίσιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Πᾶν μέτρον ἄριστον.—Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.—Τέκνα παιδεύειν.—Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν.—Γλῶσσαν εὖ φημον.—Γλῶττι κρατεῖν.—Εὐσέβειαν κυλάσσειν.—Βίαν μηδὲν πράττειν.—Ἐχθρὰς διαλύειν.—Ἀρετῆς οἰκίστον ἀδικίαν μισεῖν.—Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν.—Μὴ ἐπιγελᾶν τῷ σκιάπτοντι.—Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

3) Θαλῆς, ὁ Μιλήσιος, ἐσυμβούλευε νὰ μὴ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἡθέλωμεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους· πράττοντας· ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἑξῆς·

Κτεῖναι ἀίδια.—Κακοπραγοῦντα μὴ ἐνδείξε.—Παρακαταθήκη

Δημοσία Κεκτήρια Θεολογική Βιβλιοθήκη Βελούκου

ἐπίδοξος.—'Ασπίς τὸ μέλλον.—'Απληστον τὸ κέρδος.—Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Σόλων, ὁ Ἀθηναῖος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε.—Τὰ σπουδαῖα μελέτα.—Μὴ κακοῖς ὁμίλει.—Νῦν ἡγεμόνα ποιῶ.—Πρῶτος ἴσθι.—Ἦδοντ' οὐδ' οὐκ ἔστις, τίς τις λύπην τίκτει.—'Αρχεσθαι μάθων ἀρχεῖν ἐπιστήσῃ.—Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) Βίας, ὁ Πριηνεὺς, ἐθεώρει δυστυχῇ ἐκείνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ γενναίως τὴν δυστυχίαν του· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Νόει τὸ πραττόμενον.—Βραδέως ἐγγείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιῶ.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—'Ανάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον.—'Εβεις πόνοι ἐγκράτειαν, πλοῦτος φίλιαν, σιγὴ κόσμον.

6) Περίανδρος, ὁ Κορίνθιος, ἐβεβαίονεν ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μελέτα τὸ πᾶν.—Αἱ μὲν ἡδوناὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι.—Ἐπισφαλὲς προπέτεια.—Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορεῖται.—Εὐτυχῶν μὲν μέτριας ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος.—Παρασκευάζε σσαυτὸν ἔξω τῶν γονέων.—Δόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιῶ.—Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἀμαρτάνειν.—Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανῶν δὲ μακαρίζου.—Φίλοις εὐτυχουσί· καὶ ἀτυχουσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων, ὁ Λακεδαιμόνιος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Γινῶθι σαυτὸν.—Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον.—Πρεσβύτερον σέβου.—Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα.—Θυμοῦ κράτει.—Μὴ ἐπιθύμει ἀνάστα.—Νόμοις πείθου.—'Αδικούμενος διαλλάσσου.—'Η γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.—Ζημίαν αἰροῦ μάλλον ἢ κέρδος αἰσχρὸν, μὲν γὰρ ἅπας σε λυπήσει, τὸ δὲ ἀεὶ.—Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως.

'Αποῦ ὁ διδάσκαλος μᾶς ὑπηγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀντιγράψαντες, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἐξῆς σύντομα, ὅλ' ὥρατα γνωμικὰ, τὰ ὅποια, ὡς εἶπεν, εἰς τοὺς ἐπτά Σοκράτους ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεοὺς σέβου.—Θῆσκε ὑπὲρ πατρίδος.—'Ακούσας νόμι.—'Αρχεσθαι μάθων.—Φίλοις βοήθει.—Πρόνοια τίμα.—Σοφίαν ζήλου.—Ψέγεσθαι.—'Επαίνει ἀρετήν.—Πράττει δίκαια.—Κακίας ἀπέχου.—

ἴδια φύλασσε.—Ἄλλοτρίων ἀπέχου.—Εὖφημος ἴσθι.—Χρόνου φοβέου.—Ὅρα τὸ μέλλον.—Ἐχὼν χαρίζου.—Δόλον φοβέου.—Γνοὺς πρᾶττε.—Σοφοῖς γράῃ.—Εὐεργεσίας τίμα.—Φθόνει μηδενί.—Διαβολὴν μίσει.—Δικαίως κτῶ.—Ἀγαθοῦς τίμα.—Αἰσχύνῃ σέβου.—Χάριν ἐκτέλει.—Τύχην στέργε.—Ἐριν μίσει.—Κρίνε δίκαια.—Χρήματα.—Λέγε εἰδώς.—Ὀμίλει πρᾶως.—Φιλοφρόνει πᾶσι.—Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδελιῶν.—Εὐπροσήγορος γίνου.—Πρᾶττε ἀμετανοήτως.—Ἀμαρτάνων μετανόει.—Φιλίαν φύλασσε.—Εὐγνώμων γίνου.—Ὁμόνοιαν δίδωκε.—Ἀρρήτων μὴ λέγε.—Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ.—Πλούτει δικαίως.—Μανθάνων μὴ κάρνει.—Κινδύνους φρονίμως.—Νεωτέρους δίδασκε.—Πλούτῳ ἀπίσται.—Σεαυτὸν αἰδοῦ.—Ἀτυχοῦντι συνάχθου.—Τύχῃ μὴ πῖστευε.—Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι ἡδῶν ἐγκρατής.

Ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα.

Ὁλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς ἄκρον μὲν εὐχαρίστησιν διότι οὔτε ξηρὸν, οὔτε ψυχρὸν καὶ ἀψυχον, ἀλλὰ καὶ ζωηρὸν καὶ ποικίλον καὶ διδακτικώτατον ἦτο. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταὶ μου ἡγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἑσπέρα διὰ νὰ υπάγωμεν εἰς τὴν εἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἤθελε χαρῇ ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἂν ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προσξενήσει· προσέτι δὲ ἡμεθεὶς καὶ περίεργοι νὰ πληροφωρισθῶμεν τί ἔπραξε περὶ τοῦ βωβοῦ, τὸν ὁποῖον εἰχομεν ἀπαντήσας εἰς τὸν πρωῒνον περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν κεινὴν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ ἐπυνείθευε πάντοτε ἡμῶς νὰ μᾶς ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μας ἀγώνων.

Ἀνεκφραστός δὲ ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος ὅτε μᾶς ἤκουε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβιβαίωσε δὲ ὅτι, ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τόσον περισσοτέρας καλλονὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσον περισσοτέρας εὐχαριστήσεις θέλομεν

πολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκαλος ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν πα-
 ραδόσεων του νὰ ἐξελληνίσῃ οὐχὶ μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ
 κῦττά μας, ἀλλὰ ἰδίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολουθῶς ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, τί ἀ-
 πέγεινεν ὁ κωφάλαλος τοῦ πρωῒνου περιπάτου μας; Εὐχαρί-
 στως δὲ ἐμάρτυρεν ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἰς τινὰ ἀρτοποιὸν, ὅ-
 πως ζυμῶνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνῃ τροφήν, κατοικίαν
 καὶ μικρὸν τινὰ μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ζωηρὰ χαρὰ ἐζω-
 γρηφῆθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ, ὅτε τὸν
 εἰσῆγαγεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομίων τῷ ἐξή-
 γησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἤθελε ζῆ ἡτύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαιωθῆτε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀ-
 συγκρίτως μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν ἡσθάνθη ἐγὼ
 σήμερον, ἐπιτυχὼν νὰ ἐλευθερώσω ἓνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ
 καὶ τοὺς κινδύνους τῆς πτωχείας, τῆς ἀργίας, καὶ τῆς ζητεί-
 ας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὐχομαι ν' ἀγαπήσετε καὶ νὰ αισθανθῆτε
 καὶ ὑμεῖς, καλοῖ μου φίλοι, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναί,
 ἵτινες ἀθῶαι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς καὶ πάντοτε γλυκύ-αται,
 ζωογονοῦν τὸν βίον, ὥραιαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι τὴν
 ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν μας· ἐνῷ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος, οὖσαι
 στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι καὶ πολλάκις θανατηφόροι,
 εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αἰσχυραὶ, καὶ διὰ τοῦτο φίλαι
 τοῦ σκότους.

Εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἦτο ἡ σημερινή μου ἡμέρα! Θέλει δὲ εἰ-
 ῖναι ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνε-
 τέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς, τοὺς μικροὺς μου
 φίλους, ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁ-
 ραίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ
 ἐκ τῶν βωβοῦ συνάντησίς μας.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἑσπερινή μας συναναστροφὴ, ὁ ἀγα-
 πὸς γέρον μᾶς ἀπεχαιρέτησε διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ διστίχου.

• Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαίρι.

• Ἄν δὲν προσέχωμεν αὐτὴν, πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει •

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

« Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖξαι-
ο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. »
(Ἰσοκράτους).

ΜΕΤΑ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκάστης Κυριακῆς ἐπεσκε-
πτόμεθα συνήθως τὸν Γεροστάθην, ὅστις πάντοτε εὕρισκεν εὐ-
χάριστόν τι καὶ ὠφέλιμον νὰ μᾶς εἴπῃ.

Ἦτο δὲ Κυριακὴ τῶν Βατίων, ὅτε, ἐπισκεφθέντες τὸν ἀγα-
θὸν γέροντα, εὗρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμα-
θητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον, ἀγαπήσας πρό τι-
νος καιροῦ διὰ τὴν φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυ-
χοποιόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς
λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὑ-
πηρετῶν ἔκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξυκολοῦθει συγχρόνως μετ'
ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Γεροστάθου, ἡ μετ'
αὐτοῦ ὁμιλία τοῦ Κωνσταντίνου διεκόπη· παρατηρήσαμεν δὲ
τὸν Κωνσταντῖνον σπρώχνοντα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο
ὁ γέρων, χρήματά τινα, τὰ ὅποια ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς εἰσερχομένους, — Εἰς πολὺν
καλὴν ὥραν ἦλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν· ἔχω νὰ σᾶς κοινο-

ποιήσω εἰδῆσιν, ἥτις βεβαίως θέλει σὰς χαροποιήσει, καὶ ἐτι μᾶλλον θέλει αὐξήσει τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλεῖς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἡξεύρετε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ὅτι τὴν προσεχῇ Κυριακὴν θέλομεν ἐορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίᾳ μὲ ὑπηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα· ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτὰ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκην νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμενα, ἡξεύρετε τί μὲ εἶπεν;—Ἵπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σὰς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλετε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου· διότι, ὅτε αὐτοὶ ἦσαν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω.—Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐσυνόδυσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν καὶ τρυφερώτατον αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντῖνου μ' ἐνθύμησαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, καὶ συνεκίνησαν καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἡγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχῆς ἦμην ὅσάκις ἠμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνέκφραστος ἦτο ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἡσθάνθη, ὅτε εἰς τὴν ξενιτείαν μου ἡξιώθη διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδίσω μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς μετ' ἐκείνης ἐκτοτε εὐτυχῇ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῇτε ἀξιοὶ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα, καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη

περὶ ὧς σὰς ἐνέδυσσε, καὶ μὲ τὸ γάλα τῆς σᾶς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς σᾶς περιέθλαψε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάτευσεν. Ἀσθενῇ καὶ πάσχοντα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σὰς θεραπεύσῃ νύκτας ὕλοκληρούς ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἱατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλὰ τῆς δάκρυα σπογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σὰς ὑπεστήριξε, καὶ σὰς ἐνεθάρρυνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβεβαιοὰ βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνθρώπων, αὐτὴ πρώτη σὰς ἐδίδαξε τὴν γλώσσαν, τὴν ὁποίαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρομένα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης, ἡ μήτηρ σας πρώτη σὰς ἐδίδαξε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μὲ σέβας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ αἵματος σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σὰς ἐδίδαξε, πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενα, νὰ ἐπικαλῆσθε τὴν ἐξ ὕψους βρῆθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδίᾱ μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίεσαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιάζουν διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σεβόνται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δεῖξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των καὶ περιθάλλοντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθενείαν, τὸ γῆρας αὐτῶν εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουν ζῆσι βεβαίως δυστυχῇ καὶ αἴθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσον ἐπικινδύνους εἰς τὴν πατρίδα ἐθεώρουν τοὺς ἀχαρίστους υἱούς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐδιόριζον ποτὲ ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουν αὐτοὺς· ν' ἀναβῶσι καὶ ν' ἀγορεύωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γενήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτὲ νὰ ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτὲ νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου
ἵνα εὖ σοι γένηται, ὡς λέγει μία ἐκ τῶν δέκα ἐντολῶν
τοῦ Ὑψίστου.

« Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πᾶν
τ'α, τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, » λέ-
γει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

« Εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἰκῶν,
μᾶς λέγουν τὰ ἱερὰ βιβλία μας.

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, διὰ τὴν μᾶς διδᾶξιν διὰ τοῦ θεοῦ
αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπακοὴν καὶ ἀρε-
σίωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας τοῦ
προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ Ἱεροῦ, καὶ ἠκολού-
θησε τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡς ἡ
ποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον
καὶ ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῇ τὴν μητέρα του καὶ ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Ἰωάννην θερ-
μῶς τὴν ἐσύστησε.

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστοργα
τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν, ὅτι ὁποῖας προσφοράς
προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν
καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα μας. « Οἷους ἐρά-
νοὺς εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιοῦτους αὐ-
τὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου θέλω σᾶς διηγηθῆναι, μᾶς εἶπεν
Γεροστάθης, περιστατικὸν τι συμβᾶν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγ-
γλίαν.

Ὁ πάππος, ὁ υἱὸς, καὶ ὁ μικρὸς Θωμᾶς.

Πτωχὸς γέρον συνέζη μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦ
του υἱοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε περίθλαψιν καὶ παρηγο-
ρίαν εἰς τὰ ἐσχάτα καὶ ἀσθενῆ γηρατεῖά του.

Ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τινὰ καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πα-
τέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτόν
ὃς λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διό-

δύναται πλέον νά τόν διατηρῇ. — Καί πῶς θέλω ζήσει ;
 ἔα αὐτόν ὁ δυστυχῆς γέρον. — Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἁ-
 τῆρ ὁ σκληροκάριδος υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὅστις
 πῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νά ἴδῃ ὅποια
 εἶσθαι ἡ ἐκβασίς τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρός του.

Ὁ γέρον ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καί παρεκάλεσε τὸν
 υἱόν του Θωμᾶν νά τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωμα-
 τίου μᾶλλον κάλυμμα, διὰ νά ἔχῃ αὐτό ὡς στρώμα καί
 πλῆμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἐτρέξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ
 πατρός του· ἄλλα φέρων τὸ περικάλυμμα, ἀντὶ νά δώσῃ αὐτό
 τὸν πάππον του, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν
 υἱόν, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νά κοῦψῃ αὐ-
 τοὺς δύο. — Καί διατί ; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του. — Διότι
 εἶμι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς· τὸ ἥμισυ θέλει εἶ-
 ναι ἀσκετὸν διὰ τὸν πάππον μου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἵσως χρει-
 ασθῇ σὺ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω
 ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς καὶ σὺ διώκεις σήμερον τὸν
 υἱόν σου πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς
 τὸν ἀχαρίστον καὶ σκληροκάριδον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτόν,
 ἔπεσε γονυπετὴς ἐνώπιον τοῦ γεροντος πατρός του, καὶ χύ-
 ον δάκρυα μετανόιας, ἐζήτηί συγγνώμην, ὑποσχόμενος κα-
 τέραν εἰς τὸ μέλλον διαγωγὴν.

Ἀφρονισθεὶς δὲ ἐκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παι-
 τρός του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ
 γηραλέον πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρον μετέβη εἰς
 ἄλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του
 τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτο ὁ ἀρχαῖος
 υἱός ! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ Αἰνεῖας καὶ ὁ πατήρ του.

Ὁ Αἰνεῖας ἦτο εἰς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες

μετὰ τοῦ Ἑκτορος γενναίως ὑπερασπίσθησαν τὴν Τρωάδα καὶ τὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγούνται ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλους τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, ἐσπλαχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυξαν ὁ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἡδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἓν ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνείας παραβλέψας πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων ὑπαρχόντων του, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεσίου Θεότητος του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐξελθῇ.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσεβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεύτερον ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνείας, γαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίστην, ὄντα ὑπὸ γῆρων, ἀσθενῆ καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρὸν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνείου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολυτιμὴν περιουσίαν, ἀποδειξάντες οὕτως, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ ἄνθρωπος, οἱ Σπαρτιάται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τὸ οἱ Σπαρτιάται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ποῖαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῇ γῆς, εἶναι δὲ καὶ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθητοῦ καὶ ἐνεργέτου καὶ διας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του δύνата, ν' ἀγαπήσῃ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς φίλους του, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητρίαν τὴν πατρίδα. Ἀλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατόν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ ἐγνωμονήσῃ πρὸς εὐεργέτας, νὰ σεβασθῇ ἀνωτέρους, καὶ ἀφοσιωθῇ πρὸς τὴν πατρίδα; ὁμοθυμῶν δέροντες

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὡραῖον παράδειγμα τῆς
πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

Ἡ Σπαρτιατικὴ Χειλωνίς.

Ἐδασίλευε ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας,
μὲνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν· ἔχων δὲ θυ-
γατέρα, ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ
τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἀπὸ βασιλικὸν γένος.
Ἀλλ' ὁ Κλεομβρότος, ὢν δοξομανὴς, ἐνῆργησεν ὥστε ὁ
Λεωνίδας, ὑπεβλήθης εἰς δίκην, νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικὸν του
ἐξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῇ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς
Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν
του, κατέφυγεν ἱκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοί-
κου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς, τόσοις ἡγάπα τὸν γέροντα πα-
τέρα της, καὶ τόσοις συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ,
ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλέα
σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ δόξας· πεν-
θηγοῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρεῖξῃ εἰς τὸν ναόν,
διὰ νὰ συνικετεύσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς της, καὶ παρηγορήσῃ
αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκασθὲν νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μα-
κρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνίς προθύμως ἐσυνά-
δευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, περιποιουμένη τὰ γηρα-
τεία του, καὶ παρηγοροῦσα τὴν θλίψιν του, προτιμήσασα νὰ
συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της, παρά
τὴν δόξαν καὶ τὰς τιμὰς τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετὰ τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατάρ-
ωσαν ν' ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς
τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεομβρότος κατέφυγεν ἱκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ
Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας, λαβὼν στρατιώτας, ἐδιευθύνθη
πρὸς τὸν ναόν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίδουλον Κλεομβρότον.

Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ

ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε, ἐμβάντες εἰς τὸν ναόν, εὗρον ἐκεί-
την Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν παλιν καὶ κλαιούσαν, ἐναγ-
καλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχου-
σαν τὰ δύο ἀθῶά της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανείσα ἅπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθη-
τος θυγάτηρ, ἀνεφάνη ἐπίσης καὶ σύζυγος ἀφεισιωμένη καὶ ἐ-
νάρτεος. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πα-
τέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της.

Ἄπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ εἰσακρυσαν, καὶ πάντες ἐ-
θαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ τῆς Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε
νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυγατέρα του
ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐ-
τοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἄλλ' ἢ ἐνάρτεος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμ-
μερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρὰ τὴν δοξάν τοῦ
πατρὸς της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἐν
ἐκ τῶν τέκνων της, λαβούσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικὰς της
τὸ ἄλλο, ἐπροσκύνησε τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μελαγχολικῇ
ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν
ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἑνδοξοὶ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρί-
θησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν ἀγάπην. Ὅσάκις κατ'
διὰ συναισθανομένη ζωπρῶς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀ-
γάπης, διευθύνῃ τὸν βίον μας, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ
μεταγενεστέρων βεβαίως μᾶς συνοδεύει, ἡ δὲ βίος εὐκόλως
τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἑνδύξος.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ οἱ γονεῖς του.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργε-
τὴς τῶν Θηβῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς τὴν
ἀγάπην, χαίρων ὅσάκις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὅσάκις
ἐκεῖνοι πύτχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Δεϋκτρα τῆς Βοιωτίας ἐκίνησε τὴν λαμπρὰν
κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκην, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους τῶν

ἔλεγε ὅτι « κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο εὐδαίμων, οὐχὶ
διότι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρὴ οἱ γέροντες γονεῖς
του, μανθάνοντες τὴν νίκην τοῦ υἱοῦ τῶν. »

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτο ἡ καρδίᾳ
του πρὸς τοὺς γεννησάντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἄν ὁ
Ἑπαμεινώνδας ἦτο σκληροκαρδὸς πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤ-
θελε βεβαίως ἀναφανῇ εὐεργέτης καὶ προστάτης ὅλων τῶν
πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του, οὔτε ἤθελεν ἀναδει-
χθῇ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς
οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς κρείττης καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐδόξεσε,
καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντι-
νείαν ἥρωϊκῶς ἐθυσίασεν.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ὀλυμπιάς.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάτης, διεκρίθη
διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίω-
σίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐ-
στηροῦ ἐπεθύμει δὲ νὰ ἐπεμβαίῃ καὶ ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὰ
τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας
Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρῶτος καὶ τὰς δυστροπίας,
καὶ τὰς ἐπιπλήξεις, καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρός του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποσηρητὴν
του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἐγράψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκ-
τεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέ-
ξανδρος, ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε· « Δὲν γνωρίζει ὁ Ἀν-
τίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρός μου, ἀρκεῖ νὰ σβύσῃ
μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς; »

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ
ὅποια ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, συ-
χνάκις ἀπέστελλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως, ὅτι
ποτέ δὲν ἔπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀ-
λέξανδρος, ἀνα-τραφεὶς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παιδευτικοῦ του
Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος,

εὐγνώμων, εὐεργετικὸς καὶ μεγαλόδωρος, οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς φίλους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του· ὥστε, ἐὰν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης ὁμοίως τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ὁ κήπος καὶ ἡ καρδία.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις του μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὰς γεωργικὰς προσόδους τοῦ συμμαθητοῦ μας Ἰωάννου.

Μᾶς ἐδείξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα λαμπρότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα φυτευθέντα, σπαρθέντα, καὶ καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μας Ἰωάννου. Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης παρστήρει μειδιών καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὅσάκις τρυφερῶς ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης, βλέπων ὅτι ἐθχυμάζομεν τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου του, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωμεν ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποῖα ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλη, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλὰ καὶ ἐνάρκται πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὠραία ἄνθη τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου ᾖναι ἀμυῶδες ἢ πετρώδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκίμεῖ, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀντίστητον, δὲν δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ, ὅσον εὐφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ᾖναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προσδεύει, ἂν κηπουρὸς ἀξίος δὲν ἐπιμελήσῃ καὶ καλλιεργήσῃ αὐτὸν, τοιουτοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὁμοίως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς

παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς
ψυχῆς του.

Ἡ καρδιά τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ
πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐκλίσθητος καὶ κα-
λὴ, ὅσον καλὴ καὶ εὐφορὸς εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κήπος μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς,
καὶ καὶ τὸν Ἰωάννην, παρομοίως καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος ἐπέτυχε,
ἐκ τῶν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀ-
ριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς
καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ καλλιέργεια ἀφ'
ἑνὸς τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἀνθῆ, αὐ-
τὰ τὰ θάλλοντα δένδρα, αὐτὰ τὰ ὠραῖα προϊόντα, τοιουτοτρό-
πως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαίδευ-
σα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε
ὡς εὐεργετικάς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρωποὺς πράξεις,
ὡς ὡραῖον τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, ἡ ὁμοιότης τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὐρίσκω μετα-
ξύ τοῦ κήπου μου καὶ τῆς καρδίας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.
Ὅμως ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν καὶ διαφορὰ τις οὐσιώδης· διότι
ὁ κήπος μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, τὸ
καλὸς τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει δια-
ρκεῖ ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου, ὁ συμμαθητὴς μας Ἀ-
λέξανδρος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα. — Λοιπὸν δὲν ἀρκεῖ
ἀγαπᾶν τοὺς γονεῖς του καὶ νὰ ἔχη ἐκ φύσεως καλὴν καρ-
δίαν διὰ νὰ εὐτυχήσῃ.

— Ὅχι βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης· δὲν ἀρκεῖ μό-
νον καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κήπος, ἀπαιτεῖται καὶ
καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βί-
ος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου.

Ὁ Κοριολάνος καὶ ἡ μήτηρ του.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν τῆς ἀρ-
χίας Ῥώμης. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἤγειρετο εἰς τὸ στρατιωτικόν

στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀπογὴν τοῦ ἀπὸ τὰς ἡδονῶν καὶ τὴν φιλοχρημασίαν, διὰ τὴν καρτερίαν τοῦ εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν τοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ μεγίστην ἀγάπην τοῦ.

Ὅσακις ἡ μήτηρ τοῦ, ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐσφίγγεν αὐτὸν εἰς τὴν μητρικᾶς τῆς ἀγκάλας, ὁ Κοριολάνος ἐθεώρει τότε ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῇ.

Ἐφρόντιζε δὲ, ὡς καλὸς υἱὸς, νὰ διπλασιάσῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν τοῦ, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα τοῦ ἐχρεώσται.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ τοῦ τὸ ἠθέλησε. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἔγεινε σύζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε σπουδαίως νοικῶν μετὰ τῆς μητρός τοῦ καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μετὰ ὅλης τῆς υἱικῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδιά τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἔμεινε νεύ ἀνατροπῆς τινος καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἑλαττώματα· ὡμοιάζε λοιπὸν γῆν εὐφορὸν μὲν, ἀλλ' ἀκαλλύργητον, ἥτις μετὰ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθρούς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολιταὶ τοῦ τὸν ἀπέφευγον· ἐκαυχᾶτο δὲ διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν τοῦ, ἀγνοῶν τι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾷ ἢ ἀτιμάζει· ἐπὶ τέλους, ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ, ἐπεριφρόνει τοὺς συμπολίτας τοῦ, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τὴν ὑπεροψίαν καθίστατο μισητός, ἐνῷ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἠθέλην ἀνυψωθῇ εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐάν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἀντρεφόιτο πρεπόντως, ὥσως μεγάλος δὲν ἠθέλην ἔχει τὰ ἐλαττώματα.

κατα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἐκορύφωσαν τὴν κατ'
ὅσον ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν
τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα μας
τὸν Ἀριστείδην μας ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του ἐπροκάλεσε τὸ
ὅσον πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς Βουλού-
ς, ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῇ αὐτῶν,
τράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του. Ὅτε δὲ ἐφθασεν ἐνώ-
τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπειλεῖ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, αἱ
καὶ οἱ ἔντρομοι τῷ ἀπέσειλαν διαφόρους πρεσβείας, ὅπως ἀπο-
ψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀλεθροὺς σκοποῦς του. Ἀλλ' ὁ Κοριο-
ς ἐπέμενε ἀκαμπτος εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐ-
πατρίδος.

Ὅτε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον
τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριοιάνου, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῇ
σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τε-
παρασυσταθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, εἶπε
τὸν υἱὸν της.

— Κοριοιάνε, εἰς ἐπιμένῃς νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν
Ῥώμην, θέλεις πατήσῃς πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μη-
σου· διότι βεβήλως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω
νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει
ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι
μεγάλου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς νὰ ἀποκαθίσταται δούλος
τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐάν δὲ
καὶ φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου,
ὑπάκουσον εἰς αὐτήν, ἱκετεύουσάν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς
ἰδίας μητρὸς σου.

Τουπετεῖς δὲ ἐπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριοιάνου καὶ
ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριοιάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων
ἐνδεξιάν της, — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μήτερ, νίκην εὐτυχῇ
διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὀλεθρίαν εἰς τὸν υἱόν σου· ἀνα-

χωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ μητρὸς μου.

Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιοιούτῳ ἡ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τοῦ αἰώνιον αἵματος τοῦ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν ἤθελον ἐκλεσθῆαι κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποὶ του, τῶν ἐποίων ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς εἶχε συλλάβει.

Ὁ Βάσιγκτων καὶ ἡ μήτηρ του.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσε ὁ Γερουστάης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του γάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπέμψεν ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον ὅποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱὸν τῆς δὲν ἤθελε ν' ἀποχωσθῇ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ θεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου καὶ τὸν λυγρὸν τοῦ ἀπείρου υἱοῦ τῆς ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια νέου Βάσιγκτωνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τοῦ πλοίαρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔστιν ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν εἰς τὴν λέμβον, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρὸς του διαποχαιρετήσῃ αὐτὴν καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν τῆς. Ἀλλ' ἡ μητέρα του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βάσιγκτωνος, ὥστε ἀμέσως παναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπομαρτυρεῖ τὸν πλοίαρχον, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν βίον αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς υἱικῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαίσθητου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐχὴ καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς φιλοστόργου μητρὸς του ἤξιωσαν ἐπὶ τὸν Βάσιγκτωνα ν' ἀναφανῇ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἡνωμένων

Πολιτειῶν καὶ νὰ ἐπονομάσθῃ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπέκρινεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ βίφοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἔως ἄσημον καὶ δυστυχῆ ἤθελε ζῆσαι, καὶ δυστυχέστερον ἔως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὐρεῖ, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανάτισει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδιά μου, τοὺς γονεῖς σας, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἅς μὴ ᾔται νεκρά, ἀλλὰ ζωηράν καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς διαγωγῆς σας, διὰ τῆς ὑπακοῆς σας, καὶ διὰ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητὴς σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῇτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας, διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα κατὰ πρῶτον ἐμβαίνειτε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάρη καὶ τοὺς κημενοὺς τῆς δυσκόλου αὐτῆς ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν ὅπως φωτίζετε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας καίων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ασφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὑπηγόρευεν ἀκολούθως τοὺς ἐξῆς λόγους:

- Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μᾶς εἰν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας,
- Ἄς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας.
- Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν τῶν,
- Τὴν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν υἱῶν τῶν.
- Λοιπὸν ἅς ὑπακούωμεν καὶ ἅς εὐγνωμονῶμεν,
- Δι' ἔργων δὲ ἅς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν. *

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΞΩΜΑΤΑ.

* Φίλοις εὐτυχούσιν καὶ ἀτυχούσιν
ὁ αὐτὸς ἔσθι. » (Περικλῆδου).

ΚΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας, συχναίς συνέβαινον μεταξύ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕβρεις, ξυλοκοπήματα καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέπειαι δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία μελανωμένα, μύται αἵματωμέναι, ὀφθαλμοὶ φλεγισμένοι, κεφαλαὶ πληγωμέναι, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδικήσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάθης διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρός του, ἐπρασπάθησε νὰ καταπαύσῃ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατὰστασιν, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξύ ὅλων ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν.

Ποτὲ δὲν εἶδομεν τὸν Γεροστάθην ὀργισμένον, ἐξηυμένον ἢ σκληρὸν πρὸς τινὰ ἐξ ἡμῶν εἰς ὁποιαδήποτε ἀτοπήματα καὶ ἂν ἐξετραχηλιζόμεθα· ἀλλὰ μὲ ὑπομονὴν, μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσάρεστους συνέπειας αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν συναίσθησίν των, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκρίζονονται διὰ παντός, ἐνὶ διὰ τοῦ τρόπου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν, κεντῶν εὐστόχως τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας, ἢ βλασφημίας.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρονς ὅτι ἡ καρδιά τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὅποιον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅτι ὥς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια ἐ-

νώπιόν των ἔχουν· διότι τὰ παιδιά εἴτε χάριν παιδείας καὶ πολλὰς ἐνεπαισθήτως καὶ ἀκουσίως μιμοῦνται τοὺς λόγους, τὰ κινήματα, τὰς πράξεις, τὸ ὕψος καὶ τὰς διαθέσεις τῶν μεγαλύτερων των, ἰδίως δὲ τῶν γονέων καὶ διδασκάλων των· καὶ οὕτω διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτῶσι βαθμυδὸν τὴν συνήθειαν τῶν ὄσων μιμοῦνται· ἐπὶ τέλους δὲ ἡ ἑξὶς καταντᾷ εἰς αὐτὰ δευτέρα φύσις.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἔξεων, θυμόνων, ὑβρίζων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος του, καθίστανεν ἀποτελεσματικωτέραν τὴν ἠθικὴν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρον τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ· « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. » Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκαῖ, μᾶς ἐπρόσθετε, νὰ παρευρίσκεσθε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιαάζεσθε εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου· ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ εἰσέρχεσθε μὲ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθετε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχετε εἰς τοὺς θεῖους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θεῖους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζετε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐάν λοιπὸν προσέχετε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς· « Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους. — Εἰρήνην πασιν. » Ἐὰν ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἂς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐάν ἔλωμεν οὐχὶ μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἔμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις μᾶς ἐπανελαμβάνεν ὁ Γεροστάθης μ' ὅλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ὁ κλώνος καὶ τὸ δεμάτιον.

Ἡμέραν τινὰ περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἶδον γέροντα ὅστις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον χαιρετήσας φιλοφρόνως, ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κέπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

— Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται, ἢ ἀποθνήσκει τῇ πείνῃ, ἢ ζῇ ἀτίμως· ὁ δὲ ἀτίμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερον τοῦ θανάτου.

Λαβὼν δὲ τὴν ἄθειαν τοῦ γέροντος, ἐπῆρεν ἓνα ἐκ τῶν λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς, ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαβὼν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλώνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του συνάμα πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινίου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σπάσωμεν αὐτοὺς ἡνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἰδοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐννόσεως, τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὁμονοίας.

Ἐν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολίται, οἱ ὁμοεθνεῖς, οἱ ὁμόφυλοι ἦναι ἡνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμονοοῦντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῇ δυνατόν καὶ ἀθροιστοί, ὥς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνανωθέντες· εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροί, εὐκόλως θέλουσιν

ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσῃ.

Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἡ διχόνοια, ἡ ζηλοτυπία, τὸ μῖσος, ἡ φιλοπρωτία, ὁ φθόνος, ἡ ψευδοφιλοτιμία, ἡ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονώνωσιν αὐτοὺς, εὐκόλως τότε ἑκκστος θέλει κατασυντριφθῇ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σὰς ἐσυντρίφθη ὁ μεμυνωμένος κλώνος, τὸν ὅποσον σὰς ἐπαρουσίασα.

Ἡ ἔκστος λοιπὸν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμοιοία, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμὸς, ἡ διχόνοια, ἡ ἀντενέργεια, ἡ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ καταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἡθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνους τινὸς αὐξάνουν, τόσον μεγαλότερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βιβαιοτέρα ἢ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποχαιρετῶν τὸν γέροντα, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια.

Ἐν τούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, καὶ τὸ ἄθραυστον τοῦ δευατίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πράξις τοῦ ἀνδρός, τὴν ὁποίαν καθ' ἡμέραν ὡς ὑπεγραμμὸν ἐνώπιόν μας εἶχομεν, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πρᾶτους, εἰρηνικοὺς, εὐπροσηγόρους, καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἡγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ ὅλοι ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἡγαπώμεθα, δύο ὁμῶς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφεράς τῶν καρδίας. Περί αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινά, τὰ ὁποῖα ἐκτοτε ἐντυπωμένα ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην μου.

Οἱ δύο μικροὶ φίλοι.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες.

Οἱ γονεῖς των, πτωχοὶ μὲν, ἀλλὰ τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοὶ, ἦσαν γέροντες, ὥστε τὰ τέκνα των εἰς ἀπαλὸν ὁπλὸν ἐσχετίσθησαν καὶ ἡγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά των ἐφαίνετο ζωγραφημένα ἢ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν των. ἰλληρστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν, ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνήνονεν αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δεῖγματα ἀληθοῦς φιλίας ἐδίδον ἀμοιβαίως οἱ δύο αὐτοὶ συμμαθηταὶ μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι βεβαίως ἦσαν εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσιν.

Δὲν ἐπερίμενε νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώτῃ αὐτήν· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενε ποτὲ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προῖχῃ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιοῦτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηροτέρας ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦντος φίλου του. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινά, ὅτε κατὰ τὸ σῶνθηες ὅλοι ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόφου.

Ἐκείθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπνοτάτην θέαν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχωροῦντα πρὸς τινὰ μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως καὶ ἐντρόμις κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλῳ ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μετὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεὶ ἀτρόμητος, ἐναπενδύει θαρρῶαλέως τὸν σκύλον, καὶ κόπτει διὰ νὰ λάβῃ λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος αὐτὸν ἰδὼν τὸ

νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὀπλιζόμενον καὶ γενναίως περιμένοντα αὐτόν, στρέφει ἀμέσως τὰ νῶτα καὶ κατησχυμμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν. Ἄλλ' ὅτε εἶδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν, ἐφώναξεν.—Εὖγε! Εὖγε! Ἀνδρέα! Ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς, καὶ ζητωκραυγάζοντες, ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησaiάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τῷ εἶπε.—Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθής, καὶ Ἕλληνα γενναῖος· ἐνῷ ἥσο ἀσφαλεστάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπρωτίμηντας νὰ κινδυνεύσης διὰ νὰ σώσης τὸν φίλον σου. Ἰδοῦ, παιδία μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρίσθεντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία, ἥτις συνενώνει αὐτοὺς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον ἀπὸ τὸν καταδιωγμὸν τοῦ ὠργισμένου σκύλου. Ἡ ἡμέρα αὕτη αἱ διαμεινὴ ἐντυπωμένη εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπᾶτε πάντοτε τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀπαστραφῆτε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας, πολλῶν δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σὰς πραιοῖν νὰ πλεξήτε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους ὀρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσπερῶμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον.

Ναί, ναί, ἐφωνάξαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνέυρεσιν κλάδων ὀρυός καὶ μυρσίνης· ἀλλὰ προθυμότερος πάντων ἐφαίνετο ὁ μικρὸς Φίλιππος σκιρτῶν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τιμὴν ὁ φίλτατός του Ἀνδρέας.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς, ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν' ἀναγνω-

ρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλῆτέρας ἡμῶν, σβύνων εἰς τὰς ἀπαλας καρδίας μας πάντα σπινθήρα ψευδοφιλοτιμίας φθόνου, ἀντιζηλίας καὶ διχονοίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερεν ὅτι ἡ κυριώτερα αἰτία, ἥτις κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο ἡ ἀντιζήλια, ὁ φθόνος, ἡ διχονοία καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τῆς ἰσότητος, τὸ ὅποιον παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπεκράτει, παρέσθην αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ μὴν ἀνέχωνται τοὺς ὑπερέχοντας. Ὅθεν ὁσάκις ἐξοχοὶ ἄνδρες ἐπαρουσιαζόντο, ἀμέσως ἀντιζήλαιοι, φθόνιοι καὶ καταδρομαὶ παρεκλούθουν αὐτούς. Ἀλλ' ὅπου οἱ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἰκνύνητά των ἐξέχοντες, ἀντὶ νὰ ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιοτελῶν συμπολιτῶν των, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρίς δυστυχεῖ καὶ καταρρέει.

Ἐν τούτοις ἐτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γερροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὅλων ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως πολλῆς εὐχαρίστησε καὶ τὸν γέροντα καὶ ὅλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν ἐκ δροῦς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γερροστάθην· — Ὁ στέφανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιππον· διότι ἂν ἐγὼ αἰσθάνωμαι φιλίαν πρὸς αὐτόν, τὴν φιλίαν μου ταύτην χρεώστω εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν γλυκύτατον χαρακτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας, ἥτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐτόν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυσότητος.

Οἱ λόγοι αὗτοί τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαρηποίησαν τὸν Γερροστάθην· ὅθεν προθύμως ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμεριθῇ μετὰ τοῦ Φιλίππου τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γερροστάθης, ἀφοῦ ἐπαίνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθὴν του ψυχὴν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον γενναία διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν ἀγαθὴν τοῦ Σω-

κράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτιδαίας, καὶ ἐδιηγέθη τὰ ἐξῆς.

Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ὁ Ξενοφῶν.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμώτερον ἀφ' ὅσα κτήματα δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εἰλικρινῆς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνηει τοὺς ἀκροατὰς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν τῶν τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιοῦτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων οἵτινες, κατὰ τὰ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θέλουν κληθῆ ἑλπίστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτο ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐχὶ λόγον διδάσκουν, ἀλλὰ καὶ πράττουν τὰ ἀγαθὰ, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται. π

Τοιοῦτος ὦν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅτι τὸ καλὸν παράδειγμα ὠφελεῖ πολὺ περισσότερον παρὰ τὰς συμβουλὰς καὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι ἀπεναντίας τὰ κακὰ παραδείγματα πολλάκις κατατρέφουν καὶ αὐτῶν τῶν ὠραιότερων συμβουλῶν τὰ ἀπολέσματα.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφράγιζε διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πρακτικῆς τοῦ χαρακτηρὸς του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων ἠθικῶν καὶ πατριωτικῶν συμβουλῶν τοῦ κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήτῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθῶν τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανείας,

τῆς δοξομανίας καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὅποια δυστυχῶς ἀσχηματίζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσεν καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φίλου τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν μάχην ἠδραγαθήσαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· καὶ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεῦσαι αὐτόν, ἀλλ' ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν τὸν ὑπερασπίζετο, διακινδυνεύοντα προθύμως τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου τοῦ Ἀλκιβιάδου.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὴν βραβεῖα τῆς ἀνδρίας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὥπως δοθῶσι εἰς τὸν νέον αὐτὸν φίλον τοῦ ὁρίζοντος καὶ ἡ πανοπλία, ἐπὶ ταῦτα δικαιωματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνήκον. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως αὐξήσει τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ νέου Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ ἔργα· ὡς ἀληθὴς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων τοῦ ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυστάθης, ὅτι ἡ διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθούμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν καὶ φίλον τοῦ Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπεδείξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δηλίον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφών, ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου τοῦ καὶ ἐκινδύνευσεν νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἀλλ' ὁ φίλος τοῦ Σωκράτης, ἀνὰ πᾶν κίνδυνον, ὁρμᾷ γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου τοῦ, ἀπάγει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον τοῦ Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιαύτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως ἐπρόσθετον ὁ Γερυστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι καὶ

ἀληθῶς ἐνάρετοι καὶ εὐγενεῖς ψυχαί. Ἀλλὰ τοιοῦτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀνκφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

Ἡ φιλία τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου.

Ὁ γέρων Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζήλοτυπίας καὶ τοῦ φθόνου, οἷτινες δυστυχῶς διεχώρισαν τοὺς πλείστους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἀνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγαλλόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἣτις, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν Θηβῶν, ἦν ὡς τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐρωτος τῆς πατρίδος ἀμφοτέροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων· οὕτω δὲ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατιῆοι ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι, ἐπιτυχόντες διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων των νὰ εἰδῶσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινὰ μάχην ὁ Πελοπίδας, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ πατρίδος καὶ λαβὼν ἐπτά πληγὰς, ἔπεσεν ἡμιθανὴς ἐπὶ σωροῦ πληγωμένων. Ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φρονεμένον ἤδη τὸν ἐπτάκις πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὁρμῶς ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν, ἂν ὅχι τῆς ζωῆς, τοῦλάχιστον τοῦ σώματος καὶ τῶν ὅπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόνεται καὶ αὐτὸς ἐν μὲν τὸ στήθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλους σώζει ὅχι μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουσι, ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐδῶκεν ἀφορμὴν καὶ γένεσιν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν ἀμφοτέροι

αἰσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τοῦ συμφέροντος, τῆς ιδιοτελείας, καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεπονήθει δὲ ταύτῃ, εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἀδειαν, ἂν δυνήθῃ νὰ παρυσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ.

Μαγίστη δὲ ἦτο τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξίς, ὅτε εἶδε παρυσιαζόμενιν εἰς τὸ δεσμοτήριον τὸν φίλον τοῦ Φιντίου Δάμωνα, προθύμως δὲ ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἐντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεστιά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα ἔφθανε, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται ἐπιστρέφων. Ὅτε δὲ ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ ἀπόντος Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανατεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχυρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἐτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ αἰσίου παρχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαιζὼν καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος, καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνον ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἠλπίζε νὰ σώσῃ τὴν ζῶν τὸν φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπικείται, ὅτε ἐξαίφνης φρυγαὶ θορυβῶδεις ἀκούονται λέγουσαι· — Ὁ Φιντίας, ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχιζει ὁ Φιντίας τὰ πλῆθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάδας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τοῦ ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου· ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονει-

καί τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνέγκουσιν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, καὶ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἀρνησίν του.

* Ἐκθαμβοὶ δὲ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε οὔτε εἶχε αἰσθανθῆ, οὔτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ συμβαθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ περὶ λευκὸς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν φίλον τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἥτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχὰς των, ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὸ ἀνωτέρω διήγημα εἰς ἄκρον εὐηρέστησε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· ἐκτοτε δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν θερμῶς ἐπεθύμητο ν' ἀποκτήσῃ, εἰ δυνατόν, φίλον ἀληθῆ ὡς τὸν Σωκράτην, τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἢ τὸν Δάμωνα.

* Ἐκτοτε δὲ δίδοντες ἀφορμὰς εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα καὶ μᾶς ὁμιλῇ περὶ φιλίας, πολλάκις ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς.

« Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ καὶ τὰ ὑποκάμισά του.

» Πρὶν συνδέσῃς μετὰ τινὸς φιλικὰς σχέσεις, σπουδάσων μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, μήπως ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς ἀποκτήσῃς ἰδιοτελεῖν τινα κόλακα, ἢ ψευδοφίλον, ἢ κακοθήτη σύντροπον.

» Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἢ φίλιὰ σου ἢς διαμένῃ σὺ θερὰ καὶ διαρκῆς.

» Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

» Τίμα τὴν περιουσίαν σου διὰ νὰ βοηθήσῃς φίλον σου πρὸς σπουδαῖον δυστυχοῦντα. »

Εἰς τὸν Γερυστάθην δὲ ὁρεῖλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθείας τὸν στίχον.

« Δῶρον Θεοῦ πολὺτιμον εἶν ἡ πιστὴ φίλια.

» Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν εἶδεται τοιαύτη εὐτυχία. »

Δημόδοκος Κερκυραῖος ἐκ τῆς ἑλληνικῆς θεορίας

ΗΔΟΝΗ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ.

« Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητι ἡ φιланθρωπία καὶ τὸ ἐλεητικὸν εἶναι. » (Ἀριστοτέλους).

ΑΥΓΗΝ τινα τοῦ Μαῖου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ἀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Ὅλοι δὲ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν αἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἡ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὸς ἐξυπνᾷ πάντοτε τόσον ἐνωρίς, ὥστε εἶναι καὶ ὁ γριότερος τοῦ σχολείου μας. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐπέλατῃν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοίξεως. Ἐν τούτοις ἄς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς καὶ μάλιστα ὁ πρωῒος ὕπνος χαυνώνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου· ἀλλὰ διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρήσαμεν τι ἡ θύρα τῆς ἦτο ἡμίχλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν ἔξωθεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάσαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδοσκε τινὰ νὰ συλλαβίσῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν κροάσθῃ ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἐσπρωξέ τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς, ἐκλείσε τεταρταρχμένος τὴν ὀφθαλμὸν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ προσδιωρισμένη ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομιζάμεν ὅτι ἀκόμη ἔρχεσθαι.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη· εἰμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρων. Πλη-

σίον δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶλλον ἦτο ἀγνωστος, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμεθα ποῦ καὶ πότε εἶχομεν ἰδεῖ αὐτό.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπάντησε· — Δὲν ἐνθυμίσθη τὸν Κώστα, ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον ὅτε ἐπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῶντι πολὺ δύσκολον ἡ ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώστα, διότι καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἶχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὰ πρόσωπον καὶ τὸ σῆμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ῥυπαρά καὶ ἐσχισμένα· ἐνῷ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ Πέτρου ἦτο ἤδη καθ' ὅλα καθαρῶτατος, οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ῥακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐν ταύταις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχήν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπεκρίθηεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θελὼν δὲ διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐσχισμένον τῆς συνομιλίας των.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ πτωχὸς μαθητὴς του.

Ἀνέφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερήφανου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνήν, καθ' ἣν, ἐνῷ ὁ Θεόδωρος ὄχι μόνον ἐξύβρισε βρῆχρικῶς τὸν Κώστα, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατώρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγὴ, τοῦ μικροῦ Κώστα καὶ ἡ ἀφέλει, μὲ τὴν ὕπαικν ἐδεικνύοντο τότε τὸν Γεροστάθην, ὅτι κατὰ συμβουλὴν τῆς μητρὸς του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

Ἄμα λοιπὸν ἀκούσας ὁ Πέτρος ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων, τὰ ὅποια ἐφόρει, ἐδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ παρ-

άλεσε τοὺς καλοὺς τοῦ γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν
τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν τοῦ ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσέηκουσαν
τὴν παράκλησιν τοῦ. Ὁ δὲ Πέτρος, ἀφ' αὐτοῦ ἐφρόντισε νὰ πλυθῇ
ἐν Κώστα, τὸν ἐνέδυσσε τὰ καθάρα τοῦ φορέματα, τῷ ἐσύστη-
σε στενῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἐζώκε καὶ ἐν ψωμίον μὲ τὴν
ἐδωκεν τοῦ πατρὸς τοῦ, καὶ ἀκολούθως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς
τὴν πτωχικὴν τοῦ καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν τῆς οὕτω με-
ταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα περ' αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε
δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὑψίστον,
καὶ εὐχέθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέ-
τρον. Τὰ δὲ μικρά τῆς παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρα-
τοῦντα τὸ ψωμίον, ἐπερικύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν
ἐδελφόν των, καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνὰ ἓν τεμάχιον.

— Ποτὲ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδιά μου δὲν ἠσθάνθη ἡδο-
νὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὰ γλυκύτατά καὶ ἡδονικώτατα αἰσθη-
μα, τὸ ὅποιον μοι ἐπροξένησεν ἡ διαγωγή μου τῆς ἡμέρας ἐ-
κείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ, ἐδιηγήθη εἰς τὴν
μητέρα καὶ τὸν πατέρα τοῦ τὴν κατανυκτικὴν σκηνὴν τῆς κα-
λύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικὸς, τὰς ἐγκαρδίου
ἐυχὰς καὶ εὐλογίας τῆς, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς,
καὶ τὴν ζωερὰν χεράν των πειναλέων τέκνων τῆς, ὅτε εἶδον
τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς τοῦ νὰ στέλλωσι δι'
αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα ἐν ψωμίον, ὑπο-
χόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλιγώτερον, καὶ
ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ ἐνδύματά τοῦ περισσώτερον,
ὥπως οἰκονομῶσι τοιαυτοτρόπως οἱ γονεῖς τοῦ τὸ ψωμίον τῆς
πτωχῆς οἰκογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός τοῦ συνεκινή-
σαν, κατεφίλησαν αὐτόν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ ζητηθέν
ψωμίον. Ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέ-
πῃ τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότει-

νεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ὁ ἀναγι-
νώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχετο νὰ βοηθῇ τα-
κτικῶς τὸν κανδυλάπτῃν εἰς τὴν καθαριότητα τῆς Ἐκκλησίας
καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν πρό-
τασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ κανδυ-
λάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν νόρθηκα
καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδάσκετο. Οὐδεὶς δ' ἐ-
γνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημοσύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις
οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ
τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του δια-
γωγὴ τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστητε τὸν φιλάνθρωπον Γε-
ροστάθην, καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν τὴν πρὸς τὸν
ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμέναμεν δὲ ἀνυπομόνως νὰ
παρουσιασθῇ περιστάσις κατάλληλος, ὅπως μιμηθῶμεν τὸ κα-
λὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐννοήσας τὴν καλὴν διάθεσιν τὴν ὁποίαν εἰς
τὰς καρδίας μας ἐγέννησεν ἡ διαγωγὴ τοῦ Πέτρου, καὶ θέλων
ἐπὶ μᾶλλον νὰ ἐνισχύσῃ αὐτήν, ἐπαινέσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ
ἐλεήμονα αἰσθημάτων του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι, ἂν ἐξακο-
λουθῇ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς
εὐσπλαγχνικὴν διαθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῇ ἄνθρωπος
τέλειος.

Ἰδοὺ δὲ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τέλειος ἄνθρωπος.

Ἡμέραν τινά, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδία
ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτὰ καὶ προσ-
ευχθῇ ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ, εἶπεν, αἱ
τῶν ταιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, διότι αἱ
καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι εὐαίσθητοι, καθαρὰ καὶ
ἀμίανται ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι
τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπαρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν. — «Τί ἀγαθὸν νὰ πράξω διὰ νὰ ἔγω ζῶ ἡν αἰῶνιον;»

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν. — «Βὰν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰῶνιον ζῶην, φύλαξον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

— «Ὅλας ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος· τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. — «Βὰν θέλῃς νὰ γείνης τέλειος, ὑπάγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσῃς οὐρανόθεν θησαυρὸν αἰῶνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, ὅχι μόνον αἰσθανόμεθα ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰῶνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

Δανείζει Θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομὼν εἰς τὴν Γραφήν, ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει· Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Ὅλον δὲ τὸν ἐπί γῆς βίον του διῆλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ζῶντος παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουν ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ᾔναι τις πλούσιος, διὰ νὰ ᾔναι καὶ ἐλεήμων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι ἔχοντες περισσότερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσότερας ἐλεημοσύνας, ἐνῷ αὐτοὶ συνήθως κάμνουν τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, διαστρέφει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν νοῦν καὶ σκληρύνει τὴν καρδίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον δὲ πλούσιος εἶναι τις, καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν εὐρίσκεται, τόσον εὐκολώτερα συναισθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδεείας, τόσον δὲ ἐπιρρώπεστέρα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδιά του· διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς,

παρηγορῶν τοὺς πτωχοὺς, ἔλεγε περὶ αὐτῶν. Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ὁ Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατώρθωσε τὴν σωτῆρα καὶ περιθάλψῃ ὁλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν, οὐχὶ διὰ τῶν χρημάτων του, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεημονοῦς καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τῶν χρημάτων, τῶν διδομένων εἰς τὸν πτωχόν. Πολλὰκις μία συμβουλή ὠφέλιμος, μία καλὴ διάβασις, μία εὐστασις, μία φροντίς φιλανθρώπου, μία διδασκαλία, ἓν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύνη· πολυτιμότερα, μὴ ἀπαιτοῦσαι πλοῦτη καὶ χρηματικὰς θυσίας, ἀλλὰ μόνον χριστιανικὴν εὐαίσθητον καρδίαν.

Ἄν μείνον οἱ πλούσιοι ἠδύναντο νὰ ἐλεῶσιν, ὁ Θεὸς δὲν ᾔθελεν εἶσθαι βεβαίως τόσον ἄδικος διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς γενικὴν χρεὸς παντός χριστιανοῦ, εἴτε πλουσίου, εἴτε πτωχοῦ.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐδιηγῆθη τὸ ἐξῆς ἀγγλικὸν ἀνέκδοτον, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ πόσον φιλελεῶμων εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν πτωχῶν.

Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.

Εἷς τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐπ' ἀμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περιθάλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδασχὴν πολλοὶ προσῆλθαν εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὅσολόν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρέτῃρσεν ὁ ἱερεὺς νεάνίδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὅσην γέβεσαν πλησίον του, καὶ προσφέρουσαν πᾶσιν ἀνώτερον πατρὸς ἄλλου.

— Ὅχι, κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ ἱερεὺς· εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀφύματος· ἡ προσφορὰ σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ πῶς μισοῦ αὐτῆς.

— Εἴμαι ἀληθὲς, πάτερ, ἀπάντησεν ἡ νεάνις· εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατὰστῆμα τῶν τυφλῶν ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ᾔδην διὰ τῆς ἐργασίας

ίας μου ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖά μου. Ἡ προσφορά μου εἶ-
 ναι τὸ περίσπυμα τῶν κόπων μου, καὶ ἡ ἐκ τοῦ λυχνίου οἰκο-
 νομία μου. Παρακαλῶ λοιπὸν, δέχθητι τὴν προσφορὰν μου.
 Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἐμβῶ εἰς τὸ κατὰ στήμα, ἐγώ-
 ριζα νοχθημερὸν ζητεῦσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς
 περιφρονήσεις τῶν διαδωτῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ
 τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέ-
 χουσα καὶ πεινῶσα, ἐπέρασα αὐπνος εἰς τὰς δημοσίους ὁδοὺς.
 Ἡ καρδία μου κλαίει ὡσάκεις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖ-
 ται δὲ καὶ εὐφραίνεται ὡσάκεις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μι-
 κρὰν βοήθειαν.

Ἀπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς
 νεάνιδος, ὃ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ
 ἐβόησεν· — Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μας εἶ-
 πεν, ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν !

Τὸ γενναῖον παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης, καὶ οἱ κατα-
 νυκτικοὶ πρὸς τὸν ἱερεῖα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθητικά
 αἰσθήματα ὅλων τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισ-
 ταταί ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξαι-
 νουμνηθέντες κυλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐ-
 τῶν τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Παν-
 ταχόθεν δὲ συνέβρεον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς διὰ νὰ τὴν γνωρίσωσι
 καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καὶ καλὰ θιὸν τι ἐκ τῶν
 εἰρῶν τῆς.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ εἰλετῶν τυφλὴ ὄχι μόνον εἰς τὴν μέλ-
 λουσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν πλουτισαπαρόχως ἐ-
 κέθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπώμενη πα-
 ρὰ πάντων, ἐζήσεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς
 ἀλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχοὺς, νὰ ἡδύνῃ τὴν ψυχὴν
 τῆς, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην τῆς.

Μετὰ τὴ διήγησιν ταύτην, ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν γέ-
 ροντα· — Ἀλλοτε, νομίζω, μάς εἶπετε, ὅτι δίδοντες ἐλεημο-
 σίαν ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γερουτῶν ἀπήντησεν· — Ὅσάκεις τις καταφεύγει εἰς

τὴν ζήτησιν ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὸν ὅποιον α. ο. ι. μ. ἢ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν. η.

Ἐλεημοσύνη δεδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἀδίκος ζήμια τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἀλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἐξοδα τῶν αἰκογενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος ἢ τῆς ἀσθενείας ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιομιμήτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σᾶς διηγηθῆ.

Ὁ ἱερεὺς τῆς Μόσχας.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα σεβάσμιον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῇ.

Οἱ παραγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαί, μετὰ τῶν ὁποίων ἐσυνάδευε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἀλλ' ὅσάκις πτωχὸς δυνάμενος ὅπωςδῆποτε νὰ ἐργασθῇ, ἐπαρουσίαζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην, — Διὰ τί δὲν ἐργάζεσαι; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν — Ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῇ, εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτο ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν.

— Λοιπὸν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου σου καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου σου κερδίσῃς καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Β-σι λέω ὡς ἄλλους μὲν ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσιν πέτρες, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους νὰ ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρά δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχος ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς τινὰ πτωχὸν ὑγιῇ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυαίμων ξύλων.

Ἀφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαθε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμειβὴν τοῦ κόπου του ἐν ρούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχη καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς, μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτὸν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεῦτερον ρούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς ἀργοὺς ἐσυνηθίζεν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπωφελεῖ καὶ ἐπομένως εὐάρεστον καθίστανεν, ὅπως ἐτι μᾶλλον συνοικειόνη μετ' αὐτῆς τοὺς πτωχοὺς.

Αὐτῇ, μ' ἔλεγεν, εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τοὺς ἐξ ὀκνηρίας ἢ ἐξ ἀργίας πτωχοὺς.

Ἀλλὰ δὲν περιωρίζεται ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὐρίσκῃ μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν χωρίων ἐμιμῶντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν, ἤθελε βεβαίως μικρυνθῇ.

οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη οἱ εὐποροὶ πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσηλείαν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεῖα, καταστήματα διανεμόντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενεῖας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλλὰ πολλὰ, γεροντακομεῖα, ἐργαστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἄλλ' ἐπεὶ δὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόθεσεν ἰδὼν γέροντων, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορά μας τὸν ἐνδοξον καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα.

Ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Κίμωνος.

Ἀφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαρθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνέβησαν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα τοῦ πατρὸς του Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὅποιον περιγράφουν εὐεῖδῃ τὸ πρόσωπον, ὁψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ με κόμην μακρὰν καὶ αὐλὴν, εἶχε χαλαρὰ κτῆρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν, καὶ πατριωτισμὸν ἐνθερμον.

Ἀφοῦ οἱ βάρβαροι ἀπεκρούσθησαν γενναίως εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς, ὁ Κίμων καταδιώξας καὶ κατατρώπας αὐτοὺς δραστηρίως καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ βάρβαρα ὄπλα καὶ τὴν Περσικὴν δυναστείαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἐχθρὰ καὶ πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξολόβησεν.

σεν, ἀποβιάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ κατὰ τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην ἡμέραν διπλῇ νίκῃ τοῦ Κίμωνος κατὰ τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν δικαίως ἐθωρήθη λαμπρότερα καὶ ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἀπὸ τὴν πεζομαχίαν τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἱκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νῦν τείχος τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν Ἀγορὰν φιλοκαλῶς μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ συσκίους περιπάτους κατεστόλισεν.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἵτινες, ὅσας συνειθίζωσι τὰ αἰσθητήρια καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἶσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθοῦς ὠραίου, ἐξημερόνουν καὶ ἐξωραΐζουν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἰθῶν.

Ὅχι μόνον δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ποτὲ ἀδίκως χρήματα ὁ Κίμων, ἀλλ' ὅσα ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεται· τὰ μεταχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. Κατὰ σθαίμεν τὰ χρήματα ὡς χρῶτο, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτο, ὃ δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντίνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην εἶδε ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὅποια εἶχε καταδικασθῇ, καὶ αὐτὸς δὲ ὦν ἐνδεής, ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῇ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθάνοντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γυμνός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου, ἡνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος· ὥστε γενναίως ἀφιέρωσε πᾶν ὅ,τι ἐν τείμῳ ἀπέκτησε πρὸς περὶ θάψιν τῶν πτωχῶν συμπολιτῶν του. Ἡ Βιβλιοθήκη Βερόιας

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτούς· εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δεῖπνον, λιτόν μὲν, ἀλλ' ἄφθονον· ὅσις δὲ τῶν πτωχῶν συνδύματων του ἤθελεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνει. Δὲν ἐκάλει εἰς τὰ γεύματά του, ὡς οἱ σημερινοὶ πλούσιοι, πλουσίους πρὸς ἐπίδειξιν πολυτελείας καὶ ματαιοφροσύνης, ἀλλὰ πτωχοὺς καὶ πεινῶντας πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐνδείας των.

Ὅσακις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του ἐσυνοδεύετο ὑπὸ ὑπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς ῥακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς ἀλλὰ γενναίως, διένεμεν εἰς τοὺς ἀξιοπαθούντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος, θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός, λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπανέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ Κρόνου.

Ἀλλ' ἐγὼ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κίμωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σὰς φανῇ παράδοξος. Τὸ θαυμάζω διότι ἐνῷ ἦτο υἱὸς ἐνδόξου πατρός, τοῦ Μιλιτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἂν, ἔχων πατέρα τοιοῦτον, δὲν ἀνεφάνητο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ᾔηται, ἀπήντησεν ὁ γέρων, καὶ ὁμως ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλιτιάδου, δὲν ἐνθυμούμεθα ἄλλον υἱὸν ἐνδόξου πατρός, ἀναφανέντα ἄξιον τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανόντων ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον. ὁ Ἀριστοδης τὸν Δυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης ἀφῆκαν υἱοὺς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς ἀνεδείχθη νώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμηθῆτε ποίων ἐνδοξῶν προγόνων τέκνα ἐμεῖς ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες· καὶ ὁμως τασοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων μᾶς εὐρίσκαυεν τινες, ὥστε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕπνῳ τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ δια-
βλονεϊκῶσι.

Τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλων δένδρων φυτὰ δυσ-
κόλως εὐδοκίμοῦν, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν
τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ῥιζῶν των, καὶ τὰς ζω-
όνοους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουσι διὰ τῆς μεγάλης
σκιάς των.

Παρόμοιον τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων
πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιὰν
τῶν πατραγαθίων των· νομίζουν ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα τῶν
πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐ-
τῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰηματῖαι καὶ ὑπερήφανοι,
ἐντὶ νὰ προσπαθῶσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι'
ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶ-
σι καὶ αὐτοί, ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν
ἅμα ἀμελῆ καὶ ἀδοξον, ἀποθνήσκουν δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξό-
τερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται, ἀν-
τανεκλῶμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐ-
ρανίων σωμάτων, νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἄλλ' ἡ
ἀμψίς τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ σκο-
τεινὰ καὶ ἀδοξὰ τέκνα· ἐπ' ἐναντίας ἐστὶ μᾶλλον σκοτεινότεραν
ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας, ἅς
καὶ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀν-
δρείας, διανοίας καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἅς μὴ ἐλπίζωμεν
εἰς τὴν δόξαν τῶν προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς, ζῶντας ἀ-
δόξως· ἀλλὰ κατὰ τὸ ὥραϊον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἅς
προσπαθῶμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων καὶ
ρετῶν, ν' ἀναφανώμεν ἡμέραν τινὰ ἐνδοξὰ τέκνα ἐνδοξῶν προ-
γόνων.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐσιώπησεν, ἡμεῖς δὲ ἐβαδίζομεν πλησί-
ν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενοι τὰ περὶ τοῦ Κίμωνος. Βίβμαι δὲ βέ-
βαιος ὅτι εἰς πολλῶν ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου τὰς καρδίας εἶ-
ναι ἤδη γεννηθῇ ἀγάπη καὶ σέβας πρὸς τὸν ἐνδοξὸν ἐκεῖνον ἀν-

δρα, καὶ ἐπιθυμία ζωῆρά τοῦ ν' ἀναδειχθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄνδρες καὶ τροπαιοῦχοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ἐνάρετοι καὶ εὐεργετικοὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν.

Μετὰ τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε.

— Ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄθροιοι κακῶς ἀνατεθραμμένοι, οἷτινες μὴ θέλοντες, ἢ μὴ δύνανται νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζουν, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεῖς καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατιφυγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν περιποιούμενος καὶ λακεύων τὸν λαόν, ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὁμως Πλούταρχος, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρώπου ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσον κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηνῶν, ὧν πανταχόθεν κρυγμένος ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὅποιον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ὁ ἀμαθὴς λαός, ἀλλ' οἱ ἄριστοι καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνηον τὴν Σπάρτην. Ὡς λοιπὸν τοιοῦτος, οὔτε κόλαξ τοῦ λαοῦ ἠδύνατο νὰ ᾔσῃ, οὔτε τὰς ἀγαθοεργίας του ἐπομένως ἐνῆργει χάρις δημαγωγίας.

Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ὁ ἦμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅχι ὅμως φανερά ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὅμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανός, καὶ μάλα σταυρὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς χριστιανικὰς τοῦ Εὐαγγελίου παραγγελίας· εἰς Προσέχοντες τὴν ἐλεημοσύνην ἡμῶν μὴ ποιεῖν ἐμπροσθέντων ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοὺ δὲ ποιῶντος ἐλεημοσύνην, μὴ γινώσκω ἢ ἀρεστέρᾳ σου τί ποιεῖ ἢ δεξιό σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη

νη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. »

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερά, διὰ τὴν φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Ὅλοι δὲ αἱ καλαὶ πράξεις, ὁσάκις χρησιμεύσιν ὡς μέσα ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύουν ἀμέσως τοῦ νὰ ᾔναι ἐνάρετοι, βεβηλόνονται, καὶ εἰς κακίας μεταμορφώνονται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροτάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μικρῶν ὁλῶν του τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης·

- Τρεῖς εἰν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,
- Κ' αἱ τρεῖς ὡραῖαι ὡς τὸ φῶς τῆς ἡλαρᾶς σελήνης.
- Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα
- Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία. »

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

* Τὸν μὴδὲν εὖ πράττοντα οὔτε χρήσιμον οὔτε θεοφιλῆ εἶναι, ἔφη Σωκράτης. * (Ξενοφώντας).

ΗΤΟ ἡμέρα Σαββάτου, ὅτε, τελειώσαντες ἐνωρὶς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, ὅπως περιδιαβάσωμεν εἰς τὸν κῆπὸν του, ἣ ἐξέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς περίπατον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι ὅσον περισσότερον ἐπροωδεύαμεν εἰς τὰ μαθήματα, καὶ ὅσον περισσότερον ἐναναστρεφόμεθα τὸν Γεροστάθην, τόσον κυζάνεν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας, τόσον δὲ γλυκυτέρας εὗρίσκαμεν τὰς συνδιαλέξεις τοῦ γέροντος.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ νὰ ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῇ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον ἐπαρουσιάζαμεν εἰς τὸν διδασκαλὸν συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλλιτέρα κατὰ τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιέπειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονος τρόπον μᾶς ἐπεδέχθη·

— Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησεν.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν. Ἦτο δὲ ὁ Γεώργιος ὁ συμμαθητὴς μας ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ φιλότιμα δάκρυα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων εἶχον δώσει ἀφορμὴν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ φιλοτιμίας.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεώργιον. — Περὶ τοῦ Θεσέως, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου, ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διετήρησα, διότι κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, ἅπαντες ἀντεγράφαμεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Ἡ φιланθρωπία τοῦ Θεσέως.

Ὁ Θεσεύς, υἱὸς τῆς Αἰθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροϊζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νεὸς ὢν ἐτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του Πιθέως. Ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλέτιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θεσέως· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους ἐδιηγοῦντό τι περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἁθλῶν τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν, οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιωτάτους ἐκείνους χρόνους τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνομίας, τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχροτάτον ἐγκλημα τῆς ληστείας, ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ἰσπερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θεσεύς, ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ ἐκ Τροϊζῆνας, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξειδίου, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ γενναῖος Θεσεύς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῇ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφήτην· εἰς τὸν Ἰσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίνιν, τὸν καὶ Πυτιοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἀσπλαγχνον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν Κερκύονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδόξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μνηθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, ζῆμιονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τότε εἶχον ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπειθαλμένοι τῆς Κρή-

της, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ Βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι, ἀπυγόμενοι εἰς Κρήτην, κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου, κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις, κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, θηρίου κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα ἐπροσδιωρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θεσεὺς εἶδε, κατὰ τὴν κλήρωσιν, τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δυστυχῶν τέκνων, καὶ ἄφ' ἑτέρου τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχιστέρων γονέων, τόσῳ σφοδρῶς συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἐνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινωταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἀπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θεσέα διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασιν του· ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅτε εἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ φιλόθυμον ἀπόφασιν του, εὐχχθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν ἂν ἐπανεέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θεσεὺς φθάσας εἰς Κρήτην ἐφόνευσεν εὐτυχῶς τὸν Μινωταυρον, καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ λαβυρίνθου ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν μίτον τῆς Ἀριάδνης, ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἀλλ' ἐν τῇ μέσῃ τῆς χαρᾶς των, λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευκὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεύς, καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις ἐκτοτε ὠνομάσθη Αἰγαῖον πέλαγος.

Τὸν Θεσέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθη-

καὶ οἱ καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξύ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν νῆσον Σκύρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθάνει, τὰ ὅσῳ καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτὰ, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἐορτὰς, πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῦς· πρὸς διαιωνίσιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἡρώος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον *Θησεῖον*.

— Εὖγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μᾶς Γεώργιον· δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσις σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθρίασας, καὶ ἀπὸ αὐτολήν καὶ ἀπὸ εὐχαρίστησιν, ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην, ὅτι ἡ σύνθεσις τὴν ὅποιαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτο ὅποια αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραψεν, ἀλλ' ὅποια ἐδιορθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφ' οὗ δὲ τὴν διέστρεξε, μᾶς εἶπε.

— Σκληρὸς τῶνόντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτο ὁ φόρος τῶν ἐπὶ τὰ νέων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ νεανίδων, τὸν ὁπεῖον ἐπροκάλεσεν ἡ ἐν Ἀθήναις συμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, κατέστρεψε τόσους ἀθώους νέους καὶ τόσας νεανίδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακράν, μακράν, παιδία μου, ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι τῶν εἶναι τρομεραὶ, εἶναι ἀκαταλόγιστοι. Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον, διὰ τὴν ὅποιαν ὁ Θησεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπῆντησεν ἀμέσως τις ἐξ ἡμῶν, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα τί ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι δύναται ποτὲ

μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἀν ἦναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτας, μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλαι εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὁσάκις, ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα, δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, ὅχι μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θεσεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμῆθη, οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν του διάθεσιν, ἥτις μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς, καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθὼς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν Θεσέα ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς τὸ Μαραθῶνιον πόλεμον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης ἑνδοξον εἰς τὴν Σαλαμῖνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα· καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέδειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ ἑνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλοτίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ρώμης ἀνέδειξαν τὸν Ἰούλιον Καίσαρα, τοιοῦτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἄς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρετῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κόπων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῶν εὐεργεσιῶν των ἀνδείχθησαν τοιοῦτοι.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν των αἰσθημάτων, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν ἀξιοπα-

των ἀγώνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάσθησαν καὶ ἀπηθανατίσθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῇ καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἐνδοξος Περικλῆς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τότε τὰ ἐξῆς.

Τὸ ἀληθές προτέρημα τοῦ Περικλέους.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἱκανώτερος πολιτικός ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀνεφάνη πολίτης ὠφελιμώτατος εἰς τὴν πατρίδα του, εὐτυχήσας ν' ἀνατραφῇ παιδιόθεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του, Νοῦν ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

Τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς του φρονήσεως καὶ ἱκανότητος νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιουτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλθῶς ὤθειτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς, καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρεται ὁ μέγας Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἡμερότητα καὶ ἐπιεικειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηπεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προεβλήθεις τότε καὶ ὁ Περικλῆς, ἐκεῖτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε

τὰ λoισθία· οἱ δὲ φίλοι του, παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλίνην του καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἠρέθουν τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, ἐσυλλυποῦντα δὲ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρξιν τοιαύτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτὸς, ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν· Αἰ νίκη καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλάκις δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρεσε ποτὲ ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἰμάτιον. Ἴδου τὸ μόνον ἀληθὲς προτέρημα μου!

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην ἐθεώρει λοιπὸν ὁ μέγας Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν του, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, ἂν καὶ διεχειρίσθῃ μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὐτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαίῳ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέβαλpen ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὠραίας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἐκείνα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων, καὶ τοῦ Ὁδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ Ποίησις, καὶ ἡ Μουσικὴ, ὅσαςκις διὰ τοῦ ἀσθήματος τοῦ ἀληθῶς ὠραίου καὶ καλοῦ χρούωσι τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυφόνουν τὸ φρόνημα, ἐκφυγεῖν τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουν τὰ ἔθνη. Ἄλλ' ὅσαςκις αἱ ὠραῖαι αὗται τέχναι, λησμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολήν,

τὴν ὑπόαν πρὸς ἡθοποιήσιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἐθνῶν ἔχουν, περιορίζονται εἰς τὸ νὰ καθηδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον καὶ νὰ υποθάλπωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχροὶ πάθη, ἀντὶ ὧραιων δυσειδεῖς ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος, καὶ τὸ ἡρωϊκὸν ἄσμα μεταβάλλονται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἢ δὲ ὑψηλὴ τραγωδία καὶ ἡθοποιὸς κωμῳδία εἰς κακὴν θράματα, εἰς φθοροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπὴ μελοδράματα· ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἢ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ἀντικαθίστῃ τὰς ἡρωϊκὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου, τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφαυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἥθη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρακμάζουσιν, παραλύουσιν καὶ πίπτουσιν.

Ἄλλ' ὁ ἔμφρων καὶ μέγας Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμυμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν νὰ διακωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἐξοχὸν αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτε ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους, ὡς τοὺς Θεοὺς, διότι πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι Θεοί.

Ἐνῷ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὅποιον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπεδέχθη ὁ γέρων· ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ὁ ἐφημέριος τῆς κωμοπόλεως.

Ἦτο πραγματικῶς ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σε-

βάσιμος, καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου· ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος, μετρίοφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκὴς καὶ λιτώτατος, φιλόανθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικὸς, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτὴς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντός παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς· ἐν ἐνὶ λόγῳ, συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θεῖαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολὴν, τὴν ὁποίαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ ποιμανίου τοῦ ἔχει.

Καθ' ἐκάστην κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συντόμους, καθαρούς, καὶ γλυκυτάτους λόγους, δι' ὧν ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὠραιότητας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῶν ἀντιθέτων κακιῶν.

Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπεύρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκροαταὶ τοῦ διάγωσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδαχῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι προσελκύων διὰ τῆς γλυκειᾶς καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυεν οὕτω καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Καὶ νέοι, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ὡς ὄντα μιμητικά, ὅσους ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν καλὰ παραδείγματα, εὐκολώτερα βαδίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδόν. Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινῶν νίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι, καὶ τὰ θέατρα δὲν πα-

ρουσιάζουν εἰμὴ ὑποδείγματα ἐκλεκτὰ καὶ ὠραῖα ἀρετῆς καὶ προνήσεως.

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος εἰσῆλθε καὶ ἐκάθη-
σεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

— Ἐδιηγοῦμην εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικάς πρὸς τοὺς συμπο-
λίτας του πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς τὴν
ἠθικὴν βελτιώσιν μας, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἑνός,
καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου!

Πῶς νὰ μὴ γείνωμεν φιλόανθρωποι καὶ εὐεργετικοί, ἐὰν ἀλη-
θῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοί!

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐ-
παμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιίαν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλό-
ανθρωπος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του, καὶ διὰ τῶν θείων του
λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κυρίως μᾶς παραγγέλ-
λει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὅποιου πηγάζουν
ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι πραγ-
ματικῶς, ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ
εὐπροσῆγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐερ-
γετικός, καὶ φιλόπατρις.

« Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. — Ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰη-
σοῦς εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσια-
σθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν
αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τὴν τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανε-
λάβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητὰς του· « Ταῦτα ἐντέλλο-
μαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. »

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ
« ὁ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσης, » δηλαδὴ εἰς τὸ
« μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι

νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διότι διὰ νὰ ᾖναι πλήρης καὶ ἀληθής ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. α Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. »

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπογῇ ἀπὸ τὴν ἀδίκιαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην μας· α ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἄδελφοί μου δέ εἰσιν, οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες, οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιοῦντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

* Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι α πᾶν δένδρον, τὸ ὅποιον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ρίπτεται » διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον, ἀγαθοποιῶν παρήγγειλεν εἰς αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροάζετο τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιῶν, ὅχι μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστεῖ καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προσξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα προθύμως θυσιάζει, καὶ αὐτὴ τῇ ὑπαρξίν του διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του. Ἐδιηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρων τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ὁ χωρικός ὁ ἐπονομασθεὶς σωτήρ.

Ἐπλημμύρισέ ποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγη, καὶ διὰ

τοῦ ὀρμητικοῦ ρεύματός τοῦ κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἐβλεπε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπὸ πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθείσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ δυστυχὴς οἰκογένεια, ἐπερίμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιώσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου, καὶ ἐπομένως τὸν ὀλεθρὸν τῆς ὁδὸς διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν, καὶ ἀπελπιστικῶν κινήματων, ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης, συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν αὐτὴν θέαν τῆς οἰκογενείας, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἤκουον τοὺς ὀλολυγμοὺς τῶν ἀδυνάτων τέκνων, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρατήρουν τὰ ἀπελπιστικά καὶ ἱκετικά κινήματα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων γονέων.

Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῇ εἰς πλοιάριον, καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνεύόντων. Ἡ ὁρμὴ καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερὰ, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὅποιον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιος κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκλήρυσεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὅποιον ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτὸ, ἀλλ' οὔτε ὁ ὀλονὲν αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησαν τινὰ ἐκ τῶν περιεστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἄλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερουστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τῆς γῆς· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὥπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν του, καὶ δι' αὐτῶν, ὥς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιίας καὶ αὐταπαρνήσεως.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἐδείξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας, καὶ τῷ εἶπον τὸ

τεθὲν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς βραβεῖον, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὶ πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κιοπία εἰς τὰς στίβας τοῦ χειρᾶς, ἀρχίζει ν' ἀντικρούῃ τὰ ὀρμητικὰ τοῦ ρεύματος κύματα προσπαθὼν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ κόπου νὰ πλησιάσῃ τὸ σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐν τούτοις ἐταλάνιζον τὸν δυστυχῆ χωρικὸν ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγον, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ὁ γενναῖος χωρικός μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ κίνδυνον κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, καὶ σώαν ν' ἀποδιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῇ μέσῳ τῆς χαρᾶς ὄλων τῶν περιεστώτων.

Ὅλοι θαυμάζουν καὶ συγχαίρουν τότε τὸν φιλόανθρωπον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων, προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτῆρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας· ἀλλ' αὐτός, — Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωὴν μου διὰ χρήματα· εἰμαι χριστιανός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθήκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρκετὴ ἀμοιβὴ μοι εἶναι ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἡ πρᾶξις μου μοι ἐπροξένητεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῶν κόπων καὶ τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὲς λοιπὸν παρακαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικός ἐπυννομάσθη ἔκτοτε παρὰ πάντων Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμανούσης οἰκογενείας, συνώδευσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Ὁλόκληρον τὸ ἀκροατήριον τοῦ Γεροστάθου ἐνθουσιάσθη ὑπὲρ τοῦ χωρικοῦ ἐκείνου· ὅλοι ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν σωτῆρα, καὶ ὅλοι νύχθημεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ὠραῖον παράδειγμα τῆς φιλοανθρωπίας, τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας του.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ἐπρόσθεσεν ὁ γὰρ ὁ γὰρ γέρον, ὅχι μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργισίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἐαυτὸν.

του, καθώς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου, ὅστις μὴ θελήσας νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέρος ἐκ τοῦ φορτίου τοῦ συνοδοιπόρου του ὄνου, ὅπως ἐλαφρώσῃ αὐτόν, ἐπροκάλεσε τὸν θάνατόν του, καὶ τότε ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ κυρίου του νὰ λάβῃ οὐχὶ μόνον ὁλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ὅσῳ λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμετε, νὰ ὠφελησέτε, νὰ παρηγορήσετε, νὰ εὐεργετήτετε τινὰ, μὴ τὸ ἀμελήσετε, διὰ νὰ μὴ μετανιώτετε, ὡς μετανόησεν ὁ σκληροκαρδὸς ἵππος. Ἐστε δὲ βέβαιοι ὅτι βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθεῖτε ὑμᾶς αὐτοὺς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον μ' ἐδιηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ὁ χωρικὸς καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰδάν.

Πτωχὸς, ἀλλὰ καλοκάγαθος οἰκογενειάρχης Ῥώσος, ἐκατοῖς εἰς μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς τῆς Μόσχας.

Ἐνῷ δὲ ἐσπέραν τινὰ καταγίνετο περιποιούμενος ἀφ' ἐνὸς τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, καὶ ἀφ' ἐτέρου φροντίζων τὰ ἑξ μικρὰ τέκνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως, ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος καὶ πενιχρὰ ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾷ ὁ πτωχὸς χωρικὸς· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἐν κοιτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἑξ παιδιά μου. Εἰσελθε ὁμῶς, καὶ θέλω προσπαθῆσαι νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε· «κἀμνε καλὸν καὶ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. »

Ὁ χωρικὸς ὠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἡτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως ἔτρεξε νὰ εἶδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε, φέρων πρὸς τὸν ξένον του ἄρτον καὶ λάχανα ξυνά, διότι, ὡς εἶπε, δὲν εἶχε καλητέραν τροφήν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῷ δὲ ὁ ξένος ἐδεῖπνε, ὁ χωρικὸς ἔβαλε τὰ τέκνα του

(Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ)

21.

νά προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νά κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ τὸ σύνθεσ, διὰ νά οἰκονομήσῃ τόπον καὶ διὰ τὸν ἀγνωστον ξένον του· δείξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὑποίαν τῷ ἡτοίμασε κλίνην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ἐπεσεν ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ ξένος διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν καλοκάγαθίαν τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότου, τὴν πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχικῆς καλύβης, καὶ τὸν ἥσυχον ὕπνον τῶν ἐξ πλησίον του ἀθώων παιδίων. Αὐτὰ δὲ διαλογιζόμενος, εἶδεν ἐπανερχόμενον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἐγερθεὶς τότε, καὶ ἐτοιμαζόμενος νά ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν·

— Ἰδοὺ, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς μοι ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχθήτητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ξένος λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτὸ, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρεи εὐδαιμονίαν εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν. Ἀλλ' ὁ χωρικός οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς τὴν προφητείαν ταύτην.

Ἀναχωρῶν δὲ ὁ ξένος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός, λησμονήσας καὶ τὸν ξένον του, καὶ τὰς προφητείας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἡτοιμάζετο νά μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου διὰ νά βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὁμως ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης τοῦ χωρικοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰβάν μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας ἐμφανίζεται, ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος του διὰ νά βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρ.

κόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθην ἀνάδογον, καὶ ἐ-
 οὐ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου. Διὰ τὴν γὰρ γνωρίσω τὰ χρι-
 στιανικὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολ-
 ῶν θύρας ἐκρούσα χθὲς τὸ ἐσπέρας ζητῶν τροφὴν καὶ ἄσυλον,
 ἀλλὰ σὺ μόνον ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς
 τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβων σήμερον τὴν ἀρετὴν
 σου, ἐκπληρῶ καὶ ἐγὼ τὸ πλεόν εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν
 αἰσθημάτων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει,
 καὶ θέλω ἀναθρέψει δι' ἐξόδων μου, καὶ ἀν, ὡς ἐλπίζω, ἀ-
 δειχθῇ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προσιδᾶσαι εἰς τὰ
 ἐνώτερα ἀξιώματα τῆς Αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει εἰς
 τὴν ἐξῆς καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν ἀπὸ αὐτὴν τὴν καλύβην,
 καὶ κτήματα καὶ ποίμνια, ὅπως εὐκολώτερον ἐξασκῇς τὰ
 ἀλλόθροπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιοῦτοτρό-
 πως, ἐπρόσθετεν ὁ Αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖ-
 ται ἡ χθεσινή μου προφητεία.

Φαντασθῆτε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐκπληξίν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ,
 ὅστις βεβαίως ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν
 του προσεχώρῃ ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱὸς
 του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα, καὶ ποι-
 μνια πολλὰ, καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε. Τοιοῦτο-
 ῶς καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ χωρικοῦ του
 λουσιπάρου ἀμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδί-
 ος συγχωρίους αὐτοῦ διδακτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία, παρετήρησεν
 αὐτοῦ ὁ Γεροστάθης, γεννᾷ καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενὲς
 αἰσθημα, τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἥτις καὶ
 ἐν εὐεργετηθέντα τιμᾷ, καὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιία τοῦ πλησίον ᾖναι
 ὡς ἱερὸν παντός ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος
 αἰ βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν
 εὐεργετουμένων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία αἰ-
 νοντα τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης οἱ ἀγνώμονες λοι-
 ποὶ εἶναι θηριαδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐδιηγῆθη τὰ ἐξῆς.

Ὁ λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δούλος πλουσίου τινός· Ῥωμαίου, διατρίβοντος εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρει τὰς καθημερινὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Τοιαύτη εἶναι τὸ σκληρὰ τύχη τῶν ἀπηλπισμένων δούλων. Προκρίνουν πολλὰς καὶ νὰ ζῶσι μεταξὺ ἀγρίων θηρίων, παρὰ ὑπὸ τὴν μάστιγα τῶν ἀγριοτέρων τυράννων τῶν.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπετὴς Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν ὁριστερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει ἄγριον λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.—Τετέλεσται! εἶπε τότε καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου.

Ἄλλ' ὁ λέων χαλεπαίνων πλησιάζει ἡσυχῶς τὸν Ἀνδροκλῆν καὶ ὑφόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀπολιθωμένον δραπετήν, ὥς νὰ ἐζήτει βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε παρατηρήσας ἄκανθαν ἐμπηγμένην εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσύρει αὐτήν, καὶ οὕτως ἐλευθερόνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦς ὀπισθοῦς ὑπέφερε πόνους.

Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην του ἐκγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτὸν ἡμέρας διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε, συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ τρόμου του, συνοικειώθη βαθμυδὸν μετὰ τοῦ εὐγνωμονοῦς θηρίου, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη μετὰ αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἄλλ' αὐγὴν τινὰ ἐξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, συλλαμβάνεται ὑπὸ τινων Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῆ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ μετὰ τινὰ καιρὸν καταδικάζεται νὰ γείνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει σήμερον τοὺς Ἰσπανοὺς τοιαυτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας δια-

κέδαζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη
 ἀλλή μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐ-
 ποτοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, οὐχὶ μόνον τὸ σκληροκάρδιον αὐ-
 τῶν ἀπεδείκνυνεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν εἰς αὐτούς.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωνίαι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅπου τὰ
 κάρτα καὶ ἐν γένει τὰ δημόσια θεάματα ἄλλον σκοπὸν
 ἢ ἔχουν παρὰ τὴν θελκτικὴν διαμόρφωσιν τῶν τε ἰδιωτι-
 ῶν καὶ δημοσίων ἡθῶν, καὶ τὴν εὐγενῆ ἀνύψωσιν τοῦ νοῦς
 καὶ τῆς καρδίας τῶν θεατῶν !

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιστώτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ὁ κα-
 τὰ δίκην Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμ-
 φιθέατρον· ἀφ' ἐτέρου δὲ πειναλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπο-
 τίθεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἤδη καταδίκου.
 Ὄχι τότε ὁ λέων ὅπως κατασπαράξῃ τὸ θῆμά του καὶ χορ-
 τήσῃ τὴν πεινάν του, ἀλλ' αἶμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν,
 παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραῖνει
 ὁ ἄγριον ὕψος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτὸν,
 οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸν
 παλαιὸν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδέξου
 οὗτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐ-
 γνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλίζεται αὐ-
 τόν, καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατάς τὰ με-
 τὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Ἀφρικῆς
 κατῆξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι συνεμερίσθησαν τότε τὴν πρὸς τὸν Ἀνδρο-
 κλῆν εὐσπλαγγνίαν τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπομένως τῇ
 χάρισαν τὴν ζωὴν, ἑμοῦ δὲ μετ' αὐτὴν τῇ ἐχάρισαν καὶ τὸν
 λαὸν τοῦ λέοντα.

Ὅποιον αἰσχος, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον νὰ διδά-
 σκῃ εὐσπλαγγνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πολιτισμένους ἀνθρώπους !

Ὅποια δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλεύῃ εἰς τὰς ἀγνώ-
 νους ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς ἀναφαί-
 νονται τὸσον εὐγνώμονα !

Τὸ διήγημα τοῦτο, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, δὲν εἶναι μύ-

θος, ἀλλ' ἱστορικὴ ἀλήθεια· ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς αὐτοῦ πτης τοῦ συμβάντος, ἐδιηγῆθη αὐτὸ εἰς τὸν Ἀῦλον Γέλλον συγγραφέα τῆς Ῥώμης, ὅστις μᾶς τὸ μετέδωκεν, ὅπως, ἐν θυμούμενοι τὸν λείοντα τοῦ Ἀνδροκλέους, φρυάττωμεν ἐνώπιον τῆς ἀγνωμοσύνης.

Ἄλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας ἐφρόνουν ὅτι, ἂν ὁ εὐεργετοῦμενος πρέπει νὰ ἐνθυμῆται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐεργετῶν, ἀπ' ἐναντίας, πρέπει νὰ λησμονῇ αὐτήν.

Ὅσον εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργεσίαν του, τόσον ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσον ζωηρότερα συναισθάνεται αὐτὴν ὁ εὐεργετούμενος. Ἀπ' ἐναντίας, ἐὰν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῆται καὶ ἀνσφῆρη τὰς εὐεργεσίας του καυχώμενος δι' αὐτάς, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιοιυτοτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδιά μου, μᾶς εἶπε λησμονήσας ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἡ πρὸς τὸ ἔθνος μας ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἀποστροφή καὶ καταφρόνισμα πολλῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μας, διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοὺς ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν των, καὶ ὅτι διὰ τῆς ὥραίας Ἑλληνικῆς γλώσσης μας ἐδιδάχθησαν τὴν θείαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν. Ἄλλ' ἐνθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, καὶ ἐλληνοκοποῦντες, ἂν τι νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμόν, ἴσως προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν καὶ ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστροφήν των.

Ἄς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, καὶ σούτω μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτάς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἄς προσπαθῇσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθίων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην τὴν ὑπόληψιν, τὸ σῆμα, καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθετε στενάζων ὁ Γερμανός.

της· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἡ σταθερὰ θέλησις καὶ ἡ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἄς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἄς αὐξάνωμεν τὰς διαπονητικὰς καὶ σωματικὰς μας δυνάμεις. Ἄς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἄς ἐξευγενίζωμεν τὰ αἰσθήματά μας διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχὴν μας διὰ τοῦ γλυκυτάτου χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ θείου Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναι, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῇται ὁ ὕλικός κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαίμονες. Καθὼς δὲ τὸ παγετῶδες ψυχὸς ἀπονεκρώνει ἅπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἀπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνὰς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἥτοι τὴν Εὐεργεσίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ὁ ἀγαθὸς Τίτος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Τίτος, τὴν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν, ὥστε ὑπάγων ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν.

— Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.

Ἄς μὴ προφασίζομεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροί, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία δὲν ᾔτο εὐκολωτάτῃ εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Μέσα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιίας μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαψιλεύει καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι τὸ θεῖον παράδειγμά του προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἴπῃ τις, ὅσον πλούσιος, ὅσον εὐτυχὴς καὶ μέγας καὶ ἂν ᾔηναι, ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοήθειας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῇ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἀλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντός ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἄλλων. Μόνον δὲ βοηθοῦντες καὶ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας ἀναποφεύκτους ἐνάγκας. Ὡς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὅσκις ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας· διότι ἄνευ ἀγαθοποιίας οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν, οὔτε ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν δυνάμεθα ποτὲ ν' ἀποκτήσωμεν.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιάν, μᾶς εἶπεν ὁ Γερροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. « Τὸ μὴ δὲν ἀδικεῖν καὶ φιλεῖν ἄνθρωπους ποιεῖ » ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι σοφοί μας. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἀνθρώπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὰ πρόσωπον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν ὑγίαν, καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἄνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀδίκος καὶ ἱκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλεῖ ἄνθρωπος, οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτὲ νὰ ᾔηναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν·

« Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν » περὶ δὲ τῶν δικαίων, « Μακάριοι οἱ πεπνυγότες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. »

Ἄνευ χρηστῶν ἡθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαίμονίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γερσιστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυράννους τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

Οἱ τριάκοντα τύραννοι καὶ ὁ Σωκράτης.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπολέσαντες τὴν ἀρχαίαν τῶν ἀρετῶν, συναπώλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τριάκοντα σκληρῶν τυράννων ὑποβληθέντες. Τότε δὲ τὰ μεγαλότερα κακουργήματα, αἱ ἀναιδέστεραι ἀρπαγαί, οἱ ἀπανθρωπότεροι φόνοι, αἱ τρομερώτεραι ἀδικίαι ἐπλημμύρισαν τὰς Ἀθήνας.

Ὅλος σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρειωθῆ· ἄλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης ἀνεφάνη διαμαρτύρησις ζῶσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καὶ τινὰ Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρανόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπείκοντες μετέβησαν ἀμέσως, ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς παράνομους διαταγὰς, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἰμοδόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του, παρὰ νὰ γείνη ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάρνησιν ἐμπνέουν εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὰ ἱερὰ αἰσθήματα τῆς φιланθρωπίας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε, ὢν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων, ἐπρόκειτο

νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινοῦσας πλησίον τῆς Μιτυλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ραδιοῦργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπῆτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τρικυμίαν, ἣτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ Βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ ὄχλου. Μόνος δὲ ὁ Βουλευτὴς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν, ὅτι ἐνόσω ζῇ βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνείδησίν του, διακινδυνεύσας καὶ πάλιν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐν τούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους μετανοήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀδικὸν καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγοροὺς τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιοιουτρόπως μετανοήσαντες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροί καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὸ αἰώνιον αἶσχος τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόνοια· ἡ δὲ μετάνοια δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ τὴν παρελθούσαν ἀφροσύνην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορὰ τῶν Ἀθηναίων, κατεπύκρναν τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνισις ὅμως τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος, ἐπαρηγόρησε τὴν πατρίδα, καὶ συνεκάλυψε τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς.

Περὶ δὲ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς·

Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτήρα

μενὸν καὶ σταθερὸν, ἀγάπην ἐνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποτροπὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς κολακείας. Οὐτε χάριν ἀστεϊσμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγῃ ποτέ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἡσπάσθη, ἦτο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον τὰ χρηστὰ καὶ τὰ δίκαια. Τοιουτοτρόπως δὲ ἡξιώθη τὴν θείαν ἐπωνυμίαν τοῦ δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγε ποτέ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστὴς, ἄμυχ' ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντίδικόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλει τὸν δικαστὴν νὰ μὴ σχηματίσῃ μὴδὲ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του. Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

Ἡ Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴ δὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου.

Διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἡδίκηε, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσων δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτόν οἱ συμπολίται του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινα ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ τὸν διερεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἡδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' αὐτός, κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον

αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον· « Ἀντὶ ὧν ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπέ κάλλιον ποῖαν ἀδικίαν ἐπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ. »

Δικαίως λοιπόν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παρίστανετο ἡ τραγωδία τῶν ἐπὶ τῇ Θήβᾳ τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἰς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάραος.

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος ἀλλ' εἶναι θέλει, ὅλοι οἱ θεαταὶ ἐστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὅποιον ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ἤθελεν ἀποβῇ ὡφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἐπαρυσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δήμου, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὡφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικιώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὡφελείας καὶ τὰ ἐπ' ἀδικημάτων στηριζόμενα ψευδῆ μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Ἐῴθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὁδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἀρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὡφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυθῶσι πρὸς ὦρην καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθροὺς, ἀπομόνωσιν. ἀντεκδικήσεις, καὶ ἐπὶ τέλους κηταστροφὴν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας, καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὡφελή-

ματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι διαρκῆ, βέβαια, καὶ γλυκύτατα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς καὶ πιστὸς φίλος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἄδικος δὲν δύναται νὰ ᾔῃ καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον εἶναι καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσω οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, ὡς κόρην δὲ ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἐκτοτε, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρον, ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων τῆς τέκνων, Σωκράτους καὶ Φωκίωνος, τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς τὰ νέα τέκνα τῆς, αἱ νέαι ἐλπίδες τῆς, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως, νὰ φέρετε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς οὐχὶ τὸν ψευδῆ πολιτισμὸν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζῆση πάλιν ἔνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐγχαράξατε ἐπομένως εἰς τὰ βᾶθη τῆς καρδίας σας τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους.

τ Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ποτὲ μὴ ἀδικήσης,

α Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ νὰ εὐτυχήσης. »

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

«Οὔτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχω ὑπ' αὐτῶν. » (Σωκράτους).

ΑΝΕΦΕΡΑ ἄλλοτε ὅτι ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ Γεροστάθου, ὅτε ἐσύσῃσε τὸ ἐν τῇ κωμοπόλει σχολεῖον, ἦτο νὰ στήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ διάφορα γυμναστικά ὄργανα, ὅπως δι' αὐτῶν διατηρῶμεν καὶ αὐξάνωμεν τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καὶ οὕτως ἐνισχύωμεν τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ νοῦς τὴν υἰεῖαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινὰ ἤμεθα ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξὺ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐφροσύνη.

Ὁ ὀκταετής Παῦλος ἦτο ἔξυπνος καὶ ζωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνόησε, ὡς ἐκ τῆς ζωηρότητός του, παρεξέτρεπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανόας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμασκήν τοῦ ἀδελφοῦ της συνοδεύῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν.

Ἐνῷ δὲ ἐπερίμενεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου θεωρῶσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις μας, ὁ Παῦλος ἀποτυχὼν εἰς τινὰ ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφῆν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὅποιον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἐντραπείς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ

θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προσώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμορραγίαν τῇ ἐπροξέτισεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἵματοςταγὲς πρόσωπόν της, καὶ ὑψωμένη τὴν δεξιάν της, τρέχει κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐτὴν ἀπὸ τὴν χεῖρα, λέγει πρὸς αὐτήν· — Ἄν θέλῃς νὰ τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς, πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμὸν τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν Γεροστάθην· — Νὰ τὸν φιλήσω! λέγει, ἐνῶ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

Ναὶ! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρων. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῇς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός· ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις τὸν ἐξάψῃς ἔτι ἄλλον, καὶ εἰς τὴν ἐξαψίν του ἴσως σὲ κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον.

Ἄν τὸν κτυπήσῃς, ἀντὶ νὰ τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρεται ἀδελφικῶς πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσῃς τὴν ἀποστροφήν σου, καὶ θέλεις χειροτερεύσῃς τὴν κακὴν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῇς σὺ αλητέρα ἐκείνου. Διὰ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος θέλεις τὸν σωφρονίσῃς, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτητός σου θέλεις τὸν κάμῃς νὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του, νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γινόμενος καὶ ἐκεῖνος γλυκὺς καὶ ἡρόδης. Ἰδὲ τὸν μὲ πόσῃ λύπῃ παρατηρεῖ τὸ αἵματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ μετανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ ἴλησέ τον, ὅς καλὸν ἀντὶ κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμβεύσῃς.

Ἐνόσω ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμὴδὸν ἐπραύνετο· μόλις δὲ ὁ γέρων ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανόιας, καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σφογγίζουσα τὰ δάκρυά του, παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πονεῖ πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπλυνε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη λαβοῦσα τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ της, ἐδιευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοῖς πόσῃ δύναμιν, πόσον ὕψος, καὶ πόσον ὠραία ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλῶ ἀντικακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἶς ἐξ ἡμῶν τῷ εἶπεν ὅτι πολὺ ὠραῖον ἦτο τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρον ἀπήντησε.

Σωτήριον μάθημα.

— Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θεῖα στέρε παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι, ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη των, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τοὺς θεῖους τούτους λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπεν.

α Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ καταδιώκόντων ὑμᾶς. Οὕτω θέλετε ἀναφανῆ τέκνα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ τῶν πονηρῶν, καὶ ὅστις βρέχει τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων. Ἐὰν ἀγαπᾶτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῶς θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ὑμῶν; ἀγαπᾶτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ὅπως γίνητε τέλει οἱ ὡς ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ ὑμῶν. »

Τοὺς δὲ θεῖους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς διὰ

τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ παραδείγματος· διότι, ὅτε ὁ ὄχλος τῶν
 Ιουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κατεδίωξε τὸν Σωτῆρα
 αὐτῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολ-
 θῆθ᾽ αὐτὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ Θεάνθρωπος κατὰ
 τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν,
 δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ Παν-
 τοδυνάμου Πατρὸς του· ἀλλ' ἐν τῇ θεῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι
 παρεκάλεισε τὸν Ὑψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του,
 ὅτι δὲν ἤξεύρουσαν τί κάμνουν. α Πάτερ, εἶπεν, ἄφες
 αὐτοῖς, οὐ γὰρ οὔδασιν τί ποιοῦσιν. π

Ἰδοὺ ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυ-
 τάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλι-
 κίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ
 πομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ
 βίου σας.

Πολλοὺς κακεντρεχεῖς θέλετε δυστυχῶς ἀπαντήσῃ κατὰ
 τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας· ἄλλοι θέλουν σᾶς ἀπατήσῃ, ἄλ-
 λοι θέλουν προσβάλλει τὴν ὑπόληψιν σας· ἀλλ' ὑμεῖς ἔστε
 πάντοτε γενναῖοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί· μὴ μισήσετε αὐτοὺς,
 μὴ ζητήσετε ἐκδίκησιν, μὴ ἀνταποδῶσατε κακὸν ἀντὶ κακοῦ·
 ἀγαπήσατε ἀπ' ἐναντίας αὐτοὺς, ἀνταποδύσατε καλὸν ἀντὶ κα-
 τοῦ, καὶ οὕτω θέλετε θριαμβεύσει.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι
 ὡς ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν
 ἀγαπῶν τὸν ἀνθρώπου. Γλυκεῖα ἴσως, ἀλλὰ βραχυτάτη
 εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρὸταται ὅμως, διαρκεῖς καὶ
 καταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς.

α Ἐάν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψώμιζε αὐτόν, εἰάν
 ψιφᾷ πότιζε αὐτόν, π μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.
 Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τῆς πο-
 ρείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶοι, καὶ ἀμνηστικάκοι,
 ἀνταποδύσαντες πολλάκις καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρον διάφορα Ἑλληνικὰ ἀ-
 ἐκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ
 νῆψι μου.

Δημοσίου Κεντρικῆ Βιβλιοθηκῆς Βερόνης

Ὁ Λυκούργος καὶ ὁ Ἀλκάνδρος.

Ἐνῷ ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκούργος εὕρισκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν, νεανίας τις ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἀλκάνδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκούργος, δὲν ἡγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος παρυσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκούργου συνεκίνησε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χειρὰς του ὁ νέος Ἀλκάνδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκούργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἀλκάνδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ὅχι μόνον δὲν ἐκακοποιήσεν αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας, καταστήσας τὸν ἐχθρὸν του φίλον ἐπιστήθιον διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ συμβουλῶν του, ἀπέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἰδοὺ ἀμνησικακία, ἰδοὺ ἀρετή! Ἀλλ' ἂν ὁ Λυκούργος, ὡς ἐκδικητικὸς, ἡγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἀλκάνδρου καὶ ἐκτύπα αὐτὸν, ὁ Ἀλκάνδρος βεβαίως ἤθελε γενῆ αὐθαδέστατος, ὁ δὲ Λυκούργος ἴτως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πραότης ὁμοῦ καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἀλκάνδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκούργον ἀνέδειξε πολὺ πλέον ἀξιαγάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ στρατιώτης.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν μέγαν στρατηγὸν τῶν Ἑλλήνων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του τις στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτὸν, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστὴν, ἰδοὺ τί ἀπήντησεν.

Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὕβρεις τοῦ στρατιώτου ἤκουσα ποτὲ διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ εἶδον ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην.

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του ἀνταποδῶσας ἐπαινον ἀντὶ ὕβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου προσεῖλκυσε, καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ διὰ παντός κατέπαυσε.

Ὁ Περικλῆς ὕβριζόμενος.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπος κακοήθης ἤρχισε νὰ ἐξυβρίζει αὐτόν· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ, ἀταράχως καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὕβρεις, ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος. Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτόν ὕβριζων καὶ κακολογῶν. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὕβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρήγγειλεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὕβριστήν μέχρι τῆς κατοικίας του ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θυριώδους, » εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιπτακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τιμῶντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θυριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῇτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὕβρεως καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης, καὶ ἡ ἀμνησικακία, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουν στολίσαι τὸν βίον σας.

Ὁ Σωκράτης |προαπόστολος.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδιδώμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης.—Ὅταν κακοποιῇς τὸν πλησίον σου, εἶσαι ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιονδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ὅσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκε, καὶ διὰ τῶν ἔργων του πάντοτε ἐπισφράγιζε. Πολλάκις λοιπὸν εἰς τὸν βίον του ἀπέδειξε κατὰ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνοχήν του.

Ἡ κακὴ του τύχη τῷ ἔδωκε σύζυγον τὴν Ξανθίππην γυναῖκα εἰς ἄκρον ὀξύθυμον καὶ διεστραμμένην, πολλάκις αὐτὴν θαδιάζουσαν καὶ βαναύσως φερομένην κατὰ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός· ἀλλὰ μετὰ πραότητος ὑποφέρων τὰ πάντα ὁ Σωκράτης, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐκδίκηθῃ κατ' αὐτῆς, καὶ ν' ἀνταποδώσῃ ὕβριν ἀντὶ ὕβρεως, κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἡμέραν τινά, ἐπὶ ἡ παράφορος γυνὴ μανιωδῶς ἐκραύγαζε καὶ βροντοφώνως ἐξύβριζε τὸν ἀγαθὸν σύζυγόν της, αὐτὸς ἄταραχος ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του. Ἡ Ξανθίππη τότε λαβοῦσα ἀγγεῖον πλήρες, ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ, γελῶν εἶπε μετὰ τὰς βροντὰς ἐπέρχεται βροχή, καὶ διδάσκων οὕτω τὴν ὑπερμονὴν, τὴν πραότητα, τὴν ἀμνησικακίαν.

Ἄλλοτε κακοήθης τις ἐκτύπησε σφοδρῶς τὸν Σωκράτην κατὰ τὸ πρόσωπον, ὥστε καὶ κατεπληγώθη καὶ ἐξωγκώθη τὸ πρόσωπόν του· ὁ δὲ Σωκράτης ἀποῦ ἀταράχως ὑπέφερε τὴν προσβολὴν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ὄνομα τοῦ κακοήθους ἐκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων γράφεται τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου, καὶ αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

Ὅτε δὲ ὁ κωμικὸς ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Ἀριστοφάνης, θέλων νὰ ἐμπαιξῇ τοὺς σοφιστὰς, εἰσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν κωμωδίαν του τὴν ὀνομαζομένην Νεφέλας, ὁ Σωκράτης, παρευρεθείς εἰς τὸ θέατρον, οὐχὶ μόνον ἀταράχως ἐθεώρει τὸ πρόσωπόν του ἀδίκως ἐμπαιζόμενον ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, ἀλλ' ἅμα ἐννόησας ὅτι ξένοι τινὲς θεαταὶ ἐπιβόουν

να γνωρίσωσι προσωπικῶς τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καμψυδόμενον Σωκράτην, ἠγέρθη εἰς τὴν θέσιν του, ὅπως εὐκολώτερον τὸν ἴδωσιν οἱ περιέργοι ξένοι, ἀποδείξας τοιοῦτοτρόπως ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὕβρεως καὶ παντὸς ἐμπαιγμοῦ.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολιταὶ τοῦ, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, τὸν κατεδίκασαν νὰ πῇ τὸ κώνειον, « Οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἶσθημα ἐκδικήσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγόρων καὶ δικαστῶν μου· οὔτε ν' ἀνταδικῶμεν, οὔτε νὰ κακοποιῶμεν πρέπει τινά, ὅ, τι δῆποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτοῦ. » Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον.

Ὁρθότατα λοιπὸν εἰπὸν τινες ὅτι, ἂν ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχῃσε νὰ γεννηθῇ χριστιανός, ἀνεφάνη ὅμως ἀληθὴς πρᾶσις τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς του προητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φωκίωνος.

Τὸ κώνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γερσστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸ κώνειον τοῦ Φωκίωνος· διότι καὶ αὐτὸς ὁ χρηστὸς κολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνείου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην του, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησε ποτέ τινα ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μάλιστα, ὡς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γενναίως ὑπερησπίσθη ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάψει.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔρθασεν ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν τόσον ἐγάρη, ὥστε ἠτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων καὶ ἀμνησίκαιος Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἰναι ἀγενεὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους, ἠγάπα νὰ εἴγῃ εἰς τοὺς

συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρά καὶ ἄν ᾔτο αὐτὴ. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευσὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρστομένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς· Δύνασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσετε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε δύνηθῆναι νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἐναντίον τῆς πειροθῆσεώς μου. »

Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ὑπερίδης ἡρώτασε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσει νὰ συμβουλευσῇ τοὺς Ἀθηναίους εἰς πόλεμον, ὁ Φωκίων μ' ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν· « Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικούς μὴ κλέπτοντας τὰ δημόσια. »

Ὁ Φωκίων συνήνεκε τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτῆρός του μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὠμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρεστεί καὶ ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας, ἐνῷ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὥς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αισθάνονται ἐν τῇ μέθῃ τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου τὸν ὅποιον πίνουν, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς των, δὲν ᾔδυναντο νὰ ἐκτιμῶσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, παρῶντον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμούς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ Φωκίωνος, καὶ ῥαδιουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν, οὔτε τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν πῦριν τῆς θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῇ τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ, ἐρώτη-
 ῖς ποία εἶναι ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱὸν
 τοῦ Φωκῶν, εἶπε· αὐτὸς μὴ μνησι κακῆσῃ ποτὲ κατὰ
 τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν μου, »
 καὶ διὰ τῆς χρηστῆς ταύτης παραγγελίας του ἐτελείωσε τὸν
 ἐνδοξον βίον του. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀγαθότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς
 τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ὥστε ὅχι μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε
 κατὰ τῶν φονέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων
 ἀμνησικακίαν ἐρύστησεν.

Τὰ αἰσχρὰ, τὰ ὀλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνη-
 σικακίας, τοῦ μίσους, καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὅποια ποτὲ δὲν ἐ-
 μόλυναν τὴν ὡραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίῶνος, ποτὲ, παιδί μου,
 μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτὲ ἂς μὴ μαλύνωσι καὶ τὰς
 δικὰς σας καρδίας, ὅ,τι δηποτε καὶ ἂν ὑποφέρετε ἀπὸ τὴν κα-
 κίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Δημοσθένης καὶ τὸ ὄνειον γάλα.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν
 ἐνθύμισεν τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥήτορα τῶν
 Ἀθηναίων, ὅστις πλήρης ζωηροῦ πατριωτισμοῦ, ἐνδόξως ἠγω-
 νίσθη διὰ τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς
 ἐλευθερίας καὶ κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.
 Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ
 καταδικασθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῇ
 εἰς τὰ ξένα.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του,
 ὁ νοῦς ὁμοῦ καὶ ἡ καρδιά του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας.
 Πολλάκις δὲ, ὡς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆ-
 νος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἐστρεφε τοὺς ὀφθαλ-
 μούς πλήρης δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσαν αὐτὸν πατρίδα.
 Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐξορία του, ἐφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδή-
 ρις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθάρρυνθέντες
 δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι, ἠθέλησαν ν' ἀναστατώ-
 ρωσι τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας,
 καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξεῖλαν πρόεδροι εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβειων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὅτι, « καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποῖαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὅποιον πρὸς τροφήν τῶν φθισιῶντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν ».

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπε· « καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσαγόμεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἰσέρχονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν ».

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοῦ λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἐφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνέκραξεν ὅτι, « ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ εὐτυχιστέρα τῆς ζωῆς του »· Ἰδοὺ ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησικακίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ!

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροστάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κοιμόπολιν. Ἐνῷ δὲ ἐπιστρέφομεν, μᾶς ἐδιηγῆθη καὶ τὰ ἐξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Ἡ ἀμνησικακία τοῦ Ἀριστείδου.

Ἄραϊον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πραότητος παρουσιάζει, παιδίά μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς φρονήσεως, καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τοῦ μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιφρόνῃ εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηναίων· ἀλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν τοῦ ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὀστράκων τὸ ὄνομα τοῦ διὰ νὰ δώσωσι τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτὸν, καὶ παρουσιάσας τὸ ὀστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδὲν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲ ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη, ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὀστράκου τὸ ὄνομα του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχθῇ διαρκὴ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. « Εἶθε, εἶπεν, οἱ συμπολιταὶ μου, εὐτυχοῦντες πάντοτε, νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην! »

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τινόντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς ἀμνηστικαὶ καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας μας, οἱ μὲν ἔχθροί δικαίως θέλουν μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατὴρ μάταιως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ

δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικακίαν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του, καὶ τὴν εὐγενῆ διάθεσιν τοῦ ν' ἀνταποδίδῃ καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε εὕρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἰγίναν, εἶδεν ἐκαῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμῖνα, φοβηθεὶς μάλιστα οἱ συμπολιταὶ του, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοιάριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Περσικοῦ στόλου· φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὁ Ἀριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπά καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, τοῦ φθόνου, ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Τείνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τοὺς ὡραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῇ ζωηροὺς εἰς τὴν μνήμην του, ὅσας περὶ πατρίδος πρόκειται· « Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλειε, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφρονισθῶμεν ἄς θυσιάζωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέροις εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλεύων. »

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπᾶσθαι τὸν ἀντίπαλόν

του, καὶ ὠφελῆθεις ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῇ
ἀνδρομῆν, καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατώρ-
ωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἥτις
καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπὸ θανάτου ἐ-
σώτη.

Ὁ ἐξορίστος λοιπὸν Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον κακὸν ἀντὶ
ἐκκοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διε-
κινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἡγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πα-
τρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκλήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τοιού-
τους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας καὶ ἀμνησικάκους ἀνδρας, θυ-
σιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν
τῆς πατρίδος, ἅς μὴ ἐλπίζομεν, παιδιὰ μου, ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Ἡ ἐκδίκησις τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιοῦτοτρόπως μετὰ τι-
νας χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἐνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο
φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς
Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ
τῆς πατρίδος του ἐξορισθεὶς, ἀλλ' εὐχάρη, ἡγωνίσθη καὶ διε-
κινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Κί-
μων, μιμούμενος τὸ ἀξιότιμον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐ-
κείνου ἀνδρός καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησιμάχησε
κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κα-
κοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ. Ἐνῷ ἦτο ἐξορίστος, μάχη
μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ
εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἰδοῦ περίστασις ἀρμοδίᾳ πρὸς ἐκδίκησιν, εἶπεν ὁ Κίμων·
καὶ ἐνδυσθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του, τρέχει εἰς τὸ στρα-
τόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν
του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν
ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὁμῶς ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γεν-

ναίαν συνδρομήν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου των.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἀχαρίστων καὶ δυσπίστων συμπολιτῶν του· ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστοὺς ὁμόφρονas καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρίς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του, ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνήν τοῦ Κίμωνος καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπασαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἐνδοξα τοῦ πατριωτισμοῦ των. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἡγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἦθι τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὅμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος καὶ Δημοσθένους καὶ τινων ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὅποια τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν καὶ δολοφονοῦν οὐχὶ μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος των!

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκάλονύκτισεν ὁ γέρων κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην·

- Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μνησίκακος μὴ ᾗσαι,
- Δίδε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικῆσαι. •

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
« φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. » (Σοφοκλέους)

ΚΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἔτος ἀκριβῶς πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνεγε-
ρίας, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουρ-
γίαν εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλητέρους μαθητὰς τοῦ
σχολείου, μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γρά-
φων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς
ἄγων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, περὶ τῆς
παρακμῆς, καὶ περὶ τῆς θλιθερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πατριωτισμὸς, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀ-
νύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρω-
τία καὶ ἡ διαφθορά ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῆς. Ἡ διχόνοια
καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμ-
νάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐ-
τῆς. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὁμῶς κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥωμαί-
ους κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει
κτισθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ
ἐλούς ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ μας Αὐτοκρατορία, παραμελή-
σασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ ἐθνι-
κοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώ-
ντα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε καὶ κατεστράφη.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ ὅχι μόνον νὰ μὴ βλάβῃ
τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοηθείας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλ-
λά καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν
θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς
αὐτήν. Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς πα-

ραδείγματα αξιοθαύμαστα καὶ αξιομίμητα ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Διὰ νὰ ἰδῇτε δὲ καὶ θαυμάσετε τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σὰς διηγηθῇ τινὰ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὐελπίς ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς πατριωτικὴν τῆς φίλης πατρίδος.

Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπεῖλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβόν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ᾗθελον διαφυλάξει τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμὸν, ἀποφασίζει ἀμέσως νύκθι θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν, πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλὼν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ πληγωθῇ καιρίως ὑπὸ αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονεὺς χωρικός ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμὸν ὁρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθῆναι ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδίά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸν εὐγενῆ πατριωτισμὸν τοῦ Κόδρου, καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσιὰ τῆς Ἀγραύλου.

Ποία ἦτο ἡ Ἀγραύλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυ-

αἱ; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη.

Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Ἡ Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνῷ δὲ αὕτη ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν, ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νικήσει καὶ σωθῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῇ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἀγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμὸν, καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν ζωὴν τῆς πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνεύουσας πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀρόθως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου τῆς δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα τῆς.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσι τὸν πατριωτισμὸν τῆς, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἕκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἡρώιδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὠρκίζοντο ὅτι θέλουν ὑπερασπίζεσθαι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των, καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ὁ ὄρκος τῶν νέων.

Ὁ Γεροστάθης τότε, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βιβλίον, μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολουθῶς μᾶς ἐξήγησε τὸν ὄρκον, τὸν ὅποιον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἑφηβοί, ὠρκίζοντο. Ἰδοὺ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὄρκου τούτου.

« Δὲν θέλω καταισχύνει ποτὲ τὰ ὅπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείπει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπεραπλῆξομαι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθὲς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ θεοὶ ἄς ᾖναι μάρτυρες τούτων. »

Τοιοῦτον ὅρκον, τιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστέεστε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχεθῆτε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι θέλετε ἀγωνισθῆ, ὅπως παραδώσετε τὴν πατρίδα εἰς τὰ τέκνα σας εὐτυχεστέραν καὶ ἐνδοξοτέραν ἀφ' ὅσον θέλετε παραλάβει αὐτὴν ἀπὸ τοὺς πατέρας ὑμῶν. Ὑποσχεθῆτε ὅτι θέλετε διατηρεῖ πάντοτε τὸν βραχίονά σας ἀνδρεῖον καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς, καὶ τῶν νόμων τῆς πατρίδος, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ κατασυντρίψετε ἐπιθέσεις ἀδίκους, καὶ παρανομίας αἰσχυράς. Ὑποσχεθῆτε ἐπίσης ὅτι ποτὲ δὲν θέλετε ἀνεχθῆ νὰ ἴδῃτε τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων σας ἐπιβουλευομένην ἢ περιφρονομένην. Ὑποσχεθῆτε ἐπὶ τέλους ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἰκανωτέρους ὑμῶν, καὶ ὅτι γενναίως θέλετε καταδιώκει πάντας τοὺς παραβιάζοντας τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ἔστε δὲ βέβαιοι, ὅτι, εἰ τηρήσετε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ ἡ πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, μεγαλοφώνως τὸν ὅρκον τῶν νέων ὠρκίσθημεν πάντες, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύομεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι πολλαὶ Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τὰ ἐξῆς περὶ τῆς Τελεσίλλας, τῆς Ἀρχιδαμίας καὶ τῆς Κρατησικλείας.

Ἡ Ἀργεῖα Τελεσίλλα.

Ἡ Τελεσίλλα, Δυρική ποιήτρια ἐξ Ἀργους, εἶχε καρδίαν

εὐαίσθητον, ἐξευγενισθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως·
 ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν, ἡγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα τῆς.
 Ὅθεν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ
 Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυ-
 ναικῶν, καὶ τεθείσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως
 μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐξάπτουσα τὸν πατριωτισμὸν καὶ
 τὴν γενναιοῦτητα αὐτῶν διὰ τε τῆς ποιητικῆς τῆς λύρας καὶ
 διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος. Τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιά-
 ται ἐνίκηθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς
 νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι
 τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρώιδος, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως
 καὶ τοῦ ἡρώϊκοῦ πατριωτισμοῦ τῆς.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι αἱ ἐκ εἶναι αἱ πό-
 λεις εὐδαιμονοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγα-
 θοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται. » Ἐνό-
 σῳ οἱ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πατριωτισμὸν,
 ἀποθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλ-
 λας τῶν καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἑλλὰς
 πύτυχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη, ὅτε αἱ
 μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἄμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέω-
 νες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φω-
 κίωνες ἔπιον ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὸ κῶνειον.

Αἱ Σπαρτιάτιδες κατὰ τοῦ Πύρρου.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἠπειρον περὶ τὰ 300
 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ
 τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἐπὶ τῆς Μα-
 κεδονίας ἐβασίλευσε.

Μεταβὰς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς
 διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους
 ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἠπειρον, καὶ τότε ἐξεστρά-
 τευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐ-
 παπειλεῖ ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθοῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρό-
 κειτο νὰ διασώσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετ' ἀγανακτῆ-

σεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδάμια ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν καὶ ξίφος κρατοῦσα, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι, ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκειται νὰ χαθῇ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ. Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παθένοι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάγκησιν τῶν δυνάμεων τῶν κατὰ τὴν ὥρην τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἐφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν ὑπηρετοῦν αὐτοὺς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφὴν, καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχονον τοὺς μαχομένους λέγουσαι πρὸς αὐτούς· «Ἐνδοξος θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας, ἐὰν μαχομένοι νικήσετε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχομένοι ὑπὲρ πατρίδος, πέσητε εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν θυγατέρων σας.» Τοιοῦτοτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν γυναικῶν τῆς· ὁ δὲ Πύρρος, ἀποκρουσθεὶς, ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους, καὶ τῆς πατρίδος σωτῆρας.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων καὶ τὸ ἐξῆς.

Ἡ Κρατησίχλεια εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαΐης συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ

τὸν ὄρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ἐκστρέλλετο ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραιὰν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλὰκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησίκλειας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὅποιαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλους ὁμως ὁ ἔρωις τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιάτις ἀπήντησεν· α' Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ἀλλαχοῦ, δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλέ το, στείλέ το τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γήρατος, μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές εἰς τὴν πατρίδα του. β

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια, μεταβᾶσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἐγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια. α' Πράξε τὰ πρέποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτὲ νὰ βλαφθῇ ἡ πατρίς χάριν μιᾶς γραιάς καὶ τινῶν παιδαρίων. β

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! Ἐχοντες δὲ οἱ πρόπατορές μας τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των. Αἱ μητέρες, ὅχι μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ οἱ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδιὰ κανονίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωναὶ εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζουσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἐτι γλυκύτερον

γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Καὶ σεῖς λοιπὸν, παιδὶά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε τέκνα ἄξια τοιούτων μητέρων, καὶ ἀπόγονοι ἄξιοι τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λεωνίδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Κίμωνος, ἔτοιμοι πάντοτε, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑπερασπισθῆτε ἐναντίον παντὸς ὁποιοῦνδήποτε ἐχθροῦ τὴν αὐτονομίαν, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πατριὸν θρησκείαν σας. Χαράξατε δὲ εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ἐνδοξα ὀνόματα τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου, εἵτινες προθύμως διεκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των, ὁ μὲν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ὁ δὲ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Μᾶς ἐδιηγῆθη τότε τὰ ἐξῆς περὶ τῶν δύο τούτων ἐγδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

“Ὁ Θρασύβουλος κατὰ τῶν τριάκοντα τυράννων.

Ἐνθυμείσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ Στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸ Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάρισε τὰ μακρὰ τεῖχην, καὶ καταλύσας τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων, καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ἀλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχῃ πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοδόρων τυράννων κατασπαρτισμένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς. Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν του· προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὀχυρύνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλὼν ἐκεῖθεν τοὺς τριάκοντα τυράννους. Ἀλλ' οἱ τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν

ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς τυραννίας.

Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερόνων τὰς Θήβας.

Τὸ ἀξιωματικὸν παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμιμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας. Δοξομανής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἐβυσίτισεν ἐνώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦς παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουράν. Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς, ἐκυβέρνηα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἶσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν, ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι, αἰσχροὺν καὶ ἀνόσιον εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὀπλῶν, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμώτερος ὁ ἐντιμὸς θάνατος παρὰ τὴν ἀτιμον ζωὴν, δὲν ἔπαυε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος του. Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικὰ του σχέδια ὠρίμασαν, μεταβὰς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, καὶ διακινδυνεύσας τὸ πᾶν, κατώρθωσε καὶ τὸν αἰσχροὺν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουράν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἐκτοτε ὁ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσεν ἀγωνίζεσθαι καὶ διαβέβαιον

κινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἐπαμεινώνδου, ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλτάτης πατρίδος του. Τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτὸν, ξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν, νὰ προσέχῃ τὴν ζωὴν του, σὺν τῇ θυγατρὶ, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των. »

Ἀκολουθῶς ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὅποιον τοσούτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιῶδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσυχῶς καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πῇ τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάψῃ τὴν φιλτάτην πατρίδα του, παραβιάζων τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς ἐδιηγῆθη.

Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ.

Ἐνῷ ὁ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενεν ἀταράχως ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῇ τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ μαθηταί του, μὴ ὑποφέροντες, νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοίμασαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του, καὶ τῆς εἰς Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεως αὐτοῦ.

Αὐγὴν τινα ἐγχειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ τὸν ἥσυχον ὕπνον, τὸν ὅποιον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐσυνειδητοὶ ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου των δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητὴν του Κρίτωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσελθεῖ εἰς τὸ δεσμοτήριον διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κώνειον, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπείσῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, καθ' ὅσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο ἑτοιμα.

ατρώας γῆς. μᾶκάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν
 ἐνείεν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Λυκοῦργος διὰ
 τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίωσε τὴν γλυκυτάτην ταύτην
 μακαριότητα, καὶ ἐκουσίως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις
 αἱ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενитеία καθ' ἡμέραν ποτίζει
 τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας τοῦ δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιᾶται, διατηρήσαν-
 τες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις, πεντακόσια ὁλόκληρα ἔτη
 ἐκκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἑνδοξοὶ. Πρὸς ἀνάμνησιν
 τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερὸν, ἐντὸς τοῦ
 ποίου κατ' ἔτος ἐθυσιάζον, τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλ-
 λον εὐεργέτην Θεόν.

Ὁ Ἴπποκράτης καὶ ὁ Ἀρταξέρξης.

Ὁ Ἴπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γερροστάθης, ὁ μέ-
 γας ἰατρός τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον
 Κῶν, ἐπωνομάσθη δὲ πατήρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ
 Ὀμηρος πατήρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατήρ τῆς
 ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν
 μεγάλην ἰατρικὴν ἰκανότητα τοῦ Ἑλλήνος ἱατροῦ Ἴπποκρά-
 τους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλου-
 σιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἀλλ' ὁ Ἴπποκράτης
 ἀπέβαλε τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀρταξέρξεως, καὶ εὐχαρί-
 στως ἐθυσίωσε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς
 τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν του, καταμαστι-
 ζομένων περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Πελοποννησικοῦ πολέμου ὑπὸ
 θανατηφόρου λοιμοῦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὰ Στάγειρα.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων
 χάριν τῆς πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς
 ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶ-
 ρον, ποῖαν χάριν ἐπιθυμεῖ· αὐτὸς δὲ μέγαν ἄλλην, ἀπε-

κρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου. ο

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπροσθεσεν ὁ Γερυστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μαγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἃς ἦναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἃς ἦναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

Θυσία Παθῶν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν ὅμιον τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἰπὲν ὁ γέρων, ἂν θυσιάζετε καὶ τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος. Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριευόμενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζῇ ὁ πατριωτισμός.

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμίνα δὲν ἐκυρίευσεν τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἶσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωΐσμου, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισεν τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἀλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ἀπὸ τοῦ πάθος τῆς δοξομανίας, ἐπραμάλεσε τὴν κατὰ τῆς Σικελίας πα-

ίπποια ἐκστρατεῖαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε καὶ τὴν δύ-
μιν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πάυσανίας, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς
αλοχηρυκτίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχρὸς τῆς Ἑλλάδος
προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἀνυτορ καὶ Μέλιτος καὶ Δύκων, αὐτοὶ οἱ
εἰς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθο-
ροὶ, καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην
τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ
πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον τῆς.

Ἐάν λοιπὸν τὰ πάθη ἦναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν πα-
τριωτισμόν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς
συφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῇτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ
πᾶσαν κακὴν ἔξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διαθέσιν, τὴν ὁ-
ποῖαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρό-
τερα ἐλαττώματα παραμελούμενα αὐξάνουν, προχωροῦν καὶ ἐ-
πὶ τέλους καταντῶσι πάθῃ τρομερᾷ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέ-
θρια· ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥτυχα βυάκια, τὰ ὅποια
προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλόμενα ἐπὶ
τέλους εἰς πλατυτάτους, ὀρμητικούς καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Ἐάν δὲ ὡς τέκνα φιλόστοργα αἰσθάνησθε ἀπὸ τοῦδε πόθον
τοῦ ν' ἀναφανῇτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γο-
νεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ
αἰσθάνηται ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα, τὴν φί-
λην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε, ἔστε βέβαιοι, θέλει εὐλο-
γήσει τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδὰς, τοὺς κόπους, καὶ τὰ ἔργα σας,
καὶ ὁ εὐγενὴς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῇ.
Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ὥς ὁμονοῇ μετὰ τῶν συμπολι-
τῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμῖνα, προσ-
φέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστο-
κλέα.

Ἄς μὴ φθανῶμεν, ὥς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἱκανω-
τέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους ἡμῶν· ἀλλὰ
προθύμως συντρέχοντες αὐτοὺς, ὥς ὠφελώμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ
πατρίς ὑπὸ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν. Τοὺς δὲ κα-

τωτέρους ἢς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐνθαρρυντικὴν χεῖρα ἢς τείνωμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἡμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιοῦτο τρόπον ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντοτε τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδιὰ μου, ἡ ὀκνηρία, κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία, καὶ τὸ ἐγκλημα.

Ὅσακις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνεται ἢ κτελεῖται ὑπὸ τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἢς μὴ ζηλεύωμεν ἢς μὴ φθονῶμεν, ἢς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἢς μὴ συκοφαντῶμεν ἀλλ' ὀλοφύχως ἢς ὑποστηρίζωμεν αὐτό, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἀσπονδατέρον ἐχθροῦ μας ἂν ἐγείνεν ἢ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος δὲν ἐμποδίζομεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελοῦμεθα καὶ τιμῶμεθα.

- » Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῇ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,
- » Καὶ ὅταν ἦναι εὐδόξος, ὅλοι συνευδοξοῦμεν.
- » Ἀλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,
- » Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῇ εἶναι καὶ τὰ παῖδιά!»

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας, ἀντὶ νὰ φαρμακεύῃ ἀπ' ἐναντίας ἢς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν, διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὁλοκληροῦ τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνεურισκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πελάτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θερμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπληθανάτισεν.

Ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόπονος.

Φιλοπατρία ἀνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἰπὲν ἀκολούθως ὁ Γερροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ δὲν ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν

πατρίδα. ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πείρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτὲ ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελιμοῦ ἐνασχολήσεως καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως ὄχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος ἀγωνισθῆτε, φίλοι μου, ἐνὸς ἐλθετε νέοι, οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων νὰ καλλιεργήσητε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερόν ν' ἀποκτήσητε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄταπον θέλει εἶσθε, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρός, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοι υἱοὶ, τροφὴν καὶ περιθαλψιν.

Ἀσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι, ἂν ὁ μὴ γένοιτο, δι' ἑλλειψιν ἰδίων καταντήσητε ποτὲ σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικοὺς, οὔτε τοὺς στρατιωτικοὺς δύναται ποτὲ ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κικινάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἐνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιεργοῦν τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἠνέλει τὸ ὕδωρ, ἐνῷ ἡ ἀνάγκη σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου τῆς. Ἐὰν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστραφῆτε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῇ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

Ἀμοιβαὶ καὶ ἀχαριστία.

Ἐὰν δὲ ποτὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι

ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερυστάθης, ὑποκύψετε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσητε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς. Ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγοῦμεναι δικαίως καὶ αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στυλίζουσιν βεβαιὰ καὶ ἐνθαρρύνουσιν τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἄμαυρόνουν καὶ ἐξευτελίζουσιν καὶ τοὺς ἀπαιτοῦντας αὐτὰς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὥραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἃς ἦναι ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας. Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἑπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπὸ θανάτου ἀνέστησαν. « Ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεισθαι ἐπιθυμῆς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὐ ποιεῖν, » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἑρακλέα.

« Ἄν δέ ποτε ἡ πατρίς, καὶ τοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδιμονήσετε, μὴ ἀγανακτήσετε, ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, ἀλλ' εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος τοῦ τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένου, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν τοῦ Δημοσθένους εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων τῶν συνιστῶντας. Ποτὲ δὲ μὴ συγχήσετε, μὴ ταυτίσετε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος, καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαβῇ ὅπωςδήποτε ἡ πατρίς.

Αὐτὰ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἥστραπτον, αἱ παρειαὶ τοῦ ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι τοῦ ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ μελωδική.

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμός ἐκυρίευσεν τὸν Γερυστάθην ὅσῳ περὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο λόγος.

Ποτέ, ποτέ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικάς μας καρδίας.

Ὅτε πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπεχωρίσθημεν, μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γραμμένους ἰδιοχειρῶς ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

- « Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία
 « Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, πατρίς μου σεβασμιά! »
 « Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,
 « Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου! »

Η ΔΥΣΙΣ.

« Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν κακὸν οὔτε ζῶντι
 « οὔτε τελευτήσαντι. » (Πλάτωνος).

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ τινα ἐσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ τὰ μᾶς δεῖξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περίπτου ἑτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδαξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου ὅπου πρῶτην φορὰν εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλαν καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν. Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου εἶδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσεν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρός εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! Ἐκεῖνος ἦτο ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτο ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερὴς, ὁ δὲ γέρων ἀρκετὰ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον ὁρσασα ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορέου ανέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου, ὁ βορέας ἐφύσᾳ μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὁ δὲ Γεωστιάθης· ἐπροκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βραθυμῶς κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ αξιοθαύμαστος ἦτο ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο ὀλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰσκιερὰ· ὡρασιώτης δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δυνάμεις ἀκτίνες ἐπροξενούν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθρίωντων βουνῶν. Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βραθυμῶς ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτο-τρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἔδυσε ποτὲ καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δοξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, σκότος καὶ ἀθυμία περιέκαλυψεν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατελεῖν αὖτις, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ζωογονήσῃ πάλιν καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἤξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου δὲν ᾔ-αι ἀποφασισμένοι ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατελεῖ πάλιν καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταί, καὶ ἡ ἀρχαία δοξα καὶ λαμπρότης; . . . Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἄς εὐχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδί μου, ὅσαςκις αὐγὴν καὶ ἑσπέρας, πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἂς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην· ἀλλὰ πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἂς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκούμεντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπὶ ἀγαθῇ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψυχρὸς ἐγίνετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης, συνεκαλύφθη, καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ πύχθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Ἡ ἀσθένεια.

Ἄλλ' αἱ καλονυκτικαὶ εὐχαὶ μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διήλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιούσαν δὲν εἶδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι ἔχων θερμὴν καὶ βῆχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἱατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἀτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰσέτι παρὰ ἓνα καὶ μόνον ἱατρὸν, καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν· τὸ δὲ ζεστὸν χαμόμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὅποια διέταξε, δὲν ἀπῆλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινὰ του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτά. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θερμὴ ἐπανῆλθε σφοδρότερα καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἐτι μᾶλλον ἠνωχλήθη.

Ὁλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προσετώτες, βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀθηνοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἐφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσῃ ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐπόληπτον ἱατρὸν I. T.

Ὁ ἱατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιότιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαίᾳ ὅμως καὶ διαβητικῇ ἀνεφάνη καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρὰ μας. Κατηφὲς καὶ περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀθηνοῦς ὁ ἱατρὸς, εἶπε πρὸς τοὺς προσετώτας — Λυποῦμαι

διότι πολὺ ἄργά ἐφθασα· ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγῳσις ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτῃ ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἔμεινামεν ὅλοι, ὅτε ἤκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἱατροῦ.

Τὸ σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχεν ἐρημώτει· ἀπὸ τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ ἀσθενοῦς, περιμένοντες νὰ μαθῶμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῶντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐν τούτοις ὁ ἱατρὸς, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ τινὰ ἱατρικὰ, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἡ τελευταία ἐπίσκεψις.

Τὴν ἐπιόδσαν εὐχαρίστως ἐμάθμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὢν ὀλίγον καλῆτερά, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἰδῇ· σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσηλθόμεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἤλθετε, μικροὶ μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραγχνὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρων· πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, πρὶν διὰ παντός σᾶς ἀποχωρισθῶ εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσῆκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου...

ὑπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος. Ἡμεῖς δὲ ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἠρχίσαμεν νὰ ὕδρῳμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνίων ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδιὰ μου, ἐπανελάβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρον· ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχὴς δὲ ὁ ἀπο-

θνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τόσων φίλων. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου, μὴ φοβῆσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ ἐλεῆμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις, εἶναι ἐλπίς ἱλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ὑπάρξεως, εἶναι ἀθανασία ἀτελεύτητος· ἢ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς ἐπίγειοις τὴν οὐράνιον ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγγίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παρούσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν εἰσερχόμεθα ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυνηθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοῦς πειρασμοῦς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν καὶ τῶν ὕλικῶν συμπερόντων.

Ἐάν ἐν κακίαις καὶ ἀμαρτίαις ἤθελα διέλθαι τὸν βίον μου, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ἤθελα θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ὑψίστου, καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἤτελετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἄλλ' ὅςτις, παιδίά μου, ἀποθνήσκει μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ οὐδὲ νὰ λυπῆται μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας αἰς χαίρει καὶ αἰς ἀγάλλεται, διότι πρὸς αὐτόν ὁ δίκαιος Κριτὴς φωνάζει· αὐτὸς δὲ οὐ λυπῶμαι ἀγαθὸ καὶ πιστὸν, εἴσελθε εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Μὴ κλαίετε λοιπὸν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματά μας πρόκειται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὁμῶς ψυχαὶ μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρεθῆ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικετεύει τὸν Ὑψίστον ὅπως αἰς φωτίζῃ καὶ καθοδηγῇ πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ ποιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ἡμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, ἔάν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσητε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμῶμενοι τὸν φί-

λον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρον Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοί, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ὑψίστησαν ἐπὶ μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς μας· καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος, κατεβρέχσαμεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρον, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠπάσθη, καὶ μᾶς πύλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὐτῇ τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινὰ ὥραν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων, οἵτινες βυθίως ἔμειναν ἐντυπωσμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς ἐπαρηγόρησεν· αὐτὴ μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινὰ μας· αὐτὴ διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὥραιάν μας γλῶσσαν, καὶ τὸν ἔνδοξον ἑλληνισμόν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιοῦσδήποτε καταδιωγμοῦς, ἢ σατανικὰς ξένων ραδιουργίας καὶ ἂν εὗρεσθῃτε, μέinate πάντοτε πιστοί, ἡνωμένοι, καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν της, ὅπως διατηρηθῇ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἐν καὶ ἀδιαίρετον. Μετὰ Θεοῦ δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δὲ, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδειχθῇτε προσφιλεῖ τέκνα αὐτῶν.

— Προσέχετε ἐπομένως τὴν ὑγείαν σας, φωτίζετε τὴν ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, στολισθῇτε μὲ τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετὰς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχόντες δὲ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ μὲν γήινον σῶμά σας θέλει ἐπανελθεῖ εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῇ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσητε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ Πλάστου φαιδρὸι νὰ παρουσιασθῇτε.

— Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες, πολλὰς κακίας

— Ἐκδομένη ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Κέντρικου Βιβλιοθηκῆς Θεσσαλονίκης.

καὶ πάθῃ δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσῃ, παιδία μου· εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομένετε, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλῆτεραι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες, εὐχαριστεῖτε καὶ διψάζετε τὸν Θεόν. Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰγρῶν παθῶν μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ τὸ μὴ καταντήσῃτε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄρρητα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσητε δὲ, διὰ τὸ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε καὶ ἀγωνισθῆτε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῇ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης ἀνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθῃτε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὥς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθέ ποτε ὁ Θεσεύς.

Μὴ παραμελήσητε δὲ τὸ παρὸν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθὸν παρῆλθε, τὸ δὲ μέλλον ἀδύνατον καὶ ἀβεβαίον. Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε δραστηρίως ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠρελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιοῦτο-τρόπως ἡ αὖριον θέλει σᾶς εὐρίσκει πάντοτε καλῆ-τέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὄταν δὲ ἀπὸ τὴν παρούσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἴσως δυνήθητε ν' ἀφήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἔχνη τινὰ διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβυρίνθον.

Ὑπάγετε τώρα, παιδία μου, ἡσυχάσατε . . . μὴ κλαίετε πλέον . . . θέλομεν ἐνταμωθῆ πάλιν . . . ἂν ὅχι ἐπὶ τῆς γῆς . . . βεβαίως ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν . . . »

Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του καὶ πάλιν ὁ γέριον μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς ἠλόγει. Ἀλλ' εἰσελθὼν ὁ ἱατρός καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνήν, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις.

μας· ἔκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκεῖαν φωνὴν του.

Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Γεροστάθου.

Ἡ πρωὶνὴ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνετάραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσεν τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ ἰατρός ἐπανελάβε τὰς φλεβοτομίας, ἀλλὰ μικρὰ βελτίωσις ἀνεφάνη. Ὁ γέρον ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς προσετώτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλωνῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του κῆπον. Ὅτε δὲ ἤνοιξαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμμα μελαγχολικὸν ἐόριψεν ὁ γέρον εἰς τὰ ἄνθη, καὶ εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του. Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμμένα ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, κατάχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρον, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἰς καὶ αὔριον ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον! ἀλλ' οἱ σπόροι τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέρην τινὰ νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ καρποφορήσωσιν! Αὕτῃ εἶναι ἡ θερμότερά εὐχὴ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς σὲ δὲ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους σου διδασκάλους, ἀναθέτω τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς. Ἐξακολουθήσατε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἰσθημὰ των

βυμβιζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σεμνότητα, τὸ σέβας, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν φιλοπονίαν, καὶ μὴ ἐπιτρέπετε ποτὲ εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρὶδος διὰ πλασίς των Ἑλληνοπαίδων ἃς ἦναι δούριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὅλων τῶν ἀγώνων καὶ ὅλων τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βήχους, ὡς ἀελοῦθως μᾶς ἔλεγον οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινα δὲ διτκοπήν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θήσκοντας ὀρθαλμούς του, ὑψώσας δ' ἐπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα, εὐθέ μου, εἶπε, πάσα δένδρα ἡξιώθην νὰ ἴδω ἀνεστημένα! ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρὶδος... » Καὶ μετῆς πατρὶδος τὸ γλυκύτατον ὄμμα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήινα δεσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰ σγκάλας τοῦ Παύλου.

Ἡ διαθήκη.

Οἱ προεστώτες τῆς κωμοπόλεως, οἱ διδάσκαλοι, καὶ ὁ ἱερεὺς συνῆλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξτάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταγράψωσι καὶ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μετὰ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὗρον περικάλυμμα φέρον τὴν ἐπιγραφὴν· « Ἡ διαθήκη μου. »

Ὁ ἱερεὺς ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἐγγράφον, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτο ἡ ιδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὐκ ἔστι τὸ πρωτότυπον διεσπῶν, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτὲ ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ κα-

ταχωρήσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεών της διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτηι συγχώρησιν παρὰ πάντων ὅπως καὶ ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολουθῶς ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα, οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους τοῦ ἀποκαθιστᾶ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν, διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξκολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἄφθαρτα καὶ ἀλυσθῶς πολυτιμα κτήματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπιχαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθετεν εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὁ ἀποσταλὴς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ιατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ὅπως σπουδάζῃ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρεσιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, ἐπροσδιόριζε χρηματικὸν ποσόν, ὅπως μεταβῇ καὶ ὁ νεὸς αὐτὸς εἰς τι Εὐρωπαϊκὸν ὀπλοουργεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξίν του ἐτελείονεν ἐκφράζων λύπην ἐνδόμουχαν διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὀπλων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰσέτι καὶ οἱ ὑπὸ ξένον καὶ βάρβαρον ζυγὸν διατελοῦντες πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι πρὸς ὑπεράσπισίν των. Ἡύχετο δὲ νὰ μὴ βριδύνη ἡ θεία ἐπαγγελία, καθ' ἣν ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες, ὡς ἀδελφοὶ φιλάδελφοι ζῶντες, θέλουσι ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς μίαν ποίμνην ὑπὸ ἓνα ποιμένα.

Ἀκολουθῶς ἡ διαθήκη ἐπροσδιόριζε χρηματικὰς χορηγήσεις πρὸς περιθαλψὴν δυστυχῶν τινων γερόντων καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλους ὠνόμαζεν ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης τοῦ ταύτης Ἰδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρόβλεπεν ὅσον ἐνεστὶ θρηνητικώτερον περὶ τῆς διαρκoῦς ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστών πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστά εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνη ὅτι οὐχὶ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Ἡ κηδεία καὶ τὸ ἐπιτύμβιον.

Τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεροστάθου δὲν ἐσυνόδευσαν οὔτε τύμπακα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικῇ ὁμῶς κατῆφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα ἐσυνόδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανὰ, καὶ πάντες ἐν γένει· οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου των. Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδείας τυμπανισμοὶ, ὃ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτο ἡ κατανυκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδείας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι, καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδασκτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα, ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε, ὅτε ὁ ῥήτωρ ἐπαυσε, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὥραια κομψῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ῥητὸν διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου· α ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὐ-

τος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
οὐρανῶν. v

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτύμβιου, τοῦ χαραχθέντος
ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως καταχωρίζω τοῦτο
ταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΒΙΤΑΙ

Ο

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ

ΟΣ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ,

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς
τοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τῶν
περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Εὐνοφῶντος. Φαίνεται δὲ ὅτι ἤθε-
σαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γεροστά-
θου τοῦ οὗτον οὗτον χριστιανισμός μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνήνω-
σάν τοις τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως τὴν
πεῖραν, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γεροστάθου, ὅπου
σὰν γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας θερμῶς
ἐπροσκάλουν.

ὡ
το
ἐν

Ἀλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὗρον σχεδὸν ἔρημον· ζητήσας δὲ
πάλλουν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέρον-
τος, δὲν εὗρον, εἰμὴ ἐρείπια.

Περὶλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώ-
ων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν
κόπον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν
τῆς πατρίδος. Ἀλλ' οὐδὲ ἵχνος τοῦ τάφου τοῦ ὑπῆρχε πλέον!

— Δυστυχιστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως,
δὲν θέλει λοιπὸν παρέλθαι ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἀπὸ σοῦ;

Ἀλλ' ὦχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις,
εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάν-
τοτε διὰ τῆς παιδείας δὲ, τῆς φιλοπονίας καὶ ἀρετῆς ἃς ἐπι-
σχύωμεν, ἃς ἀναπτύσσωμεν, ἃς πολλαπλασιάζωμεν τὰς δυνά-
μεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς
βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῇ.

Τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῇ τὸν νέον
θεμιστοκλέα· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐκλεία ἃς μὴ
ἐφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἑλλήνας νὰ κοιμώμεθα ἤτυχον ὕπνον·
ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἃς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιοθῶμεν ν' απο-
τινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν
τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐδαι-
μόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβεράν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώ-
σω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἐργῶν
καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γερασταθοῦ ἀνεγείρω εἰς αὐτόν, ἀντὶ
τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον τοῦ ἐκείνου,
σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

* Γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν, ἀλλὰ τὰτε φέλας!

ΤΒΑΘΣ.

Βιβλιοθήκη Κέντρου Ἑλληνιστικῆς Βερόιοις

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

5-3-75(622)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ГЕР

АНОСИ

Андрей Ксенофонов, Владимир Баранов